

בבלי ירושלמי תוספתא

חוברת שבועית ללימוד בי"ת
ביחד עם **תכשיטי הבית**
פרק נ"ך ליום

בעידודו של מו"ר הרח"ץ שליט"א

פרשת
ואתחנן
ה' – י"א מנחם אב תשפ"ג

יוצא לאור ע"י חסידי ברסלב
יבנאל עיר ברסלב – עיר השמחה

ניתן להשיג בתיבה בכניסה ל'היכל מוהרא"ש'
או שלח צרף למייל: breslevsheli1@gmail.com

נדפס לזכות נשמתו הטהורה
של כ"ק אדמו"ר עט"ר

מוהרא"ש

ר' אליעזר שלמה בן

ר' מנחם זאב זי"ע

לזכות
מורנו ורבנו הרה"צ

ר' יצחק שמואל אהרן

לעזער שליט"א

יהי רצון שימשיך להנהיג את הקהילה
הקדושה מתוך בריאות איתנה ונחת מכל
יצ"ח ותלמידיו

אינגיב לן בסא דכסבא — שהיו רואים אותו כרך בסודריה, ורוצין לבדוק מהו. **אמרי ליה** — לרישׁ גלותא. **דחיורא** — בשר בעלת שחין. **טיכל אבלי ושעטי** — טעמתי. **חיורא לא עביד לן האידנא** — לא שחטנו היום בהמה בעלת שחין. **בריכתא** — בעור היו בודקין במקום ריסטנא זו בבף הירך, ותמצאנו בעור שהוא לבן. **דאמר רב חסדא חיורא באוכמתא לקותא היא** — טלאי לבן בעור שחור — לקותא היה שם בבשר, ונהפך העור ללבן. **ברי ליה בריא** — חפרו גומץ שיפול בו. **ושדו ליה ציפתא** — השליכו מחצלת על פי הבור כדי שלא יבין מושכו. **ליתי טר לינח** — לשכב במשכבו. **נחר ליה רב חסדא** — עשה לו סימן, כמו "נחרת סוסיך" (ירמיה ח). **אמר ליה** — רב נשמת לינוקא: פסוק לי פסוקיך. **נשה לך** — פסוק הוא בעשהאל. **הדר מינה** — חזור מעליה, לימין או לשמאל. **בריכות** — לרחוץ בהן בצנון. **הכא תרנימו** — בבבל. **שידה ושידתין** — שד זכר ושד נקבה. **שידתא** — שידה; עגלה למרכבת נשים ושרים. **כי שיחין** — באותו מקום. **מה היא** — מה דמותה ומה טיבה. ויש אומרים שידה עצמה — ראש בולן, ואמן איני יודע מאי היא. **היכי אינגיב** — בלי כלי ברזל. **שמיר** — בריה נמשת ימי בראשית, ואין כל דבר קשה יכול לעמוד מפניו. **לאבני אפוד** — דאמרינן במסכת סוטה (מה,א): אבנים הללו אין כותבין עליהם בדיו, שנאמר: "פתוחי חותם", ואין מסרטין עליהם באיזמל, שנאמר: "במולאתם" שלא יהו חסרות כלום, אלא כותב עליהם בדיו, ומראה להן שמיר מבחוץ, והן נבקעות מאליהן. **כבשינהו** — כפאם ביסורין לומר לו היכן הוא. **כבשינהו** — לחצן, לשון "מכבש של בגדים" (שבת קמא,א). **היכא איתיה** — אשמדאי, שאוכל לכבשו. **בטורא פלן** — בהר פלוני. **בריא ליה בריא** — ברה לו את בור. **טינרא** — אבן. **ותחמיה בגושפנקיה** — בחותמו. **סייר לגושפנקיה** — בודקו, שלא נגע אדם בו לגלות בורו. **בנבבי דעמרא** — גיזות צמר. **ויזקי דחמרא** — נודות יין. **בירא מתתאי** — במורד הדר, למטה מבורו של אשמדאי. **ושפינהו למיא** — כגון "השופה יין לחמריה" (בבא מציעא ס,א), דריק מי בור העליון לתוך התחתון דרך נקב שנקב בשפה שבין שתי הבורות, ומתוך שהראשון קרקעיתו גבוהה מקרקעית התחתון — נוקו המים לתוכו מאליהן. **ומתמיתנו** — לנקבים שבין זה לזה, כדי שכשישים יין בעליון — לא יזוב ממנו לתחתון. **ובריא ליה בריא** — אחרינא מעילאי לבורו של אשמדאי. **ומתמיתנו** — מילא אותן שתי בורות עפר, כדי שלא יבין אשמדאי. **מתמיתנו** — סתמן, כדמתרגמינן: "סתמום פלשתים" (בראשית כו) — טמנן פלישתאי. **כי אתא** — אשמדאי. **סיירייה לגושפנקיה** — ומצאו שלם. **לא בני ליה** — לא יכול להתאפק. **ריוה וגנא** — נשחבר ונרדם. **נחית אתא** — בניזהו מן האילן. **מתמיה** — סגר השלשלת סביב צוארו, שלא יוכל ראשו לצאת. **הוה קא מפייל** — משתגע ומתעסק לנתקה הימנו. **דמיך** — הקדוש ברוך הוא. **חף ביה** — נתחכך בו. **כוכא** — צרוף קטן, כמו כובא דציידי. **דארמלתא** — אלמנה היתה דרה בו.

איתיבי דרבי חסדא לרבי חסדא: "אינגיב לן בסא דכסבא" — שהיו רואים אותו כרך בסודריה, ורוצין לבדוק מהו. "דחיורא" — בשר בעלת שחין. "טיכל אבלי ושעטי" — טעמתי. "חיורא לא עביד לן האידנא" — לא שחטנו היום בהמה בעלת שחין. "בריכתא" — בעור היו בודקין במקום ריסטנא זו בבף הירך, ותמצאנו בעור שהוא לבן. "דאמר רב חסדא חיורא באוכמתא לקותא היא" — טלאי לבן בעור שחור — לקותא היה שם בבשר, ונהפך העור ללבן. "ברי ליה בריא" — חפרו גומץ שיפול בו. "ושדו ליה ציפתא" — השליכו מחצלת על פי הבור כדי שלא יבין מושכו. "ליתי טר לינח" — לשכב במשכבו. "נחר ליה רב חסדא" — עשה לו סימן, כמו "נחרת סוסיך" (ירמיה ח). "אמר ליה" — רב נשמת לינוקא: פסוק לי פסוקיך. "נשה לך" — פסוק הוא בעשהאל. "הדר מינה" — חזור מעליה, לימין או לשמאל. "בריכות" — לרחוץ בהן בצנון. "הכא תרנימו" — בבבל. "שידה ושידתין" — שד זכר ושד נקבה. "שידתא" — שידה; עגלה למרכבת נשים ושרים. "כי שיחין" — באותו מקום. "מה היא" — מה דמותה ומה טיבה. ויש אומרים שידה עצמה — ראש בולן, ואמן איני יודע מאי היא. "היכי אינגיב" — בלי כלי ברזל. "שמיר" — בריה נמשת ימי בראשית, ואין כל דבר קשה יכול לעמוד מפניו. "לאבני אפוד" — דאמרינן במסכת סוטה (מה,א): אבנים הללו אין כותבין עליהם בדיו, שנאמר: "פתוחי חותם", ואין מסרטין עליהם באיזמל, שנאמר: "במולאתם" שלא יהו חסרות כלום, אלא כותב עליהם בדיו, ומראה להן שמיר מבחוץ, והן נבקעות מאליהן. "כבשינהו" — כפאם ביסורין לומר לו היכן הוא. "כבשינהו" — לחצן, לשון "מכבש של בגדים" (שבת קמא,א). "היכא איתיה" — אשמדאי, שאוכל לכבשו. "בטורא פלן" — בהר פלוני. "בריא ליה בריא" — ברה לו את בור. "טינרא" — אבן. "ותחמיה בגושפנקיה" — בחותמו. "סייר לגושפנקיה" — בודקו, שלא נגע אדם בו לגלות בורו. "בנבבי דעמרא" — גיזות צמר. "ויזקי דחמרא" — נודות יין. "בירא מתתאי" — במורד הדר, למטה מבורו של אשמדאי. "ושפינהו למיא" — כגון "השופה יין לחמריה" (בבא מציעא ס,א), דריק מי בור העליון לתוך התחתון דרך נקב שנקב בשפה שבין שתי הבורות, ומתוך שהראשון קרקעיתו גבוהה מקרקעית התחתון — נוקו המים לתוכו מאליהן. "ומתמיתנו" — לנקבים שבין זה לזה, כדי שכשישים יין בעליון — לא יזוב ממנו לתחתון. "ובריא ליה בריא" — אחרינא מעילאי לבורו של אשמדאי. "ומתמיתנו" — מילא אותן שתי בורות עפר, כדי שלא יבין אשמדאי. "מתמיתנו" — סתמן, כדמתרגמינן: "סתמום פלשתים" (בראשית כו) — טמנן פלישתאי. "כי אתא" — אשמדאי. "סיירייה לגושפנקיה" — ומצאו שלם. "לא בני ליה" — לא יכול להתאפק. "ריוה וגנא" — נשחבר ונרדם. "נחית אתא" — בניזהו מן האילן. "מתמיה" — סגר השלשלת סביב צוארו, שלא יוכל ראשו לצאת. "הוה קא מפייל" — משתגע ומתעסק לנתקה הימנו. "דמיך" — הקדוש ברוך הוא. "חף ביה" — נתחכך בו. "כוכא" — צרוף קטן, כמו כובא דציידי. "דארמלתא" — אלמנה היתה דרה בו.

דאמר רב חסדא אוכמא בחיורא וחיורא באוכמא לקותא היא – פירוש: טלאי שחור בעור לבן, או טלאי לבן בעור שחור – אין זה אלא מחמת נגע שהיה שם. הקשה רבינו תם: דתניר מילי נינהו, ומילתיה דחסא אשירי בטלאי שחור בעור לבן ולבן בעור שחור, והתם מיירי בשור שחור בין שוורים לבנים. ותדע, דבבל הספרים ישנים לא גרסינן התם במילתיה דרב חסדא אלא: אוכמא בחיורא לקותא, ותו לא. וכן נראה, דאי גרסינן תרוויהו כמו הכא, ונפרש חד לטלאי וחד לשור בין השוורים – אם כן מאי פריך התם? דמנא ליה דאוכמא בחיורא קאי אשור בין השוורים? נימא איפכא, ולא יקשה כלום! רבינו תם. **איכא** שמיר דאיתי משה לאבני אפוד – הבא משמע דלאבני אפוד בעי שמיר, ובפרק קמא דקידושין (לא,א) גבי עובדא דדמא בן נתינה בקשו ממנו אבנים לאפוד, וחזי ליה בבית שני, מדקאמר: לשנה נולדה לו פרה אדומה כו'. דבבית ראשון לא עשו פרה, כדאמר: שניה עשה עזרא. ואם כן היה שמיר בבית שני! ואין להקשות דבפרק בתרא דסוטה (מח,א) תנן: משמתו נביאים הראשונים – בטלו אורים ותומים, ומשחרב בית המקדש – בטל שמיר. ודהיינו בית המקדש שני, מדנקט בית המקדש סתם, והתם בגמרא נקט בית המקדש ראשון של אחריני. ועוד: מדלא ערבינהו בהדי אורים ותומים, והוי ליה למימני; משמתו נביאים הראשונים בטלו אורים ותומים והשמיר, דמשמתו נביאים הראשונים – היינו משחרב בית המקדש ראשון, בטלו אורים ותומים? רצריך לומר שמשרדוהו מימי שלמה עד חורבן בית שני. הקשה הרב רבינו אלחנן: במסכת עבודה זרה בפרק "רבי ישמעאל" (נב,ב) גבי אבני מזבח ששקצום אנשי יון: ליתבריינהו – "אבנים שלמות" אמר רחמנא, לינסריינהו – "לא תניף עליהם ברזל" אמר רחמנא. ולינסריינהו על ידי שמיר? ואומר רבינו יצחק: דעל ידי שמיר אין נעשין חלקות, דחגירת צפורן פוסלת במזבח. ותך סוגיא אתיא כמאן דאמר בסוטה (מח,ב) דאיצטריך שמיר לאבני בית המקדש, והא דרבתי מגוררות במגירה – מוקי לה באבני ביתו. **זיל** איתיי שידה בו' – כי לא רצו לשאול באורים ותומים בשיכולין לשאול על ידי דבר אחר.

וכתיב זנות ויין ותירוש – אף על פי שזה הפסוק לא נכתב עדיין – היו יודעין, כמו "ארור עושה מלאכת ה' רמיה" בפרק "לא יחפור" (בבא בתרא כא,ב) גבי יואב.

לברוקתי

אינגיב לן בסא דכסבא! בַּהֲדֵי דְּקָא מְעַיֵּינִי וְאָתֵי, אַשְׁכַּחוּהּ דְּכַרְכְּרָה בְּסוּדָרְיָה, אָמְרֵי לֵיהּ: חֲזֵי קָרָ, דְּלָא מֵיכַל קָא בָּעֵי אֶלָּא לְצַעוֹרֵי! אָמַר לְהוּ: אֲנָא מֵיכַל אֲכָלִי, וַמַּעֲמֵי בֵּיהּ טַעֲמָא דְּחִיוָּרָא. אָמְרֵי לֵיהּ: חִיוָּרָא לָא עָבֵיד לַן הָאִידָּנָא. אָמַר לְהוּ: בְּדָקְנָא בְּרוּכְתָּא; דַּאֲמַר רַב חִסְדָּא: אוּכְמָא בְּחִיוָּרָא וְחִיוָּרָא בְּאוּכְמָא לְקוּתָא הִיא; בְּדוּק אִשְׁכְּחוּהּ. כִּי קָא נָפֵיק, קָרוּ לֵיהּ בֵּירָא וּשְׁדוּ לֵיהּ צִיפְתָּא עֲלָיוֹהִי, וְאָמְרֵי לֵיהּ: לִיתֵי טַר לִינַח, נַחַר לֵיהּ רַב חִסְדָּא מַאתְרֵיהּ. אָמַר לֵיהּ לְלִינּוֹקָא: פְּסוֹק לִי פִּסּוּקָךְ, אָמַר לֵיהּ: "נָשָׁה לְךָ לְךָ עַל יְמִינְךָ אוֹ עַל שְׂמֹאלֶךָ". אָמַר לֵיהּ לְשַׁמְעָיָה: מַאי קָא חָזֵית? אָמַר לֵיהּ: צִיפְיָתָא דְּשַׁדְיָא, אָמַר לֵיהּ: הַדַּר מִינַּהּ. לְבַתַּר דִּנְפַק, אָמַר לֵיהּ רַב חִסְדָּא: מְנָא הָוֵה יָדַע מָר? אָמַר לֵיהּ: חֲדָא, דִּנְחַר לִי מָר, וְעוֹד, דִּפְסַק לִי לִינּוֹקָא פִּסּוּקָא; וְעוֹד, דַּחֲשִׁידִי עֲבָדֵי דְּלָא מַצְלוּ. "עֲשָׂיתִי לִי שָׂרִים וְשָׂרוֹת וְתַעֲנוּגוֹת בְּנֵי הָאָדָם שִׁדָּה וְשִׁדּוֹת", "שָׂרִים וְשָׂרוֹת" - אִלּוּ מִינֵי זָמָר, "וְתַעֲנוּגוֹת בְּנֵי הָאָדָם" - אִלּוּ בְּרֵיכוֹת וּמַרְחֲצָאוֹת, "שִׁדָּה וְשִׁדּוֹת" - הָבָא תַּרְגִּימוּ: שִׁידָּה וְשִׁידְתִּין, בְּמַעֲרָבָא אָמְרִי: שִׁידְתָּא. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: שְׁלֹשׁ מֵאוֹת מִינֵי שָׁדִים הָיוּ בְּשִׁיחִין, וְשִׁידָּה עֲצָמָה אֵינִי יוֹדֵעַ מַה הִיא. אָמַר מָר, הָבָא תַּרְגִּימוּ: שִׁידָּא וְשִׁידְתִּין. שִׁידָּה וְשִׁידְתִּין לְמַאי אִיצְטְרִיךְ לַיהּ? דִּכְתִיב: "וְהַבַּיִת בְּהִבָּנוֹתוֹ אֶבֶן שְׁלֵמָה מְסֻתָּע נִבְנָה", וגו', אָמַר לְהוּ לְרַבָּנָן: הֵיכִי אֲעַבֵּיד? אָמְרֵי לֵיהּ: אִיפָּא שַׁמִּירָא דְּאִיתֵי מִשֶּׁה לְאַבְנֵי אֵפוֹד. אָמַר לְהוּ: הֵיכָא אִישְׁתַּכַּח? אָמְרוּ לֵיהּ: אִיתֵי שִׁדָּה וְשִׁדְּתִין בְּבֵשָׁנְהוּ אַהֲדָדֵי, אֶפְשַׁר דְּיָדְעִי וּמְגַלוּ לָךְ. אֵייתֵי שִׁדָּה וְשִׁדְּתִין בְּבֵשָׁנְהוּ אַהֲדָדֵי, אָמְרִי: אֲנַן לָא יָדְעִינַן, דִּילְמָא אַשְׁמְדַאי מַלְּכָא דְּשֵׁדֵי יָדַע. אָמַר לְהוּ: הֵיכָא אִיתֵיהּ? אָמְרֵי לֵיהּ: אִיתֵיהּ בְּטוּרָא פְּלָן, בְּרֵירָא לֵיהּ בֵּירָא וּמַלְיָא לֵיהּ מַיָּא וּמְכַסְיָא בְּטִינָרָא וְחַתְּמָה בְּגוּשְׁפַּנְקֵיהּ, וְכָל יוֹמָא סָלֵיק לְרָקִיעַ וְגָמַר מְתִיבָתָא דְּרָקִיעָא, וְנָחֵית לְאַרְעָא וְגָמַר מְתִיבָתָא דְּאַרְעָא, וְאָתֵי סָיֵיר לֵיהּ לְגוּשְׁפַּנְקֵיהּ וּמָצְלֵי לֵיהּ וּשָׁתֵי, וּמְכַסֵּי לֵיהּ וְחָתֵים לֵיהּ וְאָזֵיל. שַׁדְּרֵיהּ לְבֵנָיהוּ בֶּן יְהוֹיָדָע, יָהֵב לֵיהּ שׁוֹשֵׁילְתָּא דְּחַקְיָא עֲלֵהּ שֵׁם וְעָזְקָהּ דְּחַקְיָא עֲלֵהּ שֵׁם, וּגְבָבֵי דְּעַמְרָא וְזִקֵּי דְּחַמְרָא. אֲזַל בָּרָא בֵּירָא מִתַּתַּאי, וְשָׁפְיִנְהוּ לְמַיָּא וְסָתְמִינְהוּ בְּגַבְבֵי דְּעַמְרָא, וְכָרָא בֵּירָא מֵעִילָּאי וְשָׁפְכִינְהוּ לְחַמְרָא, וְטָמְנִינְהוּ, סָלֵיק לֵיתֵיב בְּאִילָנָא. כִּי אֲתָא סַיְּירֵיהּ לְגוּשְׁפַּנְקָא, גַּלְיֵיהּ אִשְׁתַּחְיָא חַמְרָא, אֲמַר, כְּתִיב: "לֵין הַיַּיִן הוֹמָה שֵׁכָר וְכָל שׁוֹגֶה בּוֹ לֹא יֶחְכָּם", וְכְתִיב: "יַיִן וְתִירוֹשׁ יִקַּח לֵב", לָא אִישְׁתֵּי. כִּי קָאֵי, לָא סַנְיָא לֵיהּ, אִישְׁתֵּי רָוֶה וּגְנָא. נְחֵית, אֲתָא, שָׁדָא בֵּיהּ שׁוֹשֵׁילְתָּא, סְתָמֵיהּ כִּי אַתְעָר הָוָה קָא מְפַיְּיסִל, אֲמַר לֵיהּ: שְׁמָא דְּמָרָךְ עֲלָךְ! שְׁמָא דְּמָרָךְ עֲלָךְ! כִּי נָקֵיט לֵיהּ וְאָתֵי, מְטָא דִּיקְלָא חַף בֵּיהּ שְׁדָיֵיהּ, מְטָא לְבֵיתָא שָׁדְיֵיהּ, מְטָא גַּבֵּי כּוּבָּא דַּהֲהִיא אַרְמַלְתָּא, נְפַקָא

איתיבי דרבי חסדא לרבי חסדא: "אינגיב לן בסא דכסבא" — שהיו רואים אותו כרך בסודריה, ורוצין לבדוק מהו. "דחיורא" — בשר בעלת שחין. "טיכל אבלי ושעטי" — טעמתי. "חיורא לא עביד לן האידנא" — לא שחטנו היום בהמה בעלת שחין. "בריכתא" — בעור היו בודקין במקום ריסטנא זו בבף הירך, ותמצאנו בעור שהוא לבן. "דאמר רב חסדא חיורא באוכמתא לקותא היא" — טלאי לבן בעור שחור — לקותא היה שם בבשר, ונהפך העור ללבן. "ברי ליה בריא" — חפרו גומץ שיפול בו. "ושדו ליה ציפתא" — השליכו מחצלת על פי הבור כדי שלא יבין מושכו. "ליתי טר לינח" — לשכב במשכבו. "נחר ליה רב חסדא" — עשה לו סימן, כמו "נחרת סוסיך" (ירמיה ח). "אמר ליה" — רב נשמת לינוקא: פסוק לי פסוקיך. "נשה לך" — פסוק הוא בעשהאל. "הדר מינה" — חזור מעליה, לימין או לשמאל. "בריכות" — לרחוץ בהן בצנון. "הכא תרנימו" — בבבל. "שידה ושידתין" — שד זכר ושד נקבה. "שידתא" — שידה; עגלה למרכבת נשים ושרים. "כי שיחין" — באותו מקום. "מה היא" — מה דמותה ומה טיבה. ויש אומרים שידה עצמה — ראש בולן, ואמן איני יודע מאי היא. "היכי אינגיב" — בלי כלי ברזל. "שמיר" — בריה נמשת ימי בראשית, ואין כל דבר קשה יכול לעמוד מפניו. "לאבני אפוד" — דאמרינן במסכת סוטה (מה,א): אבנים הללו אין כותבין עליהם בדיו, שנאמר: "פתוחי חותם", ואין מסרטין עליהם באיזמל, שנאמר: "במולאתם" שלא יהו חסרות כלום, אלא כותב עליהם בדיו, ומראה להן שמיר מבחוץ, והן נבקעות מאליהן. "כבשינהו" — כפאם ביסורין לומר לו היכן הוא. "כבשינהו" — לחצן, לשון "מכבש של בגדים" (שבת קמא,א). "היכא איתיה" — אשמדאי, שאוכל לכבשו. "בטורא פלן" — בהר פלוני. "בריא ליה בריא" — ברה לו את בור. "טינרא" — אבן. "ותחמיה בגושפנקיה" — בחותמו. "סייר לגושפנקיה" — בודקו, שלא נגע אדם בו לגלות בורו. "בנבבי דעמרא" — גיזות צמר. "ויזקי דחמרא" — נודות יין. "בירא מתתאי" — במורד הדר, למטה מבורו של אשמדאי. "ושפינהו למיא" — כגון "השופה יין לחמריה" (בבא מציעא ס,א), דריק מי בור העליון לתוך התחתון דרך נקב שנקב בשפה שבין שתי הבורות, ומתוך שהראשון קרקעיתו גבוהה מקרקעית התחתון — נוקו המים לתוכו מאליהן. "ומתמיתנו" — לנקבים שבין זה לזה, כדי שכשישים יין בעליון — לא יזוב ממנו לתחתון. "ובריא ליה בריא" — אחרינא מעילאי לבורו של אשמדאי. "ומתמיתנו" — מילא אותן שתי בורות עפר, כדי שלא יבין אשמדאי. "מתמיתנו" — סתמן, כדמתרגמינן: "סתמום פלשתים" (בראשית כו) — טמנן פלישתאי. "כי אתא" — אשמדאי. "סיירייה לגושפנקיה" — ומצאו שלם. "לא בני ליה" — לא יכול להתאפק. "ריוה וגנא" — נשחבר ונרדם. "נחית אתא" — בניזהו מן האילן. "מתמיה" — סגר השלשלת סביב צוארו, שלא יוכל ראשו לצאת. "הוה קא מפייל" — משתגע ומתעסק לנתקה הימנו. "דמיך" — הקדוש ברוך הוא. "חף ביה" — נתחכך בו. "כוכא" — צרוף קטן, כמו כובא דציידי. "דארמלתא" — אלמנה היתה דרה בו.

איתיבי דרבי חסדא לרבי חסדא: "אינגיב לן בסא דכסבא" — שהיו רואים אותו כרך בסודריה, ורוצין לבדוק מהו. "דחיורא" — בשר בעלת שחין. "טיכל אבלי ושעטי" — טעמתי. "חיורא לא עביד לן האידנא" — לא שחטנו היום בהמה בעלת שחין. "בריכתא" — בעור היו בודקין במקום ריסטנא זו בבף הירך, ותמצאנו בעור שהוא לבן. "דאמר רב חסדא חיורא באוכמתא לקותא היא" — טלאי לבן בעור שחור — לקותא היה שם בבשר, ונהפך העור ללבן. "ברי ליה בריא" — חפרו גומץ שיפול בו. "ושדו ליה ציפתא" — השליכו מחצלת על פי הבור כדי שלא יבין מושכו. "ליתי טר לינח" — לשכב במשכבו. "נחר ליה רב חסדא" — עשה לו סימן, כמו "נחרת סוסיך" (ירמיה ח). "אמר ליה" — רב נשמת לינוקא: פסוק לי פסוקיך. "נשה לך" — פסוק הוא בעשהאל. "הדר מינה" — חזור מעליה, לימין או לשמאל. "בריכות" — לרחוץ בהן בצנון. "הכא תרנימו" — בבבל. "שידה ושידתין" — שד זכר ושד נקבה. "שידתא" — שידה; עגלה למרכבת נשים ושרים. "כי שיחין" — באותו מקום. "מה היא" — מה דמותה ומה טיבה. ויש אומרים שידה עצמה — ראש בולן, ואמן איני יודע מאי היא. "היכי אינגיב" — בלי כלי ברזל. "שמיר" — בריה נמשת ימי בראשית, ואין כל דבר קשה יכול לעמוד מפניו. "לאבני אפוד" — דאמרינן במסכת סוטה (מה,א): אבנים הללו אין כותבין עליהם בדיו, שנאמר: "פתוחי חותם", ואין מסרטין עליהם באיזמל, שנאמר: "במולאתם" שלא יהו חסרות כלום, אלא כותב עליהם בדיו, ומראה להן שמיר מבחוץ, והן נבקעות מאליהן. "כבשינהו" — כפאם ביסורין לומר לו היכן הוא. "כבשינהו" — לחצן, לשון "מכבש של בגדים" (שבת קמא,א). "היכא איתיה" — אשמדאי, שאוכל לכבשו. "בטורא פלן" — בהר פלוני. "בריא ליה בריא" — ברה לו את בור. "טינרא" — אבן. "ותחמיה בגושפנקיה" — בחותמו. "סייר לגושפנקיה" — בודקו, שלא נגע אדם בו לגלות בורו. "בנבבי דעמרא" — גיזות צמר. "ויזקי דחמרא" — נודות יין. "בירא מתתאי" — במורד הדר, למטה מבורו של אשמדאי. "ושפינהו למיא" — כגון "השופה יין לחמריה" (בבא מציעא ס,א), דריק מי בור העליון לתוך התחתון דרך נקב שנקב בשפה שבין שתי הבורות, ומתוך שהראשון קרקעיתו גבוהה מקרקעית התחתון — נוקו המים לתוכו מאליהן. "ומתמיתנו" — לנקבים שבין זה לזה, כדי שכשישים יין בעליון — לא יזוב ממנו לתחתון. "ובריא ליה בריא" — אחרינא מעילאי לבורו של אשמדאי. "ומתמיתנו" — מילא אותן שתי בורות עפר, כדי שלא יבין אשמדאי. "מתמיתנו" — סתמן, כדמתרגמינן: "סתמום פלשתים" (בראשית כו) — טמנן פלישתאי. "כי אתא" — אשמדאי. "סיירייה לגושפנקיה" — ומצאו שלם. "לא בני ליה" — לא יכול להתאפק. "ריוה וגנא" — נשחבר ונרדם. "נחית אתא" — בניזהו מן האילן. "מתמיה" — סגר השלשלת סביב צוארו, שלא יוכל ראשו לצאת. "הוה קא מפייל" — משתגע ומתעסק לנתקה הימנו. "דמיך" — הקדוש ברוך הוא. "חף ביה" — נתחכך בו. "כוכא" — צרוף קטן, כמו כובא דציידי. "דארמלתא" — אלמנה היתה דרה בו.

אינגיב לן בסא דכסבא! בַּהֲדֵי דְּקָא מְעַיֵּינִי וְאָתֵי, אַשְׁכַּחוּהּ דְּכַרְכְּרָה בְּסוּדָרְיָה, אָמְרֵי לֵיהּ: חֲזֵי קָרָ, דְּלָא מֵיכַל קָא בָּעֵי אֶלָּא לְצַעוֹרֵי! אָמַר לְהוּ: אֲנָא מֵיכַל אֲכָלִי, וַמַּעֲמֵי בֵּיהּ טַעֲמָא דְּחִיוָּרָא. אָמְרֵי לֵיהּ: חִיוָּרָא לָא עָבֵיד לַן הָאִידָּנָא. אָמַר לְהוּ: בְּדָקְנָא בְּרוּכְתָּא; דַּאֲמַר רַב חִסְדָּא: אוּכְמָא בְּחִיוָּרָא וְחִיוָּרָא בְּאוּכְמָא לְקוּתָא הִיא; בְּדוּק אִשְׁכְּחוּהּ. כִּי קָא נָפֵיק, קָרוּ לֵיהּ בֵּירָא וּשְׁדוּ לֵיהּ צִיפְתָּא עֲלָיוֹהִי, וְאָמְרֵי לֵיהּ: לִיתֵי טַר לִינַח, נַחַר לֵיהּ רַב חִסְדָּא מַאתְרֵיהּ. אָמַר לֵיהּ לְלִינּוֹקָא: פְּסוֹק לִי פִּסּוּקָךְ, אָמַר לֵיהּ: "נָשָׁה לְךָ לְךָ עַל יְמִינְךָ אוֹ עַל שְׂמֹאלֶךָ". אָמַר לֵיהּ לְשַׁמְעָיָה: מַאי קָא חָזֵית? אָמַר לֵיהּ: צִיפְיָתָא דְּשַׁדְיָא, אָמַר לֵיהּ: הַדַּר מִינַּהּ. לְבַתַּר דִּנְפַק, אָמַר לֵיהּ רַב חִסְדָּא: מְנָא הָוֵה יָדַע מָר? אָמַר לֵיהּ: חֲדָא, דִּנְחַר לִי מָר, וְעוֹד, דִּפְסַק לִי לִינּוֹקָא פִּסּוּקָא; וְעוֹד, דַּחֲשִׁידִי עֲבָדֵי דְּלָא מַצְלוּ. "עֲשָׂיתִי לִי שָׂרִים וְשָׂרוֹת וְתַעֲנוּגוֹת בְּנֵי הָאָדָם שִׁדָּה וְשִׁדּוֹת", "שָׂרִים וְשָׂרוֹת" - אִלּוּ מִינֵי זָמָר, "וְתַעֲנוּגוֹת בְּנֵי הָאָדָם" - אִלּוּ בְּרֵיכוֹת וּמַרְחֲצָאוֹת, "שִׁדָּה וְשִׁדּוֹת" - הָבָא תַּרְגִּימוּ: שִׁידָּה וְשִׁידְתִּין, בְּמַעֲרָבָא אָמְרִי: שִׁידְתָּא. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: שְׁלֹשׁ מֵאוֹת מִינֵי שָׁדִים הָיוּ בְּשִׁיחִין, וְשִׁידָּה עֲצָמָה אֵינִי יוֹדֵעַ מַה הִיא. אָמַר מָר, הָבָא תַּרְגִּימוּ: שִׁידָּא וְשִׁידְתִּין. שִׁידָּה וְשִׁידְתִּין לְמַאי אִיצְטְרִיךְ לַיהּ? דִּכְתִיב: "וְהַבַּיִת בְּהִבָּנוֹתוֹ אֶבֶן שְׁלֵמָה מְסֻתָּע נִבְנָה", וגו', אָמַר לְהוּ לְרַבָּנָן: הֵיכִי אֲעַבֵּיד? אָמְרֵי לֵיהּ: אִיפָּא שַׁמִּירָא דְּאִיתֵי מִשֶּׁה לְאַבְנֵי אֵפוֹד. אָמַר לְהוּ: הֵיכָא אִישְׁתַּכַּח? אָמְרוּ לֵיהּ: אִיתֵי שִׁדָּה וְשִׁדְּתִין בְּבֵשָׁנְהוּ אַהֲדָדֵי, אֶפְשַׁר דְּיָדְעִי וּמְגַלוּ לָךְ. אֵייתֵי שִׁדָּה וְשִׁדְּתִין בְּבֵשָׁנְהוּ אַהֲדָדֵי, אָמְרִי: אֲנַן לָא יָדְעִינַן, דִּילְמָא אַשְׁמְדַאי מַלְּכָא דְּשֵׁדֵי יָדַע. אָמַר לְהוּ: הֵיכָא אִיתֵיהּ? אָמְרֵי לֵיהּ: אִיתֵיהּ בְּטוּרָא פְּלָן, בְּרֵירָא לֵיהּ בֵּירָא וּמַלְיָא לֵיהּ מַיָּא וּמְכַסְיָא בְּטִינָרָא וְחַתְּמָה בְּגוּשְׁפַּנְקֵיהּ, וְכָל יוֹמָא סָלֵיק לְרָקִיעַ וְגָמַר מְתִיבָתָא דְּרָקִיעָא, וְנָחֵית לְאַרְעָא וְגָמַר מְתִיבָתָא דְּאַרְעָא, וְאָתֵי סָיֵיר לֵיהּ לְגוּשְׁפַּנְקֵיהּ וּמָצְלֵי לֵיהּ וּשָׁתֵי, וּמְכַסֵּי לֵיהּ וְחָתֵים לֵיהּ וְאָזֵיל. שַׁדְּרֵיהּ לְבֵנָיהוּ בֶּן יְהוֹיָדָע, יָהֵב לֵיהּ שׁוֹשֵׁילְתָּא דְּחַקְיָא עֲלֵהּ שֵׁם וְעָזְקָהּ דְּחַקְיָא עֲלֵהּ שֵׁם, וּגְבָבֵי דְּעַמְרָא וְזִקֵּי דְּחַמְרָא. אֲזַל בָּרָא בֵּירָא מִתַּתַּאי, וְשָׁפְיִנְהוּ לְמַיָּא וְסָתְמִינְהוּ בְּגַבְבֵי דְּעַמְרָא, וְכָרָא בֵּירָא מֵעִילָּאי וְשָׁפְכִינְהוּ לְחַמְרָא, וְטָמְנִינְהוּ, סָלֵיק לֵיתֵיב בְּאִילָנָא. כִּי אֲתָא סַיְּירֵיהּ לְגוּשְׁפַּנְקָא, גַּלְיֵיהּ אִשְׁתַּחְיָא חַמְרָא, אֲמַר, כְּתִיב: "לֵין הַיַּיִן הוֹמָה שֵׁכָר וְכָל שׁוֹגֶה בּוֹ לֹא יֶחְכָּם", וְכְתִיב: "יַיִן וְתִירוֹשׁ יִקַּח לֵב", לָא אִישְׁתֵּי. כִּי קָאֵי, לָא סַנְיָא לֵיהּ, אִישְׁתֵּי רָוֶה וּגְנָא. נְחֵית, אֲתָא, שָׁדָא בֵּיהּ שׁוֹשֵׁילְתָּא, סְתָמֵיהּ כִּי אַתְעָר הָוָה קָא מְפַיְּיסִל, אֲמַר לֵיהּ: שְׁמָא דְּמָרָךְ עֲלָךְ! שְׁמָא דְּמָרָךְ עֲלָךְ! כִּי נָקֵיט לֵיהּ וְאָתֵי, מְטָא דִּיקְלָא חַף בֵּיהּ שְׁדָיֵיהּ, מְטָא לְבֵיתָא שָׁדְיֵיהּ, מְטָא גַּבֵּי כּוּבָּא דַּהֲהִיא אַרְמַלְתָּא, נְפַקָא

איחנא ליה — לימשך מעליו שלא יחזוף בו. **בפא** לקוטיתיה — לצד אחר, ואיסתלק עובי כתיפיו מן הבית. ולשון רכה **תשבר גרם** — על ידי לשון רכה, שתענה מענה רך — נשברה עצמי. **אסקיה** — העלהו, להסותו אל הדרך. **ייוא** — שיכור. **אסקיה** — אל הדרך. **חזא חדוותא** דהוו **מחדי** לה — ראה הבנסת כלה, שהיו מרבין בשמחה מאד. **אנפיה משתיא** — שתה הרבה. **נגידו מיכלא מיניה** — משכו ידיכם מלהאכילו, כי אם מעט. **קניא** — קנה. **דמחימן ליה אשבועתיה** — מאמינו בשבועתו, כשנשבע לו להחזירו לו. **דלית בהו יישוב** — של זרעים ואילנות, להתפרנס שם. **ופקע מזוראי** — מתבקע מעט במין חריץ, עד שמשליך שם זרע האילנות, וגדלים אילנות שם ומתפרנס מהם. **בדקו קינא** — בדקו עד שהיו בקיאין היכן יש קן של דוכיפת, דהוא תרנגולא ברא. **וזיגיהא** — זכוכית, כדי שיראה את בניו ולא יוכל ליכנס אצלם, ויהא צריך לשמיר לבקע הזכוכית. **רמא ביה** — שלוחו של שלמה, קלא. **חנק נפשיה** — התרנגול. **אסיקתיה** — מה חששת לו? **וכניא מינסר ליכם** קנן — עד שיביא שתי שערות ויהא ראוי לחליצה, ויודע היה זה שעתידה להמתין שלש עשרה שנה. **שבעה יומי לית ליה** — אינו בטוח לחזות שבעה ימים, שמא למחר יעמוד. **אבי נוא** — תחזיו היה אוצר גדול והכסף טמון. **תרחיה נביה** — איחר אצלו שלמה לאשמדאי, "תרח" בלשון ארמי איחור.

1 אִיחְנָא לֵיהּ, כִּפָּא לְקוֹטָתֵיהּ מִינֵיהּ אִיתְּבַר בֵּיהּ גַּרְמָא,
2 אָמַר, הַיְינוּ דִּכְתִיב: "וּלְשׁוֹן רַכָּה תִּשְׁבָּר גָּרֶם". חֲזָא
3 סַמָּיָא דַּהֲוָה קָא טָעֵי בְּאוֹרְחָא, אַפְּקֵיהּ לְאוֹרְחֵיהּ. חֲזָא
4 רַיְיא דַּהֲוָה קָא טָעֵי בְּאוֹרְחָא, אַפְּקֵיהּ לְאוֹרְחֵיהּ. חֲזָא
5 חֲדָוּתָא דַּהֲווּ קָמְחַדֵּי לָהּ, בָּבָה. שְׁמַעֵיהּ לְהָהוּא גַּבְרָא
6 דַּהֲוָה קָאָמַר לְאוּשְׁכָּפָא: עָבִיד לִי מָמָאנֵי לְשׁם שָׁנַי,
7 אֲחִיךְ. חֲזָא הָהוּא קָסָמָא דַּהֲוָה קָמֵים, אֲחִיךְ.
8 מָטָא לְחָתָם, לָא עַיְילוּהּ לְגַבֵּיהּ דִּשְׁלֹמֹה עַד תִּלְתָא
9 יוֹמֵי. יוֹמָא קָמָא אָמַר לְהוּ: אֲמַאי לָא קָא בָּעֵי לִי
10 מַלְכָּא לְגַבֵּיהּ? אָמְרוּ לֵיהּ: אֲנַסֵיהּ מִישְׁתֵּיא; שָׁקֵל
11 לְבַנְתָּא אוֹתֵיב אַחֲבְרָתֵיהּ. אִתּוֹ אָמְרוּ לֵיהּ לִשְׁלֹמֹה,
12 אָמַר לְהוּ, הָכִי אָמַר לְכוּ: הָדוּר אֲשְׁקֵיהּ. לְמָחָר אָמַר
13 לְהוּ: וְאַמַּאי לָא קָא בָּעֵי לִי מַלְכָּא לְגַבֵּיהּ? אָמְרוּ
14 לֵיהּ: אֲנַסֵיהּ מִיכְלָא; שָׁקֵל לְבַנְתָּא מַחֲבְרָתֵיהּ אוֹתְבָה
15 אַאַרְעָא. אִתּוֹ אָמְרוּ לֵיהּ לִשְׁלֹמֹה, אָמַר לְהוּ, הָכִי
16 אָמַר לְכוּ: נְגִידוּ מִינֵיהּ מִיכְלֵיהּ. לְסוֹף תִּלְתָא יוֹמֵי
17 עַיְילוּ לְקַמֵּיהּ; שָׁקַל קָנֵיָא וּמְשַׁח אַרְבָּעָה גַּרְמִידֵי וְשָׁדַא
18 קַמֵּיהּ, אָמַר לֵיהּ: מִכְּדֵי כִּי מֵיְיתַת הָהוּא גַּבְרָא לֵית לֵיהּ בְּהֵדֵין עָלְמָא אֶלָּא אַרְבָּעָה גַּרְמִידֵי, הָשְׁתָּא בְּבִשְׁתֵּיהּ לְכוּלֵי עָלְמָא וְלָא
19 שָׁבְעָתָּ עַד דְּכַבְשַׁתְּ נְמֵי לְדִידִי? - אָמַר לֵיהּ: לָא קָא בָּעֵינָא מִינָּךְ מִידֵי, בָּעֵינָא דְּאֵיכְנֵיהּ לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ וְקָא מֵיצְעֲרָא לִי שְׁמֵיהּ. אָמַר
20 לֵיהּ: לְדִידִי לָא מְסַר לִי, לִשְׁרָא דְּיַמָּא מְסַר לֵיהּ, וְלָא יָהֵיב לֵיהּ אֶלָּא לְתַרְגְּנוֹלָא בְּרֵא דְּמַהֲיַמְנָן לֵיהּ אַשְׁבּוּעֲתֵיהּ. וּמַאי עֲבַד בֵּיהּ?
21 מַמְטֵי לֵיהּ לְטוּרֵי דְּלִית בְּהוּ יְשׁוּב, וּמַנַּח לֵהּ אַשִּׁיגָא דְּטוּרָא וּפָקַע טוּרָא, וּמַנְקְטוּ מַיְיתֵי בְּיוֹרֵי מַאלְנֵי וְשָׁדֵי הָתָם וְהֲווּ יְשׁוּב. וְהֵיינוּ
22 דְּמַתְרְגְּמִינַן: נָפַר טוּרָא. בָּדְקוּ קִינָּא דְּתַרְגְּנוֹלָא בְּרֵא דְּאִית לֵיהּ בָּנִי, וְחַפּוּיֵהּ לְקִינֵּיהּ וּזְגִיגְתָּא חִיזְרָתֵי. כִּי אָתָא בָּעֵי לְמֵיעַל וְלָא מָצֵי, אָזַל
23 אַיְיתֵי שְׁמֵיהּ וְאוֹתְבֵיהּ עֲלָיהּ; רְמָא בֵּיהּ קָלָא, שָׁדְיֵיהּ. שְׁקֵלֵיהּ, אָזַל חָנַק נַפְשֵׁיהּ אַשְׁבּוּעֲתֵיהּ. אָמַר לֵיהּ בְּנָיְהוּ: מַאי טַעֲמָא כִּי חֲזִיתֵיהּ
24 לְהָהוּא סַמָּיָא דַּהֲוָה קָא טָעֵי בְּאוֹרְחָא, אַפְּקֵיתֵיהּ לְאוֹרְחֵיהּ? אָמַר לֵיהּ: מַכְרֵנִי עָלֶיהָ בְּרִקִּיעָא דְּצִדִּיק גְּמוּר הוּא, וּמָאן דְּעָבֵד לֵיהּ
25 נַיְיחָא נַפְשֵׁיהּ וְכִי לְעָלְמָא דְּאָתֵי. - וּמַאי טַעֲמָא כִּי חֲזִיתֵיהּ לְהָהוּא רַיְיא דְּקָטְעֵי בְּאוֹרְחָא, אַפְּקֵיתֵיהּ לְאוֹרְחֵיהּ? אָמַר לֵיהּ: מַכְרֵנִי עָלֶיהָ
26 בְּרִקִּיעָא דְּרָשָׁע גְּמוּר הוּא, וַעֲבָדִי לֵיהּ נַיְיחָא נַפְשֵׁיהּ כִּי הֵיכִי דְּלִיכְלֵיהּ לְעָלְמָא. - מַאי טַעֲמָא כִּי חֲזִיתֵיהּ לְהָהוּא חַרְווֹתָא, בְּבִיתָא?
27 אָמַר לֵיהּ: בָּעֵי מֵימַת גַּבְרָא בְּגוֹ תְּלָתֵין יוֹמִין, וּבָעֲיָא מִינַּטְרָא לְבָבָא קַמָּךְ תְּלֵיסְרֵי שְׁנִין. - מַאי טַעֲמָא כִּי שַׁמְּעַתֵּיהּ לְהָהוּא גַּבְרָא דְּאָמַר
28 לֵיהּ לְאוּשְׁכָּפָא: עָבִיד לִי מָמָאנֵי לְשׁם שָׁנִין, אַחֵיכְתָּ? אָמַר לֵיהּ: הָהוּא שִׁבְעָה יוֹמֵי לֵית לֵיהּ, מָמָאנֵי לְשׁם שָׁנִין בְּעֵי?! - מַאי טַעֲמָא
29 כִּי חֲזִיתֵיהּ לְהָהוּא קָסָמָא דַּהֲוָה קָמֵים, אַחֵיכְתָּ? אָמַר לֵיהּ: דַּהֲוָה יָתִיב אֲבֵי גַּוָּא דְּמַלְכָּא, לְקַסּוֹם מַאי דְּאִיבָּא תּוֹתֵיהּ. תַּרְתֵּיהּ גַּבֵּיהּ
30 עַד דְּבָנְיֵיהּ לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ. יוֹמָא חַד הֲוָה קָאֵי לְחוּדֵיהּ, אָמַר לֵיהּ, כְּתִיב: "כְּתוֹנָעוֹת רָאֵם לוֹ", וְאָמְרִינַן: "כְּתוֹנָעוֹת" - אֵלּוּ מַלְאֲכֵי
31 הַשָּׁרֵת, "רְאֵם" - אֵלּוּ הַשָּׂרִים, מַאי רְבוּתַיְיכוּ מִינַּן? אָמַר לֵיהּ: שָׁקוֹל שׁוֹשִׁילְתָא מִינַּאי וְהַב לִי עִיזְקָתָךְ, וְאַהֲנֵי לָךְ רְבוּתַאי. שָׁקְלֵיהּ
32 לְשׁוֹשִׁילְתָא מִינֵּיהּ וְיָהֵיב לֵיהּ עִיזְקָתֵיהּ, בָּלְעֵיהּ, אוֹתְבֵיהּ לְחַד גַּפֵּיהּ בְּרִקִּיעָא וּלְחַד גַּפֵּיהּ בְּאַרְעָא, פָּתְקָה אַרְבַּע מְאָה פַּרְסֵי. עַל הַהִיא
33 שַׁעֲתָא אָמַר שְׁלֹמֹה: "מַה יִּתְרוֹן לָאָדָם בְּכָל עֲמָלוֹ שֶׁיַּעֲמֹל תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ". "וְזֶה הַיִּתְרוֹן הַלֵּקִי מִכָּל עֲמָלִי" מַאי "וְזֶה"? רַב וּשְׁמוּאֵל, חַד
34 אָמַר: מַקֵּל, וְחַד אָמַר: גּוּדָּו. הָיָה מְחַזֵּר עַל הַפַּרְדֵּסִים, כָּל הֵיכָא דְּמָטֵא אָמַר: "אֲנִי קֹהֶלֶת הָיִיתִי מֶלֶךְ עַל יִשְׂרָאֵל בִּירוּשָׁלָיִם". כִּי
35 מָטָא גַּבֵּי סַנְהֶדְרִין, אָמְרוּ רַבָּנָן: מִכְּדֵי שׁוֹטָה בְּחַדָּא מֵילְתָא לָא סָרִיךְ, מַאי הַאי? אָמְרוּ לֵיהּ רַבָּנָן: קָא בָּעֵי לָךְ מִלְכָּא לְגַבֵּיהּ? אָמַר
36 לְהוּ: לָא. שְׁלָחוּ לְהוּ לְמַלְכָּנָא: מִכְּדֵי מַלְכָּא לְגַבֵּיכוּ? שָׁלְחוּ לְהוּ: אִין, קָאָתֵי. שְׁלָחוּ לְהוּ: בִּידְקוּ בַּכְּרוֹנִיָּה, שָׁלְחוּ לְהוּ: בְּמוֹקֵי קָאָתֵי,
37 וְקָא תָּבַע לְהוּ בְּנִידּוּתַיְיהוּ, וְקָא תָּבַע לָהּ נְמֵי לְבַת שְׁבַע אִימֵּיהּ. אֲתָיוּהּ לִשְׁלֹמֹה וְהֵבוּ לֵיהּ עִיזְקָתָא וְשׁוֹשִׁילְתָא דַּחֲקוּק עָלֶיהָ שֵׁם,
38 כִּי עַיֵּיל חֲזָיֵיהּ, פָּרַח. וַאֲמַר: הָכִי הֲוָה לֵיהּ בְּיַעֲתוּתָא מִינַּיְיהוּ, וְהֵיינוּ דִּכְתִיב: "הִנֵּה מִטָּתוֹ שֶׁלִּשְׁלֹמֹה שִׁשִּׁים גִּבֹּרִים סָבִיב לָהּ מִגִּבֹּרֵי
39 יִשְׂרָאֵל כּוּלָּם אֲחָזֵי חֶרֶב מְלוּמְדֵי מִלְחָמָה אִישׁ חַרְבּוֹ עַל יְרֵכוֹ מִפַּחַד בְּלֵילוֹת". רַב וּשְׁמוּאֵל, חַד אָמַר: מֶלֶךְ וְהֶדְיוֹט, וְחַד אָמַר: מֶלֶךְ
40 וְהֶדְיוֹט וּמֶלֶךְ. לְרַמָּא דְּרִישָׁא - לֵיתֵי שׁוּרְבִינָא וּבִינָא וְאָמְרָא דְּרָא, וְיֵיתֵי וְחִילְפֵי דְּיַמָּא וְיִבְלָא, וְלִישְׁלוֹקִינְהוּ בְּהַדֵּי הַדָּדֵי, וְלִינְטוֹל
41 תִּלְתָּא מְאָה כְּסֵי אַהֲאי גִּיפָּא דְּרִישָׁא, וְתִלְתָּא מְאָה כְּסֵי אַהֲאי גִּיפָּא דְּרִישָׁא. וְאִי לָא, לֵיתֵי וַרְדָּא חִיוָּרָא דְּכַחַד דָּרָא, וְלִישְׁלֵקֵיהּ,
42 וְלִינְטוֹל שִׁיתִּין כְּסֵי אַהֲאי גִּיפָּא דְּרִישָׁא, וְשִׁיתִּין כְּסֵי אַהֲאי גִּיפָּא דְּרִישָׁא. לְצִלִּיחָתָא - לֵיתֵי תַּרְנְגוֹלָא בָּרָא, וְלִישְׁתַּטֵיהּ בְּזוּזָא חִיוָּרָא
43 אַהֲנֵיהּ גִּיפָּא דְּכֵיב לֵיהּ, וְנִזְדַּהַר מַדְּמֵיהּ דְּלָא לְמִמְנְיֵהוּ לְעִנְיָנֵי, וְלִיתְלֵיהּ בְּסִיפָא דְּבָבָא, דְּכִי עַיֵּיל חַיָּיף בֵּיהּ, וְכִי נָפֵיק חַיָּיף בֵּיהּ.

לבתוקתי

כדאמרינן **בבבא קמא** (**ג,א**): **מאן** תריה — **ניתרה שמואל**. **הוה קאי לחודיה** — שלמה אצל אשמדאי. **כתועפות ראם** לו — להקדוש ברוך הוא, יש לו תועפות ראמים למשלחתו, וליפרע פורענות בשליחותו. **מאי רבותייכו** — שנשתבח הקדוש ברוך הוא בכם. **עיזקתך** — שטבעתו היה שם חקוק עליה. **פתקיה** — דחהו. **גונגו** — לבושו. **ובביאורי טהרות** דרב האי ראיתי: קודו מקידה של חרס לשתות מים (סוטה לב,א). **לא סריך** — אינו נדבק לומר דבר אחד של שטות כל הימים, שזה אומר: הייתי מלך, ואינו אומר דבר שטות אחרת. **בדיקו בכרייה** — שרגליו של דבר דומות לשל תרנגולים. **בכוזק קאתי** — אינו בא לשכב יחף אלא באנפילאות, קאלצונ"ש בלע"ז. **מלך והדיוט** — היה שלמה, לא חזר שוב למלכותו. **לדמא דרישא** — חולי כאב הראש הבא מחמת דם. **שורבינא** — מין ארז, כדאמרינן בראש השנה (כב,א) תאשור — שורבינא. **ובינא** — ערבה. **ואמא דרא** — הדס לח. **חילפא** — צפצפה, עץ ששמו פופלי"ר. **וחילפי יממא** — גירופל"א. **יבלא** — מין עשב. **וזרדא** — רוס"א. **דקאי בחד דרא** — כל עלין שלו מצד אחד, זה למעלה מזה. **לצליחתא** — כאב חצי הראש. **בזוזא חיוורא** — בדינר של כסף צרוף ישתטנו. **לתאי גיבא דכאיב ליה** — שיזוב הדם על חצי הראש ששם הכאב. **וליתלייה** — לתרנגולא שחוט. **בסיפי דבבא** — במזוזות הפתח.

לבתוקתי

לברוקתי — חולי שבעין, שקורין טיילי"א. **דשב חומרי** — מנומר בשבע גוונין מחמת זקנה. **ונישחוק תרתי מנתא פוחלא וחדא מנתא כוחלא וחדא מנתא מיניה** — שני חלקים כחול וחלק אחד ממנו. **תלתא מכחלי** — מכחול הוא כגף עוף או כף רחב דק של עץ שנוטל בו הכחול ונותן בעין. **תלתא מכחלי** — שלשה פעמים. **לימלי** — ישוח בעינו. **דאי לא** — מיזדהר, דלא לימלי טפי — פקע עיניה. **לשבריר דלילא** — סנורים הבאות על האדם בלילה. שודר"א **ברקא** — חבל של שיער בהמה, ושל זנב סוס ופרה. **וניסר חדא ברקא מיניה וחדא ברקא מכלכא** — יקשור אחד מרגליו ורגל הכלב בשני ראשי החבל. **ונטריפו ינוקא חפפא אבתריה** — ישקשקו תינוקות שברי חרסים אחריו. **ויאמרו** — לחש זה. **אמא כלבא אכבא תרנגלי** — זקן כלב, שוטה תרנגול. **אומצי** — התיכות בשר. **ונתבינהו ניהליה** — בני הבתים להנך אומצי בצינורא דרשא. **קלקלי** — אשפות. **ליפשוט** — יתיר הקשר מרגלו. **בבביתא דעיניה** — בבבת עינו. **סומקי** — טחולים. **אחפפא דאומנא** — כלי חרס מנולו, שמקיזין לתוכו דם. **ונימא ליה עייורא** — לפתיחה: הב לי ואיכול. **פפי שילא כו'** — לחש הוא. **מעם** דלי במי כפף — לחש הוא. **אשלא דשוירא** — חבל של מיטה. **וקורטבא** — נייר של מוכין. **ומוריקא** — קרו"ג. **וסופקא דלולבא** — דבר אדום הגדל בלולב. **ונגייל פתילתא** — לשון גדילים, יעשה פתילה מן הצמור. **ולמפיש בחלא** — ישרה בחומץ. **ונירבייל** — יגולגלנו באפר, וידבק האפר בו. **ונשדו עליה** — דרך מרוב. **סריך** — נדבק הקש בדם. **גילא** — אישטרוי"ס. **ביון** — דדמא דכבדא שהיא תוליה למטה מן הריאה, עולה למעלה ונפיק דרך הפה. **אימר אתאתי אתמה** — כולה כבדא, ולא נשתייר הימנה כלום, ונפל לריאה דרך קנה הכבד. **שמותבר לקנה** של ריאה. **בוני** — מלא אגרוף. **פירמא דסילקא** — קניבת תרדים, מצינדור"א. **פירדא** — מין עשב, ויש אומרים: מדיירשר"ש. **וכנגדן** — כשיעור כל אלו. **כנאא פצירתא** — אנטרי"ל של בהמה שהיתה פטר רחם לאמה. **לכבא** — חולי השינים הפנימים. **תומא יחידא** — ראש שום שלא היה בו אלא צלע אחד. **נמרמיה** — ישחקנו. **אטופרא דאליונא** — על צפורן של בוהן יד. **ונזדהר לכשריה** — שלא יגע אותו שום בשרו. **דקשי לחיזרא** — צרעת. **לחינבי** — אבעבועות הגדילים בגרון כמין גלגיז, ובלשון רומי אשטרנגיילרן. **חומתי כי ממרו** — עלי של חומם = פילטר"ו, טוב לרפואה זו, כמין עשב שקורין "ממרו" בלשון ארמי. **ועיקרא דחומתי** — שורש החימום, פילטר"ו. **עדיף** — לרפואה מממרו, ממרו — שבדמוניא"ש, לשון מורי. **הני** — דומתי וממרו. **לאוקומי** — החולי שלא ינפח יותר מדאי. **לכשולי** — האבעבועות, שתקבץ לחה שלהן לתוכן, שתהא יוצאה כשיבקע אותו. **פאדי דריש נפיא** — סובים גדולים שעפין למעלה בנפה בשמרקדין. **ומלפתי בעפיירתו** — עדשים עם עפר שנתלשו בהן. **ושבלוליתא** — תלתן פינוגר"י. **וחומרתא דכשותא** — פרח שבכשות, הומלר"ן. **כאמגוזא** — כשיעור אגוז. **לפתוחי** — האבעבועות של אשטרנגיילרן, שיבקעו ותצא הלחתה. **לינפא ליה** — בגרונו. **בגילא דהישתא** — שהוא חלוד, ויכניס זרע השחלים לתוכו בראשו אחד ויכניסנו בתוך פיו של חולה עד הבליעה, וינפח חבירו בראש האחר ויצאו השחלים ויפלו, ויחנו על החולי, **לאסוקי** — להעלות בשר לרפאות הביקוע. **מטולא דבית הכסא** — מתחת צל אבנים המסודרות לבית הכסא בשדות, ומתוקנות בעין מושב. **לברסם** — חולי שקורין צורי"ר, והוא בא מן הראש דרך החוטם. **כי פיסקא דנשדור** — כשיעור גלגז של ארז, מסם נשדור שקורין אמוניק"א. **חלבניתא דוכשניתא** — חלבנה מתוקה, שקורין גלמ"א. **תריזדא** — כף. **נטלא** — כלי מחזיק רביעית. **חמרא נקידא** — יין צלול יפה, שאינו אדום. **וכי בשיל נשדור בשיל בוליה** — זה סימן יהיה לך: לכשיבשל הנשדור — בידוע ששאר סמנין מבורשלין, לפי שהוא קשה.

ונטייפיה

לברוקתי – הכא משמע דיש לה רפואה, וכן בפרק "המוציא יין" (שבת עח,א) גבי קאמר: שכן כוחלין לברוקתי. וקשה: דבבבורות (לח,ב) חשיב ליה גבי מונין הקבועין ואומר רבינו יצחק: דכל מה שאינו עובר מאיליו, או על ידי רפואה קלה – חשיב מום קבוע. אי נמי, רפואה דהכא וד"המוציא" – דיינו בתחילת החולי, אבל בסוף החולי – אין לו רפואה.

לכבא – שינים, כדפירש בקונטרס כאן, ולא כמו שפירש בעלמא (עבודה זרה כח,א) דהיינו חניכיים. מדאמרינן ב"ערבי פסחים" (קיג,א): לא תעקר ככא, וכן בחולין (נט,ב): נתור ככי ושיני דגברי – וזה לא שייך לומר בחניכיים.

רב

לְבְרוֹקְתִי - לֵיתֵי עֲקָרְבָּא דְּשַׁב חוּמְרֵי וְנִיבְּשֵׁיהּ בְּטוּלָא,
וְנִישְׁחוֹק תַּרְתֵּי מִנָּתָא פּוּחְלָא וְחַדָּא מִנָּתָא מִינֵיהּ,
וְלִימְלֵי תְּלָתָא מַכְחֲלֵי בְּהַאי עֵינָא וּתְלָתָא מַכְחֲלֵי בְּהַאי
עֵינָא, מַפֵּי לָא לִימְלֵי, דְּאִי לָא - פָּקַע עֵינֵיהּ. לְשַׁבְרֵירֵי
דְּלִילְיָא - נֵיתֵי שׁוּדְּרָא בְּרָקָא וְנֵיסַר חָדָא בְּרָעָא מִינֵיהּ
וְחָדָא בְּרָעָא מִכַּלְבָּא, וְנִיטְרְפוּ יָנוּקֵי חַפְפָא אַבַּתְרֵיהּ, וְלֵימְרוּ לֵיהּ: "אָמָא כַּלְבָּא אַכְבָּא
תַּרְנְגוֹלָא", וְלִיגְבֵּי שַׁב אוּמְצֵי מִשְׁבְּעָה בָּתֵּי וְלֵיתְבִינְהוּ נִיהֲלֵיהּ בְּצִינּוֹרָא דְּרֵשָׁא, וְנֵיכְלִינְהוּ
בְּקִלְקוּלֵי דִּמְתָא. בָּתַר הָכֵי לְפַשּׁוֹט שׁוּדְּרָא בְּרָקָא וְנֵימְרוּ הָכִי: "שַׁבְרִירֵי דְּפָלוֹנְיָתָא
שַׁבְקִינְהוּ לְפָלוֹנִי בַּר פְּלוֹנְיָתָא וְלֵיהֲרוּ לְכִלְבָּא בְּבְבִיתָא דְּעֵינֵיהּ". לְשַׁבְרִירֵי דִּימְמָא - לֵיתֵי שִׁבְעָה
סוּמְקֵי מִגַּוּאוֹ דְּחִיוָתָא וְנִיטְרְנִינְהוּ אַחַפְפָא דְּאוּמְנָא, וְלֵיתֵי אִיהוּ מִגַּוּאוֹ וְאִינִישׁ אַחֲרִינָא מֵאַבָּרָא,
וְנֵימָא לֵיהּ: "עַיְירָא, הַב לִי דְּאֵיכּוֹל", וְנֵימָא לֵיהּ הָאִידָּךְ: "פְּתִיחָא, סַב אֵיכּוֹל", וְתָבַר דְּאָבֵיל
לֵיתְבְּרֵיהּ לְחַפְפָא, דְּאִי לָא - הָדְרֵי עֵילָּוֵיהּ. לְדָמָא דְּאָתֵי מִנַּחִירָא - לֵיתֵי נַבְרָא סַהֲרֵי דְּשָׁמֵיהּ
לֵוִי, וְלֵיכְתּוֹב לֵיהּ לֵוִי לְמַפְרֵעַ. וְאִי לָא, לֵיתֵי אִינִישׁ מֵעַלְמָא, וְנֵיכְתּוֹב לֵיהּ: "אֲנָא פַּפֵּי שֵׁילָא
בַּר סוּפְקֵי" לְמַפְרֵעַ. וְאִי לָא, נֵיכְתּוֹב לֵיהּ הָכִי: "סַעַם דִּלִי בְּמֵי כֶּסֶף סַעַם דִּלִי בְּמֵי פָּגִם". וְאִי
לָא, לֵיתֵי עִיקָּרָא דְּאַסְפַּסְתָּא, וְאִשְׁלָא דְּפוּרְיָיא עַתִּיקָא, וְקוּרְטְבָא, וּמוֹרִיקֵי וְסוּפְקָא דְּלוּלְבָא,
וְנִקְלִינְהוּ בַּהֲדֵי הֲדָדֵי, וְלֵיתֵי גַּבְבָא דְּעַמְרָא וְנִיגְדּוֹל תַּרְתֵּי פְּתִילָתָא, וְלִטְמֵישׁ בְּחָלָא וְנִיגְדְּבֵיל
בְּקִטְמָא חֲדִין, וְנֵיתֵיב בְּנַחִירֵיהּ. וְאִי לָא, לֵיחֵי אִמַּת הַמַּיִם דְּאָזְלַת מִמְּזְרָח בְּלַפֵּי מַעֲרָב, וְנִפְסָא
וְנִיקּוֹם חַד בְּרָעָא לְהַאי גִּיפָּא וְחַד בְּרָעָא לְהַאי גִּיפָּא, וְנִישְׁקוֹל טִינָא בִּידֵיהּ דִּימִינָא מִתּוּתֵי
בְּרָעָא דִּשְׂמָאלֵיהּ, וּבִידֵיהּ דִּשְׂמָאלָא מִתּוּתֵי בְּרָעָא דִּימִינֵיהּ, וְנִיגְדּוֹל תַּרְתֵּי פְּתִילָתָא דְּעַמְרָא
וְנִיטְמֵשׁ בְּטִינָא, וְנֵיתֵיב בְּנַחִירֵיהּ. וְאִי לָא, לֵיתֵי תּוּתֵי מַרְזְבָא וְנֵיתֵי מַיָּא וְלִישְׁדֵּי עֲלֵיהּ,
וְלֵימְרוּ: "כִּי הֵיכִי דְּפָסְקֵי הָנֵי מַיָּא, לֵיפְסוֹק דְּמֵיהּ דְּפְלָנְיָא בַּר פְּלָנְיָא". לְדָמָא דְּאָתֵי מִפּוּמָּא
- בָּרְקִינְהוּ לֵיהּ בְּגִילָא דְּחִטְּתָא, אִי בָּרִיךְ - מַרְיָאה קָאתֵי וְאִית לֵיהּ תַּקָּנְתָּא, וְאִי לָא - מְכַבְּדָא
קָאתֵי וְלֵית לֵיהּ תַּקָּנְתָּא. אָמַר לֵיהּ רַב אַמֵּי לְרַב אָשֵׁי, וְהָאֲנַן אִיפְּכָא תְּנַן: נִיטֹל הַכָּבֵד וְלֹא
נִשְׁתַּיֵּיר הֵימֶנּוּ כְּלוּם, הָרֵיאָה שֶׁנִּיקְּבָה אוֹ שֶׁחָסְרָה? אָמַר לֵיהּ: בֵּינַיִם הִמְפּוֹמִיָּה קָאָתֵי, אֵימַר
אֵיתְמוּחֵי אִיתְמַח. אָמַר מָר: אִי מַרְיָאה קָאָתֵי אֵית לֵיהּ תַּקָּנְתָּא. מַאי תַּקָּנְתֵּיהּ? לֵיתֵי שִׁבְעָה
כּוּבֵּי מִפֵּירְמָא דְּסִילְקָא, וְשִׁבְעָה כּוּבֵּי פִּירְמָא דְּכַרְתֵּי, וַחֲמִשָּׁה כּוּבֵּי פִּרְדָּא, וּתְלָתָא כּוּבֵּי דְּטַלְפְּחֵי,
וְכוּנָא דְּכַמּוֹנָא וְכוּנָא דְּחַבְלֵי, וּבְנֵנְדֵּן בְּנַתָא פְּטִירְתָא, וְלִיכְשֵׁל וְלִיכּוֹל, וְלִישְׁתֵּי אַבַּתְרֵיהּ שִׁכְרָא
חֲרִיפָא דְּטַבְטָא. לְכָבָא - אָמַר רַבָּה בַּר רַב הוֹנָא: לֵיתֵי תּוּמָא יְחִידָאָה וְנִימְרְסֵיהּ בְּמִישְׁחָא
וּמִילְחָא, וְנַתְבֵיהּ אַטּוֹפְרֵי דְּאִילּוֹנָא דְּהַהוּא גִּיפָּא דְּכַיְיב לֵיהּ, וְנֶהֱדַר לֵיהּ גַּדְנָפָא דִּלְשָׁא,
וְנִיזְדַּהַר לְכִשְׁרֵיהּ דְּקָשֵׁי לְחִיזְרָא. לְחִינְבֵי - אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: חוֹמְתִי כִּי מְמְרוּ, וְעִיקָּרָא דְּחוֹמְתִי
עֲדִיף מִמְּמְרוּ, וְנִינְקוֹט בְּפּוּמֵיהּ; הָנֵי לְאוֹקוֹמֵי. לְכִשּׁוּלֵי - לֵיתֵי פָּארֵי דְּרֵישׁ נְפִיָּא, וְטַלְפְּחֵי
בְּעַפְרָיְיהוּ, וְשׁוּבְלִילְתָּא וְחוּמְרְתָּא דְּכִשּׁוּתָא, וְנִינְקוֹט כְּאַמְגּוּזָא בְּפוּמֵיהּ. לְאֵיפְתּוֹחֵי - לִינְפּוֹח לֵיהּ
חַבְרֵיהּ תַּחֲלֵי חִיוָּרְתָּא בְּגִילָא דְּחִטְּתָא. לְאַסּוּקֵי - לֵיתֵי עֲקָרָא מְטוּלָא דְּבֵית הַכִּסֵּא, וְנִיגְבּוֹל
בְּדוּכְשָׁנֵיתָא, וְנִיכּוֹל, דְּמַעֲלֵי לֵיהּ. לְבַרְסָם - לֵיתֵי כִּי פִּיסְקָא דְּנִשְׁדּוֹר, וְכִי אַמְגּוּזָא דְּחַלְבְּנִיתָא
דּוּכְשָׁנֵיתָא, וְלִימְלֵי תַּרְוָודָא דְּיוּכְשָׁא חִיוָּרָא, וְלִימְלֵי בַּת מְחָוָא חַמְרָא נְקִידָא, וְנִישְׁלוֹקְנִינְהוּ
בַּהֲדֵי הֲדָדֵי, וְכִי בָּשֵׁיל נִשְׁדּוֹר בָּשֵׁיל לֵיהּ כּוּלֵּיהּ. וְאִי לָא, לֵיתֵי רְבִיעָתָא דְּחַלְבָּא דְּעִיזָא חִיוָּרְתִּי
ונטייפיה

ונטייפיה אתלת קלחי דכרכא — יטיפנו על שלשה קלחי כרוב בכלי. ונכתשיה בגווא דמרמהין — יגיס את הקדירה בקיסם של עץ ששמו מרמהין. נפקא דכלבא חיורא — צואה של כלב לבן. וננבול בנשפא — צרי. וכמה דאפשר — לו ברפואה אחרת, או להתאפק בחולי. ניפקא לא ניבול — לא יאבל צואת הכלבים. דמפרק — מנתק אבריו.

1 וְנִטַּיְיפֵיהּ אֲתֶלֶת קִלְחֵי דִּכְרָכָא, וְנִיכְתְּשֵׁיהּ בְּגַוָּוא
2 דְּמַרְמְהִין, וְכִי בָּשֵׁיל גַּוָּוא בְּמַרְמְהִין בָּשֵׁיל לֵיהּ כּוּפְיָיה.
3 וְאִי לָא, לֵיתֵי נַפְקֵי דְּכַלְבָּא חִיוָּרָא וְנִיגְבּוֹל בְּנַמְפָא,
4 וְכַמָּה דְּאֶפְשָׁר נַפְקָא לָא נִיבּוֹל, דְּמִפְרֵיק. לְגִירָא -
5 לֵיתֵי גִּירָא דְּלֵילְתָא וְנֵיכְבֵּיהּ, וְנִשְׁדֵּי מַיָּא עֲלָיְיהוּ וְנִשְׁתֵּי.
6 וְאִי לָא, לֵיתֵי מַמֵּיא דְּאִישְׁתֵּי מִינַּיְיהוּ בַּלְבָּא בְּלֵילְיָא,
7 וְנִיזְדַּהַר מִגִּילְגּוּלְיָיא. לְגִילְגּוּלְיָיא - אַנַּפְקָא דְּחַמְרָא חֵיקָא.
8 לְמוּרְבָּא - אַנַּפְקָא דְּחַמְרָא בְּאַהֲלָא תּוֹלְאָנָא. לְפִירְחָא
9 דְּלֵילְבָּא - לֵיתֵי תְּלָת בְּרוֹשֵׁיאָתָא דְּשַׁעֲרֵי וְנִשְׁטְרִינְהוּ
10 בְּכַמָּקָא דְּלָא עָבַר עֲלָיְיהוּ אַרְבָּעִין יוֹמִין, וְנִיכּוֹל, וְנִשְׁתֵּי
11 אֲבַתְרַיְיהוּ חַמְרָא מַרְקָא. אָמַר לֵיהּ רַב אַחָא מִדִּיפְתִּי
12 לְרַבִינָא: וְכָל שֶׁכֵּן דַּפְרַח לֵיבֵיהּ! אָמַר לֵיהּ: אֲנָא
13 - לְיוֹקְרָא דִּילְבָּא אֲמָרִי. לְמִירְחָא דִּילְבָּא - לֵיתֵי
14 תְּלָת בְּרוֹשֵׁיאָתָא דְּחִישֵׁי וְנִישְׁטְרִינְהוּ בְּדוּבְשָׁא וְנִיכּוֹל,
15 וְנִשְׁתֵּי אֲבַתְרַיְיהוּ חַמְרָא חֵיקָא. לְצָרְחָא דִּילְבָּא - לֵיתֵי
16 תְּלָת בֵּיעֵי נְיָיקָא וּבֵיעָתָא דְּכַמּוֹנָא וּבֵיעָתָא דְּשׁוּמְשְׁמֵי
17 וְלִיכּוֹל. לְכָאֵב מֵעַי - לֵיתֵי תְּלָת מְאָה פִּלְפְּלֵי אֲרֵיכְתָּא,
18 וְכָל יוֹמֵי נִשְׁתֵּי מְאָה מִינַּיְיהוּ בְּחַמְרָא. רִבִּין דְּמִן גָּרַשׁ
19 עֲבַד לָהּ לִבְרָתֵיהּ דְּרַב אַשֵׁי מְאָה וְחַמְשִׁין מְרָנֵי
20 דִּידָךְ, וְאִתַּסְיָא. לְכִירְצָא - אַנַּפְקָא דְּחַמְרָא בְּאַטְרָפָא
21 דְּעָרָאָה. לְכִירְצָא חִיוָּרָא - לֵיתֵי בֵּיעֵי גַּלְגִּילָא וְנֵיצְיְירֵיהּ
22 בְּשִׁסְתָּנֵי, וְנֵיתְיְירֵיהּ בְּמַיָּא וְנִשְׁתֵּיהּ, וְנִזְדַּהַר מִבִּיעֵי נְתָא,
23 דְּאִי לָא - מְנַקְּבָא לָהּ לְמֵעַיְיהוּ. לְמֵסַר - סִיסִין
24 רְטִיבָא בְּמַיָּא; לְמִישְׁרָא - יְבִישְׁתָּא בְּמַיָּא, וְסָמְנֵךְ:
25 אֵיצָא רְטִיבָא דְּסָכַר נַהֲרָא. לְטַחְלָא - לֵיתֵי שַׁב בֵּינֵי
26 דְּמַיָּא וְנֵיבַּשְׁנְהוּ בְּטוּפָּא, וְכָל יוֹמָא נִישְׁתֵּי תַּרְתֵּי
27 וּתְלָתָא בְּחַמְרָא. וְאִי לָא, לֵיתֵי טַחְלָא דְּצִיפְּרָתָא דִּילָּא
28 אִיפְּתָא וְנִסְחֵיהּ בְּתַנּוּרָא, וְנִזְקֵי לְהַדְיָה וְנִיכּוֹל: "כִּי

29 הֵיכִי דְּיָבֵישׁ הַאי טַחְלָא, נֵיבֵּישׁ טַחְלָא דְּפִלּוֹנֵי בַּר פְּלוֹנִיתָא". וְאִי לָא, נִיטַחְיֵיהּ בֵּינֵי אוּרְבֵי דְּבִיתָא חֲדַתָּא, וְנֵימָא הָכִי. וְאִי לָא,
30 לִיבְּקֵי שַׁבְּבָא דְּשָׁכִיב בְּשִׁבְּתָא, וְנִישְׁקְלֵיהּ לְיָדֵיהּ וְנוֹתְבֵהּ אַטַּחְלֵיהּ, וְנֵימָא: כִּי הֵיכִי דְּיָבֵישׁ הָא יָדָא, נֵיבֵּישׁ טַחְלָא דְּפִלּוֹנֵי בַּר
31 פְּלוֹנִיתָא. וְאִי לָא, לֵיתֵי בֵּינֵיתָא וְנִיכְוְוייֵיהּ בֵּי נַפְחָא, וְנֵיכְלֵיהּ בְּמַיָּא דְּבֵי נַפְחָא וְנִישְׁתֵּי מַמֵּיא דְּבֵי נַפְחָא. הַהִיא עִיָּיא דַּהֲוַת שָׁתְיָא
32 מַיָּא דְּבֵי נַפְחָא, אִישְׁתַּחְטִי וְלָא אִישְׁתַּפַּת לָהּ טַחְלָא. וְאִי לָא, לִיפְתְּחָה חָבִיתָא דְּחַמְרָא לְשָׁמְיָא. אָמַר לֵיהּ רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרָבָה
33 לְרַב אַשֵׁי: אִי אִית לֵיהּ חָבִיתָא דְּחַמְרָא, לָא אֲתֵי לְקַמֵּיהּ דְּמָר! אֶלָּא, מָרְגֵּל בְּפֻת שַׁחֲרִית, דְּמַעֲלֶה לְכוּלֵּי גּוּפֵיהּ. לְרוּשְׁחָתָא -
34 לֵיתֵי אַקְלָא וְאִילְוָוא, וְאַסְפִּירְקָא וּמַרְתְּכָא, וְחוּמְרָתָא דִּפְלוֹן וְשִׁיאֲפָא דְּחַמְרִימְתָא, וְנִינְקוּ בְּשַׁחֲקֵי דְּכִיתָנָא בְּקֵלְיטָא וְדַעֲמָר גּוּפֵיהּ
35 בְּסִיתְוָא. וְאִי לָא, לִישְׁתֵּי שִׁיבְרָא מַרְקָא. לִשְׁיוּרוֹנָא - לֵיתֵי פַּרְיָא דְּסוֹנְנֵי, וְנִינַּעֲרֵיהּ שִׁיתִּין זִימְנֵי אַהָא מְמַחְתֵּיהּ, וְשִׁיתִּין זִימְנֵי
36 אַהָא מְטַחְתֵּיהּ. לְצָמִירְתָּא - נֵיתֵי תְּלָת נִיטּוֹפֵיהֶם מִשְּׁחָה דְּכוּפְרָא, וּתְלָת נִיטּוֹפֵיהֶם אִיצְיָא דְּכַרְתָּ, וּתְלָת נִיטּוֹפֵיהֶם דְּחַמְרָא
37 נְקֵדָא, וְלִישְׁדֵּי לֵיהּ לָאִישׁ בַּאֲמָה וּלְאִשָּׁה בְּאוֹתוֹ מָקוֹם. וְאִי לָא, לֵיתֵי אוּנָא דְּזִקָּא, וְלִיתְלֵי לֵיהּ לָאִישׁ בַּאֲמָה וּלְאִשָּׁה בַּדַּדִּין.
38 וְאִי לָא, לֵיתֵי חוֹטָא דְּזוּהֲרִיתָא דְּשַׁדְיָא דְּכַת דְּזָמָה, וְלִיתְלֵי לֵיהּ לָאִישׁ בַּאֲמָה וּלְאִשָּׁה בַּדַּדִּין. וְאִי לָא, לֵיתֵי כִּינָּה דְּזָכָר
39 וְנִקְבָה, וְלִיתְלֵי לֵיהּ לָאִישׁ בַּאֲמָה וּלְאִשָּׁה בְּאוֹתוֹ מָקוֹם, וְכִי מְשָׁתֵּין - נְשָׁתֵּין אֲפִיסָנָא יְבִישְׁתָּא בְּצִינּוֹרָא דְּדִשָּׁא; וְנֵעְיַין בְּחוּמְרָתָא
40 דְּנָפְקָא מִינַּיהּ, דְּמֵעַלְיָא לְכוּלְּהוּ צִימְרָא בָּרָא - לֵיתֵי תְּלָתָא גְּרִיבֵי סוּפְלֵי וּתְלָתָא גְּרִיבֵי אַטְרָפָא אַדָּרָא, וְנִישְׁלוֹקְנִינְהוּ כָּל
41 חַד לְחוּדֵיהּ וְלֵיתֵיב בֵּינַיְיהוּ, וְלִיתְבְּרִינְהוּ בְּתַרְתֵּי מְשִׁיכְלֵי וְנִיתֵי פְּתוֹרָא וְנִנַח עִילָּוֵיהּ, וְנֵיקוּם מֵעִילָּוֵיהּ וְנֵילֵי עִילּוֹי הַאי, וּמֵעִילּוֹי
42 הַאי וְלוֹתֵיב עִילּוֹי הַאי, עַד דְּנֵיסַק בֵּיהּ הַבְלָא, וְלִסְחֵי מִינַּיְיהוּ. וְכִי שָׁתֵי, מֵמַּיָּא דְּאַדָּרָא לִישְׁתֵּי, מֵמַּיָּא דְּסוּפְלֵי לָא לִישְׁתֵּי, מִשּׁוּם
43 דְּמֵעַקְּרִי. לְצִימְרָא גְּוָונָא - לֵיתֵי שִׁבְעָה בּוּגֵי דְּסִילְקָא מִשֵּׁב מְשָׁאֵרִי, וְנִישְׁלוֹקְנִינְהוּ בְּעֲפָרַיְיהוּ וְנִיכּוֹל, וְנִישְׁתֵּי אַטְרָף אַדָּרָא בְּשִׁבְרָא אוֹ

עגבי

להדיה טחלא — דחולה. ביניתא — דג. ונטוייה בנורא דבי נפחא — יצלנו בגחלים שלפני הנפח. מיא דבי נפחא — אותם שמכבה בהן את הברזל. ליפתח חביתא דחמרא לשמיה — יקנה חבית של יין לשתיתו. כלומר, ישתה יין טוב תמיד הרבה. לא אתי קמי דמר — לשאל רפואה, שהיין רפואה לו. לרושחתא — תחתוניות. אקוקיא — עשב ששמו קקוליי.

אילוא — אלוואי״ן. אספרכא — כסף חי. מרתכא — קוגילו״ן, והוא מפסולת הנסק, מקום שחופרין בכסף מן המקרע ויוצקים אותו ומעלה ריחתה, והוא מרתחא. חומרתא דפילון — בוטרן שהנשים תולות בצואריהן, של זהב או של כסף, ונותן בו שמן שמעורב בו מין ברושם ששמו פילון, ודומה לעלי גפנים, כדתניא בתורת כהנים: שלא יערב קימוח במור, מי גלוסקא בשמן, עלי גפנים בפילון. ושייפא דחמיטחא — צואת יונים, ולשון מורי: צואת תרנגלין. וניניקוס — כל אלו. בשתקי דכתנא — שהם קרים בקייטא. וכדעבר נופנא — שהן חמים בסתוא, וישים באותו מקום. לשנירונא — חולי הירכים והקלבוטת, שקורין הנק״א. פיא דמונגי — כלי מלא ציר דגים קטנים. ולגנדריה שתין זמני אהא מטחתא — יגלגל ששים פעמים על ירך זה למעלה, בקילבוטת שקורין הנק״א. לצמירתא — אבן הגדילה בגיד, ועוצרת השתן. ניטופייתא — טיפות. משחא דכופרא — פסולת של זפת, והוא עיטרן. איצרא דכירתי — סחיטת כרישין. חמרא נקיא — יין נקי. אונא דזיקא — אותן של נוד. חומא דזוהוריתא דשדחיה דומה בת דומה — חוט של זוהוריתא דשדחיה דומה בת חשודה. אסימנא יבישתא — על סנה יבש. ונעיין בחומרתא דנפקא מיניה — יהא זהיר באבן היוצאת ממנו לשומרה. דמעלי לכולה צמרי — חולי שקורין פיוזו״י. נריבי — סאין. סופלי — גרעיני תמרים. אטרף אדרא — עלין של עץ ששמו אדר. משיכלי — ערימות. וכי שתי — דקיימנא לן: הרוחץ בחמין שותה מהם, והם רפואה לו, במסכת שבת (מא,א). ממיא דאדרא — לישתי, אבל ממיא דסופלי — לא לישתי. דמעקרי — עושין אותו עקר מלהוליד. בוני — מלא יד. משב משאר — משבעת ערוגות.

בעפריי״הו — עפר הטעלה בשרשיהם.

ענבי תאלא — ענבי גפן המודלת בדקל. לחווירא — ילפת. חיטי ארוניירא — חטין גסים. אטרא חדרא — על ברזל של פושויי"ר חדש. ונישוף — ימשת. לדבי אחר — צרעת. באלונבי פיטאי — בנובליות של פרסיים, שמצרפין אותן במי סם המות. דספקיד אביתיה — צוואה על נכסיו. חלא שמנו — חומץ חזק. מבל דבר — שהוא טוב לו ומתוק לזהבו ואוכל ממנו כל האוותו — מביאו לידי חולי שממנו אחילו. הואי ואמר מר — שהתמרים יפין לגוף כל כך. משתנו — מחממות. משלשלן — משלשלות. מאשרן — נותנות כח. ולא פסקן — אינן מתעגגות את הלב להזיח איסטניס, ואף על פי שהן מתוקות. כל שקיניי — כל משקין שאדם שותה לרפואה — יש להן מנין ימים לשתותם; יש מהן שלשה, יש מהן שבעה, יש מהן שנים עשר. בונא דשתיתא דשלפחי — מלא אגרוף מן שתיתא — שם מאכל העשוי מקמח עדשים ומלח. ונבריך נופיה בסדינים — כדי שיתחמם גופו ויזיע. וליכא דנוקמיה — ולא יהיה אדם שיקיצנו, לפי שהזיעה יפה לו. אבול שליש — מלא מעיך שליש, ושתה שליש, והנח שליש בטנך ריקם. ולבשתבעים — וימלא בטנך בעס — תעמוד על מלואך, אבל אם תמלא מעיך אבילה ושתיה, לבשתבעוס — תבקע. בסיכול — לטבול בחומץ או פת ביין. שתנאתך — שערבה לך. משוך ידך הימנה — שלא תמלא את כריסך. מילא — יין רע. ויתכ — חלשות. ריהטנא — שיש לו ריח טוב מאד. בצפריני = לבקרים. חויין לו — אם נתעברה באותו שמיש. בעלי ראתן — חלשים הרבה, מחמת שיש להן שרץ במוח. כדאמרינן בכתובות (עו,א). דלא מזעים מידי — בין הקזה לתשמיש. נבפים — נופלין מאותו חולי. עויית — קרנפ"א. סם דלריא — סם רפואתה של דלריא דדודרא שמה. קוירסמי דחוחי — קרד"ג הגדל בקרקע מזובל בזבל הצאן. מוריקא דחוחי — קרד"ג הגדל בגדר של הזיזמי. שקרין שב"ל. אלים — לועס בשיניו. בדיך ארץ — שאין לו כח לשמש. קפיוא — כלי מחזיק שלש רביעיות. ונרוקנינהו — יכתשם דוק. לנעריהו — בתשמיש. פחד — דאגה, שדואג על דבר העתיד, בגון טירוד מזונות או פחד אויב, וקורין סיינש"א. מחרחר — מוקף דאגה. אכל ועמד — מיד, קודם ששהה מעט. העושה אותן — בולן באחת. מעורית — שם אשה. ומיעזמו יפה — בשיש לאדם מעט מהם — יפה לגופו לרפואה, וטוב שיהא לו קצת מושלא יהא לו כלום. אבל רובן קשה — בשיש לו הרבה. דרך — להלך בדרכים. ודרך ארץ — תשמיש. עושר — מיעוטו יפה ורובו קשה, שמבטלו מתלמוד תורה ומגביה לבבו. חמין — לרחוץ ולשתות. נתק — צרעת. נרגניות — איילנד"א. שלא בזמנה — לקמיה מפרש. והקזת דם למטה — היא ממעטת בכפלים בבולן.

למטה

רב שימי בר אשי עבד ליה לההוא גוי כר' – הקשה הרב רבינו אלחנן: אמאי לא אסור לרפאות הגוי, כדאמרינן בפרק "אין מעמידין" (עבודה זרה נה,א) גבי מילדת ומניקה אפילו בשבר לפי שמגדלו לעבודה זרה! ואומר רבינו יצחק: דשמא כדי להתחבב ברפואה שרי, כדי שידע לרפאות ישראל על ידי כן. אי נמי: הגוי היה יודע שהיה בקי ברפואה זאת, ושרי משום איבה. או שמא לא שייך כאן מגדל בן לעבודה זרה כמו במילדת ומניקה. **דרך** ועון – דאגת העון. אי נמי: עונש העון. **חמשה** קרוביו למיתה אבל ועמד כו' – משמע אפילו עושה אחד מהן בלבד, מדלא קאמרינן עלה דבעינן כסדרן.

דקדוני

עָנְבֵי תְּאֵלָא בְּמַיִם לַחֲזִיזְתָא - לֵיתֵי שַׁב חִיטֵּי אַרְנֵיזָיְתָא וְנֵיקְלְנְהוּ אַמַּרְתָּא חֲדַתָּא, וְנָפֵיק מִשְׁחָא מִינַּיְיהוּ וְנִישּׁוּף. רַב שִׁימִי בַּר אַשֵׁי עֲבַד לֵיהּ לְהָהוּא גּוֹי כְּדְבָרִי אַחַר, וְאִיתַּסִּי. אָמַר שְׁמוּאֵל: הָאי מַאן דְּמָחוּ לֵיהּ בְּאַלּוּנְבֵי דְּפַרְסָאֵי מִיחֲיָא לָא חֲיֵי, אֲדַהְכִי וְהָכִי נִיסְפּוּ לֵיהּ בְּשָׂרָא שַׁמְּנָא אַגּוּמְרֵי וְחַמְרָא חֲיָיא, אֶפְשַׁר דְּחֲיֵי פּוּרְתָּא וּמְפַקֵּיד אֲבֵיתֵיהּ. אָמַר רַב אִידִי בַּר אָבִין: הָאי מַאן דְּבָלַע זִיבוּרָא מִיחֲיָא לָא חֲיֵי, אֲדַהְכִי וְהָכִי נַשְׁקֵיהּ רְבִיעָתָא דְּחַלָּא שַׁמְּנָא, אֶפְשַׁר דְּחֲיֵי פּוּרְתָּא וּמְפַקֵּיד לְבֵיתֵיהּ. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: אֲכָל בְּשַׂר שׁוֹר בִּלְפָת, וְלֶן בִּלְבֻנָה בְּלֵילֵי אַרְבָּעָה עָשָׂר וּ חֲמִשָּׁה עָשָׂר בְּתִקּוּפַת תַּמּוּז - אַחֲזָתוּ אַחִילוּ. תָּנָא: וְהַמְמַלֵּא כְּרֵיסוֹ מִכָּל דָּבָר - אַחֲזָתוּ אַחִילוּ. אָמַר רַב פָּפָּא: אֲפִילּוּ מִתַּמְרֵי. - פְּשִׁיטָא! - סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמִינָא, הוֹאִיל וְאָמַר מָר: תַּמְרֵי - מַשְׁבְּעָן וּמְשַׁתְּנָן וּמְשַׁלְשְׁלָן וּמְאַשְּׁרָן וְלָא מְפַגְּלָן, אֵימָא לָא, קָא מַשְׁמַע לָן. מַאי אַחִילוּ? אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: אֵשׁ שֶׁל עֲצָמוֹת. מַאי אֵשׁ שֶׁל עֲצָמוֹת? אָמַר אַבָּיֵי: אֵשׁ גַּרְמֵי. מַאי אָסוּתֵיהּ? אָמַר אַבָּיֵי, אָמְרָה לִי אֵם: כּוּחְלוּהוּ שְׁקָנֵיהוּ - תְּלָתָא וְשַׁבְעָא וּתְרֵיסַר, וְהַאי - עַד דְּמִתַּסֵּי; כּוּחְלוּהוּ שְׁקָנֵיהוּ - אֵלֵיבָא רַיקָנָא, וְהַאי - בָּתַר דְּאָכַל וּשְׁתֵי וְעָיֵיל לְבֵית הַכִּסֵּא וְנָפֵיק וּמְשֵׁי יָדֵיהּ, וּמַיְיתוּ לֵיהּ בּוּנָא דִּשְׁתִיתָא דְּטַלְפְּחֵי וּבוּנָא דְּחַמְרָא עַתִּיקָא, וְנִיגְבְּלִינְהוּ בְּהֲדֵי הֲדָדֵי וְנִיכּוּל, וְנִיכְרוֹךְ בְּסַדִינֵיהּ וְנִיגְנֵיהּ, וְלֵיכָּא דְּנוֹקְמֵיהּ עַד דְּקָאֵי מִנַּפְשֵׁיהּ, וְכִי קָאֵי לִישְׁקְלֵיהּ לְסַדִינֵיהּ מִינַּיְיהוּ, וְאִי לָא - הֲדַר עֵילָּוֵיהּ. אָמַר לֵיהּ אֵלִיָּהוּ לְרַבִּי נָתָן: אֲכוֹל שְׁלִישׁ וּשְׁתֵה שְׁלִישׁ וְהַנַּח שְׁלִישׁ, לְכִשְׁתְּבְעוֹס תַּעֲמוֹד עַל מִילּוּאֲךָ. תָּנֵי רַבִּי חִיָּיא: הַרוֹצֶה שֶׁלֹּא יָבֹא לִידֵי חוֹלִי מֵעַיִים, יֶהֱוֵא רָגִיל בְּטִיבּוּל קַיִץ וְחוֹרֶף, סְעוּדָתְךָ שַׁחֲנָאתְךָ מִמְּנָה מְשׁוּךְ יָדְךָ הֵימֶנָּה, וְאַל תַּשְׁהֶה עַצְמְךָ בְּשָׂעָה שֶׁאַתָּה צָרִיךְ לִנְקֵבֶיךָ. אָמַר מָר עוּקְבָא: הָאי מַאן דְּשָׁתֵי טִילָּא חִיוָּרָא - אַחֲזָתוּ וִיתַק. אָמַר רַב חִסְדָּא: שִׁיתִּין מִינֵי חֲמָרָא הָוֵי, מַעֲלֶה דְּכוּלְּהוּ - סוּמָקָא רֵיחָנָא, גְּרִיעָא דְּכוּלְּהוּ - טִילָּא חִיוָּרָא. אָמַר רַב יְהוּדָה: הָאי מַאן דְּיָתֵיב בְּצַפְרָנֵי נֵיסָן גַּבֵּי נוּרָא, וְשָׁיֵיף מִשְׁחָא וְנָפֵיק וְיָתֵיב בְּשַׁמְשָׁא - אַחֲזָתוּ וִיתַק. תָּנוּ רַבָּנָן: הַקִּיז דָּם וְשִׁימֵּשׁ מִטָּתוֹ - חִוְיוֹן לוֹ בָּנִים וְיִתְקַיְּמוּ, הִקִּיזוּ שְׁנֵיהֶם וְשִׁימְּשׁוּ - חִוְיוֹן לָהֶן בָּנִים בַּעֲלֵי רֹאתָן. אָמַר רַב פָּפָּא: לֹא אָמְרָן אֶלָּא דְּלָא טָעֲמִי מִידֵּי, אֲבָל טָעֲמִי מִידֵּי לֵית לָן בָּהּ. אָמַר רַבָּה בַּר רַב הוּנָא: בָּא מִן הַדֶּרֶךְ וְשִׁימֵּשׁ מִטָּתוֹ - חִוְיוֹן לוֹ בָּנִים וְיִתְקַיְּמוּ. תָּנוּ רַבָּנָן: הַבָּא מִבֵּית הַכִּסֵּא מַלֵּהּ עַמּוֹ, וְאִם שִׁימֵּשׁ - חִוְיוֹן לוֹ בָּנִים נִכְפִּים. תָּנוּ רַבָּנָן: הַמְשַׁמֵּשׁ מִטָּתוֹ מְעוּמָּד - אוֹחֲזָתוּ עִוֵּרוּת, מְיוּשָּׁב - אוֹחֲזָתוּ דַּלְדֶּלֶת, הִיא מַלְמַעְלָה וְהוּא מַלְמַטָּה - אוֹחֲזָתוּ דַּלְדֶּלֶת. מַאי דַּלְדֶּלֶת? אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: סַם דַּלְדֶּלֶת - דַּרְדָּרָא. מַאי דַּרְדָּרָא? אָמַר אַבָּיֵי: מוֹרִיקָא דְּחוֹחֵי. רַב פָּפָּא אֲלִים וּבָלַע לֵיהּ; רַב פָּפָּא אֲלִים וְשָׁדֵי לֵיהּ. אָמַר אַבָּיֵי: מִי שֶׁאֵינוֹ בָּקִי בְּדֶרֶךְ אֶרֶץ, לֵיתֵי שִׁלְשָׁה קְפִיזֵי קוֹרְטְמֵי דְּחוֹחֵי, וְיִדּוֹקְנְהוּ וְיִשְׁלְקְנְהוּ בְּחַמְרָא וְיִשְׁתֵּי. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הֵן הֵן הַחֲזִירוּנִי לְעֲצִירוּתִי. שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים מְכַהִּישִׁים כֹּחוֹ שֶׁל אָדָם, וְאֵלּוּ הֵן: פַּחַד, דֶּרֶךְ, וְעָוֹן. פַּחַד, דִּכְתִיב: "לִבִּי סְחַרְחַר עֲזָבַנִי כֹּחִי"; דֶּרֶךְ, דִּכְתִיב: "עִנָּה בַדֶּרֶךְ כֹּחִי"; עָוֹן, דִּכְתִיב: "כָּשַׁל בַּעֲוֹנִי כֹּחִי". שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים מַחְזִירִין גּוּפוֹ שֶׁל אָדָם, וְאֵלּוּ הֵן: אֲכָל מְעוּמָּד, וְשָׁתָה מְעוּמָּד, וְשִׁימֵּשׁ מִטָּתוֹ מְעוּמָּד. חֲמִשָּׁה קְרוֹבִין לְמִיתָה יוֹתֵר מִן הַחַיִּים. וְאֵלּוּ הֵן: אָכַל וְעָמַד, שָׁתָה וְעָמַד, הִקִּיז דָּם וְעָמַד, יָשַׁן וְעָמַד, שִׁימֵּשׁ מִטָּתוֹ וְעָמַד. שִׁשָּׁה הֵן: הָעוֹשֶׂה אוֹתָן - מַיָּד הֵן, וְאֵלּוּ הֵן: הַבָּא בַּדֶּרֶךְ וְנִתְיַיגֵּעַ, הִקִּיז דָּם, וְנִכְנַס לְבֵית הַמֶּרְחָץ, וְשָׁתָה וְנִשְׁתַּכֵּר, וְיָשַׁן עַל גַּבֵּי קַרְקַע, וְשִׁימֵּשׁ מִטָּתוֹ, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: וְהוּא שֶׁעָשָׂאן כְּסִידְרָן. אָמַר אַבָּיֵי: כְּסִידְרָן - מַת, שֶׁלֹּא כְּסִידְרָן - חֲלִישׁ. - אִינִי? וְהָא מְעוֹרֶת עֲבָדָה לֵיהּ לְעֲבָדָהּ חִלְּתָ מִינַּיְיהוּ וּמִיתַּ! - הַהוּא כְּחוּשׁ הָוָה. שְׁמוֹנָה רוּבָּן קָשֶׁה וּמִיעוּטָן קָשֶׁה, וְאֵלּוּ הֵן: דֶּרֶךְ, וְדֶרֶךְ אֶרֶץ, עוֹשֶׁר, וּמְלָאכָה, יַיִן, וְשֵׁנָה, חַמִּין, וְהַקָּזַת דָּם. שְׁמוֹנָה מְמַעֲטִים אֶת הַזֶּרַע, וְאֵלּוּ הֵן: הַמֶּלַח, וְהָרֶעָב, וְהַתֶּרֶךְ, בְּכִיָּה, וְשִׁינָּה עַל גַּבֵּי קַרְקַע, וְגִרְגְּרָנִיּוֹת, וְכִשּׁוּת שֶׁלֹּא בְּזִמָּנָהּ, וְהַקָּזַת דָּם לְמַטָּה - כְּפִלִּים. תָּנָא: כֻּשִּׁים שֶׁקָּשָׁה לְמַטָּה כְּפִלִּים, כָּךְ פָּנָה לְמַעְלָה כְּפִלִּים. אָמַר רַב פָּפָּא:

למטה

דקתני אין בדברי האחרונים כלום – מיתתו הלשון דייק דהוה ליה למימר: הרי אלו יכתבו ויתנו. אי נמי דייק מדלא תנא: אין צריך לבודקו פעם שניה, דהוה משמע שממתינים מיהא עד שישתפה. **ומי** אמר רבי יוחנן הכי והא אמר שמואל שחזו בו שנים בו' – ואם תאמר: השתא דמדמי ליה לאחזו קורדייקוס – תקשי ליה מתניתין, דקתני: מי שאחזו קורדייקוס ואמר "כתבו גט לאשתי" – לא אמר כלום, והכא בשחזו בו שנים ואמר "כתבו" הרי אלו יכתבו ויתנו! יש לומר: דהא פשיטא דבשעה שאמר "כתבו" – אבתי דעתא צילותא היא ולא דמי לאחזו קורדייקוס. אבל קודם שיכתוב ויגמן יתחלש ויתקלקל, ועל שעת נתינה נראה לו לדמות לאחזו קורדייקוס, וקשה לרבי יוחנן דאמר אין כותבין ונותנין עד שישתפה. הקשה הרב רבי אלחנן: דאמאי פריך לרבי יוחנן? לריש לקיש נמי תיקשי, דהא טעמא דריש לקיש באחזו קורדייקוס משום דסמיה דסמיה בידיה. והכא דאין סמיה בידיה – מודה ריש לקיש דאין כותבין ונותנין, דמדמי ליה לשוטה! ולספרים דלא גרסי "ומי אמר רבי יוחנן הכי" אתי שפיר, דפריך לתרוייהו. אי נמי, נקט רבי יוחנן – משום דקאמר בהדיא: אין כותבין.

ורמז ואמר כתבו גט לאשתי – כגון שאמרו לו: "נכתוב גט לאשתך", והדרכן בראשו. ושמא אין צריך לבודקו כמו במתניתין, משום דאית ביה דעתא צילותא, דבאמרינן בסמוך.

התם דעתא צילותא היא – לא ידע רבינו יצחק עד מתי יחשב דעתא צילותא, דליכא למימר דבדקתו בשעת נתינת הגט – דאם כן לא הוה פריך מידי לרבי יוחנן. ושמא עד שיודע שנטרפה דעתו יחשב דעתא צילותא. ובגט שכיב מרע אומר רבינו יצחק דצריך ליזהר שלא יתקלקל בין בכתיבה לנתינה, דאם נתקלקל ביניהם, אפילו נתפקח לבסוף – אין מועיל, אפילו לריש לקיש, דהא לא סמיה בידיה. ופעמים ששכיב מרע אינו בדעתו, ומספקא אי חשבינן ליה כשוטה או שמא תובעא בעלמא הוא דנקטיה, ובכישן דמי. **ואי** סלקא דעתך חי הוא אמאי מועידין בו' – דסלקא דעתך דמעידין עליו ששכבר מת קאמר. ומשני: חי וסופו למות לאלתר, קודם שיתירהו בית דין לינשא. **אלא** מעתה יהא גולה על ידו – לשמואל פריך, דכיון דקאמר דמת לאלתר – היה לו לגלותו! ולאו אשינויא דחי הוא וסופו למות פריך, דכל שכן אי חשבת ליה כבר מת דקשה טפי, דקא סלקא דעתך דגלות תלי במת לאלתר, ואם לא מת לאלתר – אינו גולה. דסלקא דעתך דבהכי תלי, דלישנא דכתיב גבי גלות "ויפל עליו וימות" (במדבר לה) משמע ליה לאלתר. אף על פי שבמזיד חייב אפילו לא מת לאלתר – יש חילוק בין מיתה לגלות, דתמלגלי גלות בין דרך ירידה לדרך עליה, ובמזיד אין שום חלוק. ולית ליה להשתא הא דפריך ב"אלו נערות" (כתובות לג.): ממאי דבמזיד "ונקה המכה" – מקטלא? דלמא בשוגג, ומאי "ונקה" – מגלות! דמשמע דחייב גלות אפילו לא מת לאלתר. **חיישינן** שמא דרוח בלבלתו – דווקא בגלות חיישינן לתני טעמי, אבל במזיד לעולם חייב. ושמא יש שום דרשא גבי גלות כמו שיש חילוק בין גלות למיתה לענין דרך ירידה ועליה. והא דשמעת ב"אלו נערות" (שם) כי מוקי "ונקה המכה" אשוגג דחייב גלות אפילו לא מת לאלתר – מיירי בביתא דשישא וכגון דלא פירכס – מר חשיב בלבול דרוח קירוב מיתה יותר מפרכוס, ומר חשיב פרכוס קירוב מיתה יותר מבלבול הרוח. ותרוייהו בעו שימות מחמת דרוצה, ולא מחמת דבר אחר. אי נמי: מר חשיב פירכוס מחמת רוצה, משום דכל אדם דרכו לפרכס מחמת שחיטה. ומר חשיב בלבול רוח מחמת רוצה, משום דאתי ממילא. אי נמי: לא פליגי דתני לישנא, ואינו חייב אלא בביתא דשישא ולא פרכס. והתלמוד מפרש נפקותא בין הנך טעמי. (שיר לעיל סז.ב) **בודקין** אותו שלש פעמים – פירוש: שלש פעמים על לאו, ושלש פעמים על קל, דזיינו ששה פעמים בין הכל. ובגמרא דקאמר ויחוש דלמא שיחיא דלאו לאו נקטיה, אי נמי שיחיא דקל קל – לאו משום דלא ניבעי תרוייהו, דתרוייהו בעינן בדפרישנו. אלא בלומר: ובחד מהון, או בלאו או בהן, אינו בדעתו. ויש ספרים דלא גרסי "אי נמי". ובדיקה זו מפרש בירושלמי כיצד בודקין לאו והן: אומרים לו: בתבוט גט לאשתך – אומר הן, לאמוך – אומר לאו, לאדותך – אומר לאו, לבתך – אומר לאו. **רבי** רבי ישמעאל תנא – אין נראה לומר דפליגי, דבדיקה דמתניתין למה לא תועיל? אלא דקתני בדיקה עדיפא טפי הכי, דליכא למימר ביה דשיחיא דלאו לאו דהן הן נקטיה, שהיא חכמה גדולה, כיון שאינו טועה בין יומות החמה לימות הגשמים – אפילו בעינן: לאו ושלשה הן סירוגין – לא בעי. **וניחוש** שמא קרירות אחדיה – ולמה לנו לחושבו בשוטה, ונאמר שאינו גט, ונענן אשתו חנם!

אלא

לְמַטָּה מִן הַבְּיצִים כמו ברגליו ובשוקיו. **לְמַעְלָה מִן הַבְּצִים** — בכתפים ובצואר ובקיבלבוסו. **בֵּיתְבִין וְנוֹתְנִין גַּט לְאִלְתַּר** — ואפילו בתוך חודיה, והואיל ואמר קודם לכן. **וְלֹא אָמְרִינַן שׁוֹטָה הוּא, וְאֵינוֹ יָכוֹל לְגָרֵשׁ. אֵימוֹרֵי בֵּיהּ** — ליטול רשות. **הַאי מִחוֹסֶר מַעֲשֶׂה** — שצריך רפואה, בשרא סומקא אגומרי. **לֹאו אִסְּטֵיהּ בֵּירַן** — אין סם רפואתו בידינו.

**לְמַטָּה - לְמַטָּה מִן הַבֵּיצִים, לְמַעְלָה - לְמַעְלָה מִן הַבֵּיצִים. וְכִשּׁוּת שֶׁלֹּא בְּזִמְנָהּ. הָנָא: כְּשֵׁם שֶׁקָּשֶׁה שֶׁלֹּא בְּזִמְנָהּ, כָּךְ יָפָה בְּזִמְנָהּ. אָמַר רַב פָּפָּא: זְמַנָּהּ - תַּמּוּז, שֶׁלֹּא בְּזִמְנָהּ - טֵבֵת, יוֹמִי נִיסָן וְיוֹמֵי תִּשְׁרֵי - לָא מַעֲלוּ וְלָא קָשׁוּ. "אָמַר "כִּתְבוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי" וַאֲחָזוּ קוֹרְדַיְקוֹס וְחָזַר וְאָמַר "אַל תִּכְתְּבוּ" - אֵין דְּבָרָיו הָאַחֲרוֹנִים כְּלוּם". אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: כּוֹתְבִין וְנוֹתְנִין גֵּט לְאַלְתַּר, וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אֵין כּוֹתְבִין אֶלָּא לְכִשֶּׁשְׁתַּפָּה. מַאי מַעֲמָא דְּרִישׁ לָקִישׁ? דְּקָתָנֵי: אֵין דְּבָרָיו הָאַחֲרוֹנִים כְּלוּם. וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר לָךְ: אֵין דְּבָרָיו הָאַחֲרוֹנִים כְּלוּם - דִּלְכִי מְתָצִיל לָא צָרִיךְ לְמֵימַר אִימּוֹלֵכִי בֵּיהּ, וְלִעוֹלָם אֵין כּוֹתְבִין אֶלָּא לְכִשֶּׁשְׁתַּפָּה. בְּמַאי קָמְיַפְּלְגִי? רֵישׁ לָקִישׁ סָבַר מַדְמֵי לֵיהּ לְיָשֵׁן, וְרַבִּי יוֹחָנָן מַדְמֵי לֵיהּ לְשׁוֹטֶה. וְרַבִּי יוֹחָנָן נָמֵי לִידַּמְיֵהּ לְיָשֵׁן? - יָשֵׁן לָא מְחוֹסֵר מַעֲשֶׂה, הַאי מְחוֹסֵר מַעֲשֶׂה. וְרִישׁ לָקִישׁ נָמֵי נִידַּמְיֵהּ לְשׁוֹטֶה! - שׁוֹטֶה לָא סָמֵיהּ בֵּידֵן, הַאי סָמֵיהּ בִּידֵן, בִּישְׁרָא סוּמְקָא אֲגוּמְרֵי וְחַמְרָא מָרְקָא. וּמִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן הָכִי? וְהָאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: שָׁחֲטוּ בּוֹ שְׁנַיִם אוֹ רוֹב שְׁנַיִם, וְרָמַז וְאָמַר "כִּתְבוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי" - הֲרֵי אֵלּוּ יִכְתְּבוּ וְיִתְּנוּ, וַיְהִי תָּנֵי, וְתָנֵיא: רָאוּהוּ מְגוּדָּד אוֹ צָלוּב עַל הַצְּלִיבָה, וְרָמַז וְאָמַר "כִּתְבוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי" - הֲרֵי אֵלּוּ יִכְתְּבוּ וְיִתְּנוּ! - הָכִי הָשְׁתָּא?! הָתָם דַּעְתָּא צִילּוּתָא הִיא, וְכִחֲשׁוּהוּ הוּא דְּאִתְחֲלָה בֵּיהּ, הָכָא דַּעְתָּא שְׁגִישְׁתָּא הִיא. וּמִי אָמַר שְׁמוּאֵל הָכִי? וְהָאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: שָׁחֲטוּ בּוֹ שְׁנַיִם אוֹ רוֹב שְׁנַיִם וּבְרָה - מְעִידִין עָלָיו; וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ חַי הוּא, אַמַּאי מְעִידִין עָלָיו? - אָמְרִי: חַי הוּא וְסוֹפוֹ לָמוּת. - אֶלָּא מַעֲתָּה, יְהֵא גּוֹלֶה עַל יָדוֹ! אַלְּמָה תָּנֵיא: שָׁחֲטוּ בּוֹ שְׁנַיִם אוֹ רוֹב שְׁנַיִם - הֲרֵי זֶה אֵינוֹ גּוֹלֶה? - הָא אִיתְּמַר עָלָהּ, אָמַר רַבִּי הוֹשַׁעְיָא: חַיִּישִׁינַן שֶׁמָּא הָרוּחַ בִּלְבָּלָתּוֹ; אִי נָמֵי, הוּא קָרֵב אֶת מִיתָתוֹ. מַאי בֵּינַיְיהוּ? אִיפָא בֵּינַיְיהוּ, דְּשָׁחֲטוּהוּ בְּבֵיתָא דְּשִׁישָׁא וּפִירְכֵּס; אִי נָמֵי, דְּשָׁחֲטוּהוּ בְּבָרָא וְלָא פִּירְכֵּס. נִשְׁתַּהֵא, וְאָמְרוּ לוֹ נִכְתּוֹב גֵּט לְאִשְׁתְּךָ" כו'. וְלֵיחוּשׁ דִּלְמָא שְׁחֵיקָא דְּ"לָאו לָאו" נַקְטֵיהּ, אִי נָמֵי שְׁחֵיקָא דְּ"הֵן הֵן" נַקְטֵיהּ! אָמַר רַב יוֹסֵף בַּר מָנְיוּמִי אָמַר רַב נַחְמָן: דְּאָמְרִינַן לֵיהּ בְּמִירוּגִין. - וְלֵיחוּשׁ דִּלְמָא שְׁחֵיקָא דְּמִירוּגִין נַקְטֵיהּ! - דְּאָמְרִינַן לֵיהּ חַד לָאו וּתְרֵין הֵן, וּתְרֵין הֵן וְחַד הֵן. דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל תָּנָא: אוֹמְרִים לוֹ דְּבָרִים שֶׁל יוֹמוֹת הַחַמָּה בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים, וְשֶׁל יוֹמוֹת הַגְּשָׁמִים בִּימוֹת הַחַמָּה. מַאי נִיהוּ? אֵילֵימָא גְּלוּפְקְרֵי וּמְדִינֵי - לֵיחוּשׁ דִּלְמָא קוֹרֵא אַחֲדֵיהּ, אִי נָמֵי חַמָּה אַחֲדֵיהּ!

אלא

לג.ב: ממאי דבמזיד "ונקה המכה" – מקטלא? דלמא בשוגג, ומאי "ונקה" – מגלות! דמשמע דחייב גלות אפילו לא מת לאלתר. **חיישינן** שמא דרוח בלבלתו – דווקא בגלות חיישינן לתני טעמי, אבל במזיד לעולם חייב. ושמא יש שום דרשא גבי גלות כמו שיש חילוק בין גלות למיתה לענין דרך ירידה ועליה. והא דשמעת ב"אלו נערות" (שם) כי מוקי "ונקה המכה" אשוגג דחייב גלות אפילו לא מת לאלתר – מיירי בביתא דשישא וכגון דלא פירכס – מר חשיב בלבול דרוח קירוב מיתה יותר מפרכוס, ומר חשיב פרכוס קירוב מיתה יותר מבלבול הרוח. ותרוייהו בעו שימות מחמת דרוצה, ולא מחמת דבר אחר. אי נמי: מר חשיב פירכוס מחמת רוצה, משום דכל אדם דרכו לפרכס מחמת שחיטה. ומר חשיב בלבול רוח מחמת רוצה, משום דאתי ממילא. אי נמי: לא פליגי דתני לישנא, ואינו חייב אלא בביתא דשישא ולא פרכס. והתלמוד מפרש נפקותא בין הנך טעמי. (שיר לעיל סז.ב) **בודקין** אותו שלש פעמים – פירוש: שלש פעמים על לאו, ושלש פעמים על קל, דזיינו ששה פעמים בין הכל. ובגמרא דקאמר ויחוש דלמא שיחיא דלאו לאו נקטיה, אי נמי שיחיא דקל קל – לאו משום דלא ניבעי תרוייהו, דתרוייהו בעינן בדפרישנו. אלא בלומר: ובחד מהון, או בלאו או בהן, אינו בדעתו. ויש ספרים דלא גרסי "אי נמי". ובדיקה זו מפרש בירושלמי כיצד בודקין לאו והן: אומרים לו: בתבוט גט לאשתך – אומר הן, לאמוך – אומר לאו, לאדותך – אומר לאו, לבתך – אומר לאו. **רבי** רבי ישמעאל תנא – אין נראה לומר דפליגי, דבדיקה דמתניתין למה לא תועיל? אלא דקתני בדיקה עדיפא טפי הכי, דליכא למימר ביה דשיחיא דלאו לאו דהן הן נקטיה, שהיא חכמה גדולה, כיון שאינו טועה בין יומות החמה לימות הגשמים – אפילו בעינן: לאו ושלשה הן סירוגין – לא בעי. **וניחוש** שמא קרירות אחדיה – ולמה לנו לחושבו בשוטה, ונאמר שאינו גט, ונענן אשתו חנם!

אלא

בפירי — שאינם מצוים באותה שעה, כגון צריש"ט בימות הגשמים, ובימות החמה נישפל"ה. **חרש** — שהיה פיקח כשבטנה, וקדושיו קידושין גמורין, ותנן ביבמות (קיב,א): נתחרש הוא או נשתטה – לא יוציא עולמית, לפי שאין כח בגירושי חרשות להפקיע קידושי חכמה. וקאמר רב דאם יכול לדבר מתוך הבהב, דיודע לבתוב על הקלף "כתבו ותנו גט לאשתי אתם פלוני ופלוני" ומסר להם — פיקח גמור הוא, וכותבין ונותנין. **אלם קאמרת שאני אלם** — דכיון דשמוע הוא — דרי הוא בפיקח לכל דבריו. אבל חרש שאינו שומע ואינו מדבר, אי לאו דיכול לדבר מתוך הבהב — ברמיזה לא מפיק, ואי לאו דאשמעינן רב — לא הוה ידענא. **חרש המדבר ואינו שומע** וחו חרש — ולא זהו חרש שדברו בו חכמים בכל מקום והשוותו לשוטה. דזהו בפיקח לכל דבריו, בדקתני בהדיא. אבל חרש דרב כהנא — (אינו) לא שומע ולא מדבר. **אישתקיל מילולית** — נוטריקון דאלם. **אי קשיא לי** — בהא דרב כהנא. **פרט לאלם** — שאינו חייב קרבן שבועה על שבועת העדות, אם השביעו והרהרן בראשו שאינו יודע. **הרי יכול להגיד מתוך הבהב** — ואם איתא לדרב כהנא – **ליחייבו מפיהם** — "על פי שנים עדים". **ולא מפי כתבם** – יעידו בבית דין, דלא רמי לשטר שהתמותה ביזמו — דההוא אורחיה לחכי, **כשם שבודקים** — אנשתתק והרהרן בראשו קאי. **למשאות ומתנות** — למכור בנכסיו. **לעדיות ולירושות** — כולהו מפרש ואזיל. **קתני מיהא לעדיות** – שיעיד עדותו מפי הכתב. והאמרת: מפיהם, הוה נאלם! **בעדיות אשה** — להשיאה. **דאקיל בה** — בעד אחד, קרוב ושפחה. ופרכינן: **קתני** יורושות — וקא שלקא דעתך להעיד על ירושה שהורידו אדם מעלמא. **אמר רבי אבהו** — מאי ירושות — בנו דדיידה, אם רצה להשות את הבבור באחד מבניו. ולהכי נקט ירושת בנו הבבור, דאם לא לשנות על משפט הירושה של תורה הוא בא — למה לנו לדבריו? הירושה מאיליה תפול! **מאי לאו דעלמא** — דהיינו עדות. **לא הלכו אחר רמיוזתו** — לחשבו בפיקח. **אבל לא לגיטין** — היכא דקידושיו היו קידושין גמורין. ותיובתא דרב בהנא. **כמה דברים אמורים** — דלא הלכו בו בגיטין. **בחרש מעיקרו** — שאין לו כתב יד של דעת, שלא היתה לו דעת עלולה מימיו. ולקמיה פריך: וכיון דחרש מעיקרו הוא — הרי כגס ברמיזה, ולא היו קידושין גמורין! ומוקי לה **ביבם. אבל פיקח** — שלמד לכתוב מדעת עלולה. **הוא כותב** — גט, ואחרים חותמין, והיינו כרב כהנא. **כשם שכונס ברמיזה כו'** — משנה היא ביבמות, דחרש שנשא אשה, אם רצה — יוציא. **ביבמות** — שקידושיה גמורין, **ויוקמה** גמורה, והוא אין יכול להלוץ – לפי שאינו ב"עמוד ואמור לא תפצתי לקחתה" (דברים כה), וכונס ואינו מוציא לעולם, דגזו דיידיה לא מפקע זיקה דאורייתא. **אשתו נמי** — ניגזר אטו יבמתו, שקידושיה גמורין. **יבמתו ביבמתו** — אשת אחיו פיקח באשת אחיו חרש. **ומי נזדיין** — אחיו חרש אטו פיקח?

שני

אלא בפירי – אין לפרש ששואלין לו אם רוצה פירי של יומות הגשמים בימות החמה או איפכא, דאומר "חך" – כי זה אפשר למצוא בבבתים ברבים, אין בענין אחד. אלא ששואלין לו אם רוצה שילקטו לו מן האילן. **אמר** רב יוסף מאי קא משמע לן תנינא ונשתתק בו' – תימה לרבינו יצחק: אדרבה, דתיקשי ליה מתניתין בין דאינו מחלק בין אלם לחרש – תלמה לי יכול לדבר מתוך הכתב: בהרבנה סגי! ואומר רבינו יצחק: דהא ודאי דבחרש לא סגי בהרבנה, אף על פי שכותבין לו "נבתוב גט לאשתך" ומרכין בראשו, ובודקין אותו שלש פעמים לאו והן. אלא דמדמי רב יוסף הרבנה דאלם לבתיבה דחרש, כמו שאלם על ידי הרבנה ניכר שמבין ומתרצה, ועל ידי זה כותבים גט – הוא הדין חרש ששאלוהו בבבהב השיב בבהב – יש הוכחה שהוא מבין בטוב, אף על פי שאם שאלוהו בבהב והרכין בראשו – אינו מועיל כלום.

אמר רבי זירא אי קשיא בר – תימה לרבינו יצחק: דמשמע דפריך לרב כהנא, מדקאמר: הא יכול לדבר מתוך הבהב, ואמאי לא פריך אמתניתין דדרי יכול להגיד על ידי הרבנה? ואומר רבינו יצחק: דמתניתין לא קשיא ליה, דפשיטא ליה דגבי גט אין צריך הגדה בפה, רק שמתרצה, כמו שצריך גבי עדות דבור. אבל לרב כהנא, דחשיב יכול לדבר מתוך הבהב אפילו בחרש – אם כן דבור מעליא הוא, ויש לחושבה הגדה. ויש מפרשים: דאמתניתין לא קשיא ליה; דאיכא למימר דהא דאמר "פרט לאלם שאינו יכול להגיד" – היינו אלם שאינו שומע, דהיינו חרש. אבל אלם לא משמע הכי. **והא** יכול לדבר מתוך הבהב – דהגדה חשיבה על ידי הבהב, כדפרישית. אף על גב דממעט חרש וחרשת מחליצה לפי שאינם בי"אמור" ר"אמרה" – אמירה ודאי לא הוי אלא בפה. ועוד דהתם יליף "ועתה" מ"ועתו הלוים" שצריך בלשון הקדש, ומינה נמי שמעינן דהויא בפה כמו בלוים. **מפיהם** ולא מפי כתבם – בפרק שני דכתובות (כ,ב) האכרתי בה. **קתני** מיהת עדיות - אמאי דקתני: פרט לאלם שאינו יכול להגיד, פריך. ומיהו, לרבינו יצחק נראה דהאי פירכא נמי הויא לרב, דהא תיובתא דבתר הכי הויא לדידיה. והכי פירושו: בשלמא אי לאו דרב, אף על פי שלענין עדות חשיבה הגדה מה שמרכין בראשו, דקתני הכא דבודקין אותו לעדות – מכל מקום פטר קרא אלם שאינו יכול להגיד, דלענין קרבן שבועה לא חשיבה הגדה, אלא הגדה מעליא. אלא לרב, דחשיב דיכול לדבר מתוך הבהב עדות מעליא, כיון דאפילו בחרש מהני, אף על גב דהרבנה לא מהניא ביה כלל – ואם כן צריך לומר הא דממעט קרא אלם שאינו יכול להגיד, אף על פי שיכול לדבר מתוך הבהב – משום דרחמנא אמר "מפיהם" ולא מפי כתבו, ואם כן איך בודקין אותו לעדות? הא בעינן מפיהם ולא מפי כתבם! ולמאי דפירשנו פרט לאלם שאינו יכול להגיד, דהיינו חרש – אתי שפיר, דאי לאו דרב באלם סגי בהרבנה בכל דבר, אבל חרש גב דפסול לענין עדות – כשר גבי גט, ולא לענין עדות. אבל לרב, אף על פי שאפילו יכול לדבר מתוך הבהב – לא לענין גט, ולא לענין עדות. אבל לרב, אף על גב דהרבנה לא מהניא ביה כלל – משנה היא ביבמות, דחרש שנשא אשה, אם רצה — יוציא. **ביבמות** — שקידושיה גמורין, **ויוקמה** גמורה, והוא אין יכול להלוץ – לפי שאינו ב"עמוד ואמור לא תפצתי לקחתה" (דברים כה), וכונס ואינו מוציא לעולם, דגזו דיידיה לא מפקע זיקה דאורייתא. **אשתו נמי** — ניגזור אטו יבמתו, שקידושיה גמורין. **יבמתו ביבמתו** — אשת אחיו פיקח באשת אחיו חרש. **ומי נזדיין** — אחיו חרש אטו פיקח?

והא קתני ירושות – השתא דקסבר ירושות דעלמא, ומשאות ומתנות דעלמא, ולענין עדות קאמר – צריך לומר דסלקא דעתיה דפרושי קא מפרש: למשאות ומתנות וירושות – היינו עדות. אי נמי הכי מצי למימר: ולטעמיך דהיינו עדותו! **ירושת** בנו הבבור – פירש רש"י: שהשוה בבור לפשוט. ואין נראה לרבינו יצחק, אם כן הוה ליה למימר: שריבה לזה ומיעט לזה! אלא אומר רבינו יצחק: דהיינו שאומר על בן בין הבנים שהוא בבור, וקא משמע לן דנאמן לכך על ידי הרבנה. **תנאי** היא דתניא אמר רבן שמעון בן גמליאל בו' – לא בעי לשנויי דרב מיירי בפיקח מעיקרו, ובריית בחרש מעיקרו, כמו שמחלק רבן שמעון בן גמליאל. משום דקים לן דרבן שמעון בן גמליאל פליג על דר' ברייתא, כדאמר רבי יוחנן בסמוך.

אי נמי לכדרבי יצחק – אביי נמי דייק "עולמית" לכדרבי יצחק בפרק "חרש" (יבמות קיג,ב), דקאמר התם: אף אנן נמי הניגא כדרבי יצחק, דדייק מדקתני "עולמית" גבי נשתטה, ולא תנא גבי נישטת היא. אלא דהכא דייק מדקתני "עולמית" אתרייהו, אנתחרש ונשתטה; הא דקתני ליה אדרש – אשמועינן דאפילו יכול לדבר על ידי כתב, ואנשתטה – לכדרבי יצחק. ורב פפא דחי, דמכל מקום איכא למימר דלא אתא "עולמית" אלא לכדרבי יצחק גרידא.

הכא במאי עסקינן דלא אמר תנו – ואם תאמר: וכי לא ידע שיקשה לו? עד שיאמר תנו מיבעי ליה?! דמכח זה דקדק תחלה דסיפא כרבי יוסי, מדקתני "עד שיאמר לסופר כתוב" ולא קתני: עד שיאמר "תנו"! ויש לומר: דהמתרץ סבר דלהכי לא תנא: עד שיאמר "תנו" – משום דכבר שמעינן ליה מדזיקא דרישא דקתני "כתבו", משמע: הא אמר "תנו" – נותנין. ולהכי אשמועינן בסיפא דב"כתבו" לא מהני עד שיאמר לסופר "כתוב". ותעמא דרישא קמפרש, דלהכי לא מהני מה שעשו אחרים בלשון "כתובו" – משום דמילי לא מימסרן לשליח, ולא מהני עד שיאמר לסופר "כתוב" ולעדים "תחתמו". ופריך: עד שיאמר "תנו" מיבעי ליה, דכיון דלא שמעינן ליה אלא מדזיקא דרישא – הוה ליה למיתני בסיפא בהדיא: עד שיאמר "תנו".

הכא במאי עסקינן דלא אמר לתלתא – הכא נמי תימה: וכי לא ידע שיקשה לו, עד שיאמר "לשלשה מיבעי ליה?! ועוד: דאי בדלא אמר לתלתא – מאי איריא "כתבו"? "תנו" נמי לא מהניא! ויש לומר: דהשתא מוקי רישא בבל ענין, בין אמר לשנים בין אמר לשלשה, ומשום שלשה נקט "כתבו", דהא אם אמר "תנו" – נותנין. ולהכי לא מצי למיתני בסיפא "עד שיאמר לשלשה", דהא בשלשה נמי מיירי, ד"כתבו" לא מהני אפילו בשלשה. ומכל מקום פריך: דהוה ליה למיתני בסיפא, ולפרש בהדיא: עד שיאמר לשלשה "תנו".

הכא במאי עסקינן דלא אמר אמרו – סלקא דעתא דלא שייך לאקשויי "עד שיאמר "אמרו" מיבעי ליה", דניחא ליה למינקט דומיא דרישא, שהבעל מצוה לעדים עצמם לעשות. אבל אומר "אמרו" – אומר לאחרים שיאמרו לעדים לעשות. ואם תאמר: השתא דמוקי לה כרבי יוסי – אמאי נקט "כתבו"? הוה ליה למינקט "תנו", וכל שכן "כתבו"! ועוד: כיון ד"כתבו" לאו דוקא, והוא הדין "תנו" – נימא דהוא הדין נמי "אמרו", ותיתי שפיר סיפא: עד שיאמר לסופר כתוב בו! ויש לומר: דלא חש למיתני "תנו", דמסיפא שמעינן דהוא הדין "תנו", מדלא תנא: עד שיאמר "תנו".

ומשום

שני אחין חרשים — כיון דהם חרשים לא איכפת לן בנשותיהן אם הן אחת פקחות, דמכל מקום הם לא כנסו אלא ברמיזה. וכן **שתי אחיות חרשות** — לא איכפת לן בפקחות של בעלים, דהן לא נכנסו אלא ברמיזה. לפיכך פטורות מן החליצה, דיוצאה משום אחות אשה, דכל עריות פטורות מן החליצה. **ואם** היו **נבריות** — ומת אחד מהן — השני אינו יכול לחלוץ, מפני שהוא חרש או שהיא חרשת ואינה יכולה לומר "מאן יבמי", אלא יכנסו. **ואם רצו להוציאן** — אחרי כן — יוציאו, דאחי גו חרש ומפקע זיקת קידושי חרש. אלמא, היכא דנפלה ליה מאחיו חרש — מפיק, ולא גזרינן אטו אחיו פקחו **כדשנין מעיקרא** — דנפלה ליה מאחיו פקח. חלוקין עליו חבריו — דאפילו פקח ונתחרש אינו יכול לגרש, דאפילו יודע לכתוב. ולא תימא רבן שמעון בן גמליאל מפרש מילתיה דתנא קמא, דהכי שמיע ליה לרבי יוחנן דמימסר פליג. **נישטת** — היא, משניסת. **לא יוציא** — אסור להוציאה. ואף על פי שפקחת ונתחרשה יוציאה, דאשה לא בעינן דעתה, שהרי יוצאה לרצונה ושלא לרצונה — היכא דנשטת אמור רבנן לא יוציא, דכיון שאינה יודעת לשמור עצמה — ינהגו בה הפקר בזונות, וכן מפרש לקמן. **ואף על גב דהדרה** — אבל מדבר מתוך הכתב — לא ממעט. **אי נמי** — האי "עולמית" לכדרבי יצחק אתא למידק מינה, מדקתני סיפא עולמית, ורישא לא תנא עולמית — משום דרישא דרבנן כדרבי יצחק, וסיפא דאורייתא. דגבי מגרש בעינן דעתו, שהאיש אינו מוציא אלא לרצונו. **אפילו חרשת בעל בריחה** — מתגרשת, ואף על פי שלא מדעתה.

משנה **אמרו** לו — לבריא, או לשכיב מרע חכם. **נכתוב נתן לאשתך** — שלא תזיקך ליבום. **ואמר להם כתובו** — והם אמרו לו לסופר כך. **ואמר להם כתובו** — בלא **נתנו**.

גמרא **מעמא דלא אמר להם תנו** — בלא "כתבו", דכיון דאמר להם "כתבו" מקפיד היה בדבר שלא יאמרו לאחר ויכתוב, שבושת הוא לו לגלות שאינו יודע לכתוב גט. ובהא אפילו רבי מאיר מודה, לקמן בפרק "התקבל" שאם אמר "כתבו גט לאשתי", אפילו אמר בלבית דין — לא עשאם בית דין להדשות את אזרים על כך. **הא אמר תנו** — גט לאשתי, ולא אמר "כתבו" — אומרים ויכתבו ויתנו, דעשאן בית דין. ועל כרחין כגון שהיו שלשה, דאילו לשנים — אפילו רבי מאיר מודה שאפילו לא אמר "כתבו" אלא "תנו" צריכים הם עצמם לכתוב. דהכי תנן לקמן: אמר לשנים "תנו גט לאשתי" או לשלשה "כתבו ותנו גט לאשתי" — יכתבו הם עצמם ויתנו. אבל אמר לשלשה "תנו" — יאמרו לאחרים ויכתבו ויתנו, מפני שעשאם בית דין, דברי רבי מאיר, ופליג רבי יוסי עליה, דאפילו לשלשה נמי, אף על גב דלא אמר "כתבו" — צריכים הם עצמם לכתוב. ומתניתין דנקט "כתבו" — משמע דאי לא אמר "כתבו" לא הוי פסיל דאי גיטא, ובגן שהיו שלשה, ורבי מאיר היא. **דאמר מילי מימסרן לשליח** — דרך ארץ הוא לעשות שליח דברים, והוי נמי בדברים שלוחו של אדם כמותו. הלכך היכא דהוו שלשה, דאיכא למימר עשאן בית דין, לומר לאחרים: אמרו לסופר ויכתוב, ולעדים ויחתומו. **עד שיאמר לסופר כתוב** — משמע דאין לך צד היתר לומר לאחרים לכתוב, אלא השומע מפיו הוא יכתוב, ואפילו שלשה, ואפילו לא אמר "כתבו". **הכא במאי עסקינן** — הך סיפא דקתני: עד שיאמר לסופר עצמו. **דלא אמר תנו** — בלא "כתבו". והכי קאמר: האומר "כתבו" — אינו כשר, אלא אם כן אמר לסופר עצמו. **אי הכי** — כיון דאיכא צד היתר לומר לאחרים, הכי איבעי ליה למיתני: אינו גט עד שיאמר "תנו", בלא "כתבו", וכל שכן פשיטא דכי אמר לסופר עצמו אלא ודאי דוקא קאמר סיפא באומר "תנו". **והכא במאי עסקינן דלא אמר לשלשה** — ובשנים מודה רבי מאיר דאפילו אמר "תנו" — כותבים הן עצמן, דלא עשאם בית דין. **אלא בולה רבי יוסי היא** — והא דנקט ברישא "כתובו" — לאו למידק דאילו אמר "תנו" בלא "כתבו" אומרים לאחרים ויכתבו, אלא היינו טעמא דפסול — דלא אמר "אמרו". והכי דייקת מינה: טעמא דלא אמר "אמרו", הא אמר לשנים "אמרו לפלוני ויכתוב, ולפלוני ופלוני ויחתומו", ואמרו לאותו סופר וכתב, ולאותן עדים וחתמו — שפיר דמי, דמודי רבי יוסי בהא, שהרי עשאן שלוחין לכך. **ואמר רבי ירמיה חתם סופר שנינו** — לא תימא דמתחבשי גט בחתימת עד אחד וכתב יד סופר שני, אלא הכי קאמר: חתם הסופר בגט עד, ועד שני עמו — בשר. **ואמר רב חסדא** — מתניתין דמכשר להחתים סופר בגט.

רבי

35 **סוֹפֵר** וְעֵד - כָּשֵׁר, וַאֲמַר רַבִּי יִרְמְיָה: חָתַם סוֹפֵר שָׁנִינוּ, וַאֲמַר רַב חִסְדָּא: מַתְנִיתִין מַנִּי? רבי
34 וְעוֹד, מִי מוֹדָה רַבִּי יוֹסֵי בְּאוֹמֵר "אִמְרוּ"? וְהָתַנְיָן: כָּתַב
33 "אִמְרוּ". - אִי הָכִי, "עַד שֶׁיֹּאמַר אִמְרוּ" מְיַבְּעֵי לֵיהּ!
32 כּוֹלָּה רַבִּי יוֹסֵי הִיא, וְהָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן - דְּלָא אָמַר
31 - אִי הָכִי, "עַד שֶׁיֹּאמַר לִשְׁלֹשָׁה" מְיַבְּעֵי לֵיהּ! אֶלָּא
30 לֵיהּ! אֶלָּא הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן - דְּלָא אָמַר לְבֵי תִּלְתָּא.
29 דְּלָא אָמַר "תְּנוּ". - אִי הָכִי, "עַד שֶׁיֹּאמַר תְּנוּ" מְיַבְּעֵי
28 - דְּאָמַר: מִילֵּי מִימְסַרְן לְשָׁלִיחַ; אֵימָא סֵיפָא: עַד שֶׁיֹּאמַר
27 וְסֵיפָא רַבִּי יוֹסֵי? אֵין, רֵישָׁא רַבִּי מֵאִיר הִיא, וְהָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן
26 דְּאָמַר: מִילֵּי לָא מִימְסַרְן לְשָׁלִיחַ; רֵישָׁא רַבִּי מֵאִיר
25 לְסֹפֵר "כְּתֹב" וְלָעֵדִים "חֲתֹמוּ", אֲתָאן לְרַבִּי יוֹסֵי,
24 דְּאָמַר: מִילֵּי מִימְסַרְן לְשָׁלִיחַ; אֵימָא סֵיפָא: עַד שֶׁיֹּאמַר
23 "תְּנוּ", הָא אָמַר "תְּנוּ" - נוֹתְנִין, מַנִּי? רַבִּי מֵאִיר הִיא,
22 וְחָזַר וּנְתָנוֹ לָהּ - הֲרֵי הַגֵּט בָּטֵל, עַד שֶׁיֹּאמַר לַסֹּפֵר
21 לוֹ וְחָזַר וּנְתָנוֹ לָהּ - הֲרֵי הַגֵּט בָּטֵל, עַד שֶׁיֹּאמַר לַסֹּפֵר
20 וְלָעֵדִים וְיַחְתְּמוּ, אַף עַל פִּי שֶׁכָּתְבוּהוּ וְחָתְמוּהוּ וּנְתָנוּהוּ
19 אָמַר לְאִשְׁתְּךָ"? וְאָמַר לָהֶן "כִּתְבוּ", אָמְרוּ לַסּוֹפֵר וְכָתַב
18 בָּהּ מְנָהָג הֶפְקֵר. **משנה** אָמְרוּ לוֹ "נִכְתּוֹב גֵּט
17 בְּרֵחָה, וּמַה פַּעַם אָמְרוּ אֵינָהּ מִתְגָּרֶשֶׁת? שֶׁלֹּא יְהֵנֶּנּוּ
16 דְּבַר תּוֹרָה שׁוֹטָה מִתְגָּרֶשֶׁת, מִידֵּי דַּהֲוָה אַפִּיקְחָה בַּעַל
15 לֵיהּ דְּהָרִיק; אִי נָמֵי, לְכִדְרַבִּי יִצְחָק, דְּאָמַר רַבִּי יִצְחָק:
14 קָמָּא הוּא דְּאָתָא, וּמַאי "עוֹלָמִית"? אַף עַל גַּב דַּהֲוֵינָא
13 יוֹחָנָן: חִלּוּפֵי עָלַיְיהוּ חֲבֵרַיִּי עַל רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל.
12 אָמַר רַב פָּפָּא: אִי לָאו דְּאִשְׁמְעִינַן רַבִּי יוֹחָנָן, הֲוָה
11 אָמְינָא, רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל לְפָרוּשֵׁי קָאֲמַר דְּתָנָא
10 "עוֹלָמִית"? לָאו אַף עַל גַּב דְּיָכוֹל לְהַדַּר מֵחוֹף הַכְּתָב?
9 אָמַר אַבַּיֵי, אַף אֲנַן נָמֵי תָּנֵינָא: נִשְׁטַת - לֹא יוֹצִיא,
8 נִתְחָרֵשׁ הוּא אוֹ נִשְׁתַּטָּה - לֹא יוֹצִיא עוֹלָמִית; מַאי
7 - יוֹצִיאוּ! אֶלָּא, מְחַוְּרִתָּא בְּדִשְׁנִין מֵעִיקָּרָא. אָמַר רַבִּי
6 חִלּוּפֵי עָלַיְיהוּ חֲבֵרַיִּי עַל רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל.
5 אָמַר אַבַּיֵי, אַף אֲנַן נָמֵי תָּנֵינָא: נִשְׁטַת - לֹא יוֹצִיא,
4 וְהָתַנְיָן: שְׁנֵי אַחִין חֵרְשִׁין נְשׂוּאִין שְׁתֵּי אֲחָיוֹת פִּקְחוֹת,
3 אוֹ שְׁתֵּי אֲחָיוֹת חֵרְשׁוֹת, אוֹ שְׁתֵּי אֲחָיוֹת אַחַת פִּקַּחַת
2 וְאַחַת חֵרֶשֶׁת, וְכֵן שְׁתֵּי אֲחָיוֹת חֵרְשׁוֹת נְשׂוּאוֹת לְשֵׁנֵי
1 אַחִין פִּקֵּחִין, אוֹ לִשְׁנֵי אַחִין חֵרְשִׁין, אוֹ לִשְׁנֵי אַחִין
אֶחָד פִּקֵּחַ וְאֶחָד חֵרֵשׁ - הֲרֵי אֵלּוּ פְּטוּרוֹת מִן הַחֲלִיצָה
וּמִן הַיִּבּוּם, וְאִם הָיוּ נְבָרִיּוֹת - יִבְּמוּ, וְאִם רָצוּ לְהוֹצִיאָן
- יוֹצִיאוּ! אֶלָּא, מְחַוְּרִתָּא בְּדִשְׁנִין מֵעִיקָּרָא. אָמַר רַבִּי
יוֹחָנָן: חִלּוּפֵי עָלַיְיהוּ חֲבֵרַיִּי עַל רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל.
אָמַר אַבַּיֵי, אַף אֲנַן נָמֵי תָּנֵינָא: נִשְׁטַת - לֹא יוֹצִיא,
נִתְחָרֵשׁ הוּא אוֹ נִשְׁתַּטָּה - לֹא יוֹצִיא עוֹלָמִית; מַאי
"עוֹלָמִית"? לָאו אַף עַל גַּב דְּיָכוֹל לְהַדַּר מֵחוֹף הַכְּתָב?
אָמַר רַב פָּפָּא: אִי לָאו דְּאִשְׁמְעִינַן רַבִּי יוֹחָנָן, הֲוָה
אָמְינָא, רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל לְפָרוּשֵׁי קָאֲמַר דְּתָנָא
קָמָּא הוּא דְּאָתָא, וּמַאי "עוֹלָמִית"? אַף עַל גַּב דַּהֲוֵינָא
לֵיהּ דְּהָרִיק; אִי נָמֵי, לְכִדְרַבִּי יִצְחָק, דְּאָמַר רַבִּי יִצְחָק:
דָּבָר תּוֹרָה שׁוֹטָה מִתְגָּרֶשֶׁת, מִידֵּי דַּהֲוָה אַפִּיקְחָה בַּעַל
בְּרֵחָה, וּמַה פַּעַם אָמְרוּ אֵינָהּ מִתְגָּרֶשֶׁת? שֶׁלֹּא יְהֵנֶּנּוּ
בָּהּ מְנָהָג הֶפְקֵר. **משנה** אָמְרוּ לוֹ "נִכְתּוֹב גֵּט
לְאִשְׁתְּךָ"? וְאָמַר לָהֶן "כִּתְבוּ", אָמְרוּ לַסּוֹפֵר וְכָתַב
וְלָעֵדִים וְיַחְתְּמוּ, אַף עַל פִּי שֶׁכָּתְבוּהוּ וְחָתְמוּהוּ וּנְתָנוּהוּ
לוֹ וְחָזַר וּנְתָנוֹ לָהּ - הֲרֵי הַגֵּט בָּטֵל, עַד שֶׁיֹּאמַר לַסּוֹפֵר
"כְּתֹב", וְלָעֵדִים "חֲתֹמוּ". **גמרא** מַעְמָא דְּלָא אָמַר
"תְּנוּ", הָא אָמַר "תְּנוּ" - נוֹתְנִין, מַנִּי? רַבִּי מֵאִיר הִיא,
דְּאָמַר: מִילֵּי מִימְסַרְן לְשָׁלִיחַ; אֵימָא סֵיפָא: עַד שֶׁיֹּאמַר
לְסֹפֵר "כְּתֹב" וְלָעֵדִים "חֲתֹמוּ", אֲתָאן לְרַבִּי יוֹסֵי,
דְּאָמַר: מִילֵּי לָא מִימְסַרְן לְשָׁלִיחַ; רֵישָׁא רַבִּי מֵאִיר
וְסֵיפָא רַבִּי יוֹסֵי? אֵין, רֵישָׁא רַבִּי מֵאִיר הִיא, וְהָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן
- דְּלָא אָמַר "תְּנוּ". - אִי הָכִי, "עַד שֶׁיֹּאמַר תְּנוּ" מְיַבְּעֵי
לֵיהּ! אֶלָּא הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן - דְּלָא אָמַר לְבֵי תִּלְתָּא.
- אִי הָכִי, "עַד שֶׁיֹּאמַר לִשְׁלֹשָׁה" מְיַבְּעֵי לֵיהּ! אֶלָּא
כּוֹלָּה רַבִּי יוֹסֵי הִיא, וְהָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן - דְּלָא אָמַר
"אִמְרוּ". - אִי הָכִי, "עַד שֶׁיֹּאמַר אִמְרוּ" מְיַבְּעֵי לֵיהּ!
וְעוֹד, מִי מוֹדָה רַבִּי יוֹסֵי בְּאוֹמֵר "אִמְרוּ"? וְהָתַנְיָן: כָּתַב
סוֹפֵר וְעֵד - כָּשֵׁר, וַאֲמַר רַבִּי יִרְמְיָה: חָתַם סוֹפֵר שָׁנִינוּ, וַאֲמַר רַב חִסְדָּא: מַתְנִיתִין מַנִּי?
רבי

רבי יוסי היא — הלכך ליכא למיחש לחורבא. דאילו לרבי מאיר — איכא למיחש, דלמא זימנין דאמר לשנים "אמרו לפלוני ויכתוב ולפלוני ויפלוני ויחתמו" ואזלי הני שלוחי וחיישי לביזיפא דסופר, ומחתמי ליה בלא דעת הבעל. אבל לרבי יוסי — ליכא למיחש להכי, שהרי לא יכתוב סופר גט אלא אם כן ישמע מפי הבעל עצמו. **ואי פלגא דעתך**

מוהר רבי יוסי באומר אמרו — הך חורבא גופה לרבי יוסי איתא. **בולה רבי יוסי היא** — ורישא דאמר "כתבו" — לאו דווקא, דאפילו "תנו" נמי פסול, כדתקנו סיפא: עד שיאמר לסופר ויכתוב. ואורחא דתנא למיתני ולאוסופי, ונקט למילתיה בלשון: לא מיבעיא דך, אלא אפילו הא נמי פסיל עד שיאמר כו'. **תניא בווזיתה דרב אשי** — דבאומר "אמרו" נמי פסיל רבי יוסי. **לאפוקי מדרב כהנא** — דאמר לעיל (עא,א): חרש שיכול לדבר מתוך הכתב — כותבין ונותנין גט לאשתו.

משנה אם מתי לא אמר כלום — דמשמע לכשאמות, ואין גט לאחר מיתה. זה גישך מחולי זה — משמע מחולי זה ואילך, וכיון שמת מתוך החולי — נמצא שאין הגט חל אלא לאחר מיתה. **מהיום ולאחר מיתה גט ואינו גט** — מספקא לן אי תנאה הוי: מהיום אם אמות, וכיון שמת — נתקיים התנאי, ונמצא שהוא גט משעת נתינתו. או חזרה הוי, שחזר בו ממאי דאמר "מהיום", ואמר "לאחר מיתה יהא גט" ואינו כלום. דבשלמא גבי מתנה — איכא למימר גופא מהיום ופירא לאחר מיתה, אבל הכא — ליכא למימר הכי, דאי משום תנאה — הוה ליה למימר "מהיום אם מתי". ובגמרא פריך: מאי שנא מרישא. **חולצת** — שמא אינו גט. **ולא מתייבמת** — שמא גט הוה, והויא לה גרושת אחיו, וקיימא עליה בברת הואיל ולא החזירה. **גמרא** והדר **תני בו' אלמא לאו כלאחר מיתה דמי** — דאילו ב"מהיום ולאחר מיתה" הוי סיפא: גט ואינו גט. **משמע בשמעכשיו** — אם יתקיים תנאי זה שאמות, ובשמת הוה גט למפרע. אבל לאחר מיתה — לא משמע תנאה, וספוקי מספקא לן. **וחולצת** — בלומר: אסורה להתייבם, דמספקא ליה אי הוה גט אי לא. ולקמיה מפרש ואזיל. **והא מדקתני** — גבי "מהיום ולאחר מיתה" תנא: חולצת, וברישא לא תנא, מכלל דדוקא קתני? **מתניתין** — דבעי "מהיום". **כרבנן** — דפליגי עליה דרבי יוסי בי"ש נוהלין" (בבא בתרא קלו,א) דקא תני: הכותב כל נכסיו לבנו צריך שיכתוב "מהיום ולאחר מיתה", ואי לא — הוה ליה מתנה לאחר מיתה, והכא נמי גט לאחר מיתה הוא. **ורב הונא בריה דרבי יוסי דאמר** — התם: אינו צריך, דקא סבר: זמנו של שטר מוכיח עליו דמהיום נתן לו את גוף הקרקע, והפירות יאכל הוא בחייו. דאם לא נתן לו הגוף מעכשיו — למה נכתב זמן בשטר המתנה? **חליצה נמי לא ליבעי** — דהא אמר: אף על גב דלא כתב "מהיום" — כמאן דכתב מהיום דמי, "מהיום אם מתני" תנן במתניתין דכשהי **מעמא דרבי יוסי לא ידענא** — אמאי קאמר אין צריך.

בעל

ומשום ביסופא דסופר חיישי ומחתמי ליה — הוה מצי לשנויי: כיון דאמר מר כשר ולא תעשה כו', ולאסוקי כדמסיק ב"התקבל" (גיטין סז,א). אלא לפי שכבר פקדוק, ולא חש לחזור ולהאריך. ומכאן יש להוכיח דפרק "מי שאחזו" סדרו אחר "התקבל". **לא** מבעיא היכא דלא אמר לבי תלתא כו' – "לא מבעיא" קמא אתי אפילו לרבי מאיר, דקאמר: לא מבעיא "בתבו" אלא אפילו "תנו", כיון דמירי בשנים, כדקאמר בתר הכי: לא מבעיא היכא דלא אמר לבי תלתא. אף על גב דקאי לרבי יוסי – אין לחוש, דמודקך כל "לא מבעיא" שיכול לומר. ויש ספרים דגרסי: לא מבעיא היכא דלא אמר לבי תלתא "תנו", אלא אפילו אמר לבי תלתא "תנו". **תניא** כוותיה דרב אשי – לכאורה משמע דלא מייתי מינה ראיה אלא דלא מודה רבי יוסי באומר "אמרו". אבל הרב רבי אלחנן פירש בשם רבי יצחק דמוכח מינה ד"לא מבעיא" קאמר, כדמשני רב אשי. דודאי אי הוי תני "ובתוב גט לאשתך" כו' – הוה דייקינן: הא אמר "תנו" – נותנין, כדדייק אמתניתין, והוי רישא רבי מאיר. אבל השתא דנקט בתב הסופר לשמה, דמשמע, הא אם אמר לשום אדם – מהני, והא ליתא, דאפילו לרבי מאיר לא מהני. אלא ודאי לא מבעיא קאמר; לא מיבעיא דלא אמר "בתבו" אלא אפילו אמר "תנו" כו', כדדייק אמתניתין. **קולו** לאפוקי מדרב כהנא כו' – ואם תאמר: ואמאי נקט מדרב כהנא? ממתניתין נמי אתיא לאפוקי, דמכשהה בדרכות הראש בלא קול! ויש לומר: דמסתברא דדרכות המתניתין מהני כמו קול, כיון דקים לן שמותרצה – לא בעינן שמיעת הקול. כמו ^תן גט זה לאשתי" אם היה יכול לחזור בו, ואף על פי שהיא אינה אומרת בלום, כיון שהיא מתרצה בלא שמיעת קולה – הוי שלוחה. ובברייתא דנקט "עד שישמעו קולו" – לא שנה אלא למעוטי חרש דרב כהנא, דמסתבר למעוטי.

מהיום אם מתי מעכשיו אם מתי דרי זה גט –

כתב רבינו חם: "מהיום אם מתי" אם מת בו ביום – לא ידענא מה אדון בה. ולרבינו אלחנן נראה ד"מהיום" הוי כמו "מעכשיו", ודעתו שיהא גט לאלתר, דמסתמא דלכך נתן גט, שירא למות, וכי אין לו לירא שמא ימות בו ביום? אלא דאי לאלתר קאמר שיהא גט, ומכל מקום נכון להחמיר. **הכי** אמר רב הלכה כרבי יוסי – והא דאמרינן בפרק בתרא (גיטין פח,ב): התקין רב בגיטא "מן יומא דנן ולעלם" ולאפוקי מדרבי יוסי – אין זה אלא לשופרא בעלמא, דהא כרבי יוסי סבירא ליה, דקיי"ל כרבי חנינא דגריס לקמן "רבא", לפי זה צריך לומר נמי דלשופרא דשטרא תקן, דהא אמר בסמוך דלרבא פשיטא ליה דהלכה כרבי יוסי אפילו בעל פה. וכן פירש בקונטרס לקמן).

אי

רַבִּי יוֹסֵי הִיא, דְּאָמַר: מִילֵּי לָא מִימְסְרָן לְשָׁלִיחַ; וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ מוֹדֶה רַבִּי יוֹסֵי בְּאוֹמַר "אִמְרוּ", נֵפִיק מִינַּה חוּרְבָא, דְּזִימְנִין דַּאֲמַר לְהוּ לִשְׁנַיִם "אִמְרוּ לַסּוֹפֵר וְיִכְתּוֹב וְלִפְלוֹנִי וּפְלוֹנִי וְיַחְתְּמוּ", וּמְשׁוּם בִּיסּוּפָא דְּסוֹפֵר חָיְישִׁי וּמְחַתְּמִי לֵיהּ, וּבַעַל לָא אֲמַר כְּלוּם! אֶלָּא מַהֲוּוֹרְתָא, רֵישָׁא רַבִּי מֵאִיר וְסֵיפָא רַבִּי יוֹסֵי. רַב אַשִׁי אָמַר: בּוּזְלָה רַבִּי יוֹסֵי הִיא, וְלָא מִיבָּעְיָא קַאֲמַר; לָא מִבָּעְיָא הֵיכָא דְּלָא אָמַר "תְּנוּ", אֶלָּא אֲפִילּוּ אָמַר "תְּנוּ" - לָא; וְלָא מִיבָּעְיָא הֵיכָא דְּלָא אָמַר לְבֵי תְּלָתָא, אֶלָּא אֲפִילּוּ אָמַר לְבֵי תְּלָתָא - לָא; וְלָא מִיבָּעְיָא הֵיכָא דְּלָא אָמַר "אִמְרוּ", אֶלָּא אֲפִילּוּ אָמַר "אִמְרוּ" - נְמִי לָא.

תְּנִיָא כְּוָוזִיתֵיהּ דְּרַב אָשֵׁי: כְּתַב סוֹפֵר לְשֵׁמָהּ וְחָתְמוּ עֵדִים לְשֵׁמָהּ, אַף עַל פִּי שֶׁכָּתְבוּהוּ וְחָתָמוּהוּ וּנְתָנוּהוּ לוֹ וְנָתַן לָהּ - חֲרֵי הַגֵּט בְּטֵל, עַד שֶׁיִּשְׁמְעוּ קוֹלוֹ שֶׁיֹּאמַר לְסוֹפֵר "כְּתֹב" וְלָעֵדִים "חֲתֹמוּ"; יִשְׁמְעוּ - לְאַפּוֹקֵי מֵמַאן דַּאֲמַר: מוֹדֶה רַבִּי יוֹסֵי בְּאוֹמַר "אִמְרוּ", קוֹלוֹ - לְאַפּוֹקֵי מִדְּרַב כָּהֲנָא אָמַר רַב. **משנה** "זֶה גִּיטֵּךְ אִם מֵתִי", "זֶה גִּיטֵּךְ מֵחֹלִי זֶה", "זֶה גִּיטֵּךְ לְאַחַר מִיתָתִי" - לֹא אָמַר כְּלוּם; "מֵהַיּוֹם אִם מֵתִי", "מֵעַכְשָׁיו אִם מֵתִי" - חֲרֵי זֶה גֵּט; "מֵהַיּוֹם וּלְאַחַר מִיתָה" - גֵּט וְאֵינוֹ גֵּט, וְאִם מֵת - חוֹלֶצֶת וְלֹא מִתְיַבֶּמֶת. "זֶה גִּיטֵּךְ מֵהַיּוֹם אִם מֵתִי מֵחֹלִי זֶה", וְעָמַד בְּתַלְךְ בְּשׁוּק וְחָלָה וָמֵת, אוֹמְדִין אוֹתוֹ, אִם מֵחֲמַת חוֹלִי הָרִאשׁוֹן מֵת - חֲרֵי זֶה גֵּט, וְאִם לָאו - אֵינוֹ גֵּט. **גמרא** אַלְמָא "אִם מֵתִי" כְּ"לְאַחַר מִיתָה" דָּמֵי; וְהָדַר תָּנֵי "מֵהַיּוֹם אִם מֵתִי" "מֵעַכְשָׁיו אִם מֵתִי", אַלְמָא "אִם מֵתִי" לָאו כְּ"לְאַחַר מִיתָה" דָּמֵי! אֲמַר אַבָּיֵי: "אִם מֵתִי" - שָׁתֵי לִשְׁנוֹת מַשְׁמַע, מַשְׁמַע כְּ"מֵעַכְשָׁיו" וּמַשְׁמַע כְּ"לְאַחַר מִיתָה"; אָמַר לָהּ "מֵהַיּוֹם" - כְּמַאן דְּאָמַר לָהּ "מֵעַכְשָׁיו" דָּמֵי, לָא אָמַר לָהּ "מֵהַיּוֹם" - כְּמַאן דְּאָמַר לָהּ "לְאַחַר מִיתָה" דָּמֵי.

"זֶה גִּיטֵּךְ אִם מֵתִי - לֹא אָמַר כְּלוּם". אָמַר רַב הוּנָא: וְחוֹלֶצֶת. - וְהָא "לֹא אָמַר כְּלוּם" קָתָנֵי! - לֹא אָמַר כְּלוּם, דְּאָמְרִיהּ לְעַלְמָא, וְלִיבָּם נְמִי אָמְרִיהּ. - וְהָא מְדַסֵּיפָא חוֹלֶצֶת, מִכְּלָל דִּרְישָׁא יַבּוּמֵי נְמִי מְיַבְּמָה! - מְתַנִּיתִין בְּרַבָּנָן, וְרַב הוּנָא דַּאֲמַר - כְּרַבִּי יוֹסֵי, דְּאָמַר: זְמַנּוֹ שֶׁל שְׁטָר מוֹכִיחַ עָלָיו. - אִי רַבִּי יוֹסֵי, חֲלִיצָה נְמִי לָא תִּיבְעֵי! וְכִי תֵּימָא, מִסְּפָקָא לֵיהּ לְרַב הוּנָא אִי הִלְכְתָא כְּרַבִּי יוֹסֵי אוֹ אֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי - וּמִי מִסְּפָקָא לֵיהּ? וְהָא רַבָּה בַּר אֲבוּהּ חָלַשׁ, עוֹל לְגַבֵּיהּ רַב הוּנָא וְרַב נַחְמָן, אָמַר לֵיהּ רַב הוּנָא לְרַב נַחְמָן: בְּעֵי מִינֵּיהּ הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי אוֹ אֵין הֲלָכָה? אָמַר לֵיהּ: מַעְמָא דְּרַבִּי יוֹסֵי לָא יָדַעְנָא, הֲלָכָה אֵיבָעֵי מִינֵּיהּ? אָמַר לֵיהּ: אִתָּךְ בְּעֵי מִינֵּיהּ הֲלָכָה, וְשַׁמְעֵיהּ דְּרַבִּי יוֹסֵי אֲנָא אָמִינָא לָךְ; בְּעֵי מִינֵּיהּ. אָמַר לֵיהּ, הָכִי אָמַר רַב: הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי; לְבָתַר דִּנְפַק אָמַר לֵיהּ: הֵיינוּ מַעְמָא דְּרַבִּי יוֹסֵי, דְּקָמְבַר: זְמַנּוֹ שֶׁל שְׁטָר מוֹכִיחַ עָלָיו! אֶלָּא מִסְּפָקָא לֵיהּ

אי

אי אמר רבי יוסי בעל פה – אם מבטל בדבורו הוכחת זמן השטר, כיון שאין כתוב בו "מהיום". **לרבא** פשיטא ליה – מכאן קשה על רבינו שמואל בן מאיר, דפירש ב"ש נוחלין" (בבא קמא קלו,א) וגבי: בעי מיניה רבא מרב נחמן: בהקנאה מהו: פירוש: אם מועיל הקנאה כמו "מהיום", אמר ליה: בהקנאה אינו צריך, ופירש רבינו שמואל בן מאיר: דהיינו דלא בעל פה — כגון גבי גט שכתב בהלבתו, וכשמוסרו לה אומר "זה גיטיך אם מתי". הלכך לא דמי לשטר, שכיון שכתב התנאי אצל הזמן בשטר – איכא למימר הזמן מוכיח דמהיום קאמר, אבל על פה – דלמא כי מסריה מסריה להדר ביה מזמן דשטרא, ומסריה נילהלה על מנת לאחר מיתה, והואיל ולא אמר "מהיום". **אינו גט** – דהא לא שוייה גט עד שנים עשר חדש, והוה ליה כמי לו לאחר מיתה. **כי הינא דשרי משהא** – רבי יהודה נשיאה שהתיר שמנו של גיום, במסכת עבודה זרה (לו,א). **אם מתי ושאני מת** – איזה משתי לשונות הללו, דלשון תנאי הם. **שאמות** — משמע: לכשאמות יהא גט. **צריכא למימר** — הא בהדיא תנן לה במתניתין: מהיום אם מתי — דרי זה גט. **ורבי יוסי** — ואשמעינן רבא דבעל פה נמי אמרה רבי יוסי, והלכתא כוותיה. **דתני לה** — לדרב הונא לעיל. **ולדברי רבי יוסי** — דאמר: כי לא אמר "מהיום", כמאן דאמר "מהיום" דמי. **חולצת** — דזמן השטר הוה ליה כ"מהיום", וכי מסריה נילהלה ואמר: "זה גיטך לאחר מיתתי" — מספקא לן אי תנאה הוא, אי חזרה הוא. **מדפיסא** — כי אמר "מהיום ולאחר מיתה" דמי. חולצת — דאמר לקמן: גז הוא, ופליג אדרבנן, וקסבר תנאה הוא. והואיל ואשתהל לרבי דפליג — אימא רבי יוסי נמי פליג, דהא שמעינן ליה דמיקל בתנאי. **דקתני בזה גט** — במילתיה דרבי. **למעוטי דרבי יוסי** — היכא דלא אמר "מהיום", דכיון דקתני "כזה" — משמע דבי האי גוונא הוא דמכשר, אבל בלאו "מהיום" — פסול. **דקתני בזה גט** — רבי יוסי גבי תנאי, לקמן (עו,א). ועל כרחיך למעוטי אתא, ולא אשכחן דלמעטיה אי לאו דהא ד"מהיום ולאחר מיתה" לא אשמעינן דאף על גב דגבי מתנה כשר — התם הוא דהכי קאמר ליה: נופא מהיום, ופירי לאחר מיתה. אבל בגט, כיון דלאו לשון תנאי הוא — הויא ליה ספק תנאה ספק חזרה. **רבי יוסי מאי היא** — היכא קתני "כזה גט"? **רבי יוסי אומר כזה גט** — מדהוה ליה למימר "אם לא באתי כתבו ותנו", ואמר "כתבו ותנו אם לא באתי" — הכי קאמר: כתבו עכשיו, ותנו אם לא באתי. והלך גרסינן, **ניטו** — דשכיב מרע, כמתנתו. **מה מתנתו** — אמרינן בבבא בתרא (קנא,א): אם עמד — חזור. **אף ניטו אם עמד חזור** — ולא מיבעיא היכא דאמר "אם מתי" — דהא לא מת. אלא אפילו לא אמר "אם מתי", אלא יהב לה גט סתמא, אם עמד — חזר, דמסתמא אדעתא דמיתה יהב לה, והא לא מת. **אף על גב דלא אמר תנו** — כדתנן ב"האומר התקבל" (גיטין סה,א) רבי שמעון שזורי אומר: אף המסוכן, כיון דאמר "כתבו" אף על גב דלא אמר "תנו" — אדעתא למיתב קאמר. **הרי עמד** — ובטל הגט מאליו. **שניתק מחולי לחולי** — ואין זו עמידה, אלא אם כן בא לכלל רפואה שעה אחת. **על משענתו** נשען על מקלו, ולעולם חולה הוא. **והא דנקט הלך** — לאו משום דעמידה היא, דתילף מינה: אם עמד אינו חוזר, אלא הא קמשמע לן: טעמא דהלך הוא דבעי אומדנא אם מחמת חולי הראשון מת, דאיכא למיחש: הואיל והלך — יש בו מחולי הראשון, ולא בעי אומדנא.

אִי אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּעַל פֶּה אִי לָא אָמַר. - וּמִי מַסְפְּקָא לֵיהּ? וְהָתַנַן: "הֲרֵי זֶה גִּיטֵּךְ אִם לֹא בָּאתִי מִכָּאן וְעַד שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ", וּמֵת בְּתוֹךְ שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ - אֵינוֹ גֵּט; וְתָנֵי עֲלָהּ: רַבּוֹתֵינוּ הִתִּירוּהָ לְהִינָּשֵׂא; וְאָמְרִינַן: מַאן רַבּוֹתַיְנוּ? אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: בֵּי דִּינָא דְּשָׁרוּ מִישְׁאָא, וְקַבְרֵי לֵהּ קְבְרֵי יוֹסֵי, דְּאָמַר: זְמַנּוֹ שֶׁל שָׁטָר מוֹכִיחַ עָלָיו! אֶלָּא מַסְפְּקָא לֵיהּ אִי הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי בְּעַל פֶּה אוֹ אֵין הֲלָכָה. - וּמִי מַסְפְּקָא לֵיהּ? וְהָאָמַר רַבָּא: "הֲרֵי זֶה גִּיטֵּךְ אִם מֵתִי" וְ"שֶׁאֲנִי מֵת" - הֲרֵי זֶה גֵּט, "כְּשֶׁאָמוּת" וּ"לְאַחַר מִיתָתִי" - אֵין זֶה גֵּט; הֵיכִי דָּמֵי? אִילֵימָא דַּאֲמַר לָהּ "מֵהַיּוֹם" וְרַבָּנָן, גְּזֵרֵיכָא לְמֵימַר? וְהָתַנַן: "מֵהַיּוֹם אִם מֵתִי" - הֲרֵי זֶה גֵּט! וְאֶלָּא לָאו דְּלָא אָמַר לָהּ "מֵהַיּוֹם" וְרַבִּי יוֹסֵי, שְׁמַע מִינָּה הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי? - לָרְבָא פְּשִׁיטָא לֵיהּ, לְרַב הוּנָא מְסַפְּקָא לֵיהּ. וְאִיבָּעֵית אֵימָא: לְעוֹלָם דַּאֲמַר לָהּ "מֵהַיּוֹם" וְרַבָּנָן, וְהָכִי לִישָּׁנֵי אִיצְטְרִיכִי לֵיהּ, "שֶׁאֲנִי מֵת כְּ"אִם מֵתִי" דָּמֵי, "כְּשֶׁאָמוּת" כְּ"לְאַחַר מִיתָתִי" דָּמֵי.

וְאִיבָּא דְּמַתְנֵי לָהּ אַסֵּיפָא: "זֶה גִּיטֵּךְ לְאַחַר מִיתָתִי" - לֹא אָמַר כְּלוּם; אָמַר רַב הוּנָא: וְלִדְבֵרֵי רַבִּי יוֹסֵי חוֹלֶצֶת. - פְּשִׁיטָא, מִדְּסֵיפָא לְרַבָּנָן חוֹלֶצֶת, רֵישָׁא נַמִי לְרַבִּי יוֹסֵי חוֹלֶצֶת! - מַהוּ דְּתֵימָא, רַבִּי יוֹסֵי בְּהָא כְּרַבִּי סְבִירָא לֵיהּ, דְּאָמַר: גִּיטָּא מְעַלְיָא הֲוֵי, וְחַלִּיצָה נַמִי לָא תִּיבְעֵי, קָא מַשְׁמַע לָן, דְּלָא רַבִּי סָבַר לָהּ כְּרַבִּי יוֹסֵי וְלָא רַבִּי יוֹסֵי סָבַר לָהּ כְּרַבִּי; רַבִּי לָא סָבַר לָהּ כְּרַבִּי יוֹסֵי, דְּקָתָנֵי "כָּזֶה גֵּט" לְמֵעוּטֵי דְּרַבִּי יוֹסֵי; וְרַבִּי יוֹסֵי לָא סָבַר לָהּ כְּרַבִּי, דְּקָתָנֵי "כָּזֶה גֵּט" לְמֵעוּטֵי דְּרַבִּי, רַבִּי מַאי הִיא? דְּתַנְיָא: "מֵהַיּוֹם וּלְאַחַר מִיתָה" - גֵּט וְאֵינוֹ גֵּט, דִּבְרֵי חֲכָמִים, רַבִּי אוֹמֵר: כָּזֶה גֵּט. רַבִּי יוֹסֵי מַאי הִיא? דְּתַנְיָא: "כִּתְבוּ וְתְנוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי אִם לֹא בָּאתִי מִיכָּן וְעַד שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ", כְּתָבוּהוּ בְּתוֹךְ שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ וְנָתְנוּ לְאַחַר שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ - אֵינוֹ גֵּט, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: כָּזֶה גֵּט. "זֶה גִּיטֵּךְ מֵהַיּוֹם אִם מֵתִי מֵחוֹלִי זֶה", וְעָמַד וְהָלַךְ בַּשּׁוּק וְחָלָה וָמֵת, אוֹמְדִים אוֹתוֹ, אִם מֵחֲמַת חוֹלִי הָרִאשׁוֹן מֵת - הֲרֵי זֶה גֵּט, אִם לָאו - אֵינוֹ גֵּט; וְאִי אִמְרַתְּ אִם עָמַד חוֹזֵר, לָמָּה לִי אוֹמְדָנָא? הֲרֵי עָמַד! אָמַר רָב בְּרֵיהּ דְּרַב יוֹסֵף מְשָׁמֵיהּ דְּרָבָא: שְׁנֵיתֵק מֵחוֹלִי לְחוֹלִי. - וְהָא "עָמַד" קָתָנֵי - עָמַד מֵחוֹלִי זֶה וְנָפַל לְחוֹלִי אַחֵר. - וְהָא "הָלַךְ בַּשּׁוּק" קָתָנֵי - הָלַךְ עַל מִשְׁעַנְתּוֹ.

ניצל מאותו החולי, ומת מחולי אחר, והוא אמר מחולי זה. **אידך** — מי שלא הלך בשוק, מסתמא אף על פי שניתק לחולי אחר – יש בו מחולי הראשון, ולא בעי אומדנא.

מתנתו מתנה — אם מת מחולי האחר, דהא אמרת: לאו בעמידה היא. וגבי גט דמתניתין הוא דבעינן אומדנא — משום ד"מחולי זה" קאמר לה. **לא** בכריא לחו הוא דרכ הוא — דהיכא דלא אמר לה "אם מתי" סבירא להו דאם עמד — אינו חוזר. נזירה שמא יאמרו יש נט לאחר מיתה — דאי עמד חוזר, אתו למימר לא הוי גט עד דמיית, וקא חזינן דלכי מיית הוי גיטא, שמע מינה: יש גט לאחר מיתה, ואתי לאכשורי "זה גיטיך לאחר מיתה". ולא ידעו דבינן דלא פריש מידי — להכי יהבינהו ניהלה, שיהא גט מעכשיו, ועל מנת שימות. **לא** הוי ניסא — דהא אדעתא דמיית יהב לה, והא לא מת. **אינו נט** — דאנסא דלא שביח הוא ולא מסיק אדעתיה, ולא אמר אלא דימות על ידי החולי. **מאי שנא רישא בו'** — אי אנסא דלא שביח אסיק אדעתיה — רישא נמי ליהוי גיטא, דהא מתוך אותו חולי מת, ד"מחולי זה" לא משמע אלא מתוך חולי זה. **שלחו מתם** — על ידי מעשה שאירע באחד שאמר "אם לא אעמוד מחולי זה" ואבלו ארי, ושלחו הדבר לארץ ישראל, והשיבה: אין לנו שיהא גט, דאנסא דלא שביח לא אסיק אדעתיה. **כביל עלי'ה** — המוכר. **כל אונא דמתילי בה** — שיפיצה את הלוקת. **אפיקו בה נחרא** — צוה המלך שיעשירו את הנהר דרך אותה שדה. **שפי ליה** — העמידה לפניו בשופי. **ואימא מריישא** — אדמותבת לי מסיפא, תסייעי לי מרישא. **לא אירתמר בי מדרשא** — במקום ישיבת תלמידי חכמים שיחרצוה. **זיל בתר בבר'א** — ומסתבר דאנסא דלא שביח לא אסיק אדעתיה. **זבון שומשמין** — לקחו שומשמין. **אגור מלחי** — שכרו להם ספנים להוליכם לביתם. **קבילו עלייהו** — המוכרים. **כל אונא דמתילי'** — עליהו בדרך. **אסתבר נחר מלבא** — ולא יכלו ספינות לעבור, שעשו בו סכר שקורין אישקלוש"א. **אמרו להו** — רב פפא ורב הונא למוכרים: אגורו חמרי כו'. **קאקי חיורי** — אוזנים לבנים, לפי שהיו זקנים. **משלחי גליפי** — מפשיטין בגדי אנשים. כלומר, פוסקים עלידם דין להנאתן. **משנה לא** תתייחד עמו — זה שנתן גט ואמר לה "מהיום אם מתי" — לא תתייחד עמו, שמא יבא עליה. דאיכא למאן דאמר חיישינן שמא בעל לשם קדושין, וצריכה גט שני. ולמאן דלא חיישׁ נמי, מכל מקום פנויה היא, ואסור להתייחד עם הפנויה.

כאשה

1 וְ**הָא** קָא מַשְׁמַע לָן, דְּהָהֲדָךְ עַל מִשְׁעַנְתֵּהּ הוּא דְּבָעֵינַן
2 אוּמְדָּנָא, אִידָךְ - אוּמְדָּנָא נַמִי לָא בָּעֵינַן. שָׁמְעַתְּ מִינָּהּ:
3 שְׁכִיב מֻרְעָא שַׁנְיֵיתָא מַחוֹלִי לְחוֹלִי - מַהֲנְתוּ מַתָּנָה?
4 - אִין, דְּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר מִשְּׁמֵיהּ דְּרַב: שְׁכִיב מֻרְעָא
5 שַׁנְיֵיתָא מֵחוֹלִי לְחוֹלִי - מַהֲנְתוּ מַתָּנָה. רָבָה וְרָבָא לָא
6 סְבִירָא לְהוּ הָא דְּרַב הוֹנָא, גְּזִירָה שָׁמָּא יֹאמְרוּ יֵשׁ נָט
7 לְאַחַר מִיתָה. - וּמִי אִיכָּא מִידֵּי, דְּמַדְאוֹרַיְיתָא לָא חֲיֵי
8 גִּיטָּא, וּמִשּׁוּם גְּזִירָה שֶׁרִּינֵּן אֵשֶׁת אִישׁ לְעֻלְמָא? - אִין,
9 כָּל דְּמִקַּדֵּשׁ אַדַּעְתָּא דְּרַבָּנָן מְקַדֵּשׁ, וְאַפְקְעִינְהוּ רַבָּנָן
10 לְקִדּוּשִׁין מִינַּיהּ. אָמַר לֵיהּ רָבִינָא לְרַב אַשִׁי: תֵּינַח
11 דְּקִדֵּישׁ בְּכַסְפָּא, קִדֵּישׁ בְּבִיאָה מַאי אִיכָּא לְמֵימַר?
12 אָמַר לֵיהּ: שָׁוְיוּהּ רַבָּנָן לְבָעֻלְתָּן בְּעֵילַת זְנוּת. תָּנוּ
13 רַבָּנָן: "זֶה גִּיטֵּךְ מֵהַיּוֹם אִם מֵתִי מֵחוֹלִי זֶה", וְנָפַל
14 הַבַּיִת עָלָיו אוֹ הִכִּישׁוֹ נָחָשׁ - אֵינוֹ גֵּט; "אִם לֹא
15 אָעֳמוֹד מֵחוֹלִי זֶה", וְנָפַל עָלָיו בַּיִת אוֹ הִכִּישׁוֹ נָחָשׁ -
16 הֲרֵי זֶה גֵּט; מַאי שְׁנָא רִישָׁא וּמַאי שְׁנָא סֵיפָא? שָׁלְחוּ
17 מֵהָתָם: אֲבָלוֹ אָרִי, אֵין לָנוּ. הֲהוּא גַּבְרָא דְּזַבֵּין מַרְעָא
18 לְחַבְרֵיהּ, קַבִּיל עֲלֵיהּ כָּל אוּנְסָא דְּמִתְיְלִיד, לְסוֹף אַפְקוּ
19 בֵּהּ נַהֲרָא; אָתָא לְקַמֵּיהּ דְּרָבִינָא, אָמַר לֵיהּ: זִיל שְׁפֵי
20 לֵיהּ, דְּהָא קַבִּילַתְּ עֲלָךְ כָּל אוּנְסָא דְּמִתְיְלִיד. אָמַר לֵיהּ
21 רַב אַחָא בַּר תַּחְלִיפָא לְרָבִינָא: אוּנְסָא דְּלָא שְׁכִיחַ
22 הוּא! אֵינַּגְלַל מִילְּתָא וְמִטָּא לְקַמֵּיהּ דְּרָבָא, אָמַר לְהוּ:
23 אוּנְסָא דְּלָא שְׁכִיחַ הוּא. אֵיתֵיבֵיהּ רָבִינָא לְרָבָא: "אִם
24 לֹא אָעֳמוֹד מֵחוֹלִי זֶה", וְנָפַל עָלָיו בַּיִת אוֹ הִכִּישׁוֹ נָחָשׁ
25 - הֲרֵי זֶה גֵּט! אָמַר לֵיהּ רָבָא: וְאֵימָא מַרִישָׁא: אֵינוֹ גֵּט.
26 אָמַר לֵיהּ רַב אַחָא מִדֶּפְתִּי לְרָבִינָא: וּמְשׁוּם דְּקָשְׁיָא
27 רִישָׁא אַסֵּיפָא, לָא מוֹתְבִינַן תִּיוּבְתָּא מִינָּהּ? אָמַר לֵיהּ:
28 אִין, בֵּיוָן דְּקָשְׁיָא רִישָׁא אַסֵּיפָא - לָא אִיתְמַר בֵּי
29 מַדְרָשָׁא, וּמְשַׁבַּשְׁתָּא הִיא, זִיל בְּתַר סְבָרָא. רַב פַּפָּא
30 וְרַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ יָבֵן שׁוּמְשְׁמֵי אַגִּידָא

31 דְּנַהַר מַלְכָּא, אֲגוּר מַלָּחֵי לַעֲבוּרֵינְהוּ, קַבִּילוּ עֲלַיְיהוּ כָּל אוּנְסָא דְּמִתְיְלִיד, לְסוֹף אִיסְתַּבַּר נַהַר
32 מַלְכָּא, אֲמְרוּ לְהוּ: אֲגוּרוּ חַמְרֵי אַפְקְעִינְהוּ נַיְיהֲלָן, דְּהָא קַבִּילְתוּ עֲלַיְיכוּ כָּל אוּנְסָא דְּמִתְיְלִיד;
33 אָתוּ לְקַמֵּיהּ דְּרָבָא, אָמַר לְהוּ: קָאקֵי חִיוְרֵי מְשַׁלְּחֵי גְּלִימֵי דַּאֲיַנְשֵׁי, אוּנְסָא דְּלָא שְׁכִיחַ הוּא.
34 **מתני'** לֹא תִּתְיַחֵד עִמּוֹ אֶלָּא בְּפְנֵי עֵדִים, אֲפִילּוּ עַל פִּי עֶבֶד אֲפִילּוּ עַל פִּי שִׁפְחָה, חוּץ
35 מִשֶּׁפִּחָתָהּ, מִפְּנֵי שֶׁלֹּבָהּ גַּם בָּהּ בְּשִׁפְחָתָהּ. מַה הִיא בְּאוֹתָן הַיָּמִים? רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר:

כאשת

והא קא משמע לן דהדך על משעתנו – פירוש: בשלמא בדקא סלקא דעתין דהדך ממש, ואם עמד אינו חוזר – ניחא, דנקט הלך לרבותא, אף על גב דהדך ממש – צריך אומדנא, כיון דעמד אינו חוזר. אבל למאי דקאמר דהדך לאו ממש, אלא על משעתנו – אם כן פשיטא דצריך אומדנא, ולהכי קאמר: קא משמע לן דהדך על משעתנו בו'. **מאי** שנא רישא ומאי שנא סיפא – בירושלמי מפרש: טעמא רבה איבא, דברישא הרי לא מת מחולי זה, אבל בסיפא "אם לא אעמוד" קאמר – ודרי לא עמד, ד"לא עמד" משמע בין על ידי החולי בין על ידי דבר אחר. אבל גמרא שלנו אינו סובר הלוק זה, אלא בבולם משמע ליה שימות מתוך חולי זה.

איתיביה רבינא לרבא אם לא אעמוד מחולי זה ונפל עליו הבית – תימה: מאי פריך ליה רבינא לרבא מגט? הא אית ליה לרבא בפרק קמא דכתובות (ב.ב) ללישנא קמא, שהוא עיקר, כדמוכח ב"השולח" (גיטין לד,א), דאין טענת אונס בגיטין, כדמפרש התם: משום צנועות ומשום פרוצות! ומאי מהדר ליה רבא נמי: ואימא מרישא דאינו גט? והא סבר רבא התם דאין טענת אונס בגיטין! ואפילו באונסא דלא שביחא אייריי התם, דשכיח אמרינן התם דלבולי עלמא אין אונס, דמיימני מהא דפסקיה מברא, ודחי: אונס דשכיח שאני, דהתה ליה לאסוקי אדעתיה. ואומר רבינו יצחק: דאיכא שלשה גוני אונס; דאונס דשכיח לגמרי – לבולי עלמא אין אונס, ואונס דלא שביח כלל, בגון דשמעתין – אפילו לרבא יש אונס, אפילו בגיטין, דליכא למיגזר משום צנועות דסברא דאנים – כיון דלא שביח כלל, ומשום פרוצות נמי לא גזור רבנן, כיון דלא שביח כלל. ופלוגתא דאין טענת אונס – היינו בשכיח ולא שכיח. ועוד אומר רבינו יצחק: דאפילו הוי הכא אונס שכיח כי ההוא דכתובות – פריך שפיר רבינא, דדוקא גבי "אם לא באתי מכאן עד שנים עשר חדש" אמרינן אין טענת אונס בגיטין – משום צנועות ומשום פרוצות, אף על גב דלא אסיק אדעתיה אונס דלא שביח – מכל מקום הוי בכלל משמעות לשונו ד"אם לא באתי" – משמע בכל ענין שלא יבא. אבל "אם מת מחולי זה" או "לא יעמוד מחולי זה" – משמע דאפילו אונס דלא שכיח – יהא גט, אבל אם יומת מדמת דבר אחר – לא יהא גט. ולהכי פריך רבינא: דאם איתא דלא אסיק אדעתיה אונס דלא שכיח, משום צנועות ופרוצות אין לנו לומר שיהא גט, דדמי לחובא ואיטלולא, דכיון דבכלל משמעות לשונו נמי לא הוי נפילת בית או נשיכת נחש. אלא ודאי כל אונס מסיק אדעתיה, וכיון דאסיק אדעתיה דעתו לפוטרה בכל ענין שימות, ומתוך חולי זה הוא דקאמר, ולא מדמות חולי זה. ורבא מהדר ליה דמשובשת היא, דהא קשיא רישא לסיפא, ולא משום סייעתא דנפשיה קאמר.

לא תתייחד עמו אלא בפני עדים – לפירוש הקונטרס ניחא, דפירש: מה היא באותן הימים – מלילא באפי נפשה היא, אבל ב"זה גיטיך מהיום אם מתי" דרישא – לבולי עלמא הוי גט משעת נתינה. לפיכך אתי שפיר דתלי בגמרא טעמא דמתניתין דלא תתייחד – משום חשש קדושין, ולא משום גט ישן, שהרי כבר היה גט משעת נתינה. אבל לפירוש רבינו תם ורבינו חננאל, דמפרשי ד"מה היא באותן הימים" קאי ארישא – א"מהיום אם מתי", ואפילו הכי לרבי יהודה הרי היא כאשת איש לכל דבריה, ואינה מגורשת עד שעה אחת סמוך למיתה, וקשה לרבינו יצחק: דאם כן אמאי תלי טעמא בגמרא משום חששא דקידושין, כיון דעדיין אינה מגורשת? ואומר רבינו יצחק: דודאי לרבי יהודה הוי טעמא משום גט ישן, אבל לרבי יוסי דאמר מגורשת ואינה מגורשת, ולרבי מאיר דאמר בגמרא דבעילתה תלויה – איכא למיחש לקדושין.

ראוה

ראוה שנתייחדה עמו באפילה – ב"הזורק" (גיטין פא,א) תנן: המגרש את אשתו ולנה עמו בפונדקי, ובסמוך מיימיי לה. הוא הדין נתייחדה עמו באפילה כדמשמע הכא. **נתן** לה בספים חרושתין משום זנות – פירוש: אפילו ראוה שנבעלה, כיון שנתן לה בספים. פירש רש"י: דבזמן אין שייך לשון "חרושתין", דלכהונה כבר נפסלה בת כהן אלא בביאת עבירה; שנבעלה לכותי חלל, נתין, ממזר. ואגב קידושין נקט חרושתין, ומיהו, לרבי אלעזר דאמר: פנוי הבא על הפנויה שלא לשם אישות עשאה זונה – נקט נמי שפיר "חרושתין" בזנות, ומיהו, סתמא דתלמודא ביבמות (סא,ב) לא אשכח מענה או ברייתא כרבי אלעזר.

אם כן מאי אף – דהני תרי מילי סתרן אהדדי, דאי חרושתין לזנות – אין חרושתין לקדושין.

תנא ובלבד שימות – פירש בקונטרס: הא דקאמר רבי יוסי מגרשת ואינה מגורשת – היינו אם מת לבסוף, ובשעת מיתה הויא מגרשת גמורה, דבראמרינן: ולבי מיית – דהי גיטא. אבל אם לא מת – אינגלי מילתא דלאו גיטא הוא, וחזיב חטאת. ומעמא דרבי יוסי מפרש הקונטרס בסמוך – משום דאין ברירה, ולא אמרינן לכשמת הוברר הדבר שמתחלה היו אותן שעות רחוקות מן המיתה, והיתה משעת שנתינה ועד שעת מיתה ספק גרושה. ואין נראה לרבינו יצחק, דאי סבר אין ברירה אם כן כי היכי דעד שעת מיתה הויא ספק מגורשת, אף על גב שהוברר הדבר לבסוף שאותן שעות היו רחוקות מן המיתה, משעת מיתה ואילך נמי לא תהא מגורשת ודאי, אף על פי שהוברר הדבר לבסוף שאותה שעה היתה סמוכה למיתה, כיון דבשעה שהיתה לגט לחול לא היה מבורר, ולעיל ברישׁ פרק "כל הגט" (גיטין כה,ב) דייקינן בהדיא דיש ברירה, כיון דכי מיית הוי גט, ואפילו לא מת מאותו חולי – יהיה לנו לומר שהיא מגורשת מספק כל אותם הימים, ולא נאמר הוברר הדבר שלא חלו כלל הגירושין. ועוד: דבפרק "בכל מערבין" (עירובין לו,ב) אמר דלמאן דאמר אין ברירה – לא חייל עירוב כלל, ואם כן – הבא נמי לא היה להם לגרשתן לחול כלל, אף על גב דהוברר הדבר לבסוף. על כן נראה לרבינו יצחק, דטעמא דרבי יוסי דאמר: מגורשת ואינה מגורשת – משום דמספקא לן אם חלין הגירושין משעת נתינה כרבי מאיר, או חלין שעה אחת קודם מיתה כרבי יהודה. וכן פירש ריב"ם. **אמר** רבה באומר מעת שאני בעולם – פירש בקונטרס: שאמר בפירוש "דרי זה גיטך מעת שאני בעולם". ומילתא באפי נפשיה היא, ולא קאי אריש א"דרי זה גיטך מהיום אם מתי", דדהם לכרלי עלמא מגורשת משעת נתינה. ואין נראה לרבינו תם, דלישנא ד"מה היא באותן הימים" משמע דקאי אמאי דאיירי לעיל. ועוד אומר רבינו יצחק: דבתוספתא בהדיא משמע דקאי א"מהיום אם מתי", דקתני: "דרי זה גיטך מהיום אם מתי מתוך חולי זה" – הימים שבינתים בעלה זכאי במציאתה כו', ומייתי לפלוגתא דתנאי דבסמוך. ונראה לרבינו תם כמו שכתוב בפירוש רבינו חננאל: נעשה לאחר הגט כל מה שיוכל, רק שיחול מחיים שעה אחת סמוך למיתתו. ואף על גב דקאי אריש, א"מהיום אם מתי", פריך שפיר: והא אין גט לאחר מיתה, כיון דקתני: דרי היא כאשת איש לכל דבריה – אם כן אין גט זה מושעת נתינה אלא לאחר מיתה, אף על גב דאמר "מהיום". וכן רבי יוסי דאמר מגורשת ואינה מגורשת – אינה מגורשת ודאי אלא משעת מיתה ואילך, והא אין גט לאחר מיתה! ואם תאמר: הא דאמר: כל היוצא למלחמת בית דוד גט כריתות כותב לאשתו, ופירש בקונטרס שהיה כותב גט על תנאי אם

כאשת איש – והבא עליה במזיד בחנק ובשוגג בחטאת, ואף על גב דמת מאותו חולי, לפי שלא נגירשה אלא סמוך למיתה. ובגמרא מוקי לה באומר לה במסירת הגט "דרי זה גיטך והתגרשי בו מעת שאני בעולם אם מתי". הלכך רבי יהודה סבר: סמוך למיתה הוא דהוי גט ומקמי הכי אשת איש היא, ורבי יוסי סבר: מכיר היה לה גיטא כל שעתא ומספקא לן ב"מעת שאני בעולם", הלכך ספיקא היא והבא עליה באשם תלוי. **גמרא** **בדבי אחר** — בתשמיש. וחושש משום זנות — שמא בא עליה. ולקמן פריך: מאי קאמר? **ואין** חושש — שמא בעל לשם קידושין, להצריכה גט שני. **מאי קאמר** — קתני: אין חרושתין שמא נתעסקו בדבר אחר, והדר תני: וחרושתין משום זנות! חרושתין משום קידושין — וצריכה גט שני משום קדושין, ואין כאן טעם גט ישן שכבר מסרו לה קודם לכן, אלא טעם קידושין הללו מצריכין אותה גט. **נתן לה בספים** – אחר בעילה. **חרושתין משום זנות** — כלומר, תולין ביאה זו בזנות. **ואין** חרושתין לקידושין — להצריכה גט. דאי לשם קדושין בעל — לא הוה יהיב לה אתנן. והאי חרושתין דזנות — לאו דווקא, דמאי חששא איכא? אי משום בהונה — הא גרושה היא, ונפסלה, ואי לתרומה — בת כהן לא מיפסלא אלא בביאת עבירה, בגון גוי חלל נתין וממזר והצך דמפרשי בגיטין ובקדושין. אלא איידי דנקט "אין חרושתין" בספיקא, נקט לשון חרושתין ברישא. **אף בזו** — שנתן לה בספים — חרושתין משום קידושין, דלמא דני בספים לאו אתנן ניניהו אלא מתנה. **כמאן אולא הא** – דאוקי רבי יוחנן ב"הזורק" מחלוקת בית שמאי ובית הלל במגרש את אשתו ולנה עמו בפונדקי, דמצרכי לה בית הלל גט שני — בשראוה שנבעלה, אבל לא ראוה — לא חיישינן. **כמאן בדברי הכל** — דבין לתנא קמא בין לרבי יוסי אמרינן: הניחא דלא ראוה — לא חיישינן, והניחא דראוה — חיישינן, אי לאו משום בספים. **מיהו בספים קתני** — אי אתנייתה לתנא בספים — לא הוה טעי בגירסא למניעיתה לגמרי. **אף חוששין** — לקמיה פריך: מאי "אף"? **כמאן אולא הא** — דאוקי רבי יוחנן אליבא דבית הלל, דהיכא דראוה צריכה גט. **כרבי יוסי ברבי יהודה** — דאילו לתנא קמא לא נחלקו בית שמאי ובית הלל בדבר זה, דלא שביק בית הלל וסתרס בבית שמאי. אבל רבי יוסי סבר לה כרבי יוחנן, ולא כמאן דמוקי פלוגתייהו אף בשלא ראוה שנבעלה, דהא הכא כי לא ראוה — כולהו מודו דלא חיישינן. **מאי אף** — דהא חששא לדזנות לאו דווקא חששא, אלא קולא היא, לומר: תולין אותה בזנות ואין חרושתין לקידושין, וכרבי יוסי הוה ליה למימר: חרושתין לקידושין ואין תולין להקל בזנות. **אף לא ראוה כו'** — דבין שראוה שנתיחדה — עדי היחוד הן הן עדי ביאה, דבין דגייסי אהדדי — חרושתין לביאה. **דלא כתב** — דאי לתנא קמא — אפילו ראוה נמי, האמור: תולין בזנות, ואינה צריכה גט. ואי לרבי יוסי — כי לא ראוה נמי קאמר חרושתין. וסבירא ליה כמאן דמוקי התם פלוגתייהו בשלא ראוה, וקמצריכי לה בית הלל גט. **תנא ובלבד שימות** — אבל אי לא מת — אינגלאי מלתא דלאו גיטא הוא, וחזיב חטאת. ופרבינן: בין לרבי יוסי דמשוי לה אשת איש ספק, בין לרבי יהודה דמשוי לה אשת איש ודאי, ולבי מיית היכי הוי גיטא? הא לדידהו לא הוי גט למפרע משעת מסירה, אם כן לא הוי גט עד לאחר מיתה! ומשני: **אמר רבה** – מתניתין לאו באומר "מהיום אם מתי" – דהוה ודאי לבי מיית אינגלאי מלתא דהוי גט משעת נתינה, והבא עליה פטור. אלא באומר "מעת שאני בעולם להוי גט". הלכך, לרבי יהודה סמוך למיתה חייל גיטא, ומעיקרא אשת איש היא. ורבי יוסי סבר: משעת נתינה מספקא לן דלמא זו היא שעה הסמוכה למיתה, והוי גט ספק, ואף על גב דחזי טפי – אין ברירה. **שבינתים** – בין נתינה למיתה.

ומנמנא

כו' — דבין שראוה שנתיחדה — עדי היחוד הן הן עדי ביאה, דבין דגייסי אהדדי — חרושתין לביאה. דלא כתב — דאי לתנא קמא — אפילו ראוה נמי, האמור: תולין בזנות, ואינה צריכה גט. ואי לרבי יוסי — כי לא ראוה נמי קאמר חרושתין. וסבירא ליה כמאן דמוקי התם פלוגתייהו בשלא ראוה, וקמצריכי לה בית הלל גט. תנא ובלבד שימות — אבל אי לא מת — אינגלאי מלתא דלאו גיטא הוא, וחזיב חטאת. ופרבינן: בין לרבי יוסי דמשוי לה אשת איש ספק, בין לרבי יהודה דמשוי לה אשת איש ודאי, ולבי מיית היכי הוי גיטא? הא לדידהו לא הוי גט למפרע משעת מסירה, אם כן לא הוי גט עד לאחר מיתה! ומשני: אמר רבה – מתניתין לאו באומר "מהיום אם מתי" – דהוה ודאי לבי מיית אינגלאי מלתא דהוי גט משעת נתינה, והבא עליה פטור. אלא באומר "מעת שאני בעולם להוי גט". הלכך, לרבי יהודה סמוך למיתה חייל גיטא, ומעיקרא אשת איש היא. ורבי יוסי סבר: משעת נתינה מספקא לן דלמא זו היא שעה הסמוכה למיתה, והוי גט ספק, ואף על גב דחזי טפי – אין ברירה. שבינתים – בין נתינה למיתה.

ומממא לה — אי כהן הוא. **שאינה צריכה חימנו גט שני** — אם מת, דסמוך למיתה הוי גט. **בעלתה תלויה** — הדבר תלוי עד שימות או עד שיעשוי מדולי זה, אם מת מן החולי הבא עליה פטור. דלרבי מאיר משמע ליה "מעת שאני בעולם" — היינו משעת נתינה, והכי קאמר לה: הרי זה גיטך מעת שאני בעולם אם מתי. הלכך בשמת אינגלאי מילתא דגרושה הואי בשעת ביאה, ואם לא מת – הבא עליה בחטאת. **רבי יוסי אומר בעילתה בספק** — לכשימות. דמשמע ליה: מעת שאני בעולם, ומיהו מספקא לן על שעת ביאה אי גרושה הואי אי לא, שמא זו היא שעה הראויה ליסמך למיתה שמא אינה זו, ואינה גרושה. הילכך, אם ימות — מביא הבא עליה אשם תלוי, ואם לא ימות — בחטאת וראי. **מגרשת ואינה מגרשת ובלבד שימות** — והיינו נמי ברבי יוסי, דמייתי אשם תלוי, דספיקא משום לה. ולקמן מפרש: מזוני איכא ביניידו. **לא מייתי אשם תלוי** — אם ימות, אלא פטור לגמרי, כדפרישית לעיל. **ולרבי יוסי** — אם ימות — מביא זה אשם תלוי. **איכא ביניידו דרבי זירא** — כלומר, איכא ביניידו מזוני, ובדבי" זירא. ולא דפליגי בדרבי זירא, דתרוייהו אית להו דרבי זירא, ומשום הכי לא קרי לה רבי יוסי "מגרשת ואינה מגרשת" — דקסבר לית לה מזוני, ואף על גב דרבי יוסי דמתניתין תנא "מגרשת ואינה מגרשת" — תרי תנאי ואליבא דרבי יוסי, והיינו חכמים דרבי"תא. **משנה** **מעשה בציתן** — בגמרא פריך: מאי הנא דתנא מעשה. **גמרא** שנתקרע הגט — קודם מתן מעות. **והיא תתן** — תנאי בעלמא הוא, וכי מקיימא ליה — אינגלאי מילתא דמשעת נתינה גיטא הוי, דכל "על מנת" מעכשיו הוא, ועל מנת כן דליקיים. **צריכה גט שני** — דלכשתתן כבר אזל ליה גיטא. **שפשטה ידה כו'** — קודם מתן מעות. **מקיים תנאיה ואויל** — והוו קידושיו מדקידשיו למפרע, ושל שני אינו כלום. **דלקיומה קאתי** — הילכך, מעכשיו קאמר לה, משעה שחפץ בה. **אבל גט דלרחוקה קאתי** — ומסתמא בקושי הוא מגרשה, הילכך לכשתתן קאמר, וקסבר: אדהכי והכי מפיסנא לה. **לא בסיף למתבעה** — מעותיו, הילכך לא צריך ליה למתלי גיטא במתן מעות, ומעכשיו קאמר לה. **ולאחר לא תנשא עד שתתן** — דדילמא לא יהבה, ונמצא גט בטל. **נתנה** — לפני מותו, אינה זקוקה ליבם. **לא נתנה זקוקה ליבם** — ולא סגי לה ליתן ליורשים. **ומ' סבר** — רבי שמעון. **לי** — משמע אפילו ליורשים, כשאיני. **אבל דבולי עלמא תנאה הוי** — ולא תלה הגט בשעת מתן מעות, דאי לכשתתן קאמר, נדי נמי ד"ה" ואפילו ליורשי משמע — מיהו דוה ליה גט לאחר מיתה. **באומר מעכשיו דמי** — דהכי קאמר: מעכשיו יהא גט על מנת שתקיימני התנאי. **לא נחלקו** — אלא ב"מדוים ולאחר מיתה" דרבנן מספקא להו אי תנאה הוי אי חזרה הוי, ולרבי ודאי תנאה הוי.

והתניא

אם ימות במלחמה. והא אמרינן הכא: הרי היא כאשת איש לכל דבריה, לפירוש רבינו תם, דקאי א"מדוים אם מתי" ומיהו, לפירוש הקונטרס) ול"מ: שהיו מפרשין בהדיא (שמהיום) תהיה מגורשת. אבל קשה: דאפילו לפירוש הקונטרס דהכא, דב"מהיום אם מתי" הויא מגורשת לאלתר משעת נתינה – מכל מקום קשה, דהא אילו לא נהרג אוריה – היתה בת שבע אשת אישו! ועוד קשה: דאם לא היה נותן גט אלא על תנאי אם ימות – אם כן מאי "כל הירצה"? הלא לא היה צריך תנאי זה אלא למי שאין לו בנים ויש לו אחו ומיהו, זה יש לומר דלאו דווקא נקט "אם ימות", אלא כלומר: אם לא יבא בסוף המלחמה, ומשום עיגונא. ונראה לרבינו תם: שהיו כותבין גט גמור בלא שום תנאי, בצינעא, וכשהיה חוזר מן המלחמה – היה בונטה. והיתה בת שבע פנויה. והא דאמרינן ב"הזהב" (בבא מציעא נט,א): מוטב שיבעל אדם ספק אשת איש ולא ילבין פני חבירו ברבים, מנא לן – מדוד. קרי לה ספק אשת איש, אף על גב שהיתה פנויה גמורה – לפי שגרשה בצינעא, ולא היה ידוע לעולם אם היא מגורשת אם לאו. **אשם** תלוי איכא ביניידו – דלרבי מאיר דאמר בעילתה תלויה – לא מייתי אשם תלוי, אלא הדבר תלוי ועומד, אם מת מאותו חולי – מגורשת משעת בתיבה, ואם לא מת – חייב חטאת. ושמא אי הוה מספקא לן אם מת מאותו חולי אם לאו – היה לרבי מאיר מייתי נמי אשם תלוי.

רבי יוסי אומר בעילתה ספק – ומביא אשם תלוי.

ולא בעי רבי יוסי חתיכה משתי חתיכות. והכי נמי סבר בסוף פרק "דם שחיטה" (בריתות כג,א).

רב הונא אמר והיא תתן – וכן הלכה, דקיימא לן כרבי, דכל האומר "על מנת" כאומר "מעכשיו" דמי. דבפרק קמא דקידושין (ח,א) פסקינן הלכתא כרבי אלעזר דאמר: "התקדשי לי במנה" ונתן לה מנה חסר דינר – הרי זו מקודשת, וישלים, דכמאן דאמר "על מנת" דמי, כדרב הונא אמר רב: דכל האומר "על מנת" כאומר "מעכשיו" דמי.

איכא

**וּמְמַמָּא לָהּ. בְּלָלוֹ שֶׁל דָּבָר: הֲרֵי הִיא כְּאִשְׁתּוֹ לְכָל דָּבָר - אֶלָּא שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה חֵימְנוֹ גֵּט שֵׁנִי, דִּכְרֵי רַבִּי יְהוּדָה; רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: בְּעִילָתָהּ תְּלוּיָה; רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: בְּעִילָתָהּ סָפֵק; וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: מְגוֹרֶשֶׁת וְאֵינָהּ מְגוֹרֶשֶׁת, וּבִלְבַד שֶׁיָּמוּת. מַאי אִיכָּא בֵּין רַבִּי מֵאִיר לְרַבִּי יוֹסֵי? אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אִשָּׁה תְּלוּיָה אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ, לְרַבִּי מֵאִיר לָא מַיְיתֵי אָשָׁם תָּלוּי, וּלְרַבִּי יוֹסֵי מַיְיתֵי אָשָׁם תָּלוּי. "וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: מְגוֹרֶשֶׁת וְאֵינָהּ מְגוֹרֶשֶׁת". חֲכָמִים הֵיינוּ רַבִּי יוֹסֵי - אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ דְּרַבִּי זֵירָא, דְּאָמַר רַבִּי זֵירָא אָמַר רַבָּה בַּר יִרְמְיָה אָמַר שְׁמוּאֵל: כָּל מָקוֹם שֶׁאָמְרוּ חֲכָמִים "מְגוֹרֶשֶׁת וְאֵינָהּ מְגוֹרֶשֶׁת" - בְּעָלָהּ חַיָּב בִּמְזוֹנוֹתֶיהָ. משנה "הֲרֵי זֶה גִּיטֵךְ עַל מְנָת שֶׁתִּתְּנִי לִי מָאתַיִם זוּז" - הֲרֵי זוֹ מְגוֹרֶשֶׁת, וְתִתֵּן. "עַל מְנָת שֶׁתִּתְּנִי לִי מִיכָּן וְעַד שְׁלֹשִׁים יוֹם", אִם נָתְנָה לוֹ בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם - מְגוֹרֶשֶׁת, וְאִם לָאו - אֵינָהּ מְגוֹרֶשֶׁת. אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: מַעֲשֶׂה בְּצִיתָן, בְּאֶחָד שֶׁאָמַר לְאִשְׁתּוֹ "הֲרֵי זֶה גִּיטֵךְ עַל מְנָת שֶׁתִּתְּנִי לִי אִיצְטְלִיתִי" וְאָבְדָה אִיצְטְלִיתוֹ, וְאָמְרוּ חֲכָמִים: תִּתֵּן לוֹ אֶת דְּמֶיהָ. גמרא מַאי "וְתִתֵּן"? רַב הוּנָא אָמַר: וְהִיא תִּתֵּן, רַב יְהוּדָה אָמַר: לְכְשֶׁתִּתֵּן. מַאי בֵּינַיְיהוּ? אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ, שֶׁפָּשְׁטָה יָדָהּ וְקִיבְּלָה קִידּוּשִׁין מֵאַחֵר, רַב הוּנָא אָמַר וְהוּא יִתֵּן, תֻּנָּאָה בַּעֲלָמָא הוּא, מְקַיֵּים תְּנָאֵיהּ וְאָזֵיל; רַב יְהוּדָה אָמַר לְכְשֶׁתִּתֵּן, לְכִי יָהֵיב לָהּ הוּא דְּהָווּ קִידּוּשִׁין הַשְׁתָּא לָא הָווּ קִידּוּשִׁין. וְצָרְכָא; דְּאִי אִשְׁתְּמְעִינָן גְּבֵי קִידּוּשִׁין, בְּהָא קָאָמַר רַב הוּנָא וְהוּא יִתֵּן, מִשּׁוּם דְּלִקְרוֹבָה קָאָתֵי, אֲבָל גְּבֵי גֵּירוּשִׁין דְּלִרְחוֹקָה קָאָתֵי - אֵימָא מוֹדָה הִיא לְרַב יְהוּדָה; וְאִי אִשְׁתְּמְעִינָן גְּבֵי גֵּירוּשִׁין, בְּהָא קָאָמַר רַב יְהוּדָה לְכְשֶׁתִּתֵּן, מִשּׁוּם דְּכִסְיָפָא לְמִיתְבְּעָהּ, אֲבָל גְּבֵי קִידּוּשִׁין דְּכִסְיָפָא לְמִיתְבְּעָהּ - אֵימָא מוֹדֵי הִיא לְרַב יְהוּדָה; וְאִי אִשְׁתְּמְעִינָן גְּבֵי קִידּוּשִׁין, בְּהָא קָאָמַר רַב יְהוּדָה לְכְשֶׁתִּתֵּן, מִשּׁוּם דְּכִסְיָפָא לְמִיתְבְּעָהּ, אֲבָל גְּבֵי גֵּירוּשִׁין דְּלָא כִּסְיָף לְמִיתְבְּעָהּ, אֵימָא מוֹדָה לֵיהּ לְרַב הוּנָא; וְאִי אִשְׁתְּמְעִינָן גְּבֵי גֵּירוּשִׁין, בְּהָא קָאָמַר רַב יְהוּדָה לְכְשֶׁתִּתֵּן, מִשּׁוּם דְּלִרְחוֹקָה קָאָתֵי, אֲבָל גְּבֵי קִידּוּשִׁין דְּלִקְרוֹבָה קָאָתֵי - אֵימָא מוֹדָה לֵיהּ לְרַב הוּנָא, צְרִיכָא. מֵיתִיבִי: "הֲרֵי זֶה גִּיטֵךְ עַל מְנָת שֶׁתִּתְּנִי לִי מָאתַיִם זוּז", אַף עַל פִּי שֶׁנִּקְרַע הַגֵּט אוֹ שֶׁנֶּאֱבַד - מְגוֹרֶשֶׁת, וּלְאַחַר לֹא תִּנָּשֵׂא עַד שֶׁתִּתֵּן; וְעוֹד תַּנְיָא: "הֲרֵי זֶה גִּיטֵךְ עַל מְנָת שֶׁתִּתְּנִי לִי מָאתַיִם זוּז" וּמֵת, נָתְנָה - אֵינָהּ זְקוּקָה לְיָבָם, לֹא נָתְנָה - זְקוּקָה לְיָבָם. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: נוֹתֶנֶת לְאָבִיו אוֹ לְאָחִיו אוֹ לְאֶחָד מִן הַקְּרוֹבִים; עַד כַּאן לָא פְּלִיגִי, אֶלָּא דְּמַר סָבַר: לִי - וְלֹא לְיוֹרְשַׁי, וּמַר סָבַר: לִי - וְאַפִּילּוּ לְיוֹרְשַׁי. וּכְווֹתָא מֵיקָא תְּנָאָה הָוֵי, תְּיוּבְתָּא דְּרַב יְהוּדָה! אָמַר לָךְ רַב יְהוּדָה: הָא מַנִּי? רַבִּי הִיא, דְּאָמַר רַב הוּנָא אָמַר רַבִּי: כָּל הָאוֹמֵר "עַל מְנָת" כְּאוֹמֵר "מֵעַכְשָׁיו" דְּמֵי, וּפְלִיגִי רַבָּנַן עֲלֵיהּ, וְאָנָא דְּאָמְרִי - כְּרַבָּנַן. וְאָמַר רַבִּי זֵירָא: כִּי הֲוֵינַן בְּבָבֶל, אָמְרִינַן: הָא דְּאָמַר רַב הוּנָא אָמַר רַבִּי: כָּל הָאוֹמֵר "עַל מְנָת" כְּאוֹמֵר "מֵעַכְשָׁיו" דְּמֵי - פְּלִיגִי רַבָּנַן עֲלֵיהּ. כִּי סְלִיקְנָן, אַשְׁכַּחְתֵּיהּ לְרַבִּי אַסִּי דְּיָתֵיב וְקָאָמַר מִשְׁמֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן: הַכֹּל מוֹדִים בְּאוֹמֵר "עַל מְנָת" כְּאוֹמֵר "מֵעַכְשָׁיו" דְּמֵי, לֹא נֶחְלְקוּ אֶלָּא בְּ"מֵהַיּוֹם וּלְאַחַר מִיתָה".

וְהַתְנַיָא:

איבא ביניידו שפשטה ידה וקבלה בר – ולעיל גבי גט דוה מצי למימר נמי שפשטה ידה בר, והכי נמי הוה מצי למימר שנקרע שטר קידושין. אבל לא מצי למימר שנתאבלו מעות של קדושין, דאף על גב דנתאבלו – מקודשת, דברשותא דירה קא מתאבלי, כדאמרינן בריש "האומר" (קדושין נט,א).

???בדיעבד המתחיל "הא" יש כאן להלכתא כרבה ובספר מופיע להלכתא כרבא, עם א, מה הנבון??? **אדמיפלגי** במחיים ולאחר מיתה לימפלגי בעל מנת – תימה: דזורא, אי הוה שמעינן מילתא דרבנן ב"מחיים", אי הוו פליגי ב"על מנת" הוה פריך שפיר. אבל אין ענין זה לזה כלום, דאפילו הוו אמרי רבנן ב"על מנת" גט ואינו גט, דלמא ב"מחיים" הוו מודו דהוי גט גמור, דתנאה הוי, אי שמא לא הוי גט כלל, דחזרה הוי! ועוד: דמשמע "לימפלגי בעל מנת" – דב"על מנת" יאמרו חכמים גט ואינו גט, הא סבר רב יהודה דב"על מנת" לא הוי גט כלל, אלא לכשיתן! ונראה לרבינו יצחק: דלרב יהודה לכשיתן הוי גט ודאי, אבל עד שיתן – הוי ספק, והוי גט ואינו גט, דמספקא ליה לאומר "על מנת" אי ב"מעשיו" דמי. ואין סברא לומר כלל דלרב יהודה עד שיתן ודאי לא הוי גט, דפשיטא ליה לרבנן דרבי "על מנת" לאו כאומר "מעכשיו" דמי אף על גב דב"מחיים ולאחר מיתה" מספקא להו, דאם כן הוה איפכא מרבי יוחנן, דלרבי יוחנן ב"על מנת" מודו רבנן לרבי דהוי כאומר "מעכשיו" דמי, וב"מחיים ולאחר מיתה" – אין מעשה נגמר מיד לרבנן, אם כן "על מנת" הוי טפי כאומר "מעכשיו" מ"מחיים ולאחר מיתה". ולהכי פריך: ולימפלגו ב"על מנת" ושמעינן דאפילו ב"על מנת" לרבנן גט ואינו גט, כל שכן ב"מחיים ולאחר מיתה". ולימא למימר דאי הוו פליגי ב"על מנת" הוה אמינא ב"מחיים ולאחר מיתה" לא הוי גט כלל לרבנן – דאם כן מתניתין דקתני "מחיים ולאחר מיתה" גט ואינו גט, אמאן מתרמיזה? ועוד יש לומר: דהכי קאמר: אדמיפלגי ב"מחיים ולאחר מיתה" ולא השמיענו בהך ברייתא אלא מילתא דרבי, דמילתייהו דרבנן דאמרי גט ואינו גט תנא להו במתניתין – לפלוג ב"על מנת", ולאשמועינן מילתא דתרתייהו, דאינה שנויה בשום דוכתא. ועוד הארכתי בפרק "האומר" בקידושין (ס,א).

חמורי הערך להגיד דפליגי רבנן אדרבן שמעון בן גמליאל? מנא ליה דפליגי עליה? ואומר רבינו יצחק: דקבלה היתה בידו דפליגי רבנן. (ושהלכה כמותו ולא כרבן שמעון בן גמליאל, כדמיירי בסמוך).

רבה אמר הא לא איצטריך – ואם תאמר: דבפרק "האומנין" (בבא מציעא עו,א) אמרינן: שכר את הפועלים ואתא מטרא – הפסד דפועלים! ויש לומר: דשאני התם, שאינו אלא שכיר יום, שלא שכרו בעל הבית אלא לדלות, וכיון שלא הוצרך – אינו שכיר. אבל הכא, שהוא אריס הרשה כל מלאכות שבשדה, ויש לו חלק בקרקע כמו בעל השדה, ומיד כשהתנה עמו לדלות ארבעה – זכה בשליש שדה, ואפילו אתא מטרא ולא איצטריך, כמו שאר אריסים דמשמע דנטלי רבעא ואפילו לא רצו לדלות. ורב יוסף סבר: כיון דמשנה עצמו משאר אריסות – אמרינן הא לא דלה. **הא** קיימא לן הלכתא כרבה – מבאן משמע דבכולי התלמוד הלכתא כרבה לגבי רב יוסף, מדלא קאמר: והא בהא קיימא לן כרבה, כדקאמר "ובהא לא קיימא לן כרבן שמעון בן גמליאל". ודלא כאומר: הא דקאמר הילכתא כרבה לגבי רב יוסף בר משדה ענין ומחצה – היינו דוקא במילי דאיפלגו בבבא בתרא. והא דאיצטריך התלמוד לפסוק הלכה בקידושין בפרק קמא (ט,א) כרבה גבי שיראי לא צריכי שומא – פירשנו שם (ודיבור המתחיל והילכתא).

מכלל

וְהָתַנְיָא: "מֵהֵיוֹם וּלְאַחַר מִיתָה" - גֵּט וְאֵינוֹ גֵּט, דִּבְרֵי חֲכָמִים, רַבִּי אוֹמֵר: בָּזֶה גֵּט. וּלְרַב יְהוּדָה דְּאָמַר: **בְּ"עַל מְנָת" פְּלִיגִי, אַדְּמִיפַּלְגִי בְּ"מֵהֵיוֹם וּלְאַחַר מִיתָה"**, **לִימְפְלְגִי בְּ"עַל מְנָת"!** - לְהוֹדִיעֲךָ כֹּחוֹ דְּרַבִּי. **וְלִימְפְלְגוּ בְּ"עַל מְנָת" וּלְהוֹדִיעֲךָ כֹּחָן דְּרַבָּנַן!** - כֹּחַ דְּהֶיתֵּירָא עָדִיף לֵיהּ. "עַל מְנָת שֶׁתִּתְּנִי לִי מִכָּאן וְעַד שִׁלְשִׁים יוֹם" וכו'. פְּשִׁיטָא! - מֵהוּ דְּתֵימָא: קְסָבְרִי לָאו אֲפִילּוּ קְפֵידָא וְלִזְרוֹזֵי קָאָתֵי, קָא מַשְׁמַע לָן. "אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: מַעֲשֶׂה בְּצִדְיָן" כו'. מַאי חָנָא דְּקָתָנֵי מַעֲשֶׂה? - חַפּוּרֵי מִיחַפַּרְא וְהָכִי קָתָנֵי: אִם אָמַר לָהּ "עַל מְנָת שֶׁתִּתְּנִי לִי אִיצְטְלִיתִי" וְאָבְדָה אִיצְטְלִיתוֹ, אִיצְטְלִיתִי דַּוְקָא קָאָמַר לָהּ. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: תִּתֵּן לוֹ אֶת דְּמֶיהָ; וְאָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: מַעֲשֶׂה נְמֵי בְּצִדְיָן, בְּאֶחָד שֶׁאָמַר לְאִשְׁתּוֹ "הֲרֵי זֶה גִּיטֵּךְ עַל מְנָת שֶׁתִּתְּנִי לִי אִיצְטְלִיתִי" וְאָבְדָה אִיצְטְלִיתוֹ, וְאָמְרוּ חֲכָמִים: תִּתֵּן לוֹ אֶת דְּמֶיהָ. בָּעָא מִינֵּיהּ רַבִּי אַסִי מֵרַבִּי יוֹחָנָן: "הֲרֵי זֶה גִּיטֵּךְ עַל מְנָת שֶׁתִּתְּנִי לִי מָאתַיִם זוּז", וְחָזַר וְאָמַר לָהּ "מְחוּלִים לָךְ", מַהוּ? תֵּיבָעֵי לְרַבָּנַן, תֵּיבָעֵי לְרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל; תֵּיבָעֵי לְרַבָּנַן: עַד כָּאן לָא קָאָמְרִי רַבָּנַן הָתָם - אֶלָּא דְּלָא אַחֲלְפָה גַּבְרָה, אֲבָל הָכָא - הָא קָאָמַר לָהּ "מְחוּלִים לָךְ". אוֹ דִלְמָא אֲפִילּוּ רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל לָא קָאָמַר אֶלָּא הָכָא מִפְּנֵי שֶׁהִיא בְּדַמִּי, אֲבָל לְגַמְרֵי - לָא? אָמַר לֵיהּ: אֵינָהּ מְגוֹרֶשֶׁת. אֵיתֵיבֵיהּ: הָאוֹמֵר לַחֲבֵירוֹ "קוֹנָם שֶׁאֲתָה נֶהֱנֶה לִי אִם אִי אַתָּה נוֹתֵן לִבְנִי פּוֹר אֶחָד שֶׁל חִטִּין וְשָׁתֵי חֲבִיּוֹת שֶׁל יַיִן", רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: אִסּוּר עַד שֶׁיִּתֵּן, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אַף זֶה יָכוֹל לְהַחְזִיר אֶת נִדְרוֹ שֶׁלֹּא עַל פִּי חָכָם, וְאוֹמֵר: הֲרֵינִי כְּאִילּוּ הִתְקַבַּלְתִּי! - הָכִי הַשְׁתָּא?! הָתָם לְצִעוּרֵהּ קָא מְכַוֵּין וְלָא צִעֲרָה, הָכָא מְשׁוּם הֲרָוְחָה הוּא וְהָא לָא אִיצְטְרִיךְ! הָהוּא גַּבְרָא דַּאֲמַר לֵיהּ לַאֲרִיסֵיהּ: כּוּלֵּי עָלְמָא דְּלוֹ תְּלַת דְּלָוְתָא וְאִבְּלִי רִיבְעָא, אַתְּ דְּלִי אַרְבְּעָה וַאֲכוֹל תִּילְתָא. לְסוֹף אֲתָא מִיטְרָא. אֲמַר רַב יוֹסֵף: הָא לָא דְּלָה, רַבָּה אֲמַר: הָא לָא אִיצְטְרִיכָא. לֵימָא, רַב יוֹסֵף דְּאָמַר כְּרַבָּנַן, וְרַבָּה דְּאָמַר כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל? - וְתִסְבְּרָא? וְהָא קָיְימָא לָן הִילְכְתָא כְּוָותֵיהּ דְּרַבָּה, וּבְהָא אֵין הֲלָכָה כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל! אֶלָּא לְעוֹלָם כְּרַבָּנַן, רַב יוֹסֵף כְּרַבָּנַן, וְרַבָּה אָמַר לָךְ: אֲנָא דַּאֲמָרִי אֲפִילּוּ כְּרַבָּנַן, עַד כָּאן לָא קָאָמְרִי רַבָּנַן הָתָם - אֶלָּא דְּלִצְעוּרֵהּ קָא מְכַוֵּין, אֲבָל הָכָא מְשׁוּם הֲרָוְחָה הוּא, וְהָא לָא אִיצְטְרִיךְ. תָּנֵן הָתָם: בָּרִאשׁוֹנָה הָיָה נִטְמָן יוֹם שְׁנַיִם עֲשָׂר חֹדֶשׁ, כְּדֵי שֶׁיִּהְא חָלוּט לוֹ, הִתְקִין הַלֵּל הַזָּקֵן שֶׁיְּהֵא חוֹלֵשׁ אֶת מָעוֹתָיו לְשִׁשָּׁה, וְיֵהָא שׁוֹבֵר אֶת הַדָּלֶת וְנִכְנָס, וְאוֹמְרִים שֶׁיְּרֵאָה הַלָּה יְבוֹא וְיִטּוֹל אֶת מָעוֹתָיו. וְאָמַר רָבָא: מַהֲגָנָתוֹ שֶׁל הַלֵּל נִשְׁמַע: "הֲרֵי זֶה גִּיטֵּךְ עַל מְנָת שֶׁתִּתְּנִי לִי מָאתַיִם זוּז", וְנָתְנָה לוֹ מַדְעָתוֹ - מְגוֹרֶשֶׁת, עַל פּוֹרְחוֹ אֵינָהּ מְגוֹרֶשֶׁת; מוֹדֶאֱצְטְרִיךְ לֵיהּ לְהַלֵּל לְתַקּוֹנֵי נְתִינָה בְּעַל פּוֹרְחִיהּ דְּהֲוָיֶא לָהּ נְתִינָה,

מכלל

והתניא — בניחותא. דשמעינן מינה, מדאצטריכו לאיפלוגי בהא — מכלל דב"על מנת" מודו. **ולרב יהודה** — אדמיפלגי בהך מתניתא ב"מחיים ולאחר מיתה" — לאשמועינן דב"על מנת" פסלי רבנן, וכל שכן האי ומשנה: לחבי אפילגו בחבי — להודיעך כחו דרבי. מיהו, רבנן ב"על מנת" נמי פסלי. **מאי חנא** — לעיל מינה בדמים, דקתני: מעשה בצידן כו', מאי ראיה? אין שונין מעשה במשנה אלא לראיה. **תתן את דמיה** — דלא איכוין אלא להודיעך דיעה. **מהו** — מי הויא הך מחילה קיום תנאי, כאילו נתנתן לו או לא? **תיבעי לרבנן** — דאמרי: דמים לאו במקום איצטלית קיימי, ודמים לאו איצטלית הן. אבל הכא — הא אחלינהו, והוי כאילו קבל מעות ממש, דמחילה כקבלה. **קונם שאתה נהנה לי** — קונם תהא עליך כל הנאה שתהנה ממני. **אף זה** — אם רצה הנודר — יכול להתירו מאילו, בלא שאלת התרת חכם, ואומר לו: הריני כאילו התקבלתי. אלמא מחילה כקבלה. **משום הרווחה** — שהיה צריך לצורך בנו. **תלתא דלוותא** — כל שאר האריסים שבמקום זה משקין התבואה שלש פעמים בשנה. **ושקלי ריבעא** — ומנהג האריסין ליטול רביע התבואה, בשביל טורח חרישה וזריעה וניכוש והשקאה וכל צרכי השדה. **את דלי ארבע** — השקה את השדה ארבעה פעמים. **אתא מטרא** — בזמן השקאה רביעית. **הא לא דלה** — ולא שקיל אלא ריבעא, במנהג המקום. **הא לא איצטריך** — ומולו גרם. **כרבן שמעון** — דדמים במקום אבטלית, הכא נמי — מטר במקום השקאה. **הלכתא כרבה** — בבל מקום שנחלק עם רב יוסף, חוץ משדה ענין ומחצה. **אין הלכה כרבן שמעון** — דאמר לקמן: חוץ מערב ויציד וראיה אחרונה. הכי גרסינן: **אלא לעולם כרבנן** — כלומר, תרוייהו אליבא דרבנן אמרי לה. **דלצעורה איבוון** — דסתם מגרש את אשתו מתוך אהבה הוא מגרשה, הלכך מספיקא אמרי' לצעורה איבוון, ולא תלינן למימר להרווחה איבוון, לקולא. **תנן התם** — במס' ערכין (לא,א). **היה נשמט** — הקונה בית בעיר חומה היה נוטמן עון שנים עשר חודש, שלא ימצאנו המוכר לתת מעותיו, כדי שיהא חלוט לו, כדבתיב (ויקרא כה): "ואם לא יגאל עד מלאת לו" וגו'. **חולש** — זורק, כמו "חולש על גרים" (ישעיה יד) — מטיל גורל. **ללשבח** — מתוקנת לכך. **ויהא שובר הדלת** — של ביתו ונכנס. **מתקנתו של הלל** — דאיצטריך לתקוני נתינה על ברחו תהא נתינה.

מכלל

הֲלָכָה ג' מתני' שְׁתֵּי קוּפּוֹת, אַחַת שֶׁל תְּרוּמָה וְאַחַת שֶׁל חוּלִּין, שֶׁנָּפְלָה טָמֵא שֶׁל תְּרוּמָה לְתוֹךְ אַחַת מֵהֶן, וְאֵין יָדוּעַ לְאֵיזֶה מֵהֶן נָפְלָה – חֲרֵי אֲנִי אוֹמֵר: לְתוֹךְ שֶׁל תְּרוּמָה נָפְלָה.

אֲבָל אִם אֵין יָדוּעַ אֵיזֶה הִיא שֶׁל תְּרוּמָה וְאֵיזֶה הִיא שֶׁל חוּלִּין, אָכַל אֶת אַחַת מֵהֶן – פָּטוּר, וְהַשְּׁנִיָּה – נוֹהֵג בָּהֶן כִּתְרוּמָה, וְחַיֶּיבֶת בַּחַלָּה; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְרַבִּי יוֹסֵי פּוֹטֵר.

אָכַל אַחַר מִן הַשְּׁנִיָּה – פָּטוּר. אָכַל אֶחָד מִן שְׁנֵיהֶן – מְשַׁלֵּם כִּקְטַנְּה שֶׁבִּשְׁתֵּיהֶן.

נָפְלָה אַחַת מֵהֶן לְתוֹךְ הַחוּלִּין – אֵינָהּ מְדַמַּעְתָּן, וְהַשְּׁנִיָּה – נוֹהֵג בָּהּ כִּתְרוּמָה, וְחַיֶּיבֶת בַּחַלָּה; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְרַבִּי יוֹסֵי פּוֹטֵר.

נָפְלָה שְׁנִיָּה לְמָקוֹם אַחֵר – אֵינָהּ מְדַמַּעְתָּן.

נָפְלוּ שְׁתֵּיהֶן לְמָקוֹם אֶחָד – מְדַמַּעַת כִּקְטַנְּה שֶׁבִּשְׁתֵּיהֶן.

זָרַע אֶת אַחַת מֵהֶן – פָּטוּר. וְהַשְּׁנִיָּה – נוֹהֵג בָּהּ כִּתְרוּמָה, וְחַיֶּיבֶת בַּחַלָּה; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְרַבִּי יוֹסֵי פּוֹטֵר.

זָרַע אַחַר אֶת הַשְּׁנִיָּה – פָּטוּר. זָרַע אֶחָד אֶת שְׁתֵּיהֶן, בְּדָבָר שֶׁזִּרְעוֹ כָּלֶה – מוּתָּר. וּבְדָבָר שֶׁאֵין זִרְעוֹ כָּלֶה – אָסוּר.

גמרא אַחַת טְמֵאָה וְאַחַת טְהוֹרָה – אֲנִי אוֹמֵר: לְתוֹךְ טְמֵאָה נָפְלָה.

אַחַת מְדוּמַּעַת וְאַחַת אֵינָהּ מְדוּמַּעַת – אֲנִי אוֹמֵר: לַמְדוּמַּעַת נָפְלָה.

אַחַת יֵשׁ בָּהּ כְּדֵי לְהַעֲלוֹת, וְאַחַת אֵין בָּהּ כְּדֵי לְהַעֲלוֹת – אֲנִי אוֹמֵר: לְאוֹתָהּ שֶׁאֵין בָּהּ כְּדֵי לְהַעֲלוֹת נָפְלָה.

רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ מִשּׁוּם בַּר קַפָּרָא אָמַר: וְהוּא שֶׁיֵּשׁ בַּשְּׁנִיָּה רוֹב. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בַּשְּׁנִיָּה רוֹב.

מִתַּקֵּף שִׁיטָתֵיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ! תַּמָּן הוּא אוֹמֵר: סְפֵיקָן בָּטֵל בְּרוֹב, וְהָכָא – אָמַר הָכֵין!

תַּמָּן – בְּשֵׁם גַּרְמֵיהּ. וְהָכָא – בְּשֵׁם בַּר קַפָּרָא.

מִתַּקֵּף שִׁיטָתֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן! תַּמָּן הוּא אוֹמֵר בּוּקְהָן נַעֲשׂוּ הוֹכִיחַ. וְהָכָא הוּא אָמַר הָכֵין!

שַׁנְיָיא הִיא הָכָא, שֶׁיֵּשׁ לוֹ בַּמֶּה לִתְלוֹת.

[דף ל"ח ע"א]

שְׁתֵּי קוּפּוֹת, אַחַת שֶׁל תְּרוּמָה טְמֵאָה וְאַחַת שֶׁל חוּלִּין טְהוֹרִין, וְנָפְלָה טָמֵא תְּרוּמָה טְמֵאָה לְתוֹךְ אַחַת מֵהֶן, וְאֵינוֹ יָדוּעַ לְאֵיזֶה מֵהֶן נָפְלָה – אֲנִי אוֹמֵר: לְתוֹךְ שֶׁל תְּרוּמָה נָפְלָה, וְהַחוּלִּין יֵאָכְלוּ בְּטָהֳרָה.

נְפָלָה סְאָה תְּרוּמָה טְהוֹרָה – אֲנִי אוֹמֵר: לְתוֹךְ שֶׁל תְּרוּמָה טְמֵאָה נְפָלָה, וְהַחוּלִין – יֵאָכְלוּ נְקוּדִים.

שְׁתֵּי קוּפּוֹת, אַחַת שֶׁל תְּרוּמָה טְהוֹרָה וְאַחַת שֶׁל חוּלִין טְמֵאִין, וְנָפְלָה סְאָה תְּרוּמָה טְהוֹרָה לְתוֹךְ אַחַת מֵהֶן, וְאֵין יָדוּעַ לְאֵיזֶה מֵהֶן נָפְלָה – אֲנִי אוֹמֵר: לְתוֹךְ תְּרוּמָה נָפְלָה, וְהַחוּלִין יֵאָכְלוּ נְקוּדִים.

נְפָלָה סְאָה תְּרוּמָה טְמֵאָה – שְׁתֵּיהֶן אֲסוּרוֹת. מָה נַפְשָׁךְ! אִי לְתוֹךְ תְּרוּמָה נָפְלָה – אָסוּר. אִי לְתוֹךְ שֶׁל חוּלִין נָפְלָה – אָסוּר.

לָמָּה? שֶׁפָּפֵק טָמֵא – טָמֵא. וְסָפֵק מְדוּמָּע – מוּתָּר.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: סָפֵק מְדוּמָּע – פָּטוּר מִן הַחַלָּה. סָפֵק דִּימוּעַ הַנָּאֲכָל מִשּׁוּם דָּמַע – חַיָּיב בְּחַלָּה.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: דְּרַבִּי יוּדָא הִיא! דְּתָנִינַן תַּמָּן: אִם נִשְׁאֲלוּ בְּבַת אַחַת – טְמֵאִין. בָּזֶה אַחַר זֶה – טְהוֹרִין. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ – טְמֵאִין.

בַּמֶּה אֲנַן קַיְימִין? אִם בְּשֶׁנִּשְׁאֲלוּ שְׁנֵיהֶן כְּאַחַת – טְמֵאִין. וְאִם בָּזֶה אַחַר זֶה – טְהוֹרִין!

אֶלָּא כֵּינָן קַיְימִין: בְּבָא לִישָׁאֵל עָלָיו וְעַל חֲבֵירוֹ.

רַבִּי יוּדָא אוֹמֵר: אוֹמֵר לוֹ: "שְׁאוֹל דִּילָךְ וְאֵיזִיל לָךְ"!

וְרַבִּי יוֹסֵי אָמַר: כְּמִי שֶׁנִּשְׁאֲלוּ שְׁנֵיהֶן כְּאַחַת. וְהָכָא, לֹא כְּמִי שֶׁנִּשְׁאֲלוּ שְׁנֵיהֶן כְּאַחַת?!

רַבִּי זְעֵירָא בְּשֵׁם רַבִּי חִייָא בַּר וָוא: וְהוּא שֶׁזָּרַע אֶת הַשְּׁנִייָה עַד שֶׁלֹּא קָצַר אֶת הָרִאשׁוֹנָה. אִם זָרַע אֶת הַשְּׁנִייָה מִשֶּׁקָּצַר אֶת הָרִאשׁוֹנָה – אֵין תָּלוּשׁ וּמְחוּבָּר נַעֲשׂוּ הוֹכִיחַ.

רַבִּי חֲנַנְיָה תּוּרְתָּנְיָה בְּשֵׁם רַבִּי יַנַּאי: בָּצָל שֶׁל תְּרוּמָה שֶׁעָקְרוֹ וּשְׁתָלוֹ, מִבְּיָון שֶׁרָבָה עָלָיו הֶחָדָשׁ – מוּתָּר.

[דף ל"ח ע"ב]

הַתִּיב רַבִּי זְעֵירָא: וְהָתַנֵּינַן: אֶת שֶׁזָּרְעוֹ כֻּלָּה – מוּתָּר, וְדָבָר שֶׁאֵין זַרְעוֹ כֻּלָּה – אָסוּר! שֶׁזָּרְעוֹ כֻּלָּה מוּתָּר – בְּמַרְבֶּה עָלָיו הֶחָדָשׁ,

וְדִכְוָותַהּ, דָּבָר שֶׁאֵין זַרְעוֹ כֻּלָּה אָסוּר, וְאַף עַל פִּי שֶׁרָבָה עָלָיו הֶחָדָשׁ!

רַבִּי זְעֵירָא – כְּדַעְתֵּיהּ, דְּאָמַר רַבִּי זְעֵירָא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹנָתָן: בָּצָל שֶׁל כִּלְאֵי הַכֶּרֶם שֶׁעָקְרוֹ וּשְׁתָלוֹ, אֲפִילּוּ הוֹסִיף כַּמָּה – אָסוּר, שֶׁאֵין גְּדוּלֵי אִיסּוּר מַעֲלִין אֶת הָאִיסּוּר.

הַדָּרָן עָלָךְ הָאוֹכֵל תְּרוּמָה

פֶּרֶק שְׁמִינִי

הֲלָכָה א׳

מתני׳ הָאִשָּׁה שֶׁהָיְתָה אוֹכֶלֶת בִּתְרוּמָה, וּבָאוּ וְאָמְרוּ לָהּ: ״מֵת בַּעֲלַיִךְ״ אוֹ ״גֵּירְשֵׁךְ״.

וְכֵן הָעֶבֶד שֶׁהָיָה אוֹכֵל בִּתְרוּמָה, וּבָאוּ וְאָמְרוּ לוֹ: ״מֵת רַבָּךְ״ אוֹ ״מְכָרָךְ לְיִשְׂרָאֵל״ אוֹ ״נְתָנָךְ בְּמַתָּנָה״ אוֹ ״עֲשָׂאָךְ בֶּן חוֹרִין״.

וְכֵן כֹּהֵן שֶׁהָיָה אוֹכֵל בִּתְרוּמָה, וְנוֹדַע שֶׁהוּא בֶן גְּרוּשָׁה אוֹ בֶן חֲלוּצָה – רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְחַיֵּיב קֶרֶן וְחוֹמֶשׁ. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ פּוֹטֵר.

הָיָה עוֹמֵד וּמַקְרִיב עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, וְנוֹדַע שֶׁהוּא בֶן גְּרוּשָׁה אוֹ בֶן חֲלוּצָה, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: כָּל הַקְּרָבָנוֹת שֶׁהִקְרִיב עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ – פְּסוּלִין. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מַכְשִׁיר.

נוֹדַע שֶׁהוּא בַּעַל מוּם – עֲבוֹדָתוֹ פְּסוּלָה.

וְכוּלָּם שֶׁהָיָה תְּרוּמָה לְתוֹךְ פִּיהֶם – רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: יִבְלָעֵנּוּ. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, יְפַלְּטֵנּוּ.

אָמְרוּ לוֹ: ״נִטְמֵאת, וְנִטְמֵאת תְּרוּמָה״ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: יִבְלַע. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: יְפַלְּטֵנּוּ.

״טָמֵא הָיִיתָ, וּטְמֵאָה הָיְתָה תְּרוּמָה״. אוֹ נוֹדַע שֶׁהוּא טָבֵל. וּמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן שֶׁלֹּא נִיטְּלָה תְּרוּמָתוֹ, אוֹ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְהֶקְדֵּשׁ שֶׁלֹּא נִפְדּוּ, אוֹ שֶׁטָּעָמוֹ טַעַם פִּשְׁפֵּשׁ לְתוֹךְ פִּיו – הֲרֵי זֶה יְפַלְּטֵנּוּ.

גמרא הָאִשָּׁה שֶׁהָיְתָה אוֹכֶלֶת בִּתְרוּמָה כו׳. נִיחָא מֵת בַּעֲלַיִךְ. גֵּירְשֵׁךְ?

רַבָּנָן אָמְרִין: כְּמִשְׁנָה רִאשׁוֹנָה. שֶׁכֵּן אַרְוִסָּה בַּת יִשְׂרָאֵל אוֹכֶלֶת בִּתְרוּמָה וְאָבִיהָ מְקַבֵּל אֶת גִּיטָּהּ.

[דף ל״ט ע״א]

רַבִּי לְעָזָר אוֹמֵר: וַאֲפִילוּ תֵּימַר כְּמִשְׁנָה אַחֲרוֹנָה

[דף ל״ט ע״ב]

תִּפָּתֵר, שֶׁאָמְרָה לוֹ: הָבֵא גִּיטִּי מִמָּקוֹם פְּלוֹנִי, וְהָיָה דַּרְכּוֹ לְהָבִיא לָהּ בַּעֲשָׂרָה יָמִים, וּמָצָא סוּם רָץ וְהֵבִיא לָהּ לַחֲמִשָּׁה יָמִים.

וְלֹא רַבִּי לְעָזָר בְּרַבִּי לְיֵעֶזֶר? דְּתָנֵינַן: רַבִּי לְיֵעֶזֶר אוֹסֵר מִיָּד!

וְלֹא מוֹדֵי רַבִּי לְיֵעֶזֶר: שֶׁאִם אָמְרָה: ״הָבֵא לִי גִּיטִּי מִמָּקוֹם פְּלוֹנִי – שֶׁהִיא אוֹכֶלֶת בִּתְרוּמָה עַד שֶׁמַּגִּיעַ הַגֵּט לְאוֹתוֹ מָקוֹם!

אָמַר רַבִּי חֲנַנְיָה: מִכָּיוָן שֶׁאָמְרָה לוֹ ״הָבֵא לִי גִּיטִּי מִמָּקוֹם פְּלוֹנִי״ – כְּמִי שֶׁאָמְרָה לוֹ: ״לֹא יְהֵא גֵּט אֶלָּא לַעֲשָׂרָה יָמִים״! מַה שֶּׁאָכְלָה – בְּהֶיתֵּר אָכְלָה!

רַבִּי חַנַּי שָׁאַל לְחַבְרַיָּיא: מִנַּיִן לָאוֹכֵל בִּרְשׁוּת – שֶׁהוּא פָּטוּר?

מַה בֵּין סָבַר שֶׁהוּא חוּלִּין,

[דף מ' ע"א]

וְנִמְצָא תְרוּמָה – שֶׁהוּא חַיָּב, מַה בֵּין סָבַר שֶׁהוּא יִשְׂרָאֵל וְנִמְצָא כֹּהֵן – שֶׁהוּא פָּטוּר! אָמְרִין לֵיהּ: מֵהוֹרָיַית בֵּית דִּין. אָמַר לוֹן: עוֹד צְרִיכָה לִי, מַה בֵּין סָבַר שֶׁהוּא חוֹל וְנִמְצָא שַׁבָּת – שֶׁהוּא חַיָּב, מַה בֵּין סָבַר שֶׁהוּא פֶּסַח וְנִמְצָא שְׁלָמִים – שֶׁהוּא פָּטוּר!

[דף מ' ע"ב]

אָמְרִין לֵיהּ: מִשּׁוּחֵט בִּרְשׁוּת. אָמַר לוֹן: עוֹד צְרִיכָה לִי, מַה בֵּין סָבוּר שֶׁהוּא שֶׁמֶן וְנִמְצָא חֵלֶב – שֶׁהוּא חַיָּב, מַה בֵּין סָבוּר שֶׁהוּא אָסוּר וְנִמְצָא מֻתָּר – שֶׁהוּא פָּטוּר! לֹא אַגִּיבוּ. מַה אָמַר לוֹן, נִמְלְכִין מִינָּן, **אוֹ הוֹדַע אֵלָיו חֲטָאתוֹ וְהֵבִיא,** הַשָּׁב מִיְּדִיעָתוֹ – חַיָּב עַל שְׁגָגָתוֹ, יָצָא זֶה שֶׁאֲפִילוּ יוֹדֵעַ אֵינוֹ פּוֹרֵשׁ. עָאל רַבִּי יוֹסֵי לְגַבּוֹן, אָמַר לוֹן: לָמָּה לֹא אָמְרִיתוּ לֵיהּ **אוֹ הוֹדַע אֵלָיו חֲטָאתוֹ וְהֵבִיא,** אָמְרִין לֵיהּ: הוּא קְשֵׁיתַהּ וְהוּא קַיְימַהּ.

רַבִּי יוֹחָנָן בְּשֵׁם רַבִּי יַנַּאי: זֶה אֶחָד מִן שְׁלֹשׁ מִקְרָאוֹת שֶׁהֵן מְחֻוָּורִין בַּתּוֹרָה, **וּבָאתָ אֶל הַכֹּהֵן אֲשֶׁר יִהְיֶה בַּיָּמִים הָהֵם,** וְכִי יֵשׁ כֹּהֵן עַכְשָׁו וְאֵין כֹּהֵן לְאַחַר זְמַן? וְאֵיזֶה זֶה? שֶׁהָיָה עוֹמֵד וּמַקְרִיב עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, וְנוֹדַע שֶׁהוּא בֶּן גְּרוּשָׁה אוֹ בֶן חֲלוּצָה – שֶׁעֲבוֹדָתוֹ כְּשֵׁרָה.

אָמַר רַב: **וּפֹעַל יָדָיו תִּרְצֶה,** כָּל שֶׁהוּא מְזַרְעוֹ שֶׁל לֵוִי – עֲבוֹדָתוֹ כְּשֵׁרָה. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַב – וּבִלְבַד כֹּהֵן מַקְרִיב, וְעַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן – וַאֲפִילוּ כָּל כֹּהֵן. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַב – וּבִלְבַד בְּקָדְשֵׁי מִקְדָּשׁ. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן – וַאֲפִילוּ בְּקָדְשֵׁי הַגְּבוּל. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַב – וּבִלְבַד בִּשְׁעַת מִקְדָּשׁ. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן – וַאֲפִילוּ בִּזְמַן הַזֶּה.

רַבִּי יִרְמְיָה בָּעֵי: וְאַף לִשְׁאָר הַדְּבָרִים כֵּן? מְקַבֵּל וְאַחַר כָּךְ זוֹרֵק, קוֹמֵץ וְאַחַר כָּךְ מַקְטִיר,

[דף מ"א ע"א]

שׁוֹרֵף וְאַחַר כָּךְ מַזֶּה. רַבִּי יַעֲקֹב בַּר זַבְדִּי בְּשֵׁם רַבִּי יִצְחָק: מִן מַה דְּתָנֵי: עָשׂוּ אוֹתָהּ כַּחֲטָאת גְּזוּלָה שֶׁלֹּא נוֹדְעָה לָרַבִּים שֶׁהִיא מְכֻפֶּרֶת, הָדָא אָמְרָה: שֶׁהוּא מְקַבֵּל וְאַחַר כָּךְ זוֹרֵק, קוֹמֵץ וְאַחַר כָּךְ מַקְטִיר, שׁוֹרֵף וְאַחַר כָּךְ מַזֶּה.

רַבִּי יַעֲקֹב בַּר זַבְדִּי בְּשֵׁם רַבִּי יִצְחָק שָׁאַל: הָיָה עוֹמֵד וּמַקְרִיב עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, וְנוֹדַע לוֹ שֶׁהוּא בֶּן גְּרוּשָׁה אוֹ בֶן חֲלוּצָה, מַה אַתְּ עָבִיד לֵיהּ? כְּמִי שֶׁהוּא מֵת וְיַחְזוֹר הָרוּצֵחַ לִמְקוֹמוֹ, אוֹ כְּמִי שֶׁנִּגְמַר דִּינוֹ בְּלֹא כֹהֵן גָּדוֹל וְאֵינוֹ יוֹצֵא מִשָּׁם לְעוֹלָם? נִישְׁמְעִנָּהּ מִן הָדָא, מַעֲשֶׂה בְּמִגּוֹרַת שֶׁל דִּיסְקִי בְּיִבְנֶה

שָׁנִּפְגְּמָה, וְנִמְחֲדָה וְנִמְצֵאת חֲסֵרָה, וְהָיָה רַבִּי טַרְפוֹן מְטַהֵר, וְרַבִּי עֲקִיבָה מְטַמֵּא. אָמַר רַבִּי טַרְפוֹן: הַמְּקֻוֶה הַזֶּה בְּחֶזְקַת טָהֳרָה, לְעוֹלָם הוּא בְּטָהֳרָתוֹ עַד שֶׁיִּוָּדַע שֶׁחָסֵר. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָה: הַטָּמֵא הַזֶּה בְּחֶזְקַת טוּמְאָה, לְעוֹלָם הוּא בְּטֻמְאָתוֹ עַד שֶׁיִּוָּדַע שֶׁטָּהַר?

אָמַר רַבִּי טַרְפוֹן: לְמַה זֶּה דּוֹמֶה? לְעוֹמֵד וּמַקְרִיב עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ וְנוֹדַע שֶׁהוּא בֶּן גְּרוּשָׁה אוֹ בֶּן חֲלוּצָה – שֶׁעֲבוֹדָתוֹ כְּשֵׁירָה. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָה: לְמַה זֶּה דּוֹמֶה? לְעוֹמֵד עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ וְנוֹדַע שֶׁהוּא בַּעַל מוּם – שֶׁעֲבוֹדָתוֹ פְּסוּלָה. אָמַר לוֹ רַבִּי טַרְפוֹן: מַה זּוֹ עֲקִיבָה, אֲנִי מְדַמֶּה לֵיהּ לְבֶן גְּרוּשָׁה, וְאַתְּ מְדַמֶּה לֵיהּ לְבַעַל מוּם! נִרְאֶה לְמִי דּוֹמֶה, אִם לְבֶן גְּרוּשָׁה הוּא דּוֹמֶה, נִלְמְדֵנוּ מִבֶּן גְּרוּשָׁה, וְאִם לְבַעַל מוּם הוּא דּוֹמֶה, נִלְמְדֵנוּ מִבַּעַל מוּם!

אָמַר לֵיהּ רַבִּי עֲקִיבָה: מִקְוֶה – פְּסוּלוֹ בְּגוּפוֹ, וּבַעַל מוּם – פְּסוּלוֹ בְּגוּפוֹ, וְאַל יוֹכִיחַ בֶּן גְּרוּשָׁה – שֶׁפְּסוּלוֹ מֵאֲחֵרִים. מִקְוֶה – פְּסוּלוֹ בְּיָחִיד, וּבַעַל מוּם – פְּסוּלוֹ בְּיָחִיד, וְאַל יוֹכִיחַ בֶּן גְּרוּשָׁה שֶׁפְּסוּלוֹ בְּבֵית דִּין! וְנִמְנוּ עָלָיו וְטִמְּאוּהוּ. אָמַר רַבִּי טַרְפוֹן לְרַבִּי עֲקִיבָה: הַפּוֹרֵשׁ מִמְּךָ – כְּפוֹרֵשׁ מֵהַיָּיו.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: זֹאת אוֹמֶרֶת: הָיָה עוֹמֵד וּמַקְרִיב עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, וְנוֹדַע שֶׁהוּא בֶּן גְּרוּשָׁה אוֹ בֶּן חֲלוּצָה – שֶׁעֲבוֹדָתוֹ כְּשֵׁירָה עַד שֶׁיִּפָּסֵל בְּבֵית דִּין. הָדָא אָמְרָה: סָפֵק טָמֵא סָפֵק בַּעַל מוּם – עֲבוֹדָתוֹ כְּשֵׁירָה, דְּאַתְּ מְדַמֵּי לֵיהּ לְבֶן גְּרוּשָׁה לְבֶן חֲלוּצָה. אֲבָל אִם מְדַמֵּי לֵיהּ לְבַעַל מוּם – עֲבוֹדָתוֹ פְּסוּלָה. וּמְקֻוֶה לָאו סָפֵק הוּא?! אָמַר רַבִּי חֲנִינָא:

[דף מ"א ע"ב]

זֹאת אוֹמֶרֶת: פְּסוּל מִשְׁפָּחָה – צָרִיךְ בֵּית דִּין.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מַה פִּלִּיגִין? בְּעֶבֶד וְאִשָּׁה, אֲבָל בְּשְׁאָר דְּבָרִים – אַף רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מוֹדֵי. אָמַר רַב שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק: מַתְנִיתִין אָמְרָה כֵּן, אוֹ נוֹדַע שֶׁהוּא טָבֶל, אוֹ מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן שֶׁלֹּא נִטְּלָה מִמֶּנּוּ תְּרוּמָתוֹ, אוֹ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְהֶקְדֵּשׁ שֶׁלֹּא נִפְדּוּ, וְלֵית רַבִּי אֱלִיעֶזֶר פָּלִיג. מַאי טַעֲמָא דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר? מִכְּיוָן שֶׁהִתְחִיל בְּהֶיתֵּר.

תָּנֵי, רַבִּי נָתָן אוֹמֵר: לֹא שָׁנָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר מִשּׁוּם שֶׁהִתְחִיל בּוֹ בְּהֶיתֵּר, אֶלָּא שֶׁהָיָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: הַלָּעוּם – כְּבָלוּעַ. אַף בְּשַׁבָּת בֵּן, אַף בְּפֶסַח בֵּן, אַף בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים בֵּן, אַף בְּנָזִיר בֵּן, אַף בִּנְבֵלוֹת בֵּן, אַף בִּטְרֵפוֹת בֵּן, אַף בִּשְׁקָצִים בֵּן, אַף בִּרְמָשִׂים בֵּן.

רַבִּי חִיָּיא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: הַשּׁוֹחֵט בְּהֵמָה וּמָצָא בָהּ שֶׁקֶץ – אָסוּר בַּאֲכִילָה. מַה טַּעֲמָא? **בְּהֵמָה בִּבְהֵמָה תֹּאכֵלוּ**, וְלֹא שֶׁקֶץ בִּבְהֵמָה תֹּאכֵלוּ. אָמַר רַבִּי יוֹנָה, רַבִּי הוֹשַׁעְיָא בָּעֵי: מַה בֵּינָהּ לְבֵין זִיזִין שֶׁבָּעֲדָשִׁים, לַיְתוּשִׁים שֶׁבַּכְּלִיסִין, לַתּוֹלָעִים שֶׁבַּתְּמָרִים וְשֶׁבַּגְּרוֹגָרוֹת! תַּמָּן – בְּגוּפֵיהֶן הֵן, כְּרֵם הָכָא – אֵינוֹ בְּגוּפוֹ.

הָדֵין צִירָא מוּרְיָסָא, עַד שֶׁלֹּא יַצְלִיל – שָׁרֵי. מִדְּהוּא צָלִיל – אָסוּר. דָּם שֶׁעַל הַכְּבָר – גּוֹרְרוֹ וְאוֹכְלוֹ. וְאִם הָיָה מִבֵּין שְׁנָיו – אוֹכְלוֹ וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ. שֶׁקֶץ שֶׁבַּזֵּיתִין וּבַזְּבִיזִין וּבְהַגָּזִין וּבְשֶׁקָּצִים וּבִרְמָשִׂים, יָכוֹל בִּזְמַן שֶׁהֵן בַּפֶּרִי? תַּלְמוּד לוֹמַר: **טְמֵאִים הֵם**, בִּזְמַן שֶׁהֵן בִּפְנֵי עַצְמָן וְלֹא בִּזְמַן שֶׁהֵן בַּפֶּרִי. יָכוֹל אֲפִילּוּ יָצְאוּ וְחָזְרוּ? תַּלְמוּד לוֹמַר: **טְמֵאִים הֵם**, וַאֲפִילּוּ יָצְאוּ וְחָזְרוּ. רַב חִייָא בַּר אַשִׁי בְּשֵׁם רַב: אֲפִילּוּ יָצְאוּ עַל שְׁפַת אוֹכֶל וְחָזְרוּ – חֲרֵי אִלּוּ אֲסוּרִין. אַבָּא בַּר רַב הוּנָא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: הַשּׁוֹחֵט בְּהֵמָה וּמָצָא בָהּ חֲזִיר – מֻתָּר בָּאֲכִילָה. וְרַבִּי יוֹנָה אָמַר: אָסוּר בָּאֲכִילָה. מַה טַּעֲמָא? **בְּהֵמָה בִּבְהֵמָה תֹּאכֵלוּ**, וְלֹא עוֹף בִּבְהֵמָה תֹּאכֵלוּ, וְלֹא שֶׁקֶץ בִּבְהֵמָה תֹּאכֵלוּ. וְלֹא סוֹף דָּבָר פִּשְׁפֵּשׁ, אֶלָּא כָּל דָּבָר שֶׁנַּפְשׁוֹ שֶׁל אָדָם חָתָה מִמֶּנּוּ:

הֲלָכָה ב׳ מתני׳ הָיָה אוֹכֵל בָּאֶשְׁכּוֹל, וְנִכְנַס מִן הַגִּנָּה לָחָצִיר, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: יִגְמֹר. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: לֹא יִגְמֹר. חֻשְּׁכָה לֵילֵי שַׁבָּת, רַבִּי לִיעֶזֶר אוֹמֵר: יִגְמֹר. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: לֹא יִגְמֹר:

גמרא תַּמָּן תָּנֵינָן: גֶּפֶן שֶׁהִיא נְטוּעָה בְּחָצֵר – נוֹטֵל אֶת כָּל הָאֶשְׁכּוֹל, וְכֵן בָּרִימּוֹן, וְכֵן בַּאֲבַטִּיחַ; דִּבְרֵי רַבִּי טַרְפוֹן. רַבִּי וְעֶזְרָא, רַבִּי חִייָא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן אוֹמֵר: רַבִּי טַרְפוֹן כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, אוֹ (אוֹמֵר) רַבִּי טַרְפוֹן עוֹשֶׂה קְצִיעוֹת הָאוֹכֶל כִּתְחִלָּתוֹ.

רַבִּי אֵילָא, רַבִּי יֶמָא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: אוֹ רַבִּי טַרְפוֹן כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, אוֹ רַבִּי טַרְפוֹן עוֹשֶׂה אֲכִילָה אַחַת שֶׁיֵּשׁ בָּהּ שְׁתַּיִם וְשָׁלֹשׁ אֲכִילוֹת בַּאֲכִילָה אַחַת. מַאי טַעֲמָא דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר? מִשּׁוּם שֶׁהִתְחִיל בּוֹ בְּהֶיתֵּר.

[דף מ״ב ע״א]

תָּנֵי, רַבִּי נָתָן אוֹמֵר: לֹא שֶׁאָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מִשּׁוּם שֶׁהִתְחִיל בּוֹ בְּהֶיתֵּר, אֶלָּא שֶׁרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: יִמְתִּין עַד מוֹצָאֵי שַׁבָּת, אוֹ עַד שֶׁיֵּצֵא חוּץ לְחָצֵר וְיִגְמֹר:

הֲלָכָה ג׳ מתני׳ יַיִן שֶׁל תְּרוּמָה שֶׁנִּתְגַּלָּה – יִשָּׁפֵךְ, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר שֶׁל חֻלִּין.

שְׁלֹשָׁה מַשְׁקִין אֲסוּרִים מִשּׁוּם גִּלּוּי, הַמַּיִם וְהַיַּיִן וְהֶחָלָב. וּשְׁאָר כָּל הַמַּשְׁקִין – מֻתָּרִין. כַּמָּה יִשְׁהוּ וְיִהְיוּ אֲסוּרִים? כְּדֵי שֶׁיָּבֹא הָרַחַשׁ מִמָּקוֹם קָרוֹב וְיִשְׁתֶּה. שִׁיעוּר הַמַּיִם הַמְּגוּלִּין כְּדֵי שֶׁתֹּאבַד בָּהֶן הַמָּרָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: בְּכֵלִים – כָּל שֶׁהֵן, וּבְקַרְקָעוֹת – אַרְבָּעִים סְאָה. נִיקּוּרֵי תְּאֵנִים וַעֲנָבִים, וְקִשּׁוּאֵין וְהַדְּלוּעִין, וְהָאֲבַטִּיחִים וְהַמְלָפְפוֹנוֹת, אֲפִילּוּ הֵם כִּכַּר, אֶחָד גָּדוֹל וְאֶחָד קָטָן, אֶחָד תָּלוּשׁ וְאֶחָד מְחֻבָּר, כָּל שֶׁיֵּשׁ בּוֹ לֵחָה – אָסוּר. וּנְשִׁיכַת הַנָּחָשׁ – אֲסוּרָה מִפְּנֵי סַכָּנַת נְפָשׁוֹת. הַמְשַׁמֶּרֶת שֶׁל יַיִן – אֲסוּרָה מִשּׁוּם גִּלּוּי, וְרַבִּי נְחֶמְיָה מַתִּיר:

גמרא רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא, רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר בָּא בְּשֵׁם רַבִּי חֲנִינָא: יַיִן שֶׁנִּתְגַּלָּה – יִשָּׁפֵךְ, וַאֲפִילּוּ שֶׁל תְּרוּמָה. תַּבְשִׁיל שֶׁבִּשְּׁלוּ בְּמַיִם הַמְּגוּלִּין, אֲפִילּוּ שֶׁל תְּרוּמָה – יִשָּׁפֵךְ, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר שֶׁל חֻלִּין. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: מַתְנִיתִין אָמְרָה כֵּן, יַיִן שֶׁל תְּרוּמָה שֶׁנִּתְגַּלָּה – יִשָּׁפֵךְ, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר שֶׁל חֻלִּין.

חַבְרַיָּיא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: יַיִן שֶׁנִּתְגַּלָּה – אָסוּר לִשְׁתּוֹתוֹ, וְאִם שִׁיהוּ וְהֶחְמִיץ מֵאֵלָיו – אָסוּר. תְּאֵנִים וַעֲנָבִים שֶׁנִּקְרוּ – אָסוּר לַשְׁהוֹתָן, וְאִם שִׁיָּהָן וְצָמְקוּ מֵאֵילֵיהֶן – מוּתָּרוֹת.

בְּאַתְרֵיהּ דְּרַבִּי חִייָא רוּבָּא הֲוָה מְנַקְּרָא בִּתְאֵינַיָּיא בְּגִין דְּלָא יֵיכְלוֹן חַבְרַיָּיא, וַהֲוָה רַבִּי חִייָא אָבוֹי אָכַל מִינְּהוֹן. וְלֵית אָסוּר?! לְדַעְתֵּיהּ הֲוָה עוֹבָדָא. וַאֲפִלּוּ בֵּן לֹא אָסִיר? לֹא בֵּן תָּנֵי: רָאָה צִפּוֹר נִקְרֶית בַּתְּאֵנָה, וְעָכְבָּר מְנַקֶּרֶת בַּאֲבַטִּיחַ – אָסוּר, אֲנִי אוֹמֵר מָקוֹם הַנָּקֵר אָכְלוּ! מִנְּטָרָא לְהֵין הֲוָוֹת.

רַבִּי יִצְחָק בַּר נַחְמָן בְּשֵׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: הַחַד וְהַמַּר וְהַמָּתוֹק – אֵין בּוֹ מִשּׁוּם גִּלּוּי. רַבִּי סִימוֹן בְּשֵׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: הַחַד וְהַמַּר וְהַמָּתוֹק – אֵין בָּהֶן לֹא מִשּׁוּם גִּלּוּי וְלֹא מִשּׁוּם יַיִן נָסָךְ.

רַבִּי סִימוֹן מְפָרֵשׁ, הַחַד – קוֹנְדִיטוֹן, וְהַמַּר – פַּסְתִּינוֹן, וְהַמָּתוֹק – חַמְרָא מְבַשְּׁלָא. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בַּר זִידַל הֲוֵה לֵיהּ חַמְרָא מְבַשְּׁלָא שֶׁנִּתְיַיחֵד בִּרְשׁוּת גּוֹי, שָׁאַל לְרַבִּי יַנַּאי בִּי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: אָמַר לֵיהּ: לֹא בֵּן אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ, מָתוֹק – אֵין בּוֹ לֹא מִשּׁוּם גִּלּוּי וְלֹא מִשּׁוּם יַיִן נָסָךְ.

רַבִּי יַנַּאי בָּן רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אִיבָּאֵשׁ, סָלְקִין לְגַבֵּיהּ רַבִּי זְעֵירָא וְרַבִּי הוֹשַׁעְיָה וְרַבִּי בּוֹן בַּר כַּהֲנָא וְרַבִּי חֲנַנְיָא חַבְרֵיהוֹן דְּרַבָּנָן מְבַקְּרֵתֵיהּ, חַמּוֹן לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בַּר זִידַל יָתִיב, אָמְרִין הָא מָרֵא שְׁמוּעָתָא וְהָא מָרֵא עוֹבָדָא, אָתוֹן וְשַׁאֲלוֹן לֵיהּ, אָמַר לוֹן רַבִּי יַנַּאי בִּי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, כֵּן אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: מָתוֹק – אֵין בּוֹ לֹא מִשּׁוּם גִּלּוּי וְלֹא מִשּׁוּם יַיִן נָסָךְ.

אָמַר לֵיהּ רַבִּי זְעֵירָא: דְּדִילְמָא מָה אִילֵּין דְּרִישׁ לָקִישׁ דְּתָנֵי הָכֵין. אָמַר לֵיהּ: לֹא, לְעוֹבָדָא, וְסָמְכוּן עֲלוֹי. כַּד נַחְתּוּן קָם רַבִּי אִילָא עִם רַבִּי בּוֹן בַּר כַּהֲנָא, אָמַר לֵיהּ: אִלּוּלֵי דְּאַתּוּן מְרַחְמִין שְׁמוּעָתָא, וְלֹא מַתְנִיתָא הִיא? דְּתָנֵי רַבִּי חִייָא: יַיִן מְבֻשָּׁל שֶׁל גּוֹיִם לָמָּה אָסוּר? מִפְּנֵי שֶׁהָיָה מִתְחַלָּתוֹ יַיִן. חֹמֶץ שֶׁל גּוֹיִם מִפְּנֵי מַה הוּא אָסוּר? מִפְּנֵי שֶׁהָיָה תְחִלָּתוֹ יַיִן.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: מַתְנִיתָא אָמְרָה כֵּן, הַיַּיִן וְהַחֹמֶץ שֶׁל גּוֹיִם שֶׁהָיָה מִתְּחִלָּתוֹ יַיִן.

רַבִּי אֵימֵי הֲוָה לֵיהּ אוֹרְחִין, אָמַר לוֹן: אִלּוּלֵי דְּאִיתְגַּלֵי חַמְרָא מְבַשְּׁלָא דִּידִי, הַוִּינָה מַשְׁקֵי לְכוֹן מִינֵּיהּ. אָמַר לֵיהּ רַב בִּיבִי: אַיְתֵיהּ וַאֲנָא שָׁתֵי. אָמַר: מַאן דְּבָעֵי יָמוּת, וַיְזוּל וְיָמוּת גּוֹ בֵּיתֵיהּ.

בַּר יוּדְנִי אִיגְּלֵי קוֹנְדִיטוֹן דִּידֵיהּ, אָתָא שָׁאַל לְרַבָּנָן, אָמְרִין לֵיהּ: אָסוּר. וְלֹא כֵּן אָמַר רַבִּי יִצְחָק בַּר נַחְמָן בְּשֵׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: הַחַד וְהַמַּר וְהַמָּתוֹק – אֵין בָּהֶן מִשּׁוּם גִּלּוּי. רַבָּנָן דְּקֵיסָרִין בְּשֵׁם רַבִּי חִייָא בַּר טִיטָם: בְּהַהִיא דְּשָׁחִיק

[דף מ"ב ע"ב]

חַד לִתְלָתָא. בְּעוֹן קוֹמֵי רַבִּי אַבָּהוּ: יַיִן שֶׁנִּתְבַּשֵּׁל שֶׁנִּתְגַּלָּה מַהוּ? אָמַר לוֹן: קְרִינָה צְרִיכָה לְרַבִּי יוֹחָנָן, וְאַתּוּן שַׁאֲלוּן לִי, לֹא כָּל שֶׁכֵּן יַיִן מְבֻשָּׁל! עָאל שָׁאַל לְרַבִּי יִצְחָק, אָמַר לֵיהּ אָסוּר. אִינְהַר רַבִּי אַבָּהוּ דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן אָסוּר.

רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא, רַבִּי אִימֵּי בְּשֵׁם רַבִּי אֶלְעָזָר: אִם הָיָה נִכְנָס וְיוֹצֵא – מֻתָּר. בַּר נְטוֹזָא אִיתְנַלִּי לֵיהּ גִּיגִיתֵיהּ, אָתָא שָׁאַל לְרִבִּי בָּא בַּר מַמָּל, אָמַר לֵיהּ: אִם הָיָה יוֹצֵא וְנִכְנָס – מֻתָּר.

רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא, רַבִּי אִימֵּי בְּשֵׁם רַבִּי לְעָזָר: אִם הָיָה יָשֵׁן – מֻתָּר. רַבִּי חֲנַנְיָא וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, חַד אָמַר יָשֵׁן – מֻתָּר, וַחֲרָנָא אָמַר יָשֵׁן – אָסוּר. וְלֹא יָדְעִין מַאן אָמַר דָּא וּמַאן אָמַר דָּא. וּמְסְתַּבְּרָא דְּאָמַר רַבִּי חֲנִינָא יָשֵׁן מֻתָּר, דִּבְכָל אֲתַר רַבִּי אֶלְעָזָר סָמִיךְ לְרַבִּי חֲנַנְיָא.

וְרַבִּי יוֹסֵי בֶּן שָׁאוּל מִשְׁתָּעֵי אָהֵן עוֹבָדָא, חַד אִיתְתָא חֲוָות רַחֲמָנָא מִצְוָותָא סַגְיָא, חַד זִמַן סְלִיק גַּבָּהּ חַד מִסְכֵּן, יְהַבְתְּ קוּמּוֹי מֵיכוּל, כִּי אָכַל אַרְגְּשַׁת בַּעֲלָהּ אִיסְתַּלַק, יְהַבְתֵּיהּ גּוֹ עִילִיתָא, יְהַבְתְּ קוֹמֵי בַּעֲלָהּ דְּייֵכִיל, אָכַל נָם וּדְמַךְ לֵיהּ, אָתְיָא חִיוְיָא אָכַל מִן מַה דַּהֲוָה קוּמֵיהּ, וַהֲוָה מִסְתַּכֵּל בֵּיהּ, מִן דְּאִיתְעַר קָם בָּעֵי מֵיכוּל מִן מַה דַּהֲוָה קוּמֵיהּ, שָׁרֵי הַהוּא דְּעִילִיתָא מְלוֹלֵי בֵּיהּ, הָדָא אָמְרָה יָשֵׁן מֻתָּר. בְּרִיר הֲוָה.

וְאֵין אָסוּר מִשּׁוּם יְחוּד? מִכֵּיוָן דְּלָא חֲשִׁיד עַל הָדָא לָא חֲשִׁיד עַל הָדָא, **כִּי נֹאפִים וְדָם בִּידֵיהֶם.**

מַעֲשֶׂה בְּטַבָּח אֶחָד בְּצִיפּוֹרִין שֶׁהָיָה מַאֲכִיל יִשְׂרְאֵל נְבֵלוֹת וּטְרֵפוֹת. פַּעַם אַחַת שָׁתָה יַיִן בְּעֶרֶב שַׁבָּת, וְעָלָה לַגַּג וְנָפַל וּמֵת, וְהָיוּ כְּלָבִים מְלַקְּקִים בְּדָמוֹ. אֲתוֹן שָׁאֲלוּ לְרִבִּי חֲנִינָא מַהוּ מִירְמֵיתֵי מִן קְמֵיהוֹן? אָמַר לוֹן: כְּתִיב **וּבָשָׂר בְּשָׂדֶה טְרֵפָה לֹא תֹאכֵלוּ לַכֶּלֶב תַּשְׁלִיכוּן אוֹתוֹ**, וְזֶה הָיָה גּוֹזֵל אֶת הַכְּלָבִים וּמַאֲכִיל אֶת יִשְׂרְאֵל, אָמַר לוֹן: אַרְפּוּנוּן דְּמִדִּידְהוֹן אִינּוּן אָכְלִין.

מַעֲשֶׂה בְּחָסִיד אֶחָד שֶׁהָיָה מְגַלְגֵּל בְּגִילּוּי יַיִן, פַּעַם אַחַת לָקָה בְּדַלֶּקֶת, וְרָאוּ אוֹתוֹ יוֹשֵׁב וְדוֹרֵשׁ בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים וּצְלוֹחִית שֶׁל מַיִם בְּיָדוֹ.

חַד בַּר נַשׁ אִינְקֵלִי לָהּ גָּרֵב דַּהֲמַר אֲזַל בָּעֲרוּבָא צוֹמָא רַבָּא לְמִישְׁפְּכִינֵיהּ, חַמְתֵּיהּ חַד, אָמַר לֵיהּ: הַבַיהּ לִי נִשְׁתְּייֵיהּ, אָמַר לֵיהּ: לָאו מִגְּלֵי הוּא? אָמַר לֵיהּ: הַבַיהּ לִי וּמָרֵי דְּצוֹמָא לֵיקוּם, לֹא אִיסְפַּק מִשְׁתְּייֵיהּ עַד דְּאִיתְחַלְחַל.

רַבִּי יִרְמְיָה בְּשֵׁם רַבִּי חִייָא בַּר בָּא: כָּל הָאַרְסִין מַעֲלִין חַטָּטִין, וְאִירוֹם דְּנָחַשׁ מֵמִית. רַבִּי יִרְמְיָה שָׁאַל לְרַבִּי זְעֵירָא: מָרֵיהּ שְׁמוּעָתָא שָׁאַל לֵיהּ? מִתְנַמְנֵם הָיָה רַבִּי זְעֵירָא, הֲוָה יָתֵיב אֵיכוֹל, וַהֲוָה דָמִיךְ, יָהֵב יָדֵיהּ עַל תּוּמַנְתָּא וְאָמַר לוֹן אַדְלְקוּן בּוּצִינָא, אַדְלְקוּן וְאַשְׁכְּחוּן שְׁפוֹפְינָא שֶׁהוּא דּוֹמֶה לִשְׁעָרָה בְּרִיךְ עָלָהּ, אָמַר לֵיהּ: רַשִׁיעָא לֹא חֲוֵינָא זָהִיר בְּהּ! אָמַר רַבִּי אַמִּי: צְרִיכִין לְמֵחוּשׁ לְמַה דִּבְרַייְתָא חָשְׁשִׁין, אָסוּר דִּלְמֵיתַן בַּר נַשׁ פְּרִיטִין גּוֹ פּוּמָא,

[דף מ"ג ע"א]

וְתַבְשִׁילָא תּוּתֵי עַרְסָא, פִּיתָּא תְּחוֹת שִׁיחָיָא. מָצָא סַכִּינָא גּוֹ פּוּגְלָא, סַכִּינָא גּוֹ אֶתְרוֹגָא.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בִּי רַבִּי בוֹן: כָּל זֵיעָא דְּנָפְקָא מִבַּר נַשׁ – סַם הַמָּוֶת הוּא, חוּץ מִזֵּיעַת הַפָּנִים. כַּד שַׁאֲלוּן

לְרַבִּי יוֹנָתָן, אָמַר לְהוֹן: עַרְבָא דּוּ נַפְשָׁךְ אֲנָא. אָמַר רַבִּי יַנַּאי: אֵין קְטָא קְטָא שִׁיחוֹר, וְאֵין אוֹבֵד אוֹבֵד מַרְגְּלִי, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: אִילּוּ זַבְנַת גַּרְמָךְ לְלוּדִין, הֲוָה מְזַבְּנִין לְהוֹן בְּדָמִין יְקָרִין, וְהָכָא בְּדָמִין קַלִּילִין.

תָּנֵי, מַיִם שֶׁנִּתְגַּלּוּ – לֹא יַרְבִּין בְּהוֹן בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, וְלֹא יִשְׁפְּכֵם בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וְלֹא יַשְׁקֶה לְגוֹי, וְלֹא יַשְׁקֶה מֵהֶן בָּהֵמַת חֲבֵרוֹ. אֲבָל מַשְׁקֶה הוּא בְּהֶמְתּוֹ. מַיִם שֶׁנִּתְגַּלּוּ – לֹא יַשְׁרֶה בָּהֶן אֶת הַטִּיט, וְלֹא יְכַבֵּס בָּהֶן אֶת הַכֵּלִים, וְלֹא יָדִיחַ בָּהֶן קְעָרוֹת כּוֹסוֹת וְתַמְחוּיִין, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר פָּנָיו יָדָיו וְרַגְלָיו.

אֲחֵרִים אָמְרוּ: לֹא אָמְרוּ אֶלָּא מָקוֹם סִירְטָא. פָּנָיו – כְּסִירְטָא הֵם, רָאשֵׁי אֶצְבָּעוֹת יָדָיו וְרַגְלָיו – כְּסִירְטָא הֵם.

מַיִם שֶׁנִּתְגַּלּוּ – לֹא יִגְבֹּל בָּהֶן אֶת הָעִפָּה, רַבִּי נְחֶמְיָה אָמַר: אֲפִילּוּ מַתָּר, מִפְּנֵי שֶׁאֶרֶס נָחָשׁ בָּלָה בְּאוֹר. רַבִּי סִימָן בְּשֵׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אָמַר: בְּשֶׁאֵינָהּ נוֹפֶלֶת, אֲבָל אִם הָיְתָה נוֹפֶלֶת – אָסוּר.

הַכֹּל מוֹדִים בְּמַיִם שֶׁהוּחַמּוּ – שֶׁאָסוּר. מַה בֵּין פַּת מַה בֵּין חַמִּים? כָּאן הָאוֹר שׁוֹלֵט, וְכָאן אֵין הָאוֹר שׁוֹלֵט. כָּאן הַכֵּלִי מַפְסִיק, וְכָאן אֵין הַכֵּלִי מַפְסִיק. שְׁמוּאֵל אָמַר: מַה יַּעֲשֶׂה לִי רָשָׁע זֶה, אֵין אֲנִי שׁוֹתֶה אֶלָּא חַמִּין. מִלְּתֵיהּ אָמַר: צוֹנֵן שֶׁנַּעֲשׂוּ חַמִּין – מֻתָּרִין. אָמַר רַבִּי חֲנִינָא: רָשָׁע זֶה דַּעְתּוֹ נְקֵיָּה, וְאֵינוֹ שׁוֹתֶה חַמִּין שֶׁנַּעֲשׂוּ צוֹנֵן. מִלְּתֵיהּ אָמְרָה, חַמִּין וְנַעֲשׂוּ צוֹנֵן – מוּתָּרִים.

רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: בֵּין זֶה בֵּין זֶה אָסוּר. מַתְנִיתָא מְסַיַּע לְרַבִּי יוֹחָנָן, חַמִּין כָּל זְמַן שֶׁמַּעֲלִין הֶבֶל – חֲרֵי אֵלּוּ מוּתָּרִים, אֲבָל מַיִם הַמְּגוּדְּלִין, אַף עַל פִּי שֶׁמְּחַמְּמָן – חֲרֵי אֵלּוּ אֲסוּרִים. מֵי כְּבָשִׁין וּמֵי שִׁלְקוֹת וּמֵי תּוּרְמְסִין – חֲרֵי אֵלּוּ מוּתָּרִים. מַיִם שֶׁהֲדִיחַ בָּהֶן כְּבָשִׁין וּשְׁלָקוֹת וְתוּרְמְסִין – חֲרֵי אֵלּוּ אֲסוּרִים. הִדִּיחַ בָּהֶן עֲנָבִים וְאוֹבְשִׁין לַחוֹלָה – אָסוּר:

הַמִּשְׁמֶרֶת שֶׁל יַיִן. רַבִּי נְחֶמְיָה אוֹמֵר: אִם הָיְתָה פְּקוּקָה מִלְמַעְלָה, אַף עַל פִּי שֶׁהִיא פְּתוּחָה מִלְּמַטָּן. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם הָיְתָה הַתַּחְתּוֹנָה מְכוּפָּה אַף עַל פִּי שֶׁהָעֶלְיוֹן מְגוּפֶּה מַתָּר מִפְּנֵי שֶׁאֶרֶס נָחָשׁ עוֹמֵד בִּסְבָכָה וְעָמַד מִלְּמַעְלָן.

אָמַר רַבִּי לְעָזָר: בְּשֶׁלֹּא טָרַף – אָסוּר. אֲבָל אִם טָרַף – אָסוּר. לָגִין בְּתִיקוֹ – מַתָּר. מְכוּפֶּה וְאֵינוֹ פָּקוּק – אָסוּר. פָּקוּק וְאֵינוֹ מְכוּפֶּה, אִם הָיָה פָּקְקוֹ חוּץ – מַתָּר. תְּרֵין אָמוֹרָאִין, חַד אָמַר: בְּדֵי שֶׁיִּנָּטֵל בְּפִיקְקוֹ. וַחֲרָנָא אָמַר: בְּדֵי שֶׁלֹּא יִכָּנֵס לְתוֹכוֹ רֹאשׁ הַכַּרְכָּר. אָמַר רַבִּי בָּא: מַאן דְּעָבַד טָבְאוּת פָּקִיק לָהּ וּמְכַסֶּה לָהּ.

לָגִין שֶׁהִנִּיחוֹ בְּשִׁיפָּה תֵּבָה וּמִגְדָּל וּשְׁכָחוֹ וְחָזַר וּמוֹצְאוֹ – אָסוּר. בָּדַק וְאַחַר כָּךְ הִנִּיחוֹ – מַתָּר. חַד עוֹבָדָא אָתָא קוֹמֵי רַבִּי בְּחַד דְּחַמְתֵּיהּ מְגַלֵּי וּמְכַסֵּי, אָמַר מִפְּנֵי רָשָׁע זֶה נְקַלְקֵל אֶת הַכִּיסּוּיִין. אָמַר רַבִּי מָנָא: לֹא מִסְתַּבְּרָא דְּלָא הַהִיא עוֹבָדָא

[דף מ"ג ע"ב]

דְּהַהוּא אָסוּר.

אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה: חָלָב שֶׁל גּוֹי לָמָּה אָסוּר? מִפְּנֵי תַּעֲרֹבֶת בְּהֵמָה טְמֵאָה. וְתָנֵינָן עוֹמֵד הוּא גּוֹי וְחוֹלֵב בְּעֶדֶר, וְיִשְׂרָאֵל עוֹמֵד עַל גַּבָּיו וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ. רָבָא בְּשֵׁם רַב יְהוּדָא, רַבִּי סִימוֹן בְּשֵׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: חָלָב שֶׁל גּוֹי לָמָּה הוּא אָסוּר? מִפְּנֵי הַגִּלּוּי. וְיֵעָמִיד! אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק: מִפְּנֵי הָאֻרָם הָעוֹמֵד בֵּין הַנָּקָבִים.

שְׁלֹשָׁה אֵירָסִין הֵן, אֻרָם שׁוֹקֵעַ, וְאֻרָם צָף, וְאֻרָם עוֹמֵד כְּסִבְכָּה מִלְמַעְלָה. בְּיוֹמוֹי דְּרַבִּי יִרְמְיָה אִתְגַּלְיָין גִּיגֵייתָא דְּסַדְרָא רַבָּא, שְׁתוֹן קָדְמַיִין וְלֹא מַיִיתוֹן, אָחֳרִין וּמַיִיתוֹן. אֲנִי אוֹמֵר אֻרָם שׁוֹקֵעַ הָיָה.

פַּעֲלַיָּיא הָווֹן בְּחַקְלָא, אִתְגַּלְיָין קוּלְתָא דְּמַיָּא וְאִישְׁתּוֹן מִינַּהּ קַדְמַיִין וְלֹא מַיִיתוֹן, אָחֳרִין וּמַיִיתוֹן. אֲנִי אוֹמֵר אֻרָם שׁוֹקֵעַ הָיָה. וְתָנֵי בֵּן: חָבִית שֶׁנִּתְגַּלְּתָה, וְכֵן אֲבַטִּיחַ שֶׁנִּבְקַר וְאָכְלוּ וְשָׁתוּ רִאשׁוֹנִים, לֹא יֹאכְלוּ וְיִשְׁתּוּ אַחֲרוֹנִים, אֲנִי אוֹמֵר אֻרָם שׁוֹקֵעַ הוּא.

יַיִן שֶׁנִּתְגַּלָּה וְשָׁתוּ מִמֶּנּוּ עֲשָׂרָה בְּנֵי אָדָם, אָסוּר לוֹכַל וְלִשְׁתּוֹת אַחֲרֵיהֶן, אֲנִי אוֹמֵר אֻרָם שׁוֹקֵעַ הוּא.

חֲמִשָּׁה מַשְׁקִין אֵין בָּהֶן מִשּׁוּם גִּלּוּי, חֲצִיר וְהַמּוּרְיִים וְהַחֹמֶץ וְהַשֶּׁמֶן וְהַדְּבַשׁ. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹסֵר בִּדְבַשׁ. מוֹדִים חֲכָמִים לְרַבִּי שִׁמְעוֹן בְּשֶׁרָאוּ אוֹתוֹ נוֹקֵר. רַבִּי חִינְנָא בַּר פָּפָּא חֲוָות בִּידֵיהּ צְלוֹחִית דְּדִבַשׁ מִינַּלְיָיא, לֹא אַסְפִּיק מִישְׁאֵל עַד דְּמִפַּעֲפַעַת בִּידֵיהּ.

רַב וּשְׁמוּאֵל תַּרְוַיְיהוֹן אָמְרִין: נִתְּנָה רְשׁוּת לָאָרֶץ לְבָקֵעַ מִפָּנָיו, וְלֹא נִתְּנָה רְשׁוּת לִכְלִי לְבָקֵעַ מִפָּנָיו.

רַבִּי חִייָא רַבָּא וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בְּרַבִּי, חֲווֹן יָתְבִין בְּחַד בַּיִת, אָזְלִין מַרְמְרִין, אָמְרִין אֶפְשָׁר דְּהוּא מִתְחַמֵּי הָכָא וְאִיתְחַמֵּי. אָמְרִין: בָּרוּךְ הוּא שֶׁבָּחַר בָּהֶן בַּחֲכָמִים שֶׁאָמְרוּ: נִתְּנָה רְשׁוּת לָאָרֶץ לְבָקֵעַ מִפָּנָיו, וְלֹא נִתְּנָה רְשׁוּת לִכְלִי לְבָקֵעַ מִפָּנָיו.

רַבִּי יַנַּאי חֲוֵה מִידְחַל מִינֵּיהּ סַגִּין וַהֲוֵה יָהֵב עַרְסֵיהּ עַל אַרְבָּעָה מְרוּשִׁין דְּמַיִין, חַד זְמַן פָּשַׁט יָדֵיהּ וְאַשְׁכְּחֵיהּ גַּבֵּיהּ, אָמַר אַרִימוֹן מִינֵּיהּ, **שׁוֹמֵר פְּתָאִים ה'.**

וְכַמָּה הוּא שִׁיעוּר נָקֵב? רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא בְּשֵׁם רַבִּי חֲנִינָא: מַחֲוֵי בָּהּ הָכִין, אָמַר: רֹאשׁ אֶצְבָּעִי קְטַנְּתָה. רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא, רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר וָוא בְּשֵׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: עַד כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּפָּגֵם רֹאשׁ אֶצְבַּע קְטַנְּתָה לְתוֹכָהּ שֶׁל תִּינוֹק בֶּן יוֹמוֹ. וַאֲפִילוּ פָּחוֹת מִכֵּן הוּא עָלַיִל, אֶלָּא דְּלֹא יָדַע דּוּ נָפִיק לֹא עָלַיִל.

הָדֵין סָלְטָא, אֲפִילוּ קָטָן כַּמָּה – אָסוּר, דְּהוּא עָלַיִל בַּהֲדָא וְנָפֵק בַּהֲדָא. הָדָא סַלְקוּתָא, אֲפִילוּ הִיא תְּלוּיָה כַּמָּה – אֲסוּרָה דְּהוּא מִשְׁתַּלְשֵׁל.

אֵיזֶה מָקוֹם קָרוֹב? אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל: מֵאוֹן חָבִית וּלְפִיהָ. וְלֹא חֲמֵי לֵיהּ? אָמַר רַבִּי חֲנִינָא: מִין קָטָן הוּא וּשְׁפִיפוֹן שְׁמוֹ, וְהוּא דּוֹמֶה לִשְׁעָרָה׃

תָּנֵי: חַמִּים בְּקַרְקָעוֹת – אַרְבָּעִים סְאָה. רַבִּי נְחֶמְיָה אָמַר: כְּדֵי שֶׁתְּהֵא חָבִית שִׁיחִין מִתְמַלֵּא מֵהֶן. חַיִּין, בֵּין בְּכֵלִים בֵּין בְּקַרְקָעוֹת – כָּל שֶׁהוּא. חַיִּין, כָּל זְמַן שֶׁהוּא תּוֹסֵם – אֵין בּוֹ מִשּׁוּם גִּלּוּי. כַּמָּה תּוֹסֵם? עַד שְׁלֹשָׁה יָמִים. וּמַעֲשֶׂה שֶׁמָּצְאוּ נָחָשׁ

[דף מ"ד ע"א]

בְּצַד הַבּוֹר שֶׁל יַיִן, וּבָא מַעֲשֶׂה לִפְנֵי רַבִּי יְהוּדָה וְהִתִּיר.

מַעְיָן, כָּל זְמַן שֶׁהוּא מוֹשֵׁךְ – אֵין בּוֹ מִשּׁוּם גִּלּוּי. אָמַר רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָא: מַעֲשֶׂה שֶׁיָּרַד רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אֵצֶל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָא אַבָּא לְבֵית שְׁרָיַין, וְהֶרְאָהוּ גֵּיבֵי שֶׁלֹּא הָיָה בּוֹ אֶלָּא שְׁלוֹשֶׁת לוֹגִין מַיִם, וְהָיוּ הַגְּשָׁמִים מְטַפְטְפִים וְיוֹרְדִין, וְשָׂחָה וְשָׂתָה, וְאָמַר: כָּזֶה אֵין בּוֹ מִשּׁוּם גִּלּוּי. וְעַד הֵיכָן? רַבִּי מָנָא בַּר תַּנְחוּם בְּשֵׁם רַבִּי חֲנִינָא: עַד כְּדֵי שֶׁתָּפוּחַ הַכָּרִית. רַבִּי לְעָזָר בְּרַבִּי יוֹסֵי בְּשֵׁם רַב: עַד כְּדֵי שֶׁיַּעֲשֶׂה כְּרַגְלֵי עַוָּוז. אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא: מִכַּיָּון שֶׁהַתֹּר מַה שֶּׁבַּשָּׂדֶה – הֻתַּר מַה שֶּׁבַּבַּיִת.

תָּנֵי רַבִּי הוֹשַׁעְיָה: הַגִּילּוּיִין – נוֹהֲגִין בֵּין בָּאָרֶץ בֵּין בְּחוּץ לָאָרֶץ, בֵּין בִּימוֹת הַחַמָּה בֵּין בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים׃

אָמַר רַבִּי יוּדָא בֶּן פַּזִּי: מַאן תָּנָא נִיקּוּרִין? רַבָּן גַּמְלִיאֵל. דְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אַף הַנָּחָשׁ שֶׁהוּא מֵקִיא. אָמַר רַבִּי יוֹנָה: מַה אַפֶּכְלָן מִצּוֹת גַּבֵּי נִקּוּרִים. וְלֹא בֵּן תָּנֵי: רָאָה צִפּוֹר נוֹקֶרֶת בַּתְּאֵנָה, וְעָכְבָר בַּאֲבַטִּיחַ – חֲרֵי זֶה אָסוּר. אֲנִי אוֹמֵר מָקוֹם הַנָּקֵר אָכְלוּ. וְאָמַר רַבִּי בָּא: דְּהוּא אָמַר נָחָשׁ חוֹזֵר וּמֵקִיא. אָמַר רַבִּי יוֹנָה: מַה אִכְפַּת לָן לְמִצּוֹת לְגַבֵּי נִיקּוּרִין וּלְעִנְיַן טְרֵפָה.

וְאָמַר רַבִּי בָּא בְּשֵׁם רַבָּנָן דְּתַמָּן: שְׁחָטָהּ וְחָטְפוּ וְזָאֲבִים בְּנֵי מֵיעֶיהָ – כְּשֵׁירָה שֶׁחֲזָקַת בְּנֵי מֵעַיִם כָּשֵׁר. וְחָשׁ לוֹמַר שֶׁמָּא נִקְּבוּ חֲזָקַת בְּנֵי מֵעַיִם כָּשֵׁר, וְהָכָא אַתְּ אָמַרְתָּ הָכֵין? חוֹמֶר הוּא בְּסַכָּנַת נְפָשׁוֹת וְיָרְדוּ בְּנִיקּוּרִין כְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל. תָּנֵי רַבִּי לְיֵעֶזֶר אוֹמֵר: אוֹכֵל אָדָם תְּאֵנִים וַעֲנָבִים עַרְלִיָּה וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שֶׁנֶּאֱמַר שׁוֹמֵר פְּתָאִים ה׳׃

רַבִּי יוֹנָה בְּשֵׁם רַב: דָּג נָקוּר – אָסוּר. רַבִּי חִזְקִיָּה, רַבִּי טָבִי בְּשֵׁם רַב: דָּג נָקוּר חַי – אָסוּר, וּמָלִיחַ עַל יְדֵי מְלִיחָה מִתְחַלְחֵל. מֵת, נוֹטֵל מָקוֹם הַנָּקֵר. רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא בְּשֵׁם רַבִּי חִיָּיא בַּר בָּא: אֲבַטִּיחַ שֶׁנִּקַּר שֶׁנִּיתְמַסְמְסוּ בְּנֵי מֵיעֶיהָ – אָסוּר. חַד בַּר נַשׁ חֲוָה טָעוּן מְלָפְפוֹן נָקוּר, וְאָכִיל מִינֵּיהּ לְעַשָּׂרָה בְּנֵי נַשׁ וּמִיתוּן, עָבְרַת רִירִין עֲלוֹי וּפְסָקְתֵּיהּ.

חַד בַּר נַשׁ חֲוָה סָנֵי קוּפַּד דְּאִימָר, חַד זְמַן חֲוָה אָכִיל קוּפַּד, עָבַר חַד וְאָמַר לֵיהּ דְּאִימָר הוּא, וְאִיתְבַּלְעַם

תּוֹסֶפְתָּא

מַסֶּכֶת אָהֳלוֹת פֶּרֶק שְׁנַיִם עָשָׂר

א. וְכַמָּה יִהְיֶה הַסֶּדֶק הַזֶּה? בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים: כָּל שֶׁהוּא מָלֵא חוּט הַמִּשְׁקֹלֶת. וְרַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר מִשֵּׁם בֵּית הִלֵּל: פּוֹתֵחַ טָפַח. אָמַר רַבִּי: תָּמֵהַּ אֲנִי אִם אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּפוֹתֵחַ טָפַח, לֹא אָמַר אֶלָּא בְּכַדַּיִת מִן הַמֵּת בִּלְבַד. טָמְאָה מִבִּפְנִים וְכֵלִים מִבַּחוּץ, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בַּסֶּדֶק אֶלָּא כָּל שֶׁהוּא מָלֵא חוּט הַמִּשְׁקֹלוֹת - הֲרֵי זֶה מַסְפִּיק:

ב. סְאָה כְּפוּיָה עַל פִּיהָ, חֲבִית כְּפוּיָה עַל פִּיהָ שְׁנֵי, שְׁנֵי כְּפִיתִין זֶה עַל גַּבֵּי זֶה, וְאֶבֶן עַל גַּבֵּי הַכְּפִיתִין - מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה. סְאָה יוֹשֶׁבֶת כְּדַרְכָּהּ, וְחָבִית יוֹשֶׁבֶת כְּדַרְכָּהּ, נוֹד תָּפוּחַ וְכַר מָלֵא תֶּבֶן, כֶּסֶת מְלֵאָה מִטְפַּחַת, שְׁתֵּי אֲבָנִים זוֹ עַל גַּבֵּי זוֹ, וְכִפָּה עַל גַּבֵּי הָאֶבֶן - אֵין מְבִיאוֹת אֶת הַטֻּמְאָה:

ג. כֶּלֶב שֶׁאָכַל בְּשַׂר הַמֵּת וְנִכְנַס לַבַּיִת, הַבַּיִת - טָהוֹר, שֶׁכָּל הַבְּלוּעִין בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה בַּחַיָּה וּבָעוֹפוֹת - טְהוֹרִין. הֶקִיאָן - הַבַּיִת טָמֵא. מֵת, אִם לֹא שָׁהָה בְּמֵעָיו, עַד שֶׁהוּא חַי - שְׁלֹשָׁה יָמִים מֵעֵת לְעֵת. וּבְעוֹפוֹת וּבַדָּגִים - מִיָּד. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא: בַּדָּגִים - מִיָּד. וּבָעוֹפוֹת - מֵעֵת לְעֵת. רַבִּי אֶלִיעֶזֶר אוֹמֵר מִשֵּׁם רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא: זֶה וָזֶה - מֵעֵת לְעֵת:

ד. הַדּוּת שֶׁבַּבַּיִת וְהַמְּנוֹרָה בְּתוֹכָהּ, וְהַפֶּרַח שֶׁלָּהּ יוֹצֵא, וּכְפִישָׁה נְתוּנָה עָלָיו. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּשֶׁל מַתֶּכֶת, אֲבָל בְּשֶׁל עֵץ - חוֹצֵץ. רַבִּי אֶלִיעֶזֶר בְּרַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּשֶׁל עֵץ, אֲבָל בְּשֶׁל מַתֶּכֶת - נִטְמָא, וְאֵין כְּלִי טָמֵא חוֹצֵץ:

ה. נֵר שֶׁהוּא נָתוּן עַל פִּי הַדּוּת, וְטָמְאָה תַּחְתָּיו אוֹ עַל גַּבֵּי כֵלִים, שֶׁכְּנֶגֶד הָעוֹדֵף, מִכָּאן וּמִכָּאן - טְהוֹרִין, הָיְתָה כְּפִישָׁה וְיֵשׁ לָהּ לִזְבֹּז טֶפַח וְטָמְאָה תַּחְתֶּיהָ, הַכֵּלִים שֶׁכְּנֶגֶד הָעוֹדֵף, מִכָּאן וּמִכָּאן - טְמֵאִים. אִם הָיְתָה חֲלוּקָה - הֲרֵי הִיא כְּנֵר. כֵּלִים שֶׁכְּנֶגֶד הָעוֹדֵף, מִכָּאן וּמִכָּאן - טְהוֹרִין:

הַשָּׁלֵם

ו. כְּתָלֵי הַבַּיִת וְכָתְלֵי הַדּוּת שֶׁהָיוּ שָׁוִין זֶה לָזֶה, וְטָמְאָה בֵּין בַּבַּיִת וּבֵין בַּדּוּת, כֵּלִים שֶׁבְּכוֹתְלֵי הַבַּיִת וְשֶׁבְּכוֹתְלֵי הַדּוּת - נִדּוֹנִים מֻחֱצָה עַל מֻחֱצָה. וְאִם כָּתְלֵי בַּיִת רְחָבִין מִכָּתְלֵי הַדּוּת, וְטָמְאָה בְּתוֹךְ הַבַּיִת, כֵּלִים שֶׁבְּכוֹתְלֵי הַדּוּת - טְמֵאִים, וְשֶׁבְּכוֹתְלֵי הַבַּיִת - נִדּוֹנִין מֻחֱצָה עַל מֻחֱצָה. אִם הָיוּ כוֹתְלֵי הַדּוּת רְחָבִין מִשֶּׁל בַּיִת, וְטָמְאָה בְּתוֹךְ הַבַּיִת, כֵּלִים שֶׁבְּכוֹתְלֵי הַדּוּת - טְהוֹרִין, שֶׁבְּכוֹתְלֵי הַבַּיִת - נִדּוֹנִין מֻחֱצָה עַל מֻחֱצָה:

מַסֶּכֶת אָהֳלוֹת פֶּרֶק שְׁלֹשָׁה עָשָׂר

א. נֵר שֶׁהוּא נָתוּן עַל פִּי תַּנּוּר יָשָׁן, וְטָמְאָה תַּחְתָּיו אוֹ עַל גַּבָּיו - הַכֹּל טָמֵא, וְהַתַּנּוּר טָמֵא. וְרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי מְטַהֵר. הָיָה רֹאשׁוֹ אֶחָד נָתוּן עַל פִּי תַּנּוּר חָדָשׁ, וְרֹאשׁוֹ אֶחָד נָתוּן עַל פִּי תַּנּוּר יָשָׁן, אוֹ שֶׁהָיוּ שְׁנַיִם יְשָׁנִים, אֶחָד מִכָּאן וְאֶחָד מִכָּאן וְחָדָשׁ בָּאֶמְצַע - טְמֵאִין, וְהַתַּנּוּרִין - טְמֵאִין, וְרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי מְטַהֵר. נֵר שֶׁהוּא נָתוּן עַל פִּי תַּנּוּר יָשָׁן וּמֻקָּף צָמִיד פָּתִיל, וְטָמְאָה תַּחְתָּיו אוֹ עַל גַּבָּיו - הַכֹּל טָמֵא, וּכְנֶגֶד אֲוִירוֹ שֶׁל תַּנּוּר - טָהוֹר. טָמְאָה כְּנֶגֶד אֲוִירוֹ שֶׁל תַּנּוּר, כְּנֶגֶדוֹ עַד לָרָקִיעַ - טָמֵא, וּבֶחָדָשׁ - הַכֹּל טָהוֹר:

ב. סְרִידָה שֶׁהִיא נְתוּנָה עַל פִּי תַּנּוּר חָדָשׁ, וְיָצְאָה כָּל שֶׁהוּא, וְיֵשׁ לָהּ לִזְבֹּז טֶפַח, טָמְאָה תַּחְתֶּיהָ - כֵּלִים שֶׁעַל גַּבָּהּ טְמֵאִין. טָמְאָה עַל גַּבָּהּ - כֵּלִים שֶׁתַּחְתֶּיהָ טְמֵאִין. וְאִם הָיְתָה חֲלוּקָה, הֲרֵי הִיא כְּנֵר, וּצְרִיכָה פּוֹתֵחַ טֶפַח. וּמוֹדָה רַבִּי אֶלִיעֶזֶר בְּאַמְבָּטִי שֶׁעָשָׂאוֹ מִתְּחִלָּה לְכָךְ - שֶׁהוּא מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה:

ג. סַנְדָּל שֶׁל עֲרִיסָה שֶׁפִּתַּח מִמַּעֲזִיבָה - שִׁעוּרוֹ בְּפוֹתֵחַ טֶפַח. נִפְתַּח הַבַּיִת מֵאֲלָיו - שִׁעוּרוֹ מִלֹּא הָאֻגְרוֹף. הָיָה הַטִּיט צָף תַּחְתָּיו כָּל שֶׁהוּא, וּמֵחֲצֵי מַעֲזִיבָה וּלְמַעְלָה, בֵּין שֶׁיֵּשׁ בּוֹ כַּשְּׁעוּר בֵּין שֶׁאֵין בּוֹ כַּשְּׁעוּר - הָעֲלָיָה טְמֵא. מֵחֲצֵי מַעֲזִיבָה וּלְמַטָּה, אִם יֵשׁ בּוֹ כַּשְּׁעוּר - הָעֲלָיָה טְמֵא, וְאִם לָאו - מוֹנִין בּוֹ כְּדֶרֶךְ שֶׁמּוֹנִין בַּמֵּת:

תּוֹסֶפְתָּא

ד. מַלְבֵּן שֶׁהוּא מְלֻבָּן בִּפְיקוֹת - תִּינוֹק טָמֵא טָמְאַת שִׁבְעָה. מְסֹרָג בַּחֲבָלִים - תִּינוֹק טָמֵא טָמְאַת עֶרֶב. הַדַּף שֶׁל קָנִים שֶׁהוּא מְסֹרָג בַּחֲבָלִים וְעָשׂוּי בְּטִיט, כִּכָּר לוֹשָׁה בִּמֵי פֵּרוֹת נְתוּנָה עַל גַּבָּיו - הֲרֵי זוֹ מְבִיאָה וְחוֹצֶצֶת. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵר: כָּל הָעִגּוּלִין טְהוֹרִין, אֵין מְבִיאִין טָמְאָה חוּץ מֵעִגּוּלֵי דְּבֵלָה, מִפְּנֵי שֶׁהֵן יוֹשְׁבִין תַּחְתֵּיהֶן בַּפְּקוּעוֹת:

ה. גָּמָל שֶׁהוּא עוֹמֵד בָּאֲוִיר; טָמְאָה תַחְתָּיו, כֵּלִים שֶׁעַל גַּבָּיו - טְהוֹרִין. טָמְאָה עַל גַּבָּיו, כֵּלִים שֶׁתַּחְתָּיו - טְהוֹרִין. הָיָה רָבוּץ, טָמְאָה תַחְתָּיו - כְּנֶגְדּוֹ עַד הַתְּהוֹם טָמֵא, וְעַל גַּבָּיו - כְּנֶגְדּוֹ עַד לָרָקִיעַ טָמֵא. טָמְאָה תַּחַת רַגְלָיו אוֹ עַל גַּבֵּי רַגְלוֹ, וְהִיא רוֹצֶצֶת - טָמְאָה בּוֹקַעַת וְעוֹלָה בּוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת. נָתַן נֵסֶר עַל גַּבָּהּ, טָמְאָה בְּצַד זֶה, כֵּלִים שֶׁבְּצַד הַשֵּׁנִי - טְמֵאִין:

ו. קוֹרוֹת הַבַּיִת וְהָעֲלִיָּה, שֶׁהָיוּ עֶלְיוֹנוֹת מְכֻוָּנוֹת כְּנֶגֶד הַתַּחְתּוֹנוֹת; טָמְאָה תַּחְתֵּיהֶן - תַּחְתֵּיהֶן טָמֵא. בֵּינֵיהֶן - בֵּינֵיהֶן טָמֵא, וְעַל גַּבֵּיהֶן טָהוֹר. עַל גַּבֵּיהֶן - כְּנֶגְדּוֹ עַד לָרָקִיעַ טָמֵא, וְתַחְתֵּיהֶן טָהוֹר. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן פּוֹתֵחַ טֶפַח, אֵין בָּהֶן פּוֹתֵחַ טֶפַח - טָמְאָה בּוֹקַעַת וְעוֹלָה בּוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת. אֵין בָּהֶן פּוֹתֵחַ טֶפַח, אֵין בֵּינֵיהֶן פּוֹתֵחַ טֶפַח - טָמְאָה תַּחַת אַחַת מֵהֶן - תַּחַת כֻּלָּן טָמֵא וְעַל גַּבֵּיהֶן טָהוֹר. עַל גַּבֵּיהֶן - כְּנֶגְדּוֹ עַד הָרָקִיעַ טָמֵא, וְתַחְתֵּיהֶן טְהוֹרוֹת. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן פּוֹתֵחַ טֶפַח, אֵין בָּהֶן פּוֹתֵחַ טֶפַח - טָמְאָה בּוֹקַעַת וְעוֹלָה בּוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת:

הַשָּׁלֵם

ז. סְאָה שֶׁהִיא מָטָה עַל צִדָּהּ בָּאֲוִיר - אֵינָהּ מְבִיאָה טָמְאָה תַּחַת כֻּלָּהּ, עַד שֶׁיְּהֵא בַּהֶקֵּף אַרְבָּעָה טְפָחִים. אִם הָיְתָה גְּבוֹהָה חֲצִי טֶפַח - עַד שֶׁיְּהֵא בַּהֶקֵּף שְׁלֹשָׁה טְפָחִים. עָמוּד שֶׁהָיָה מָטָל בָּאֲוִיר - אֵינוֹ מֵבִיא טָמְאָה תַּחַת דּוֹפְנוֹ, עַד שֶׁיְּהֵא בְּהֶקֵּפוֹ עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה טְפָחִים. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: עֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה, שֶׁהָיָה רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אֵין לְךָ עֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה שֶׁאֵין הָאָרֶץ אוֹכֶלֶת בָּהֶן טֶפַח. וְכֵן הוּא אוֹמֵר: (יִרְמְיָה נב, כג): "וַיִּהְיוּ הָרִמֹּנִים תִּשְׁעִים וְשִׁשָּׁה רוּחָה". וְאוֹמֵר: (שָׁם): "כָּל הָרִמֹּונִים מֵאָה עַל הַשְּׂבָכָה סָבִיב", אִי אֶפְשָׁר לוֹמַר "מֵאָה שְׂבָכָה", שֶׁהֲרֵי נֶאֱמַר "תִּשְׁעִים וְשִׁשָּׁה", וְאִי אֶפְשָׁר לוֹמַר "תִּשְׁעִים וְשִׁשָּׁה", שֶׁכְּבָר נֶאֱמַר "מֵאָה", אֱמוֹר מֵעַתָּה: אַרְבָּעָה - בְּלוּעִין בַּכֹּתֶל, וְתִשְׁעִים וְשִׁשָּׁה - נִרְאִין מִבַּחוּץ, וְקָצָר שֶׁבּוֹ נָדוֹן כְּשִׁפּוּעֵי אֹהָלִין:

ח. כַּזַּיִת מִן הַמֵּת מְדַבֵּק בָּאַסְקֻפָּה, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַמֵּא אֶת הַבַּיִת, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מְטַהֵר. הָיָה נָתוּן תַּחַת אַסְקֻפָּה - נָדוֹן מֻחֲצָה עַל מֻחֲצָה לְטַמֵּא אֶת הַבַּיִת; דִּבְרֵי רַבִּי יַעֲקֹב. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: לֹא נֶחְלַק רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ עַל הַנָּתוּן תַּחַת הָאַסְקֻפָּה, שֶׁהַבַּיִת טָהוֹר, עַל מָה נֶחְלְקוּ? עַל הַמְדַבֵּק בָּאַסְקֻפָּה, שֶׁרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַמֵּא אֶת הַבַּיִת, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מְטַהֵר. מְדַבֵּק בַּמַּשְׁקוֹף - הַבַּיִת טָמֵא, וְרַבִּי יוֹסֵי מְטַהֵר, עַד שֶׁיְּהֵיֶה בַּטֻּמְאָה מֶשֶׁךְ פּוֹתֵחַ טֶפַח:

ט. שְׁנֵי חֲזִיזִין זֶה עַל גַּב זֶה, וְטֻמְאָה בַּכֹּתֶל שֶׁבֵּינֵיהֶן, אִם הָיְתָה נִרְאֵית כָּל שֶׁהוּא לְתוֹךְ אֶחָד מֵהֶן - הוּא טָמֵא וַחֲבֵרוֹ טָהוֹר, וְאִם לָאו - נָדוֹן מֻחֲצָה עַל מֻחֲצָה:

י. קוֹבְרֵי הַמֵּת שֶׁהָיוּ עוֹבְרִין בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, מִצְטָרֵף אֹהָלִין עִם אֹהֶל הַחַלּוֹן לְטַמֵּא אֶת הַבַּיִת; דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: אֵין מַעֲלִין אֶת הַנָּמוּךְ לְצָרֵף אֹהֶל עִם אֹהֶל:

תּוֹסֶפְתָּא

מַסֶּכֶת אָהֳלוֹת פֶּרֶק אַרְבָּעָה עָשָׂר

א. פֶּתַח שֶׁעָשָׂאוֹ לַמָּאוֹר - שְׁעוּרוֹ מְלֹא הַמַּקֵּדַח. הִגִּיפוֹ לַמָּאוֹר - שְׁעוּרוֹ בְּפוֹתֵחַ טָפַח. שְׁתֵּי חַלּוֹנוֹת זוֹ לִפְנֵים מִזּוֹ, הַחִיצוֹנָה הָעֲשׂוּיָה לַמָּאוֹר - שְׁעוּרָהּ מְלֹא מַקֵּדַח, הַפְּנִימִית - פּוֹתֵחַ טָפַח:

ב. נִטַּל פְּקָק אִסְפַּקְלַרְיָא - שְׁעוּרָהּ מְלֹא הָאֶגְרוֹף. וְאֵלּוּ הֵן שִׁירֵי הַמָּאוֹר: חַלּוֹן שֶׁהָיָה סוֹתְמוֹ וְלֹא הָיָה טִיט לְגוֹמְרָהּ, אוֹ שֶׁקָּרְאוּ חֲבֵרוֹ אוֹ שֶׁחָשְׁכָה לֵילֵי שַׁבָּת. וְאֵלּוּ הֵן שִׁירֵי הַמָּאוֹר: רוּם אָצְבָּעַיִם עַל רֹחַב אֶגְרוֹף. אֵלּוּ הֵן סְרִיגוֹת אֵלּוּ שֶׁל אוֹצָרוֹת, רְפָפוֹת אֵלּוּ שֶׁל אֶלְקָטָאוֹת:

ג. חַלּוֹן שֶׁבֵּין שְׁנֵי בָּתִּים - שְׁעוּרָהּ בְּפוֹתֵחַ טָפַח. סָתַר אֶת הַחִיצוֹן אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא חִשֵּׁב עָלֶיהָ - שְׁעוּרָהּ מְלֹא הַמַּקֵּדַח. נָתַן אֶת הַתִּקְרָה בְּאֶמְצַע חַלּוֹן הַתַּחְתּוֹן - בְּפוֹתֵחַ טָפַח. וְהָעֶלְיוֹן - מְלֹא מַקֵּדַח. הִשְׁפִּיל אֶת הַקּוֹרָה מִלְּמַטָּה מֵאֶמְצַע הַחַלּוֹן, הָעֶלְיוֹן בְּפוֹתֵחַ טָפַח, וְהַתַּחְתּוֹן מְלֹא מַקֵּדַח. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: חַלּוֹנוֹת שֶׁבַּכְּרָכִים - שְׁעוּרָן בְּפוֹתֵחַ טָפַח, שֶׁלֹּא נַעֲשֶׂה אֶלָּא לְחַזּוּק בִּלְבַד, לִהְיוֹת מַכְנִיסִין בָּהֶן אֶת הַלּוּחַ:

ד. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר בָּהֶן שָׁלֹשׁ מִדּוֹת מִשֵּׁם רַבִּי עֲקִיבָא: הָעוֹשֶׂה לְצֹרֶת, וְלִשְׁמִירָה, וְלִזּוֹן אֶת עֵינָיו - כָּל שֶׁהֵן. לְהַכְנָסַת כֵּלִים, וּלְהוֹצָאַת כֵּלִים, לְתַשְׁמִישׁ, וּלְנֵר - שְׁעוּרוֹ בְּפוֹתֵחַ טָפַח. לְקָנֶה וְלָאַסְפְּתִי, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: בְּמִלּוּאוֹ, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: בְּפוֹתֵחַ טָפַח:

ה. פָּחוֹת מִכַּזַּיִת בָּשָׂר מִמַּעֲט עַל יַד רֹבַע עֲצָמוֹת. פָּחוֹת מֵעֶצֶם כְּשְׁעוּרָהּ מִמַּעֲט עַל יְדֵי כַּזַּיִת בָּשָׂר, וְכַזַּיִת מִן הַגַּבְלָה וְכַעֲדָשָׁה מִן הַשֵּׁרֶץ אֵין מְמַעֲטִין, וְרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֲפִלּוּ קוֹלִית שֶׁל עוֹג מְמַעֲט אֶת הַטָּפַח. זֶה הַכְּלָל אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: כָּל טֻמְאָה שֶׁאֵינָהּ מִן הַמֵּת, אוֹ שֶׁהִיא מִן הַמֵּת וְאֵינָהּ מִצְטָרֶפֶת עִם אוֹתָהּ הַטֻּמְאָה - הֲרֵי זֶה מְמַעֲטָת:

הַשָּׁלֵם

ו. עֲשָׂבִים שֶׁתְּלָשָׁן וְהִנִּיחָן בַּחַלּוֹן, אוֹ שֶׁעָלוּ מֵאֲלֵיהֶן, וְהָעוֹף שָׁשָׁכַן בַּחַלּוֹן, וְהַמַּטְלִית שֶׁהִיא פְּחוּתָה מִשָּׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ, וְהָאֵבֶר וְהַבָּשָׂר הַמְּדַלְדְּלִין בַּבְּהֵמָה וּבַחַיָּה וּבָעוֹפוֹת, וְהָעוֹבֵד כּוֹכָבִים, וְהַבְּהֵמָה, וּבֶן שְׁמוֹנָה, וּכְלֵי חֶרֶס וְהָאוֹכְלִין טְהוֹרִים, וְסֵפֶר תּוֹרָה וְהַמְּלַח - הֲרֵי אֵלּוּ מְמַעֲטִין. אֲבָל הַשֵּׁלֶג וְהַבָּרָד וְהַכְּפוֹר וְהַגְּלִיד וְהַמַּיִם - אֵין מְמַעֲטִין:

ז. זִיז שֶׁעַל גַּבֵּי הַמָּאוֹר - שְׁעוּרוֹ בְּרוּם אֶצְבָּעַיִם עַל רֹחַב גּוּדָל. וְשֶׁעַל גַּבֵּי מְלֹא מַקֵּדַח - שְׁנֵיהֶן בְּכָל שֶׁהוּא. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: בְּמִלּוּאוֹ. וְזִיז שֶׁעַל גַּבֵּי הַפֶּתַח - שְׁעוּרוֹ בְּכָל שֶׁהוּא. סְתָמוֹ - שְׁעוּרוֹ בְּפוֹתֵחַ טָפַח, חָזְרוּ וּפָתְחוּ - שְׁעוּרוֹ בְּכָל שֶׁהוּא:

ח. שְׁנֵי זִיזִין זֶה עַל גַּבֵּי זֶה, וְהַפֶּתַח תַּחְתֵּיהֶן, הַתַּחְתּוֹן - כָּל שֶׁהוּא וְהָעֶלְיוֹן - אֲפִלּוּ לְתוֹךְ שְׁלִשָּׁה. נִדְבְּכוֹת שֶׁהֵם שְׁנַיִם עָשָׂר טְפָחִים - שְׁעוּרוֹ בְּפוֹתֵחַ טָפַח, סָתַר אֶת הַתַּחְתּוֹן, אוֹ שֶׁהָיָה הָעֶלְיוֹן עוֹדֵף עַל הַתַּחְתּוֹן - שְׁעוּרוֹ בְּכָל שֶׁהוּא:

ט. שְׁנֵי פְּתָחִים זֶה עַל גַּבֵּי זֶה, וְהַזִּיז לְמַעְלָה מֵהֶן, לָעֶלְיוֹן - כָּל שֶׁהוּא, וְלַתַּחְתּוֹן - אֲפִלּוּ בְּתוֹךְ שְׁלִשָּׁה. נִדְבְּכוֹת שֶׁהֵן שְׁנַיִם עָשָׂר טְפָחִים - שְׁעוּרוֹ בְּפוֹתֵחַ טָפַח, סָתַר אֶת הָעֶלְיוֹן אוֹ שֶׁהָיָה עֹדֵף הַפֶּתַח הַתַּחְתּוֹן, טָפַח מִכָּאן וְטָפַח מִכָּאן - שְׁעוּרוֹ בְּכָל שֶׁהוּא. אֵימָתַי אָמְרוּ כָּל שֶׁהוּא? בְּזִיז הַיּוֹצֵא, אֲבָל לְגַבְלִית - עַד שֶׁיְּהֵא בּוֹ פּוֹתֵחַ טָפַח. וְאֵיזוֹ הִיא גַּבְלִית? כָּל שֶׁמַּעֲקָם מִכָּאן וּמִכָּאן, וּמְשַׁיֵּר מִן הָאֶמְצַע. רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הָעֲטָרוֹת וְהַפִּיתּוּכִין וְהַצִּיּוּרִים - מְבִיאִין אֶת הַטֻּמְאָה בְּפוֹתֵחַ טָפַח. רַבִּי אוֹמֵר: הֶחְמִירוּ בְּקָנֶה יוֹתֵר מִן הַזִּיז, שֶׁהַקָּנֶה מְטַלְטֵל וְהַזִּיז אֵינוֹ מְטַלְטֵל:

י. זִיז שֶׁהוּא יוֹצֵא מִן הַכֹּתֶל וְיֵשׁ בּוֹ פּוֹתֵחַ טָפַח, טֻמְאָה תַּחְתֶּיהָ וְכֵלִים בַּכֹּתֶל, וְעַלֶיהָן כִּקְלִפַּת הַשּׁוּם - טְהוֹרִין. טֻמְאָה בַּכֹּתֶל וְכֵלִים תַּחְתֶּיהָ, וַעֲלֵיהֶן כִּקְלִפַּת הַשּׁוּם - טְהוֹרִין:

תּוֹסֶפְתָּא

מַסֶּכֶת אָהֳלוֹת פָּרָק חֲמִשָּׁה עָשָׂר

א. טַבְלָאוֹת שֶׁל שַׁיִשׁ חֲלָקוֹת, זוֹ עַל גַּבֵּי זוֹ, טָמְאָה תַּחַת אַחַת מֵהֶן, וַאֲפִלּוּ גְּבוֹהוֹת מִן הָאָרֶץ טֶפַח וְיוֹרֶדֶת. טַבְלָאוֹת נוֹגְעוֹת זוֹ בָּזוֹ, וְשֶׁלְחָנוֹת נוֹגְעוֹת זֶה בָּזֶה - מוֹנִין לָהֶן כְּדֶרֶךְ שֶׁמּוֹנִין בַּמֵּת:

ב. טַבְלָא שֶׁנִּתּוּנָה בְּצַד רַגְלוֹ שֶׁל שֻׁלְחָן, וְטָמְאָה תַּחַת טַבְלָא, הַנּוֹגֵעַ בֵּין בַּטַּבְלָא וּבֵין בַּשֻּׁלְחָן - טָמֵא טֻמְאַת שִׁבְעָה. טָמְאָה תַּחַת הַשֻּׁלְחָן, הַנּוֹגֵעַ בַּשֻּׁלְחָן - טָמֵא טֻמְאַת שִׁבְעָה, וּבַטַּבְלָא - טָמֵא טֻמְאַת עֶרֶב. הַנּוֹגֵעַ כְּנֶגֶד הָאֹהֶל, כְּנֶגֶד הָרִבּוּעַ - טָמֵא, שֶׁלֹּא כְּנֶגֶד הָרִבּוּעַ - טָהוֹר. רַבִּי מְנַחֵם בְּרַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ טְמֵאִין, מִפְּנֵי שֶׁהֵן נִדּוֹנִין כְּקֶרֶן הַטַּבְלָא:

ג. חֲבִיּוֹת שֶׁהֵן מְטוּת עַל צִדֵּיהֶן בָּאֲוִיר, הוֹגְנָהּ שֶׁל זוֹ בְּצַד הוֹגְנָהּ שֶׁל זוֹ, וְהוֹגְנָהּ שֶׁל זוֹ בְּצַד דּוֹפְנָהּ שֶׁל זוֹ, גְּבוֹהוֹת מִן הָאָרֶץ טֶפַח וְהוֹגְנֵיהֶן פּוֹתֵחַ טֶפַח, טָמְאָה תַּחְתֵּיהֶן - תַּחְתֵּיהֶן וְעַל גַּבֵּיהֶן טָמֵא. עַל גַּבֵּיהֶן - עַל גַּבֵּיהֶן וְתַחְתֵּיהֶן טָמֵא, וְתוֹכֵיהֶן טָהוֹר. גְּבוֹהוֹת מִן הָאָרֶץ טֶפַח, וְאֵין בְּהוֹגְנֵיהֶן פּוֹתֵחַ טֶפַח, וְטָמְאָה תַּחַת אַחַת מֵהֶן - תַּחְתֵּיהָ וְעַל גַּבָּהּ טָמֵא. עַל גַּבָּהּ - עַל גַּבָּהּ וְתַחְתֶּיהָ טָמֵא, וְתוֹכָהּ טָהוֹר. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בַּטְּהוֹרוֹת, אֲבָל אִם הָיוּ טְמֵאוֹת, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין גְּבוֹהוֹת מִן הָאָרֶץ טֶפַח, טָמְאָה תַּחַת אַחַת מֵהֶן - כֻּלָּן טְמֵאוֹת:

ד. בַּיִת שֶׁחָצְצוּ בִנְסָרִין, אוֹ בִּירִיעוֹת, מִן הַצְּדָדִין אוֹ מִן הַקּוֹרוֹת, טָמְאָה בְּכֹתֶל הֶחָצָץ - כֵּלִים שֶׁבֶּחָצָץ טְמֵאִין, וְשֶׁבַּכֹּתֶל מֵאֲחוֹרָיו, וְשֶׁבַּמַּעֲזֵיבָה מֵעַל גַּבָּיו - נִדּוֹנִין מֻחֱצָה עַל מֻחֱצָה. אִם יֵשׁ שָׁם אַרְבָּעָה טְפָחִים - בָּטֵל הַכֹּתֶל. רַבִּי אוֹמֵר: הָאוֹמֵר טֶפַח - אֵינוֹ אוֹמֵר אַרְבָּעָה טְפָחִים, הָאוֹמֵר אַרְבָּעָה טְפָחִים - אֵינוֹ אוֹמֵר טֶפַח. חֲצָצוֹ מֵאַרְצוֹ וְטָמְאָה בֶּחָצָץ - כֵּלִים שֶׁבַּבַּיִת טְמֵאִין. טָמְאָה בַּבַּיִת, כֵּלִים שֶׁבֶּחָצָץ, אִם יֵשׁ בֶּחָצָץ בִּמְקוֹמָן טֶפַח עַל טֶפַח - טְהוֹרִין, וְאִם לָאו - טְמֵאִין. וְשֶׁבַּקַּרְקַע - טְמֵאִין. טָמְאָה בַקַּרְקַע - כֵּלִים שֶׁבֶּחָצָץ וְשֶׁבַּבַּיִת טְמֵא:

ה. בַּיִת שֶׁהוּא מָלֵא תֶּבֶן, וְאֵין בֵּינוֹ לְבֵין הַקּוֹרוֹת פּוֹתֵחַ טֶפַח, וְטָמְאָה מִבִּפְנִים, כָּל שֶׁכְּנֶגֶד יְצִיאַת הַטֻּמְאָה בְּמִלּוֹאוֹ שֶׁל פֶּתַח - טָמֵא, וּבָאֲכַסַדְרָה - אֵינוֹ טָמֵא אֶלָּא כְּנֶגֶד הַקּוֹרוֹת וְלַחוּץ:

ו. גַּל שֶׁל צְרוֹרוֹת וְכֵן כְּרִי שֶׁל תְּבוּאָה וְטָמְאָה בְּתוֹכוֹ - טָמְאָה בּוֹקַעַת וְעוֹלָה בּוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת. וְאִם יֵשׁ בְּמָקוֹם הַטֻּמְאָה טֶפַח עַל טֶפַח עַל רוּם טֶפַח - הֲרֵי הוּא כְּקֶבֶר סָתוּם וּמְטַמֵּא מִכָּל סְבִיבָיו. וְאֵיזֶה הוּא חֲצַר הַקֶּבֶר? זוֹ הַגַּת שֶׁהַמְּעָרוֹת פְּתוּחוֹת לְתוֹכוֹ, אִם יֵשׁ בָּהּ כַּשִּׁעוּר - הַנִּכְנָס לְתוֹכָהּ טָהוֹר, וְאִם לָאו - הַנִּכְנָס לְתוֹכָהּ טָמֵא. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁאֵינָהּ פְּתוּחָה לָאֲוִיר, אֲבָל בִּזְמַן שֶׁפְּתוּחָה לָאֲוִיר, אֲפִלּוּ אֵין מְרֻחָק מִן הַשָּׁקוֹף אֶפְלּוּ כָּל שֶׁהוּא - טָהוֹר, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִגַּע בַּשָּׁקוֹף:

ז. גַּל שֶׁל צְרוֹרוֹת שֶׁעָשָׂאוֹ גּוֹלֵל לְקֶבֶר, הַנּוֹגֵעַ עַד אַרְבָּעָה טְפָחִים - טָמֵא; דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין טָמֵא אֶלָּא הַסֵּדֶר הַפְּנִימִי, צוֹרְכוֹ שֶׁל קֶבֶר. אָמַר רַבִּי: נִרְאִין דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה בִּזְמַן שֶׁאֵינוֹ עָתִיד לָגוּד, וְדִבְרֵי חֲכָמִים בִּזְמַן שֶׁהוּא עָתִיד לָגוּד:

ח. חֲבִית שֶׁהִיא מְלֵאָה מַשְׁקִין טְהוֹרִין וּמְקֻפֶּפֶת צָמִיד פָּתִיל וַעֲשָׂאָהּ גּוֹלֵל לַקֶּבֶר, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן: בְּזוֹ בֵּית שַׁמַּאי מְטַמְּאִין וּבֵית הִלֵּל מְטַהֲרִין. אָמְרוּ בֵּית שַׁמַּאי לְבֵית הִלֵּל: וְכִי מַה עָלוּל לְקַבֵּל טֻמְאָה אָדָם אוֹ מַשְׁקִין? אָמְרוּ לָהֶן: מַשְׁקִין, אָמְרוּ לָהֶן: וְכִי מַה אָדָם שֶׁאֵינוֹ עָלוּל לְקַבֵּל טֻמְאָה, כֵּיוָן שֶׁנִּגַּע בּוֹ נִטְמָא, מַשְׁקִין שֶׁבְּתוֹכָהּ אֵינוֹ דִּין שֶׁיִּהְיוּ טְמֵאִין?! אָמְרוּ לָהֶן בֵּית הִלֵּל: אִי אַתֶּם מוֹדִים בְּטָהוֹר שֶׁבָּלַע טַבַּעַת טְהוֹרָה וְנִכְנַס לְאֹהֶל הַמֵּת, שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁטָּמֵא טֻמְאַת מֵת שֶׁהַטַּבַּעַת טְהוֹרָה?!

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

אָמְרוּ לָהֶן בֵּית שַׁמַּאי: לֹא! אִם אָמַרְתֶּם בְּטַבַּעַת שֶׁאֵינָהּ מְטַמְּאָה בְּמַשָּׂא הַזָּב, תֹּאמְרוּ בְּמַשְׁקִין שֶׁמְּטַמְּאִין בְּמַשָּׂא הַזָּב?! אָמְרוּ לָהֶן בֵּית הִלֵּל: אָנוּ דָּנִין טְמֵאַת שִׁבְעָה מִטְּמֵאַת שִׁבְעָה, וְאַתֶּם דָּנִין טְמֵאַת שִׁבְעָה מִטְּמֵאַת עֶרֶב, מוּטָב לָדוּן טְמֵאַת שִׁבְעָה מִטְּמֵאַת שִׁבְעָה, מִלָּדוּן טְמֵאַת שִׁבְעָה מִטְּמֵאַת עֶרֶב. דָּבָר אַחֵר: אָדָם הַנּוֹגֵעַ בְּמֵת - מְטַמֵּא כֵּלִים, וְכֵלִים הַנּוֹגְעִין בְּמֵת - מְטַמְּאִין אָדָם. אָדָם הַנּוֹגֵעַ בְּמֵת - מְטַמֵּא כְּלֵי חֶרֶס, וּכְלֵי חֶרֶס הַנּוֹגֵעַ בְּמֵת - מְטַמְּאִין אָדָם, וַהֲלֹא דְּבָרִים קַל וָחֹמֶר, וּמַה אָדָם שֶׁהוּא מְטַמֵּא מִן הַמֵּת, וּמִן הַנּוֹגֵעַ בְּמֵת, לְטַמֵּא אֶת הַנּוֹגֵעַ בּוֹ, מַצִּיל עַל מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ, כְּלֵי חֶרֶס שֶׁאֵינוֹ מְטַמֵּא מִן הַמֵּת וּמִן הַנּוֹגֵעַ בְּמֵת לְטַמֵּא אֶת הַנּוֹגֵעַ בּוֹ, אֵינוֹ דִּין שֶׁיַּצִּיל עַל מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ?! אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: לֹא הָיִינוּ זְקוּקִין לִדְחֹק לְכָךְ, מִמָּקוֹם שֶׁאָדָם מְטַמֵּא, מְשָׁם מַשְׁקִין מְטַמְּאִין. מִמָּקוֹם שֶׁהַמַּשְׁקִין מַצִּילִין, מִשָּׁם אָדָם מַצִּיל. הֵיכָן אָדָם נְטְמָא? בְּגָלוּי, אַף מַשְׁקִין בְּגָלוּי נְטְמָאִים. הֵיכָן מַשְׁקִין מַצִּילִין? בִּפְנִים, אַף אָדָם שֶׁנִּתְנוֹ בְּפִיטָס, וְהִקִּיפוֹ צָמִיד פְּתִיל, וַעֲשָׂאוֹ גּוֹלֵל לַקֶּבֶר - טָהוֹר:

ט. כָּל הַמְּטַלְטְלִין מְבִיאִין אֶת הַטֻּמְאָה בְּעִבְּרֵי הַמַּרְדֵּעַ. אָמַר רַבִּי טַרְפוֹן: אֲקַפֵּח אֶת בָּנַי שֶׁהֲלָכָה זוֹ מְקֻפַּחַת, אֵינִי יוֹדֵעַ חִזּוּיֵנוּ שֶׁל דָּבָר מַה הוּא, אֶלָּא שֶׁשָּׁמַע הַשּׁוֹמֵעַ וְטָעָה. וּמַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁהָיָה עוֹבֵר וּמַרְדֵּעַ עַל כְּתֵפוֹ, וְהָאֶהֱיל צְדּוֹ אֶחָד עַל הַקֶּבֶר, וְטִמְּאוּהוּ מִשּׁוּם שֶׁהָאֶהֱיל עַל הַמֵּת, וְהִשּׁוֹמֵעַ שָׁמַע וְטָעָה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁחָרַשׁ וְנִעֵר אֶת הַמַּחֲרֵשָׁה וְנִמְצֵאת גֻּלְגֹּלֶת אַחַת דְּבוּקָה לַמַּחֲרֵשָׁה מִשּׁוּם שֶׁהֵסִיט אֶת הַמֵּת, וְשָׁמַע הַשּׁוֹמֵעַ וְטָעָה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁחָרַשׁ וְנִעֵר אֶת הַמַּחֲרֵשָׁה וְנִמְצֵאת גֻּלְגֹּלֶת שְׁלֵמָה דְּבוּקָה בַּמַּחֲרֵשָׁה, וְטִמְּאוּהוּ מִשּׁוּם שֶׁהֵסִיט אֶת הַמֵּת, וְהַשּׁוֹמֵעַ שָׁמַע וְטָעָה:

י. הַמַּרְדֵּעַ שֶׁנִּתְנוֹ עַל גַּבֵּי בְּהֵמָה, וְרֹאשׁוֹ אֶחָד נָתוּן עַל גַּבֵּי הַמֵּת, וְרֹאשׁוֹ אֶחָד נָתוּן עַל גַּבֵּי

הַשָּׁלֵם

אָדָם, רֹאשׁוֹ אֶחָד נָתוּן עַל גַּבֵּי הַמֵּת וְרֹאשׁוֹ אֶחָד נָתוּן עַל גַּבֵּי כֵלִים - טְהוֹרִין, וְלֹא אָמְרוּ אֶלָּא אָדָם הַנּוֹשֵׂא בִּלְבַד:

מַסֶּכֶת אָהֳלוֹת פֶּרֶק שִׁשָּׁה עָשָׂר

א. הַתְּלוּלִיּוֹת הַקְּרוֹבוֹת, בֵּין לָעִיר בֵּין לַדֶּרֶךְ, אֶחָד חֲדָשׁוֹת וְאֶחָד יְשָׁנוֹת - טְמֵאִין, מִפְּנֵי שֶׁהַנְּשִׁים קוֹבְרוֹת שָׁם נִפְלֵיהֶן, וּמֵכֵי שְׁחִין - אֲבֵרֵיהֶן. וְהָרְחוֹקוֹת, חֲדָשׁוֹת - טְהוֹרוֹת. יְשָׁנוֹת - טְמֵאוֹת, שֶׁאֲנִי אוֹמֵר: שָׁמָּא הָיָה שָׁם דֶּרֶךְ אוֹ עִיר. וְאֵיזוֹ הִיא תְּלוּלִיּוֹת? זוֹ תְּלוּלִיּוֹת עָפָר שֶׁעַל גַּבֵּי בְּקוּעַ, הַמַּאֲהִיל עַל מִקְצָתָהּ טָמֵא, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר כְּנֶגֶד כֻּלָּהּ. עֻפָּרָהּ טְמֵאָה מִשּׁוּם עֲפַר תְּלוּלִיּוֹת. חָתַר מִמֶּנָּהּ עָפָר וְסָמְכוֹ לָהּ - אֵין בּוֹ מִשּׁוּם עֲפַר תְּלוּלִיּוֹת, שֶׁהָיְתָה טְמֵאָה וְנִטְהֲרָה - הֲרֵי זוֹ טְהוֹרָה, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא נִטְמֵאת:

ב. אֶחָד הַמּוֹצֵא שְׁלֹשָׁה מֵתִים, וְאֶחָד הַמּוֹצֵא שְׁלֹשָׁה כּוּכִין, וְאֶחָד הַמּוֹצֵא כּוּךְ בָּקוּעַ וּמְעֻרֶה. מָצָא עֲשָׂרָה וְאֵין בֵּינֵיהֶן מֵאָרְבַּע אַמּוֹת וְעַד שְׁמוֹנָה אַמּוֹת - יֵשׁ לָהֶם תְּבוּסָה, וְאֵין לָהֶן שְׁכוּנָה קְבָרוֹת; דִּבְרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: רוֹאֶה אֶת הָאֻמְצָעִיים כְּאִלּוּ אֵינָן, וְהַחִיצוֹנִים מִצְטָרְפִין מֵאָרְבַּע אַמּוֹת וְעַד שְׁמוֹנָה. מָצָא רֹאשׁוֹ שֶׁל זֶה בְּצַד מַרְגְּלוֹתָיו שֶׁל זֶה, וְרֹאשׁוֹ שֶׁל זֶה בְּצַד מַרְגְּלוֹתָיו שֶׁל זֶה - יֵשׁ לָהֶן תְּבוּסָה וְאֵין לָהֶן שְׁכוּנַת קְבָרוֹת. וְהֶחָסֵר, אֵין לוֹ תְּבוּסָה, וְאֵין לוֹ שְׁכוּנַת קְבָרוֹת. וְאֵי זֶהוּ חָסֵר? רַבִּי אוֹמֵר: כְּדֵי שֶׁיִּנָּטֵל מִן הַחַי וְיָמוּת. מָצָא שְׁנַיִם בַּתְּחִלָּה וְאֶחָד יָדוּעַ - יֵשׁ לָהֶן תְּבוּסָה וְאֵין לָהֶן שְׁכוּנַת קְבָרוֹת. מַעֲשֶׂה בְּרַבִּי יְשֵׁבָב שֶׁבָּדַק, וּמָצָא שְׁנַיִם בַּתְּחִלָּה וְאֶחָד יָדוּעַ, עָשָׂה לָהֶן שְׁכוּנַת קְבָרוֹת. כְּשֶׁבָּא אֵצֶל רַבִּי עֲקִיבָא, אָמַר לוֹ: כָּל מַה שֶּׁיָּגַעְתָּ - לָרִיק יָגַעְתָּ, אַף אַתָּה הָיִיתָ צָרִיךְ לְבְדוֹק כָּל קִבְרֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הַיְדוּעִין, וְלֹא אָמְרוּ אֶלָּא הַמּוֹצֵא שְׁלֹשׁ כִּתְחִלָּה:

ג. מָצָא אֶחָד בְּצַד רִשּׁוּת הָרַבִּים מִכָּאן, וּשְׁנַיִם בְּצַד רִשּׁוּת הָרַבִּים מִכָּאן - בּוֹדֵק מִכָּאן וּמִכָּאן, וּמַנִּיחַ אֶת רִשּׁוּת הָרַבִּים. אֶחָד

תּוֹסֶפְתָּא

בְּצַד גֶּדֶר מִכָּאן, וּשְׁנַיִם בְּצַד גֶּדֶר מִכָּאן, בּוֹדֵק מִכָּאן וּמִכָּאן, וְאֵין צָרִיךְ לְבִדּוּק מָקוֹם הַגֶּדֶר, לִהְיוֹת בּוֹנֶה עַד שֶׁמַּגִּיעַ לְסֶלַע אוֹ לִבְתוּלָה. וְאֵיזוֹ הִיא בְּתוּלָה? כָּל שֶׁמַּעֲלָה רְשָׁשִׁים וְאֵין עַפָּרָהּ תְּחוֹחַ. בָּדַק וְהִגִּיעַ לַמַּיִם - הֲרֵי זוֹ בְּתוּלָה. בָּדַק וּמָצָא שָׁם חֶרֶס - אֵין זֶה בְּתוּלָה: הַבּוֹדֵק, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: בּוֹדֵק שְׁתַּיִם וּמַנִּיחַ אַמָּה, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: בּוֹדֵק אַמָּה וּמַנִּיחַ אַמָּה; דִּבְרֵי רַבִּי יַעֲקֹב. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: בּוֹדֵק אַמָּה וּמַנִּיחַ אַמָּה, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: בּוֹדֵק אַמָּה וּמַנִּיחַ שְׁתַּיִם:

ד. הַמּוֹצִיא אֶת הֶעָפָר מִמְּקוֹם הַטֻּמְאָה - אוֹכֵל בִּדְמָעוֹ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: צוֹבֵר עֲפָרָהּ שֶׁל זוֹ עַל גַּבֵּי עֲפָרָהּ שֶׁל זוֹ. וְרַבּוֹתֵינוּ אָמְרוּ: עֲפָרָהּ טְהוֹרָה. הַבּוֹדֵק - אוֹכֵל בִּדְמָעוֹ. מְפַקֵּחַ אֶת הַגַּל - אֵין אוֹכֵל בִּדְמָעוֹ. שָׁאֲלוּ תַּלְמִידָיו אֶת רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי: בּוֹדֵק מַהוּ שֶׁיֹּאכַל? אָמַר לָהֶן: אֵינוֹ אוֹכֵל. אָמְרוּ לוֹ: לְמַדְתָּנוּ רַבֵּנוּ שֶׁיֹּאכַל! אָמַר לָהֶם: יָפֶה אָמַרְתֶּם! אִם מַעֲשֶׂה שֶׁעָשׂוּ יָדַי וְרָאוּ עֵינַי וְשָׂכְחָתִי, מַה שֶּׁשָּׁמְעוּ אָזְנַי עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. וְלֹא שֶׁלֹּא הָיָה יוֹדֵעַ, אֶלָּא שֶׁהָיָה מְבַקֵּשׁ לְזָרֵז אֶת הַתַּלְמִידִים. וַיֵּשׁ אוֹמְרִים: אֶת הַלֵּל הַזָּקֵן שָׁאֲלוּ, וְלֹא שֶׁלֹּא הָיָה יוֹדֵעַ, אֶלָּא שֶׁהָיָה מְבַקֵּשׁ לְזָרֵז אֶת הַתַּלְמִידִים. שֶׁהָיָה רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: הַשּׁוֹנֶה וְאֵינוֹ עָמֵל דּוֹמֶה לְזוֹרֵעַ וְאֵינוֹ קוֹצֵר, וְהַלּוֹמֵד תּוֹרָה וּמְשַׁכְּחָהּ דּוֹמֶה לְאִשָּׁה שֶׁיּוֹלֶדֶת וְקוֹבֶרֶת. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: זַמֵּר בָּהּ תְּדִירָה, זַמֵּר:

ה. נִמְצָאתָ אוֹמֵר: שָׁלֹשׁ קְבָרוֹת הֵן, קֶבֶר הַנִּמְצָא - מְפַנִּין אוֹתוֹ, פְּנוּהוּ - מְקוֹמוֹ טָהוֹר וְאָסוּר בַּהֲנָאָה. קֶבֶר הַמַּזִּיק אֶת הָרַבִּים - מְפַנִּין אוֹתוֹ. פְּנוּהוּ - מְקוֹמוֹ טָהוֹר וּמֻתָּר בַּהֲנָאָה. קֶבֶר הַיָּדוּעַ - אֵין מְפַנִּין אוֹתוֹ, פְּנוּהוּ - מְקוֹמוֹ טָמֵא וְאָסוּר בַּהֲנָאָה. שָׂדֶה שֶׁנִּשְׁאַר קֶבֶר בְּתוֹכָהּ - טְמֵאָה. בָּדַק וּמָצָא בָּהּ קֶבֶר, הִנִּיחַ לְתוֹכָהּ טָהוֹר, שֶׁאֲנִי אוֹמֵר: הַקֶּבֶר שֶׁאָבַד הוּא הַקֶּבֶר הַנִּמְצָא. בָּדַק וּמָצָא בְּתוֹכָהּ שְׁלֹשׁ קְבָרוֹת, הִנִּיחַ לְתוֹכָהּ טָהוֹר, וְאֵין חוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא שְׁכוּנַת קְבָרוֹת הֵן.

הַשָּׁלֵם

הַמְפַנֶּה קְבָרוֹ לִרְשׁוּת הָרַבִּים וְהָלַךְ לְשָׁם אָדָם - מְפַנֶּה עֶצֶם עֶצֶם וְהַכֹּל טָהוֹר. מִי שֶׁנִּפְתַּח קִבְרוֹ בְּתוֹךְ שָׂדֵהוּ - מְפַנֶּה עֶצֶם עֶצֶם וְהַכֹּל טָהוֹר. מַעֲשֶׂה בִּיהוּדָה וְהִלֵּל אָחִיו בָּנָיו שֶׁל רַבָּן גַּמְלִיאֵל, שֶׁהָיוּ מְהַלְּכִים בְּתָחוּם עַכּוֹ, וּמָצְאוּ אָדָם אֶחָד שֶׁנִּפְתַּח קִבְרוֹ בְּתוֹךְ שָׂדֵהוּ, אָמַר לוֹ: 'לַקֵּט עֶצֶם עֶצֶם וְהַכֹּל טָהוֹר':

ו. פַּרְסָא שֶׁמְּטִילִין לְתוֹכָהּ הֲרוּגִין - מְלַקֵּט עֶצֶם עֶצֶם וְהַכֹּל טָהוֹר, וְהַנִּקְבָּר שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת - אֵין לוֹ תְּבוּסָה וְאֵין לוֹ שְׁכוּנַת קְבָרוֹת. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: הַנְּפָלִים אֵינָן קוֹנִין אֶת הַקֶּבֶר וְאֵין לוֹ תְּבוּסָה, וְהַנִּקְבָּר שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת יֵשׁ לוֹ תְּבוּסָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בּוֹר שֶׁמְּטִילִין בּוֹ נְפָלִים - טָהוֹר. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: מַעֲשֶׂה בְּשִׁפְחָתוֹ שֶׁל מַסִּיק אֶחָד בִּרְמוֹן שֶׁהִטִּילָה נֵפֶל לַבּוֹר, וּבָא כֹּהֵן וְהֵצִיץ בּוֹ לְיַדֵּעַ מַה הַפִּילָה, וּבָא מַעֲשֶׂה לִפְנֵי חֲכָמִים, וְטִהֲרוּהוּ, מִפְּנֵי שֶׁחֻלְדָּה וּבַרְדְּלִיס מְצוּיִין שָׁם וְגוֹרְרִין אוֹתוֹ:

ז. קֶבֶר שֶׁסָּתַם פִּתְחוֹ - מְטַמֵּא כָּל סְבִיבָיו. פָּרַץ אֶת פַּצִּימָיו וְחָזַר וּסְתָמוֹ - מְטַמֵּא אֶת סְבִיבָיו. נִפְרְצָה בּוֹ פִּרְצָה אַחַת שֶׁל אַרְבָּעָה טְפָחִים, בֵּין מִלְמַעְלָה בֵּין מִלְמַטָּה - אֵינוֹ טָמֵא אֶלָּא כְּנֶגֶד הַפִּרְצָה בִּלְבַד. הָיָה לוֹ פֶּתַח אֶחָד לַצָּפוֹן, וּפָתַח לוֹ פֶּתַח אַחֵר לַדָּרוֹם - טָהֵר דְּרוֹמִי אֶת הַצְּפוֹנִי:

מַסֶּכֶת אָהֳלוֹת פֶּרֶק שִׁבְעָה עָשָׂר

א. הַחוֹרֵשׁ אֶת הַקֶּבֶר - הֲרֵי זֶה עוֹשֶׂה בֵּית הַפָּרָס, מֵאָה אַמָּה לְכָל רוּחַ. הַחוֹרֵשׁ עַל גַּבֵּי הַקֶּבֶר, וְכֵן הַחוֹרֵשׁ עַל גַּבֵּי הָאָרוֹן, אֲפִלּוּ מְשָׁקָע בָּרְבִידִין וּבָאֲבָנִים, וַאֲפִלּוּ עַל גַּבֵּי רוּם שְׁתֵּי קוֹמוֹת - הֲרֵי זֶה עוֹשֶׂה בֵּית הַפָּרָס. אֵין לְךָ שֶׁעוֹשֶׂה בֵּית הַפָּרָס אֶלָּא הַחוֹרֵשׁ אֶת הַקֶּבֶר בִּלְבַד. וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: אַף אֶת הַתְּלוּלִיּוֹת. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּמוֹרִיד, אֲבָל בְּמַעֲלֶה - אֵינוֹ עוֹשֶׂה בֵּית הַפָּרָס:

תוֹסֶפְתָּא

ב. שְׁלֹשָׁה כַּרְשִׁינִין שֶׁאָמְרוּ, הַנְּתוּנִין כְּדַרְכָּן בְּמָקוֹם יָבֵשׁ, אֲבָל לֹא בְּמָקוֹם הַטִּינָה, וְהַחוֹרֵשׁ בִּשְׁדֵה קַשְׁקַשִּׁין וּבִשְׁדֵה מִדְרוֹן - הֲרֵי זֶה עוֹשֶׂה בֵּית הַפְּרָס, הַבּוֹנֶה עַל גַּבָּיו טָהוֹר, וְהַזּוֹרֵעַ עַל גַּבָּיו טָהוֹר. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: הַחוֹרֵשׁ מִלְּטִימְיָא - הֲרֵי זֶה עוֹשֶׂה בֵּית הַפְּרָס:

ג. הַשַּׁתְּפִים, וְהָאֲרִיסִין, וְהָאַפּוֹטְרוֹפִין - אֵין עוֹשִׂין בֵּית הַפְּרָס. הַחוֹרֵשׁ מִתּוֹךְ שֶׁלּוֹ וּמִתּוֹךְ שֶׁל חֲבֵרוֹ - שֶׁלּוֹ עוֹשֶׂה בֵּית הַפְּרָס, וְשֶׁל חֲבֵרוֹ אֵין עוֹשֶׂה בֵּית הַפְּרָס, אֲבָל עוֹלֶה הוּא בְּמִדַּת בֵּית הַפְּרָס:

ד. חֻזְקַת נְפָשׁוֹת שֶׁבְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל - טְהוֹרִים, חוּץ מִן הַמְצֻיָּנוֹת בִּלְבַד. שָׂדֶה שֶׁמַּחְזִקִין בָּהּ שֶׁהִיא בֵּית הַפְּרָס, אֲפִלּוּ הִיא בַּת אַרְבַּעַת כּוֹרִין, אֲפִלּוּ הִיא מְשׂוּכָה מִמְּקוֹם הַטֻּמְאָה, וַאֲפִלּוּ טְהוֹרָה מַקִּיפָתָהּ מֵאַרְבַּעַת רוּחוֹתֶיהָ - הֲרֵי זֶה בְּחֶזְקַת בֵּית הַפְּרָס:

ה. שְׁתֵּי שָׂדוֹת שֶׁל בֵּית הַפְּרָס זוֹ עַל גַּבֵּי זוֹ, וְשָׁטְפוּ גְּשָׁמִים שְׁלֹשָׁה טְפָחִים מִן הָעֶלְיוֹנָה לַתַּחְתּוֹנָה - שְׁתֵּיהֶן טְמֵאוֹת. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אַף עַל פִּי שֶׁאֵין פְּתָחָהּ שֶׁל עֶלְיָה מְכֻוָּן כְּנֶגֶד שֶׁל בֵּית עֶלְיָה - טְהוֹרָה:

ו. בֵּית הַפְּרָס שֶׁטֵּהֲרוּהוּ - הֲרֵי זֶה טָהוֹר. וְצָרִיךְ לַעֲמֹד עַל גַּבָּיו שְׁנֵי תַּלְמִידֵי חֲכָמִים. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: לֹא נֶחְלְקוּ רַבִּי אֶלְיעֶזֶר וַחֲכָמִים עַל עָפָר שֶׁהוּא בָּא מִבֵּית הַפְּרָס בְּיֶרֶק - שֶׁהוּא טָהוֹר, עַד שֶׁיְּהֵא בְּמָקוֹם אֶחָד כְּחוֹתֶם הַמַּרְצוּפִין, עַל מָה נֶחְלְקוּ? עַל עָפָר הַבָּא מֵאֶרֶץ הָעַמִּים בְּיֶרֶק, שֶׁרַבִּי אֶלְיעֶזֶר אוֹמֵר: מִצְטָרֵף, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין מִצְטָרֵף, עַד שֶׁיְּהֵא בְּמָקוֹם אֶחָד כְּחוֹתֶם הַמַּרְצוּפִין:

ז. הַמֵּבִיא אֲרוֹנוֹת וְתַנּוּרִים, וּסְפָלִין וּכְלֵי חֶרֶס מִחוּצָה לָאָרֶץ לָאָרֶץ, עַד שֶׁלֹּא הוֹסִקוּ - טְמֵאִין מִשּׁוּם אֶרֶץ הָעַמִּים, וּטְהוֹרִין מִשּׁוּם כְּלֵי חֶרֶס. הוֹסִקוּ - טְמֵאִין מִשּׁוּם כְּלֵי חֶרֶס, וּטְהוֹרִין מִשּׁוּם אֶרֶץ הָעַמִּים. נִמְצֵאתָ אַתָּה אוֹמֵר: בְּשָׁעָה שֶׁהֵן טְמֵאִין מִשּׁוּם אֶרֶץ הָעַמִּים - טְהוֹרִין מִשּׁוּם כְּלֵי חֶרֶס. וּבְשָׁעָה שֶׁהֵן טְמֵאִים מִשּׁוּם כְּלֵי חֶרֶס - טְהוֹרִין מִשּׁוּם אֶרֶץ הָעַמִּים:

ח. הֵבִיא עָפָר מִמָּקוֹם הַטֻּמְאָה וְגָבְלוֹ בְּמָקוֹם הַטָּהֳרָה אוֹ מִמָּקוֹם הַטָּהֳרָה וְגָבְלוֹ בְּמָקוֹם הַטֻּמְאָה, אֲפִלּוּ עַל גַּבֵּי הַסֶּלַע - טָמֵא. הַלְּבֵנִים מִבֵּית הַפְּרָס מִמָּקוֹם הַטֻּמְאָה - טְמֵאָה, וּמִמָּקוֹם הַטָּהֳרָה - טְהוֹרָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: לְבֵנָה מִבֵּית הַפְּרָס, אֲפִלּוּ מִמָּקוֹם הַטֻּמְאָה - טְהוֹרָה, שֶׁלֹּא אָמְרוּ גּוּשׁ אֶלָּא כִּבְרִיָּתוֹ. עָפָר בֵּית הַפְּרָס, שֶׁטָּחִין בּוֹ גַּגּוֹת וְתַנּוּרִין - טָהוֹר, מִפְּנֵי שֶׁבָּטֵל:

ט. בֵּית הַפְּרָס שֶׁעָשָׂה בּוֹ אַשְׁפָּה גְּבוֹהָה שְׁלֹשָׁה טְפָחִים, וְיָכוֹל לְהַסִּיטָן - טָהוֹר. עָקָרָהּ מִמְּקוֹמָהּ - טְמֵאָה. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל מְטַהֵר. בֵּית הַפְּרָס שֶׁרָצְפוּ בָּרְבִידִים וּבָאֲבָנִים שֶׁאֵין יָכוֹל לְהַסִּיטָן - טָהוֹר. עָקָרוֹ מִמְּקוֹמָן - טְמֵאָה. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל מְטַהֵר. רַבִּי אֶלְיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: בֵּית הַפְּרָס שֶׁגִּבְּשׁוּ בְּגַבְשׁוּשִׁין שֶׁאֵין יָכוֹל לְהַסִּיטָן - טְמֵאָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן: עֲזָקוֹ - אֵין לְךָ בְּדִיקָה גְּדוֹלָה מִזּוֹ! הִלַּךְ בְּבֵית הַפְּרָס לְמַטָּה מִשָּׁלֹשׁ, וְהוֹצִיא מִשָּׁם עָפָר - טָהוֹר:

י. הָלַךְ בֵּית הַפְּרָס זֶה - לֹא יְהַלֵּךְ בְּבֵית הַפְּרָס אַחֵר, וְאִם הָלַךְ - טָהוֹר. בְּצַר בֵּית הַפְּרָס זֶה - לֹא יִבְצֹר בֵּית הַפְּרָס אַחֵר. וְאִם בָּצַר - טָמֵא; אֵלּוּ דִּבְרֵי בֵּית הִלֵּל:

יא. הַשּׁוֹרֵף אֶת הַקַּשׁ וְאֶת הָעֲצֵה - שׁוֹרְפוֹ בְּמָקוֹמָן. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: שׁוֹרְפוֹ חוּצָה לָהּ. וְכֵן הָיָה רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: שָׂדֶה שֶׁאָבַד בָּהּ קֶבֶר - אֵין נִטַּעַת כָּל נָטַע וְאֵין נִזְרַעַת כָּל זֶרַע, וְחוֹפְרִין בְּתוֹכוֹ לְיֶרֶק, וְאֵין מְקַיְּמִין בְּתוֹכָהּ. מְזִין וְטוֹבְלִין, וְאֵין נוֹטְעִין בְּתוֹכָהּ מִקְשָׁאוֹת וּמִדְלָעוֹת, כְּדֵי שֶׁלֹּא לְהַרְגִּיל רֶגֶל אָדָם לְשָׁם:

יב. שָׂלשׁ בֵּית הַפְּרָס הֵן, שָׂדֶה שֶׁנֶּחְרַשׁ בָּהּ קֶבֶר, שָׂדֶה שֶׁאָבַד קֶבֶר בְּתוֹכָהּ, שָׂדֶה כּוּכִין. וְאֵיזוֹ הִיא שָׂדֶה כּוּכִין? כָּל שֶׁחוֹפֵר בָּאָרֶץ

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

הַשָּׁלֵם

וּמַבְלִיעַ אֶת הַכּוּכִין לַצְּדָדִין. מָצָא שָׂדֶה מְצֻיֶּנֶת, וְאֵין יָדוּעַ מַה טִּיבָהּ, אִם יֵשׁ שָׁם אִילָן - בְּיָדוּעַ שֶׁנֶּחְרַשׁ קֶבֶר בְּתוֹכָהּ. אֵין שָׁם אִילָן - בְּיָדוּעַ שֶׁאָבַד קֶבֶר בְּתוֹכָהּ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁיֵּשׁ שָׁם זֵקֶן אֶחָד אוֹ תַּלְמִיד חָכָם אֶחָד, שֶׁאֵין כָּל אָדָם בְּקִיאִין בְּכָךְ. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: חֶזְקַת עֲצָמוֹת הַמְכֻסִּין - הֲרֵי הֵן שֶׁל אָדָם, עַד שֶׁיְּוַדַּע שֶׁהֵן שֶׁל בְּהֵמָה. מִגְלִין - הֲרֵי הֵן שֶׁל בְּהֵמָה, עַד שֶׁיְּוַדַּע שֶׁהֵן שֶׁל אָדָם, מוֹדִין בֵּית שַׁמַּאי לְבֵית הִלֵּל: אֵין בּוֹדְקִין לִתְרוּמָה, אֶלָּא תִּשָּׂרֵף:

מַסֶּכֶת אָהֳלוֹת פֶּרֶק שְׁמוֹנָה עָשָׂר

א. חָמֵר בְּאֶרֶץ הָעַמִּים שֶׁאֵין בְּבֵית הַפְּרָס, וְחָמֵר בְּבֵית הַפְּרָס שֶׁאֵין בְּאֶרֶץ הָעַמִּים. שֶׁאֶרֶץ הָעַמִּים בְּתוּלָה שֶׁלֹּא טְמֵאָה, וּמְטַמְּאָה בְּבִיאָה, וְאֵין לְךָ טָהֳרָה מִטֻּמְאָתָהּ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּבֵית הַפְּרָס. חָמֵר בְּבֵית הַפְּרָס, שֶׁאֲפִילוּ טָהֳרָה מַקַּפְתּוֹ מֵאַרְבַּע רוּחוֹתָיו - הֲרֵי הוּא בְּחֶזְקַת בֵּית הַפְּרָס. אֶרֶץ הָעַמִּים, אִם יָכוֹל לְכָנֵס לָהּ בְּטָהֳרָה - טְהוֹרָה. וְכַמָּה תְּהֵא סְמוּכָה, וְיִהֵא יָכוֹל לְכָנֵס לָהּ בְּטָהֳרָה? רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אֲפִלּוּ תֵּלֶם אֶחָד - הֲרֵי זֶה מַפְסִיק. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: יָכוֹל אֲנִי לְהַאֲכִיל אֶת הַכֹּהֲנִים טָהֳרוֹת בְּבוּרְסְקִי שֶׁבְּצַיְּדִים, וְשֶׁבְּעֲדִירוֹת, וְשֶׁבַּלְּבְלֵב - מִפְּנֵי שֶׁסְּמוּכִין לַיָּם אוֹ לַנָּהָר. אָמְרוּ לוֹ: הֲרֵי פַּסְלֵי מַפְסִיק. חֶזְקַת דְּרָכִים שֶׁל עוֹלֵי בָבֶל, אַף עַל פִּי שֶׁמְּבֻלְעוֹת בְּאֶרֶץ הָעַמִּים - טְהוֹרוֹת. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: עַד מָקוֹם שֶׁאָדָם פּוֹנֶה מִימִינוֹ וּמִשְּׂמֹאלוֹ וְאֵין בּוֹשׁ. עֲיָרוֹת הַמְּבֻלָּעוֹת בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, כְּגוֹן סִיסִית וְחַבְרוֹתֶיהָ, אַשְׁקְלוֹן וְחַבְרוֹתֶיהָ, אַף עַל פִּי שֶׁפְּטוּרוֹת מִן הַמַּעֲשֵׂר וּמִן הַשְּׁבִיעִית - אֵין בָּהֶם מִשּׁוּם אֶרֶץ הָעַמִּים:

ב. הַנִּכְנָס לְאֶרֶץ הָעַמִּים בְּשָׂדֶה וּבְמִגְדָּל - טָהוֹר, בְּקָרוֹן, בְּעֶגְלָה, וּבִסְפִינָה, וּבְאַסְכְּרְיָא - טָמֵא. הַמַּכְנִיס רֹאשׁוֹ וְרֻבּוֹ לְאֶרֶץ הָעַמִּים - טָמֵא. כְּלִי חֶרֶס שֶׁהִכְנִיס אֵוִירוֹ לְאֶרֶץ הָעַמִּים - טָמֵא. הַסַּפְסָלִין וְהַקַּתַדְרָאוֹת, שֶׁהִכְנִיס רֻבָּן לְאֶרֶץ הָעַמִּים - טְמֵאִין:

ג. הַכֹּל עוֹשִׂין מְדוֹר הָעַמִּים, אֲפִלּוּ עֶבֶד, וַאֲפִילוּ אִשָּׁה, וַאֲפִילוּ סָרִיס, וַאֲפִלּוּ קָטָן בֶּן תֵּשַׁע שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד. עוֹבֵד כּוֹכָבִים הַנָּשׁוּי, וְכוּתִי הַנָּשׁוּי, עוֹבֵד כּוֹכָבִים שֶׁעֲבָדָיו כּוּתִים, וְכוּתִי שֶׁעֲבָדָיו עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים - עוֹשִׂים מְדוֹר הָעַמִּים. עַל מְדוֹר הָעַמִּים תּוֹלִין. רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף שׁוֹרְפִין. וְכַמָּה יִשְׁהֶה בְּתוֹכוֹ וְיִהְא צָרִיךְ בְּדִיקָה? אֲבָא יוֹדָן מְצִידֵן מְשׁוּם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: אַרְבָּעִים יוֹם, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין עִמּוֹ אִשָּׁה, וַהֲלָכָה כְּדִבְרָיו. הָיָה זֶה נִכְנַס וְזֶה יוֹצֵא, וְלֹא שָׁהָה שָׁם אַרְבָּעִים יוֹם - טָהוֹר. וְאִם שָׁהָה שָׁם אַרְבָּעִים יוֹם - טָמֵא. הַשּׁוֹמֵר, אִם שָׁהָה שָׁם אַרְבָּעִים יוֹם - טָמֵא, בִּזְמַן שֶׁנִּכְנַס וְיוֹצֵא, אַף עַל פִּי שֶׁשָּׁהָה שָׁם אַרְבָּעִים יוֹם - טָהוֹר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא בְּחֶזְקַת הַמְּשַׁתֵּמֵר. הַכֹּל נֶאֱמָנִין עָלָיו לְשָׁמְרוֹ, וַאֲפִילוּ עֶבֶד אוֹ שִׁפְחָה, וַאֲפִילוּ סָרִיס אוֹ קָטָן בֶּן תֵּשַׁע שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד:

ד. בֵּיבִין הַיּוֹצְאִין מֵאֶרֶץ הָעַמִּים לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל - עוֹשֶׂה לָהֶן סְרִיגוֹת, וּמְמַעֲטָן עַד פָּחוֹת מִטֶּפַח:

ה. כֵּיצַד בּוֹדְקִין מְדוֹר הָעַמִּים? יִשְׂרָאֵל נִכְנַס וְאַחַר כָּךְ כֹּהֵן, וְאִם נִכְנַס כֹּהֵן תְּחִלָּה, אַף עַל פִּי שֶׁמְּצָאוֹ רָצוּף בְּשַׁיִשׁ אוֹ בְּפִשְׁפֵּשׁ - טָמֵא:

ו. חֲנוּת, אֵין בָּהּ מִשּׁוּם מְדוֹר הָעַמִּים, אֶלָּא אִם כֵּן דָּר בְּתוֹכָהּ. אִסְטְוָנִית, אֵין בָּהּ מִשּׁוּם מְדוֹר הָעַמִּים, אֶלָּא אִם כֵּן דָּר בְּתוֹכָהּ. מְדוֹר הָעַמִּים, אַף עַל פִּי שֶׁחָרַב - הֲרֵי זֶה טָמֵא. וְאֵין מְדוֹר הָעַמִּים וּבֵית הַפְּרָס בְּחוּץ לָאָרֶץ. הָאוּנְרִיאוֹת, וְהָאוֹצָרוֹת, וְהַמֶּרְחָץ, וּבֵית הַמַּיִם, וּבֵית שַׁעַר, וַאֲוִיר הֶחָצֵר הַמְגֻלִּין, וְהַבּוּרְגָנִין, וְהַסְּכוֹת, וְהַמְּשׁוּנוֹת, וְהַצְּרִיפִין, וְהָאֳהָלִין - אֵין בָּהֶם מִשּׁוּם מְדוֹר הָעַמִּים. הַקַּסְטְרָאוֹת וְהַלְּגְיוֹנוֹת, רַבִּי מְטַמֵּא וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין. בֵּית הַחִיצוֹן וּבֵית הַזִּינוֹת, רַבִּי יְהוּדָה מְטַמֵּא וְרַבִּי יוֹסֵי מְטַהֵר. בֵּית שַׁעַר וַאֲוִיר הֶחָצֵר, בִּזְמַן שֶׁהֵן מְעֹרָבִין בְּמִדּוֹר הָעַמִּים - טְמֵאִין מִשּׁוּם מְדוֹר הָעַמִּים, אִם

תּוֹסֶפְתָּא

אֵין מְעָרְבִין בְּמִדּוֹר הָעַמִּים - אֵין טְמֵאִים מְשׁוּם מִדּוֹר הָעַמִּים. וְהָאֶסְטוֹנוֹת, אַף עַל פִּי שֶׁמְּעוֹרְבוֹת בְּמִדּוֹר הָעַמִּים - אֵין בָּהֶן מְשׁוּם מִדּוֹר הָעַמִּים:

ז. מִזְרָח מִכְּנֶגֶד מַטְרְפּוֹלִין שֶׁלָּהּ וְעַד כְּנֶגֶד הַגַּת שֶׁלָּהּ. הֵעִיד יְהוּדָה הַנַּחְתּוֹם עַל סְטָיו הַמִּזְרָחִי שֶׁהוּא טָהוֹר, וּשְׁאָר כֻּלָּהּ - טְמֵאָה:

ח. הַמְהַלֵּךְ מֵעַכּוֹ לִכְזִיב, מִימִינוֹ - הַדֶּרֶךְ טְהוֹרָה מִשֶּׁם אֶרֶץ הָעַמִּים, וְחַיֶּבֶת בְּמַעֲשֵׂר וּבַשְּׁבִיעִית, עַד שֶׁתְּוַדַּע שֶׁהִיא פְּטוּרָה. מִשְּׂמֹאל לַמַּעֲרָב - הַדֶּרֶךְ טְמֵאָה מִשֶּׁם אֶרֶץ הָעַמִּים, וּפְטוּרָה מִן הַמַּעֲשְׂרוֹת וּמִן הַשְּׁבִיעִית, עַד שֶׁתְּוַדַּע שֶׁהִיא חַיֶּבֶת עַד כְּזִיב. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּרַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר מִשֶּׁם אָבִיו: עַד לְכֻלַּאבִּי:

ט. בָּרְאשׁוֹנָה הָיוּ אוֹמְרִים: תְּחוּמֵי אַשְׁקְלוֹן, מִקֶּבֶר גָּדוֹל עַד יָגוּר, וְעַד גּוֹב, וְעַד תַּרְעִין - הָיוּ טְמֵאִין, וְנִמְנוּ עֲלֵיהֶן חֲכָמִים וּטְהָרוּם. הֵעִיד יְהוּדָה בֶּן יַעֲקֹב מִבֵּית גַּבְרַיָּא, וְיַעֲקֹב בְּרַבִּי יִצְחָק מִבֵּית גּוּפְנִין, עַל קֶסְרֵי שֶׁהֶחֱזִיקוּ בָּהּ מֵעוֹלָם בְּטָמְאָה, וְהִתִּירוּהָ שֶׁלֹּא בְּמִנְיָן. אָמַר רַבִּי חַנִּין: אוֹתָהּ שָׁנָה שְׁבִיעִית הָיְתָה, וְהָלְכוּ עוֹבְדֵי כוֹכָבִים לְקַרְקְסִיאוֹת שֶׁלָּהֶן, וְהִנִּיחוּ שׁוּק מָלֵא פֵּרוֹת, וּבָאוּ יִשְׂרָאֵל וּבְזָזוּם, בַּחֲזִירָתָן אָמְרוּ: בּוֹאוּ נֵלֵךְ אֵצֶל חֲכָמִים שֶׁמָּא הִתִּירוּ לָהֶן חֲזִירִים. אָמַר רַבִּי זְרִיקָא: בַּחֲמִשָּׁה בַּאֲדָר הַשֵּׁנִי נִמְנוּ עָלֶיהָ עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה זְקֵנִים וְהִתִּירוּהָ, שֶׁהָיוּ הַכֹּל נִכְנָסִים לְתוֹכָהּ:

י. מַעֲשֶׂה בְּרַבִּי, וְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּרַבִּי יוֹסֵי, וְרַבִּי אֶלְעָזָר הַקַּפָּר, שֶׁשָּׁבְתוּ בַּחֲנוּת שֶׁל עוֹבֵד כּוֹכָבִים בְּלוּד, וְהָיָה רַבִּי פִּנְחָס בֶּן יָאִיר יוֹשֵׁב לִפְנֵיהֶן, אָמְרוּ לוֹ: אַשְׁקְלוֹן, מַה אַתֶּם בָּהּ? אָמַר לָהֶן: מוֹכְרִים חִטִּין בַּבַּסִילְקָאוֹת שֶׁלָּהֶן, וְטוֹבְלִין וְאוֹכְלִין אֶת פִּסְחֵיהֶן לָעֶרֶב, אָמְרוּ לוֹ: מַהוּ שֶׁנָּהַג בָּהּ מִדּוֹר הָעַמִּים? אָמַר לָהֶן: כְּשִׁישָּׁה אַרְבָּעִים יוֹם. אָמְרוּ לוֹ: בּוֹא וְנִמְנֶה עָלֶיהָ לְפוֹטְרָהּ מִן הַמַּעֲשְׂרוֹת, וְלֹא נִמְנֶה עִמָּהֶם רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּרַבִּי יוֹסֵי. כְּשֶׁיָּצְאוּ, אָמַר לָהֶן: מִפְּנֵי מַה לֹא נִמְנֵיתָ עִמָּנוּ? אָמַר

הַשָּׁלֵם

לָהֶן: עַל שֶׁטִּמֵּאתִי טְהַרְתִּי, וְלֹא מַעֲשְׂרוֹת, מְתֻרָּא אֲנִי מִבֵּית דִּין הַגָּדוֹל שֶׁמָּא יָרִיצוּ גֻּלְגֻּלְתִּי:

מלכים ב פרק א

א וַיִּפְשַׁע מוֹאָב בְּיִשְׂרָאֵל אַחֲרֵי מוֹת
אַחְאָב: ב וַיִּפֹּל אֲחַזְיָה בְּעַד הַשְּׂבָכָה בַּעֲלִיָּתוֹ
אֲשֶׁר בְּשֹׁמְרוֹן וַיֶּחַל וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים וַיֹּאמֶר
אֲלֵהֶם לְכוּ דִרְשׁוּ בְּבַעַל זְבוּב אֱלֹהֵי עֶקְרוֹן אִם־
אֶחְיֶה מֵחֳלִי זֶה: {ס} ג וּמַלְאַךְ יְהוָה דִּבֶּר אֶל־
אֵלִיָּה הַתִּשְׁבִּי קוּם עֲלֵה לִקְרַאת מַלְאֲכֵי מֶלֶךְ־
שֹׁמְרוֹן וְדַבֵּר אֲלֵהֶם הֲמִבְּלִי אֵין־אֱלֹהִים בְּיִשְׂרָאֵל
אַתֶּם הֹלְכִים לִדְרֹשׁ בְּבַעַל זְבוּב אֱלֹהֵי
עֶקְרוֹן: ד וְלָכֵן כֹּה־אָמַר יְהוָה הַמִּטָּה אֲשֶׁר־עָלִיתָ
שָּׁם לֹא־תֵרֵד מִמֶּנָּה כִּי מוֹת תָּמוּת וַיֵּלֶךְ
אֵלִיָּה: ה וַיָּשׁוּבוּ הַמַּלְאָכִים אֵלָיו וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם
מַה־זֶּה שַׁבְתֶּם: ו וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו אִישׁ | עָלָה
לִקְרָאתֵנוּ וַיֹּאמֶר אֲלֵינוּ לְכוּ שׁוּבוּ אֶל־הַמֶּלֶךְ
אֲשֶׁר־שְׁלַח אֶתְכֶם וְדַבֵּרְתֶּם אֵלָיו כֹּה אָמַר יְהוָה
הֲמִבְּלִי אֵין־אֱלֹהִים בְּיִשְׂרָאֵל אַתָּה שֹׁלֵחַ לִדְרֹשׁ
בְּבַעַל זְבוּב אֱלֹהֵי עֶקְרוֹן לָכֵן הַמִּטָּה אֲשֶׁר־עָלִיתָ
שָּׁם לֹא־תֵרֵד מִמֶּנָּה כִּי־מוֹת תָּמוּת: ז וַיְדַבֵּר
אֲלֵהֶם מֶה מִשְׁפַּט הָאִישׁ אֲשֶׁר עָלָה לִקְרַאתְכֶם
וַיְדַבֵּר אֲלֵיכֶם אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה: ח וַיֹּאמְרוּ
אֵלָיו אִישׁ בַּעַל שֵׂעָר וְאֵזוֹר עוֹר אָזוּר בְּמָתְנָיו
וַיֹּאמֶר אֵלִיָּה הַתִּשְׁבִּי הוּא: ט וַיִּשְׁלַח אֵלָיו שַׂר־
חֲמִשִּׁים וַחֲמִשָּׁיו וַיַּעַל אֵלָיו וְהִנֵּה יֹשֵׁב עַל־רֹאשׁ
הָהָר וַיְדַבֵּר אֵלָיו אִישׁ הָאֱלֹהִים הַמֶּלֶךְ דִּבֶּר
רֵדָה: י וַיַּעַנֶה אֵלִיָּהוּ וַיְדַבֵּר אֶל־שַׂר הַחֲמִשִּׁים
וְאִם־אִישׁ אֱלֹהִים אָנִי תֵּרֶד אֵשׁ מִן־הַשָּׁמַיִם
וְתֹאכַל אֹתְךָ וְאֶת־חֲמִשֶּׁיךָ וַתֵּרֶד אֵשׁ מִן־הַשָּׁמַיִם
וַתֹּאכַל אֹתוֹ וְאֶת־חֲמִשָּׁיו: יא וַיָּשָׁב וַיִּשְׁלַח אֵלָיו
שַׂר־חֲמִשִּׁים אַחֵר וַחֲמִשָּׁיו וַיַּעַן וַיְדַבֵּר אֵלָיו אִישׁ
הָאֱלֹהִים כֹּה־אָמַר הַמֶּלֶךְ מְהֵרָה רֵדָה: יב וַיַּעַן
אֵלִיָּה וַיְדַבֵּר אֲלֵיהֶם אִם־אִישׁ הָאֱלֹהִים אָנִי תֵּרֶד
אֵשׁ מִן־הַשָּׁמַיִם וְתֹאכַל אֹתְךָ וְאֶת־חֲמִשֶּׁיךָ וַתֵּרֶד
אֵשׁ־אֱלֹהִים מִן־הַשָּׁמַיִם וַתֹּאכַל אֹתוֹ וְאֶת־
חֲמִשָּׁיו: יג וַיָּשָׁב וַיִּשְׁלַח שַׂר־חֲמִשִּׁים שְׁלִשִּׁים
וַחֲמִשָּׁיו וַיַּעַל וַיָּבֹא שַׂר־הַחֲמִשִּׁים הַשְּׁלִישִׁי וַיִּכְרַע
עַל־בִּרְכָּיו | לְנֶגֶד אֵלִיָּהוּ וַיִּתְחַנֵּן אֵלָיו וַיְדַבֵּר אֵלָיו
אִישׁ הָאֱלֹהִים תִּיקַר־נָא נַפְשִׁי וְנֶפֶשׁ עֲבָדֶיךָ אֵלֶּה
חֲמִשִּׁים בְּעֵינֶיךָ: יד הִנֵּה יָרְדָה אֵשׁ מִן־הַשָּׁמַיִם
וַתֹּאכַל אֶת־שְׁנֵי שָׂרֵי הַחֲמִשִּׁים הָרִאשֹׁנִים וְאֶת־
חֲמִשֵּׁיהֶם וְעַתָּה תִּיקַר נַפְשִׁי בְּעֵינֶיךָ:
{ס} טו וַיְדַבֵּר מַלְאַךְ יְהוָה אֶל־אֵלִיָּהוּ רֵד אוֹתוֹ
אַל־תִּירָא מִפָּנָיו וַיָּקָם וַיֵּרֶד אוֹתוֹ אֶל־
הַמֶּלֶךְ: טז וַיְדַבֵּר אֵלָיו כֹּה־אָמַר יְהוָה יַעַן אֲשֶׁר־
שָׁלַחְתָּ מַלְאָכִים לִדְרֹשׁ בְּבַעַל זְבוּב אֱלֹהֵי עֶקְרוֹן
הֲמִבְּלִי אֵין־אֱלֹהִים בְּיִשְׂרָאֵל לִדְרֹשׁ בִּדְבָרוֹ לָכֵן
הַמִּטָּה אֲשֶׁר־עָלִיתָ שָּׁם לֹא־תֵרֵד מִמֶּנָּה כִּי־מוֹת
תָּמוּת: יז וַיָּמָת כִּדְבַר יְהוָה | אֲשֶׁר־דִּבֶּר אֵלִיָּהוּ
וַיִּמְלֹךְ יְהוֹרָם תַּחְתָּיו {פ}
בִּשְׁנַת שְׁתַּיִם לִיהוֹרָם בֶּן־יְהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ יְהוּדָה כִּי
לֹא־הָיָה לוֹ בֵּן: {ס} יח וְיֶתֶר דִּבְרֵי אֲחַזְיָהוּ אֲשֶׁר
עָשָׂה הֲלוֹא־הֵמָּה כְתוּבִים עַל־סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים
לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל: {פ}

מלכים ב פרק ב

א וַיְהִי בְּהַעֲלוֹת יְהוָה אֶת־אֵלִיָּהוּ בַּסְּעָרָה הַשָּׁמָיְמָה
וַיֵּלֶךְ אֱלִיָּהוּ וֶאֱלִישָׁע מִן־הַגִּלְגָּל: ב וַיֹּאמֶר אֵלִיָּהוּ
אֶל־אֱלִישָׁע שֵׁב־נָא פֹּה כִּי יְהוָה שְׁלָחַנִי עַד־בֵּית־
אֵל וַיֹּאמֶר אֱלִישָׁע חַי־יְהוָה וְחֵי־נַפְשְׁךָ אִם־
אֶעֱזָבֶךָ וַיֵּרְדוּ בֵּית־אֵל: ג וַיֵּצְאוּ בְנֵי־הַנְּבִיאִים
אֲשֶׁר־בֵּית־אֵל אֶל־אֱלִישָׁע וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו הֲיָדַעְתָּ
כִּי הַיּוֹם יְהוָה לֹקֵחַ אֶת־אֲדֹנֶיךָ מֵעַל רֹאשֶׁךָ וַיֹּאמֶר
גַּם־אֲנִי יָדַעְתִּי הֱחֱשׁוּ: ד וַיֹּאמֶר לוֹ אֵלִיָּהוּ
אֱלִישָׁע | שֵׁב־נָא פֹּה כִּי יְהוָה שְׁלָחַנִי יְרִיחוֹ

וַיֹּאמֶר חַי־יְהוָה וְחֵי־נַפְשְׁךָ אִם־אֶעֱזָבֶךָ וַיָּבֹאוּ
יְרִיחוֹ: **ה** וַיִּגְּשׁוּ בְּנֵי־הַנְּבִיאִים אֲשֶׁר־בִּירִיחוֹ אֶל־
אֱלִישָׁע וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו הֲיָדַעְתָּ כִּי הַיּוֹם יְהוָה לֹקֵחַ
אֶת־אֲדֹנֶיךָ מֵעַל רֹאשֶׁךָ וַיֹּאמֶר גַּם־אֲנִי יָדַעְתִּי
הֱחֱשׁוּ: **ו** וַיֹּאמֶר לוֹ אֵלִיָּהוּ שֵׁב־נָא פֹּה כִּי יְהוָה
שְׁלָחַנִי הַיַּרְדֵּנָה וַיֹּאמֶר חַי־יְהוָה וְחֵי־נַפְשְׁךָ אִם־
אֶעֱזָבֶךָ וַיֵּלְכוּ שְׁנֵיהֶם: **ז** וַחֲמִשִּׁים אִישׁ מִבְּנֵי
הַנְּבִיאִים הָלְכוּ וַיַּעַמְדוּ מִנֶּגֶד מֵרָחוֹק וּשְׁנֵיהֶם
עָמְדוּ עַל־הַיַּרְדֵּן: **ח** וַיִּקַּח אֵלִיָּהוּ אֶת־אַדַּרְתּוֹ
וַיִּגְלֹם וַיַּכֶּה אֶת־הַמַּיִם וַיֵּחָצוּ הֵנָּה וָהֵנָּה וַיַּעַבְרוּ
שְׁנֵיהֶם בֶּחָרָבָה: **ט** וַיְהִי כְעָבְרָם וְאֵלִיָּהוּ אָמַר
אֶל־אֱלִישָׁע שְׁאַל מָה אֶעֱשֶׂה־לָּךְ בְּטֶרֶם אֶלָּקַח
מֵעִמָּךְ וַיֹּאמֶר אֱלִישָׁע וְיִהִי נָא פִּי־שְׁנַיִם בְּרוּחֲךָ
אֵלָי: **י** וַיֹּאמֶר הִקְשִׁיתָ לִשְׁאוֹל אִם־תִּרְאֶה אֹתִי
לֻקָּח מֵאִתְּךָ יְהִי־לְךָ כֵּן וְאִם־אַיִן לֹא יִהְיֶה: **יא** וַיְהִי
הֵמָּה הֹלְכִים הָלוֹךְ וְדַבֵּר וְהִנֵּה רֶכֶב־אֵשׁ וְסוּסֵי
אֵשׁ וַיַּפְרִדוּ בֵּין שְׁנֵיהֶם וַיַּעַל אֵלִיָּהוּ בַּסְעָרָה
הַשָּׁמָיִם: **יב** וֶאֱלִישָׁע רֹאֶה וְהוּא מְצַעֵק אָבִי | אָבִי
רֶכֶב יִשְׂרָאֵל וּפָרָשָׁיו וְלֹא רָאָהוּ עוֹד וַיַּחֲזֵק
בִּבְגָדָיו וַיִּקְרָעֵם לִשְׁנַיִם קְרָעִים: **יג** וַיָּרֶם אֶת־
אַדֶּרֶת אֵלִיָּהוּ אֲשֶׁר נָפְלָה מֵעָלָיו וַיָּשָׁב וַיַּעֲמֹד עַל־
שְׂפַת הַיַּרְדֵּן: **יד** וַיִּקַּח אֶת־אַדֶּרֶת אֵלִיָּהוּ אֲשֶׁר־
נָפְלָה מֵעָלָיו וַיַּכֶּה אֶת־הַמַּיִם וַיֹּאמַר אַיֵּה יְהוָה
אֱלֹהֵי אֵלִיָּהוּ אַף־הוּא | וַיַּכֶּה אֶת־הַמַּיִם וַיֵּחָצוּ
הֵנָּה וָהֵנָּה וַיַּעֲבֹר אֱלִישָׁע: **טו** וַיִּרְאֻהוּ בְנֵי־
הַנְּבִיאִים אֲשֶׁר־בִּירִיחוֹ מִנֶּגֶד וַיֹּאמְרוּ נָחָה רוּחַ
אֵלִיָּהוּ עַל־אֱלִישָׁע וַיָּבֹאוּ לִקְרָאתוֹ וַיִּשְׁתַּחֲווּ־לוֹ
אָרְצָה: **טז** וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו הִנֵּה־נָא יֵשׁ־אֶת־עַבָדֶיךָ
חֲמִשִּׁים אֲנָשִׁים בְּנֵי־חַיִל יֵלְכוּ נָא וִיבַקְשׁוּ אֶת־
אֲדֹנֶיךָ פֶּן־נְשָׂאוֹ רוּחַ יְהוָה וַיַּשְׁלְכֵהוּ בְּאַחַד
הֶהָרִים אוֹ בְּאַחַת הַגֵּיאוֹת (הַגֵּיאָוֹת) וַיֹּאמֶר לֹא
תִשְׁלָחוּ: **יז** וַיִּפְצְרוּ־בוֹ עַד־בֹּשׁ וַיֹּאמֶר שִׁלָּחוּ
וַיִּשְׁלְחוּ חֲמִשִּׁים אִישׁ וַיְבַקְשׁוּ שְׁלֹשָׁה־יָמִים וְלֹא
מְצָאֻהוּ: **יח** וַיָּשֻׁבוּ אֵלָיו וְהוּא יֹשֵׁב בִּירִיחוֹ וַיֹּאמֶר
אֲלֵהֶם הֲלֹא־אָמַרְתִּי אֲלֵיכֶם אַל־תֵּלֵכוּ:
{ס} **יט** וַיֹּאמְרוּ אַנְשֵׁי הָעִיר אֶל־אֱלִישָׁע הִנֵּה־נָּא
מוֹשַׁב הָעִיר טּוֹב בַּאֲשֶׁר אֲדֹנִי רֹאֶה וְהַמַּיִם רָעִים
וְהָאָרֶץ מְשַׁכֶּלֶת: **כ** וַיֹּאמֶר קְחוּ־לִי צְלֹחִית חֲדָשָׁה
וְשִׂימוּ שָׁם מֶלַח וַיִּקְחוּ אֵלָיו: **כא** וַיֵּצֵא אֶל־מוֹצָא
הַמַּיִם וַיַּשְׁלֶךְ־שָׁם מֶלַח וַיֹּאמֶר כֹּה־אָמַר יְהוָה
רִפֵּאתִי לַמַּיִם הָאֵלֶּה לֹא־יִהְיֶה מִשָּׁם עוֹד מָוֶת
וּמְשַׁכֶּלֶת: **כב** וַיֵּרָפוּ הַמַּיִם עַד הַיּוֹם הַזֶּה כִּדְבַר
אֱלִישָׁע אֲשֶׁר דִּבֵּר: {פ}
כג וַיַּעַל מִשָּׁם בֵּית־אֵל וְהוּא | עֹלֶה בַדֶּרֶךְ וּנְעָרִים
קְטַנִּים יָצְאוּ מִן־הָעִיר וַיִּתְקַלְסוּ־בוֹ וַיֹּאמְרוּ לוֹ
עֲלֵה קָרֵחַ עֲלֵה קָרֵחַ: **כד** וַיִּפֶן אַחֲרָיו וַיִּרְאֵם
וַיְקַלְלֵם בְּשֵׁם יְהוָה וַתֵּצֶאנָה שְׁתַּיִם דֻּבִּים מִן־
הַיַּעַר וַתְּבַקַּעְנָה מֵהֶם אַרְבָּעִים וּשְׁנֵי
יְלָדִים: **כה** וַיֵּלֶךְ מִשָּׁם אֶל־הַר הַכַּרְמֶל וּמִשָּׁם שָׁב
שֹׁמְרוֹן: {פ}

מלכים ב פרק ג

א וְיהוֹרָם בֶּן־אַחְאָב מָלַךְ עַל־יִשְׂרָאֵל בְּשֹׁמְרוֹן
בִּשְׁנַת שְׁמֹנֶה עֶשְׂרֵה לִיהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ יְהוּדָה
וַיִּמְלֹךְ שְׁתֵּים־עֶשְׂרֵה שָׁנָה: **ב** וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי
יְהוָה רַק לֹא כְאָבִיו וּכְאִמּוֹ וַיָּסַר אֶת־מַצְּבַת
הַבַּעַל אֲשֶׁר עָשָׂה אָבִיו: **ג** רַק בְּחַטֹּאוֹת יָרָבְעָם
בֶּן־נְבָט אֲשֶׁר־הֶחֱטִיא אֶת־יִשְׂרָאֵל דָּבֵק לֹא־סָר
מִמֶּנָּה: {פ}
ד וּמֵישַׁע מֶלֶךְ־מוֹאָב הָיָה נֹקֵד וְהַשִּׁיב לְמֶלֶךְ־
יִשְׂרָאֵל מֵאָה־אֶלֶף כָּרִים וּמֵאָה אֶלֶף אֵילִים
צֶמֶר: **ה** וַיְהִי כְּמוֹת אַחְאָב וַיִּפְשַׁע מֶלֶךְ־מוֹאָב
בְּמֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל: **ו** וַיֵּצֵא הַמֶּלֶךְ יְהוֹרָם בַּיּוֹם הַהוּא
מִשֹּׁמְרוֹן וַיִּפְקֹד אֶת־כָּל־יִשְׂרָאֵל: **ז** וַיֵּלֶךְ וַיִּשְׁלַח

אֶל־יְהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ־יְהוּדָה לֵאמֹר מֶלֶךְ מוֹאָב פָּשַׁע
בִּי הֲתֵלֵךְ אִתִּי אֶל־מוֹאָב לַמִּלְחָמָה וַיֹּאמֶר אֶעֱלֶה
כָּמוֹנִי כָמוֹךָ כְּעַמִּי כְעַמֶּךָ כְּסוּסַי
כְּסוּסֶיךָ: **ח** וַיֹּאמֶר אֵי־זֶה הַדֶּרֶךְ נַעֲלֶה וַיֹּאמֶר
דֶּרֶךְ מִדְבַּר אֱדוֹם: **ט** וַיֵּלֶךְ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וּמֶלֶךְ־
יְהוּדָה וּמֶלֶךְ אֱדוֹם וַיָּסֹבּוּ דֶּרֶךְ שִׁבְעַת יָמִים וְלֹא־
הָיָה מַיִם לַמַּחֲנֶה וְלַבְּהֵמָה אֲשֶׁר
בְּרַגְלֵיהֶם: **י** וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אֲהָהּ כִּי־קָרָא
יְהוָה לִשְׁלֹשֶׁת הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה לָתֵת אוֹתָם בְּיַד־
מוֹאָב: {ס} **יא** וַיֹּאמֶר יְהוֹשָׁפָט הַאֵין פֹּה נָבִיא
לַיהוָה וְנִדְרְשָׁה אֶת־יְהוָה מֵאוֹתוֹ וַיַּעַן אֶחָד
מֵעַבְדֵי מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר פֹּה אֱלִישָׁע בֶּן־שָׁפָט
אֲשֶׁר־יָצַק מַיִם עַל־יְדֵי אֵלִיָּהוּ: **יב** וַיֹּאמֶר יְהוֹשָׁפָט
יֶשׁ אוֹתוֹ דְּבַר־יְהוָה וַיֵּרְדוּ אֵלָיו מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל
וִיהוֹשָׁפָט וּמֶלֶךְ אֱדוֹם: **יג** וַיֹּאמֶר אֱלִישָׁע אֶל־מֶלֶךְ
יִשְׂרָאֵל מַה־לִּי וָלָךְ לֵךְ אֶל־נְבִיאֵי אָבִיךָ וְאֶל־
נְבִיאֵי אִמֶּךָ וַיֹּאמֶר לוֹ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אַל כִּי־קָרָא
יְהוָה לִשְׁלֹשֶׁת הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה לָתֵת אוֹתָם בְּיַד־
מוֹאָב: **יד** וַיֹּאמֶר אֱלִישָׁע חַי־יְהוָה צְבָאוֹת אֲשֶׁר
עָמַדְתִּי לְפָנָיו כִּי לוּלֵי פְּנֵי יְהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ־יְהוּדָה
אֲנִי נֹשֵׂא אִם־אַבִּיט אֵלֶיךָ וְאִם־אֶרְאֶךָּ: **טו** וְעַתָּה
קְחוּ־לִי מְנַגֵּן וְהָיָה כְּנַגֵּן הַמְנַגֵּן וַתְּהִי עָלָיו יַד־
יְהוָה: **טז** וַיֹּאמֶר כֹּה אָמַר יְהוָה עֲשֹׂה הַנַּחַל הַזֶּה
גֵּבִים | גֵּבִים: **יז** כִּי־כֹה | אָמַר יְהוָה לֹא־תִרְאוּ
רוּחַ וְלֹא־תִרְאוּ גֶּשֶׁם וְהַנַּחַל הַהוּא יִמָּלֵא מָיִם
וּשְׁתִיתֶם אַתֶּם וּמִקְנֵיכֶם וּבְהֶמְתְּכֶם: **יח** וְנָקֵל
זֹאת בְּעֵינֵי יְהוָה וְנָתַן אֶת־מוֹאָב
בְּיֶדְכֶם: **יט** וְהִכִּיתֶם כָּל־עִיר מִבְצָר וְכָל־עִיר
מִבְחוֹר וְכָל־עֵץ טוֹב תַּפִּילוּ וְכָל־מַעְיְנֵי־מַיִם
תִּסְתֹּמוּ וְכָל־ חֶלְקָה הַטּוֹבָה תַּכְאִבוּ
בָּאֲבָנִים: **כ** וַיְהִי בַבֹּקֶר כָּעֲלוֹת הַמִּנְחָה וְהִנֵּה־מַיִם
בָּאִים מִדֶּרֶךְ אֱדוֹם וַתִּמָּלֵא הָאָרֶץ אֶת־
הַמָּיִם: **כא** וְכָל־מוֹאָב שָׁמְעוּ כִּי־עָלוּ הַמְּלָכִים
לְהִלָּחֶם בָּם וַיִּצָּעֲקוּ מִכֹּל חֹגֶר חֲגֹרָה וָמַעְלָה
וַיַּעַמְדוּ עַל־הַגְּבוּל: **כב** וַיַּשְׁכִּימוּ בַבֹּקֶר וְהַשֶּׁמֶשׁ
זָרְחָה עַל־הַמָּיִם וַיִּרְאוּ מוֹאָב מִנֶּגֶד אֶת־הַמַּיִם
אֲדֻמִּים כַּדָּם: **כג** וַיֹּאמְרוּ דָּם זֶה הֶחֱרֵב נֶחֱרְבוּ
הַמְּלָכִים וַיַּכּוּ אִישׁ אֶת־רֵעֵהוּ וְעַתָּה לַשָּׁלָל
מוֹאָב: **כד** וַיָּבֹאוּ אֶל־מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל וַיָּקֻמוּ
יִשְׂרָאֵל וַיַּכּוּ אֶת־מוֹאָב וַיָּנֻסוּ מִפְּנֵיהֶם ויבו־ (וַיַּכּוּ־
) בָּהּ וְהַכּוֹת אֶת־מוֹאָב: **כה** וְהֶעָרִים יַהֲרֹסוּ וְכָל־
חֶלְקָה טוֹבָה יַשְׁלִיכוּ אִישׁ־אַבְנוֹ וּמִלְאוּהָ וְכָל־
מַעְיַן־מַיִם יִסְתֹּמוּ וְכָל־עֵץ־טוֹב יַפִּילוּ עַד־הִשְׁאִיר
אַבְנֶיהָ בַּקִּיר חֳרֶשֶׁת וַיָּסֹבּוּ הַקַּלָּעִים
וַיַּכּוּהָ: **כו** וַיַּרְא מֶלֶךְ מוֹאָב כִּי־חָזַק מִמֶּנּוּ
הַמִּלְחָמָה וַיִּקַּח אִתּוֹ שְׁבַע־מֵאוֹת אִישׁ שֹׁלֵף חֶרֶב
לְהַבְקִיעַ אֶל־מֶלֶךְ אֱדוֹם וְלֹא יָכְלוּ: **כז** וַיִּקַּח אֶת־
בְּנוֹ הַבְּכוֹר אֲשֶׁר־יִמְלֹךְ תַּחְתָּיו וַיַּעֲלֵהוּ עֹלָה עַל־
הַחוֹמָה וַיְהִי קֶצֶף־גָּדוֹל עַל־יִשְׂרָאֵל וַיִּסְעוּ מֵעָלָיו
וַיָּשֻׁבוּ לָאָרֶץ: {פ}

מלכים ב פרק ד

א וְאִשָּׁה אַחַת מִנְּשֵׁי בְנֵי־הַנְּבִיאִים צָעֲקָה אֶל־
אֱלִישָׁע לֵאמֹר עַבְדְּךָ אִישִׁי מֵת וְאַתָּה יָדַעְתָּ כִּי
עַבְדְּךָ הָיָה יָרֵא אֶת־יְהוָה וְהַנֹּשֶׁה בָּא לָקַחַת אֶת־
שְׁנֵי יְלָדַי לוֹ לַעֲבָדִים: **ב** וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ אֱלִישָׁע מָה
אֶעֱשֶׂה־לָּךְ הַגִּידִי לִי מַה־יֶּשׁ־לכי (לָךְ) בַּבַּיִת
וַתֹּאמֶר אֵין לְשִׁפְחָתְךָ כֹל בַּבַּיִת כִּי אִם־אָסוּךְ
שָׁמֶן: **ג** וַיֹּאמֶר לְכִי שַׁאֲלִי־לָךְ כֵּלִים מִן־הַחוּץ
מֵאֵת כָּל־שכנכי (שְׁכֵנָיִךְ) כֵּלִים רֵקִים אַל־
תַּמְעִיטִי: **ד** וּבָאת וְסָגַרְתְּ הַדֶּלֶת בַּעֲדֵךְ וּבְעַד־
בָּנַיִךְ וְיָצַקְתְּ עַל כָּל־הַכֵּלִים הָאֵלֶּה וְהַמָּלֵא
תַּסִּיעִי: **ה** וַתֵּלֶךְ מֵאִתּוֹ וַתִּסְגֹּר הַדֶּלֶת בַּעֲדָהּ וּבְעַד
בָּנֶיהָ הֵם מַגִּישִׁים אֵלֶיהָ וְהִיא מיצקת

(מוֹצָקֶת): **ו** וַיְהִי | בִּמְלֹאת הַכֵּלִים וַתֹּאמֶר אֶל־
בְּנָהּ הַגִּישָׁה אֵלַי עוֹד כֶּלִי וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ אֵין עוֹד
כֶּלִי וַיַּעֲמֹד הַשָּׁמֶן: **ז** וַתָּבֹא וַתַּגֶּד לְאִישׁ הָאֱלֹהִים
וַיֹּאמֶר לְכִי מִכְרִי אֶת־הַשָּׁמֶן וְשַׁלְּמִי אֶת־נשיכי
(נִשְׁיֵךְ) וְאַתְּ בניכי (וּבָנַיִךְ) תִּחְיֵי בַּנּוֹתָר: {פ}
ח וַיְהִי הַיּוֹם וַיַּעֲבֶר אֱלִישָׁע אֶל־שׁוּנֵם וְשָׁם אִשָּׁה
גְּדוֹלָה וַתַּחֲזֶק־בּוֹ לֶאֱכָל־לָחֶם וַיְהִי מִדֵּי עָבְרוֹ יָסֻר
שָׁמָּה לֶאֱכָל־לָחֶם: **ט** וַתֹּאמֶר אֶל־אִישָׁהּ הִנֵּה־נָא
יָדַעְתִּי כִּי אִישׁ אֱלֹהִים קָדוֹשׁ הוּא עֹבֵר עָלֵינוּ
תָּמִיד: **י** נַעֲשֶׂה־נָּא עֲלִיַּת־קִיר קְטַנָּה וְנָשִׂים לוֹ
שָׁם מִטָּה וְשֻׁלְחָן וְכִסֵּא וּמְנוֹרָה וְהָיָה בְּבֹאוֹ אֵלֵינוּ
יָסוּר שָׁמָּה: **יא** וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֹא שָׁמָּה וַיָּסַר אֶל־
הָעֲלִיָּה וַיִּשְׁכַּב־שָׁמָּה: **יב** וַיֹּאמֶר אֶל־גֵּיחֲזִי נַעֲרוֹ
קְרָא לַשּׁוּנַמִּית הַזֹּאת וַיִּקְרָא־לָהּ וַתַּעֲמֹד
לְפָנָיו: **יג** וַיֹּאמֶר לוֹ אֱמָר־נָא אֵלֶיהָ הִנֵּה חָרַדְתְּ |
אֵלֵינוּ אֶת־כָּל־הַחֲרָדָה הַזֹּאת מֶה לַעֲשׂוֹת לָךְ הֲיֵשׁ
לְדַבֵּר־לָךְ אֶל־הַמֶּלֶךְ אוֹ אֶל־שַׂר הַצָּבָא וַתֹּאמֶר
בְּתוֹךְ עַמִּי אָנֹכִי יֹשֶׁבֶת: **יד** וַיֹּאמֶר וּמֶה לַעֲשׂוֹת
לָהּ וַיֹּאמֶר גֵּיחֲזִי אָבָל בֵּן אֵין־לָהּ וְאִישָׁהּ
זָקֵן: **טו** וַיֹּאמֶר קְרָא־לָהּ וַיִּקְרָא־לָהּ וַתַּעֲמֹד
בַּפֶּתַח: **טז** וַיֹּאמֶר לַמּוֹעֵד הַזֶּה כָּעֵת חַיָּה אתי
(אַתְּ) חֹבֶקֶת בֵּן וַתֹּאמֶר אַל־אֲדֹנִי אִישׁ הָאֱלֹהִים
אַל־תְּכַזֵּב בְּשִׁפְחָתֶךָ: **יז** וַתַּהַר הָאִשָּׁה וַתֵּלֶד בֵּן
לַמּוֹעֵד הַזֶּה כָּעֵת חַיָּה אֲשֶׁר־דִּבֶּר אֵלֶיהָ
אֱלִישָׁע: **יח** וַיִּגְדַּל הַיֶּלֶד וַיְהִי הַיּוֹם וַיֵּצֵא אֶל־אָבִיו
אֶל־הַקֹּצְרִים: **יט** וַיֹּאמֶר אֶל־אָבִיו רֹאשִׁי | רֹאשִׁי
וַיֹּאמֶר אֶל־הַנַּעַר שָׂאֵהוּ אֶל־אִמּוֹ: **כ** וַיִּשָּׂאֵהוּ
וַיְבִיאֵהוּ אֶל־אִמּוֹ וַיֵּשֶׁב עַל־בִּרְכֶּיהָ עַד־הַצָּהֳרַיִם
וַיָּמֹת: **כא** וַתַּעַל וַתַּשְׁכִּבֵהוּ עַל־מִטַּת אִישׁ
הָאֱלֹהִים וַתִּסְגֹּר בַּעֲדוֹ וַתֵּצֵא: **כב** וַתִּקְרָא אֶל־
אִישָׁהּ וַתֹּאמֶר שִׁלְחָה נָא לִי אֶחָד מִן־הַנְּעָרִים
וְאַחַת הָאֲתֹנוֹת וְאָרוּצָה עַד־אִישׁ הָאֱלֹהִים
וְאָשׁוּבָה: **כג** וַיֹּאמֶר מַדּוּעַ אתי (אַתְּ) הלכתי
(הוֹלֶכֶת) אֵלָיו הַיּוֹם לֹא־חֹדֶשׁ וְלֹא שַׁבָּת וַתֹּאמֶר
שָׁלוֹם: **כד** וַתַּחֲבֹשׁ הָאָתוֹן וַתֹּאמֶר אֶל־נַעֲרָהּ נְהַג
וָלֵךְ אַל־תַּעֲצָר־לִי לִרְכֹּב כִּי אִם־אָמַרְתִּי
לָךְ: **כה** וַתֵּלֶךְ וַתָּבֹא אֶל־אִישׁ הָאֱלֹהִים אֶל־הָהָר
הַכַּרְמֶל וַיְהִי כִּרְאוֹת אִישׁ־הָאֱלֹהִים אֹתָהּ מִנֶּגֶד
וַיֹּאמֶר אֶל־גֵּיחֲזִי נַעֲרוֹ הִנֵּה הַשּׁוּנַמִּית
הַלָּז: **כו** עַתָּה רוּץ־נָא לִקְרָאתָהּ וֶאֱמָר־לָהּ
הֲשָׁלוֹם לָךְ הֲשָׁלוֹם לְאִישֵׁךְ הֲשָׁלוֹם לַיֶּלֶד וַתֹּאמֶר
שָׁלוֹם: **כז** וַתָּבֹא אֶל־אִישׁ הָאֱלֹהִים אֶל־הָהָר
וַתַּחֲזֶק בְּרַגְלָיו וַיִּגַּשׁ גֵּיחֲזִי לְהָדְפָהּ וַיֹּאמֶר אִישׁ
הָאֱלֹהִים הַרְפֵּה־לָהּ כִּי־נַפְשָׁהּ מָרָה־לָּהּ וַיהוָה
הֶעְלִים מִמֶּנִּי וְלֹא הִגִּיד לִי: **כח** וַתֹּאמֶר הֲשָׁאַלְתִּי
בֵן מֵאֵת אֲדֹנִי הֲלֹא אָמַרְתִּי לֹא תַשְׁלֶה
אֹתִי: **כט** וַיֹּאמֶר לְגֵיחֲזִי חֲגֹר מָתְנֶיךָ וְקַח
מִשְׁעַנְתִּי בְיָדְךָ וָלֵךְ כִּי־תִמְצָא אִישׁ לֹא תְבָרְכֶנּוּ
וְכִי־יְבָרֶכְךָ אִישׁ לֹא תַעֲנֶנּוּ וְשַׂמְתָּ מִשְׁעַנְתִּי עַל־
פְּנֵי הַנָּעַר: **ל** וַתֹּאמֶר אֵם הַנַּעַר חַי־יְהוָה וְחֵי־
נַפְשְׁךָ אִם־אֶעֱזָבֶךָּ וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ אַחֲרֶיהָ: **לא** וְגֵחֲזִי
עָבַר לִפְנֵיהֶם וַיָּשֶׂם אֶת־הַמִּשְׁעֶנֶת עַל־פְּנֵי הַנָּעַר
וְאֵין קוֹל וְאֵין קָשֶׁב וַיָּשָׁב לִקְרָאתוֹ וַיַּגֶּד־לוֹ לֵאמֹר
לֹא הֵקִיץ הַנָּעַר: **לב** וַיָּבֹא אֱלִישָׁע הַבַּיְתָה וְהִנֵּה
הַנַּעַר מֵת מֻשְׁכָּב עַל־מִטָּתוֹ: **לג** וַיָּבֹא וַיִּסְגֹּר
הַדֶּלֶת בְּעַד שְׁנֵיהֶם וַיִּתְפַּלֵּל אֶל־יְהוָה: **לד** וַיַּעַל
וַיִּשְׁכַּב עַל־הַיֶּלֶד וַיָּשֶׂם פִּיו עַל־פִּיו וְעֵינָיו עַל־עֵינָיו
וְכַפָּיו עַל־כַּפָּיו וַיִּגְהַר עָלָיו וַיָּחֶם בְּשַׂר
הַיֶּלֶד: **לה** וַיָּשָׁב וַיֵּלֶךְ בַּבַּיִת אַחַת הֵנָּה וְאַחַת הֵנָּה
וַיַּעַל וַיִּגְהַר עָלָיו וַיְזוֹרֶר הַנַּעַר עַד־שָׁבַע פְּעָמִים
וַיִּפְקַח הַנַּעַר אֶת־עֵינָיו: **לו** וַיִּקְרָא אֶל־גֵּיחֲזִי
וַיֹּאמֶר קְרָא אֶל־הַשֻּׁנַמִּית הַזֹּאת וַיִּקְרָאֶהָ וַתָּבֹא
אֵלָיו וַיֹּאמֶר שְׂאִי בִנֵךְ: **לז** וַתָּבֹא וַתִּפֹּל עַל־רַגְלָיו
וַתִּשְׁתַּחוּ אָרְצָה וַתִּשָּׂא אֶת־בְּנָהּ וַתֵּצֵא: {פ}

לח וֶאֱלִישָׁע שָׁב הַגִּלְגָּלָה וְהָרָעָב בָּאָרֶץ וּבְנֵי הַנְּבִיאִים יְשְׁבִים לְפָנָיו וַיֹּאמֶר לְנַעֲרוֹ שְׂפֹת הַסִּיר הַגְּדוֹלָה וּבַשֵּׁל נָזִיד לִבְנֵי הַנְּבִיאִים: **לט** וַיֵּצֵא אֶחָד אֶל־הַשָּׂדֶה לְלַקֵּט אֹרֹת וַיִּמְצָא גֶּפֶן שָׂדֶה וַיְלַקֵּט מִמֶּנּוּ פַּקֻּעֹת שָׂדֶה מְלֹא בִגְדּוֹ וַיָּבֹא וַיְפַלַּח אֶל־סִיר הַנָּזִיד כִּי־לֹא יָדָעוּ: **מ** וַיִּצְקוּ לָאֲנָשִׁים לֶאֱכֹל וַיְהִי כְּאָכְלָם מֵהַנָּזִיד וְהֵמָּה צָעָקוּ וַיֹּאמְרוּ מָוֶת בַּסִּיר אִישׁ הָאֱלֹהִים וְלֹא יָכְלוּ לֶאֱכֹל: **מא** וַיֹּאמֶר וּקְחוּ־קֶמַח וַיַּשְׁלֵךְ אֶל־הַסִּיר וַיֹּאמֶר צַק לָעָם וְיֹאכֵלוּ וְלֹא הָיָה דָּבָר רָע בַּסִּיר: {ס} **מב** וְאִישׁ בָּא מִבַּעַל שָׁלִשָׁה וַיָּבֵא לְאִישׁ הָאֱלֹהִים לֶחֶם בִּכּוּרִים עֶשְׂרִים־לֶחֶם שְׂעֹרִים וְכַרְמֶל בְּצִקְלֹנוֹ וַיֹּאמֶר תֵּן לָעָם וְיֹאכֵלוּ: **מג** וַיֹּאמֶר מְשָׁרְתוֹ מָה אֶתֵּן זֶה לִפְנֵי מֵאָה אִישׁ וַיֹּאמֶר תֵּן לָעָם וְיֹאכֵלוּ כִּי כֹה אָמַר יְהוָה אָכֹל וְהוֹתֵר: **מד** וַיִּתֵּן לִפְנֵיהֶם וַיֹּאכְלוּ וַיּוֹתִרוּ כִּדְבַר יְהוָה: {פ}

מלכים ב פרק ה

א וְנַעֲמָן שַׂר־צְבָא מֶלֶךְ־אֲרָם הָיָה אִישׁ גָּדוֹל לִפְנֵי אֲדֹנָיו וּנְשֻׂא פָנִים כִּי־בוֹ נָתַן־יְהוָה תְּשׁוּעָה לַאֲרָם וְהָאִישׁ הָיָה גִּבּוֹר חַיִל מְצֹרָע: **ב** וַאֲרַם יָצְאוּ גְדוּדִים וַיִּשְׁבּוּ מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל נַעֲרָה קְטַנָּה וַתְּהִי לִפְנֵי אֵשֶׁת נַעֲמָן: **ג** וַתֹּאמֶר אֶל־גְּבִרְתָּהּ אֲחַלֵי אֲדֹנִי לִפְנֵי הַנָּבִיא אֲשֶׁר בְּשֹׁמְרוֹן אָז יֵאָסֵף אֹתוֹ מְצָרַעְתּוֹ: **ד** וַיָּבֹא וַיַּגֶּד לַאדֹנָיו לֵאמֹר כָּזֹאת וְכָזֹאת דִּבְּרָה הַנַּעֲרָה אֲשֶׁר מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל: **ה** וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ־אֲרָם לֵךְ־בֹּא וְאֶשְׁלְחָה סֵפֶר אֶל־מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וַיֵּלֶךְ וַיִּקַּח בְּיָדוֹ עֶשֶׂר כִּכְּרֵי־כֶסֶף וְשֵׁשֶׁת אֲלָפִים זָהָב וְעֶשֶׂר חֲלִיפוֹת בְּגָדִים: **ו** וַיָּבֵא הַסֵּפֶר אֶל־מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר וְעַתָּה כְּבוֹא הַסֵּפֶר הַזֶּה אֵלֶיךָ הִנֵּה שָׁלַחְתִּי אֵלֶיךָ אֶת־נַעֲמָן עַבְדִּי וַאֲסַפְתּוֹ מְצָרַעְתּוֹ: **ז** וַיְהִי כִּקְרֹא מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַסֵּפֶר וַיִּקְרַע בְּגָדָיו וַיֹּאמֶר הַאֱלֹהִים אָנִי לְהָמִית וְלְהַחֲיוֹת כִּי־זֶה שֹׁלֵחַ אֵלַי לֶאֱסֹף אִישׁ מְצָרַעְתּוֹ כִּי אַךְ־דְּעוּ־נָא וּרְאוּ כִּי־מִתְאַנֶּה הוּא לִי: **ח** וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ | אֱלִישָׁע אִישׁ־הָאֱלֹהִים כִּי־קָרַע מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל אֶת־בְּגָדָיו וַיִּשְׁלַח אֶל־הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר לָמָּה קָרַעְתָּ בְּגָדֶיךָ יָבֹא־נָא אֵלַי וְיֵדַע כִּי יֵשׁ נָבִיא בְּיִשְׂרָאֵל: **ט** וַיָּבֹא נַעֲמָן בְּסוּסָו וּבְרִכְבּוֹ וַיַּעֲמֹד פֶּתַח־הַבַּיִת לֶאֱלִישָׁע: **י** וַיִּשְׁלַח אֵלָיו אֱלִישָׁע מַלְאָךְ לֵאמֹר הָלוֹךְ וְרָחַצְתָּ שֶׁבַע־פְּעָמִים בַּיַּרְדֵּן וְיָשֹׁב בְּשָׂרְךָ לְךָ וּטְהָר: **יא** וַיִּקְצֹף נַעֲמָן וַיֵּלֶךְ וַיֹּאמֶר הִנֵּה אָמַרְתִּי אֵלַי | יֵצֵא יָצוֹא וְעָמַד וְקָרָא בְּשֵׁם־יְהוָה אֱלֹהָיו וְהֵנִיף יָדוֹ אֶל־הַמָּקוֹם וְאָסַף הַמְצֹרָע: **יב** הֲלֹא טוֹב אבנה (אֲמָנָה) וּפַרְפַּר נַהֲרוֹת דַּמֶּשֶׂק מִכֹּל מֵימֵי יִשְׂרָאֵל הֲלֹא־אֶרְחַץ בָּהֶם וְטָהֵרְתִּי וַיִּפֶן וַיֵּלֶךְ בְּחֵמָה: **יג** וַיִּגְּשׁוּ עֲבָדָיו וַיְדַבְּרוּ אֵלָיו וַיֹּאמְרוּ אָבִי דָּבָר גָּדוֹל הַנָּבִיא דִּבֶּר אֵלֶיךָ הֲלוֹא תַעֲשֶׂה וְאַף כִּי־אָמַר אֵלֶיךָ רְחַץ וּטְהָר: **יד** וַיֵּרֶד וַיִּטְבֹּל בַּיַּרְדֵּן שֶׁבַע פְּעָמִים כִּדְבַר אִישׁ הָאֱלֹהִים וַיָּשָׁב בְּשָׂרוֹ כִּבְשַׂר נַעַר קָטֹן וַיִּטְהָר: **טו** וַיָּשָׁב אֶל־אִישׁ הָאֱלֹהִים הוּא וְכָל־מַחֲנֵהוּ וַיָּבֹא וַיַּעֲמֹד לְפָנָיו וַיֹּאמֶר הִנֵּה־נָא יָדַעְתִּי כִּי אֵין אֱלֹהִים בְּכָל־הָאָרֶץ כִּי אִם־בְּיִשְׂרָאֵל וְעַתָּה קַח־נָא בְרָכָה מֵאֵת עַבְדֶּךָ: **טז** וַיֹּאמֶר חַי־יְהוָה אֲשֶׁר־עָמַדְתִּי לְפָנָיו אִם־אֶקָּח וַיִּפְצַר־בּוֹ לָקַחַת וַיְמָאֵן: **יז** וַיֹּאמֶר נַעֲמָן וְלֹא יִתַּן־נָא לְעַבְדְּךָ מַשָּׂא צֶמֶד־פְּרָדִים אֲדָמָה כִּי לוֹא־יַעֲשֶׂה עוֹד עַבְדְּךָ עֹלָה וָזֶבַח לֵאלֹהִים אֲחֵרִים כִּי אִם־לַיהוָה: **יח** לַדָּבָר הַזֶּה יִסְלַח יְהוָה לְעַבְדֶּךָ בְּבוֹא אֲדֹנִי בֵית־רִמּוֹן לְהִשְׁתַּחֲוֹת שָׁמָּה וְהוּא | נִשְׁעָן עַל־יָדִי וְהִשְׁתַּחֲוֵיתִי בֵּית רִמֹּן בְּהִשְׁתַּחֲוָיָתִי בֵּית רִמֹּן יִסְלַח־נא ( ) יְהוָה לְעַבְדְּךָ בַּדָּבָר הַזֶּה: **יט** וַיֹּאמֶר לוֹ לֵךְ לְשָׁלוֹם וַיֵּלֶךְ מֵאִתּוֹ כִּבְרַת־

אָרֶץ: {ס} **כ** וַיֹּאמֶר גֵּיחֲזִי נַעַר אֱלִישָׁע אִישׁ־
הָאֱלֹהִים הִנֵּה | חָשַׂךְ אֲדֹנִי אֶת־נַעֲמָן הָאֲרַמִּי הַזֶּה
מִקַּחַת מִיָּדוֹ אֶת אֲשֶׁר־הֵבִיא חַי־יְהוָה כִּי־אִם־
רַצְתִּי אַחֲרָיו וְלָקַחְתִּי מֵאִתּוֹ מְאוּמָה: **כא** וַיִּרְדֹּף
גֵּיחֲזִי אַחֲרֵי נַעֲמָן וַיַּרְא נַעֲמָן רָץ אַחֲרָיו וַיִּפֹּל
מֵעַל הַמֶּרְכָּבָה לִקְרָאתוֹ וַיֹּאמֶר
הֲשָׁלוֹם: **כב** וַיֹּאמֶר | שָׁלוֹם אֲדֹנִי שְׁלָחַנִי לֵאמֹר
הִנֵּה עַתָּה זֶה בָּאוּ אֵלַי שְׁנֵי־נְעָרִים מֵהַר אֶפְרַיִם
מִבְּנֵי הַנְּבִיאִים תְּנָה־נָּא לָהֶם כִּכַּר־כֶּסֶף וּשְׁתֵּי
חֲלִפוֹת בְּגָדִים: **כג** וַיֹּאמֶר נַעֲמָן הוֹאֶל קַח כִּכָּרָיִם
וַיִּפְרָץ־בּוֹ וַיָּצַר כִּכְּרַיִם כֶּסֶף בִּשְׁנֵי חֲרִטִים וּשְׁתֵּי
חֲלִפוֹת בְּגָדִים וַיִּתֵּן אֶל־שְׁנֵי נְעָרָיו וַיִּשְׂאוּ
לְפָנָיו: **כד** וַיָּבֹא אֶל־הָעֹפֶל וַיִּקַּח מִיָּדָם וַיִּפְקֹד
בַּבָּיִת וַיְשַׁלַּח אֶת־הָאֲנָשִׁים וַיֵּלֵכוּ: **כה** וְהוּא־בָא
וַיַּעֲמֹד אֶל־אֲדֹנָיו וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֱלִישָׁע מאן (מֵאַיִן)
גֵּחֲזִי וַיֹּאמֶר לֹא־הָלַךְ עַבְדְּךָ אָנָה וָאָנָה: **כו** וַיֹּאמֶר
אֵלָיו לֹא־לִבִּי הָלַךְ כַּאֲשֶׁר הָפַךְ־אִישׁ מֵעַל
מֶרְכַּבְתּוֹ לִקְרָאתֶךָ הַעֵת לָקַחַת אֶת־הַכֶּסֶף
וְלָקַחַת בְּגָדִים וְזֵיתִים וּכְרָמִים וְצֹאן וּבָקָר וַעֲבָדִים
וּשְׁפָחוֹת: **כז** וְצָרַעַת נַעֲמָן תִּדְבַּק־בְּךָ וּבְזַרְעֲךָ
לְעוֹלָם וַיֵּצֵא מִלְפָנָיו מְצֹרָע כַּשָּׁלֶג:

מלכים ב פרק ו

א וַיֹּאמְרוּ בְּנֵי־הַנְּבִיאִים אֶל־אֱלִישָׁע הִנֵּה־נָא
הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אֲנַחְנוּ יְשְׁבִים שָׁם לְפָנֶיךָ צַר
מִמֶּנּוּ: **ב** נֵלְכָה־נָּא עַד־הַיַּרְדֵּן וְנִקְחָה מִשָּׁם אִישׁ
קוֹרָה אֶחָת וְנַעֲשֶׂה־לָּנוּ שָׁם מָקוֹם לָשֶׁבֶת שָׁם
וַיֹּאמֶר לֵכוּ: **ג** וַיֹּאמֶר הֶאָחֹד הוֹאֶל נָא וְלֵךְ אֶת־
עֲבָדֶיךָ וַיֹּאמֶר אֲנִי אֵלֵךְ: **ד** וַיֵּלֶךְ אִתָּם וַיָּבֹאוּ
הַיַּרְדֵּנָה וַיִּגְזְרוּ הָעֵצִים: **ה** וַיְהִי הָאֶחָד מַפִּיל
הַקּוֹרָה וְאֶת־הַבַּרְזֶל נָפַל אֶל־הַמָּיִם וַיִּצְעַק וַיֹּאמֶר
אֲהָהּ אֲדֹנִי וְהוּא שָׁאוּל: **ו** וַיֹּאמֶר אִישׁ־הָאֱלֹהִים
אָנָה נָפָל וַיַּרְאֵהוּ אֶת־הַמָּקוֹם וַיִּקְצָב־עֵץ וַיַּשְׁלֵךְ־
שָׁמָּה וַיָּצֶף הַבַּרְזֶל: **ז** וַיֹּאמֶר הָרֶם לָךְ וַיִּשְׁלַח יָדוֹ
וַיִּקָּחֵהוּ: {פ}
ח וּמֶלֶךְ אֲרָם הָיָה נִלְחָם בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּוָּעַץ אֶל־
עֲבָדָיו לֵאמֹר אֶל־מְקוֹם פְּלֹנִי אַלְמֹנִי
תַּחֲנֹתָי: **ט** וַיִּשְׁלַח אִישׁ הָאֱלֹהִים אֶל־מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל
לֵאמֹר הִשָּׁמֶר מֵעֲבֹר הַמָּקוֹם הַזֶּה כִּי־שָׁם אֲרָם
נֹחֵתִים: **י** וַיִּשְׁלַח מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר
אָמַר־לוֹ אִישׁ־הָאֱלֹהִים וְהִזְהִירֵהוּ וְנִשְׁמַר שָׁם לֹא
אַחַת וְלֹא שְׁתָּיִם: **יא** וַיִּסְעַר לֵב מֶלֶךְ־אֲרָם עַל־
הַדָּבָר הַזֶּה וַיִּקְרָא אֶל־עֲבָדָיו וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם הֲלוֹא
תַּגִּידוּ לִי מִי מִשָּׁלֵנוּ אֶל־מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל: **יב** וַיֹּאמֶר
אַחַד מֵעֲבָדָיו לוֹא אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ כִּי־אֱלִישָׁע הַנָּבִיא
אֲשֶׁר בְּיִשְׂרָאֵל יַגִּיד לְמֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אֶת־הַדְּבָרִים
אֲשֶׁר תְּדַבֵּר בַּחֶדֶר מִשְׁכָּבֶךָ: **יג** וַיֹּאמֶר לְכוּ וּרְאוּ
אֵיכֹה הוּא וְאֶשְׁלַח וְאֶקָּחֵהוּ וַיַּגֶּד־לוֹ לֵאמֹר הִנֵּה
בְדֹתָן: **יד** וַיִּשְׁלַח־שָׁמָּה סוּסִים וְרֶכֶב וְחַיִל כָּבֵד
וַיָּבֹאוּ לַיְלָה וַיַּקִּפוּ עַל־הָעִיר: **טו** וַיַּשְׁכֵּם מְשָׁרֵת
אִישׁ הָאֱלֹהִים לָקוּם וַיֵּצֵא וְהִנֵּה־חַיִל סוֹבֵב אֶת־
הָעִיר וְסוּס וָרָכֶב וַיֹּאמֶר נַעֲרוֹ אֵלָיו אֲהָהּ אֲדֹנִי
אֵיכָה נַעֲשֶׂה: **טז** וַיֹּאמֶר אַל־תִּירָא כִּי רַבִּים אֲשֶׁר
אִתָּנוּ מֵאֲשֶׁר אוֹתָם: **יז** וַיִּתְפַּלֵּל אֱלִישָׁע וַיֹּאמַר
יְהוָה פְּקַח־נָא אֶת־עֵינָיו וְיִרְאֶה וַיִּפְקַח יְהוָה אֶת־
עֵינֵי הַנַּעַר וַיַּרְא וְהִנֵּה הָהָר מָלֵא סוּסִים וְרֶכֶב אֵשׁ
סְבִיבֹת אֱלִישָׁע: **יח** וַיֵּרְדוּ אֵלָיו וַיִּתְפַּלֵּל אֱלִישָׁע
אֶל־יְהוָה וַיֹּאמַר הַךְ־נָא אֶת־הַגּוֹי הַזֶּה בַּסַּנְוֵרִים
וַיַּכֵּם בַּסַּנְוֵרִים כִּדְבַר אֱלִישָׁע: **יט** וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם
אֱלִישָׁע לֹא זֶה הַדָּרֶךְ וְלֹא זֹה הָעִיר לְכוּ אַחֲרַי
וְאוֹלִיכָה אֶתְכֶם אֶל־הָאִישׁ אֲשֶׁר תְּבַקְּשׁוּן וַיֹּלֶךְ
אוֹתָם שֹׁמְרוֹנָה: **כ** וַיְהִי כְּבֹאָם שֹׁמְרוֹנָה וַיֹּאמֶר
אֱלִישָׁע יְהוָה פְּקַח אֶת־עֵינֵי־אֵלֶּה וְיִרְאוּ וַיִּפְקַח
יְהוָה אֶת־עֵינֵיהֶם וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה בְּתוֹךְ

שֹׁמְרוֹן: **כא** וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל אֶל־אֱלִישָׁע
כִּרְאֹתוֹ אוֹתָם הֲאַכֶּה אַכֶּה אָבִי: **כב** וַיֹּאמֶר לֹא
תַכֶּה הַאֲשֶׁר שָׁבִיתָ בְחַרְבְּךָ וּבְקַשְׁתְּךָ אַתָּה מַכֶּה
שִׂים לֶחֶם וָמַיִם לִפְנֵיהֶם וְיֹאכְלוּ וְיִשְׁתּוּ וְיֵלְכוּ אֶל־
אֲדֹנֵיהֶם: **כג** וַיִּכְרֶה לָהֶם כֶּרֶה גְּדוֹלָה וַיֹּאכְלוּ
וַיִּשְׁתּוּ וַיְשַׁלְּחֵם וַיֵּלְכוּ אֶל־אֲדֹנֵיהֶם וְלֹא־יָסְפוּ עוֹד
גְּדוּדֵי אֲרָם לָבוֹא בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל: {פ}
כד וַיְהִי אַחֲרֵי־כֵן וַיִּקְבֹּץ בֶּן־הֲדַד מֶלֶךְ־אֲרָם אֶת־
כָּל־מַחֲנֵהוּ וַיַּעַל וַיָּצַר עַל־שֹׁמְרוֹן: **כה** וַיְהִי רָעָב
גָּדוֹל בְּשֹׁמְרוֹן וְהִנֵּה צָרִים עָלֶיהָ עַד הֱיוֹת רֹאשׁ־
חֲמוֹר בְּשִׁמֹנִים כֶּסֶף וְרֹבַע הַקַּב חרי (דְּב־) יוֹנִים
בַּחֲמִשָּׁה־כֶסֶף: **כו** וַיְהִי מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל עֹבֵר עַל־
הַחֹמָה וְאִשָּׁה צָעֲקָה אֵלָיו לֵאמֹר הוֹשִׁיעָה אֲדֹנִי
הַמֶּלֶךְ: **כז** וַיֹּאמֶר אַל־יוֹשִׁעֵךְ יְהוָה מֵאַיִן אוֹשִׁיעֵךְ
הֲמִן־הַגֹּרֶן אוֹ מִן־הַיָּקֶב: **כח** וַיֹּאמֶר־לָהּ הַמֶּלֶךְ
מַה־לָּךְ וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה הַזֹּאת אָמְרָה אֵלַי תְּנִי
אֶת־בְּנֵךְ וְנֹאכְלֶנּוּ הַיּוֹם וְאֶת־בְּנִי נֹאכַל
מָחָר: **כט** וַנְּבַשֵּׁל אֶת־בְּנִי וַנֹּאכְלֵהוּ וָאֹמַר אֵלֶיהָ
בַּיּוֹם הָאַחֵר תְּנִי אֶת־בְּנֵךְ וְנֹאכְלֶנּוּ וַתַּחְבֵּא אֶת־
בְּנָהּ: **ל** וַיְהִי כִשְׁמֹעַ הַמֶּלֶךְ אֶת־דִּבְרֵי הָאִשָּׁה
וַיִּקְרַע אֶת־בְּגָדָיו וְהוּא עֹבֵר עַל־הַחֹמָה וַיַּרְא
הָעָם וְהִנֵּה הַשַּׂק עַל־בְּשָׂרוֹ מִבָּיִת: **לא** וַיֹּאמֶר
כֹּה־יַעֲשֶׂה־לִּי אֱלֹהִים וְכֹה יוֹסִף אִם־יַעֲמֹד רֹאשׁ
אֱלִישָׁע בֶּן־שָׁפָט עָלָיו הַיּוֹם: **לב** וֶאֱלִישָׁע יֹשֵׁב
בְּבֵיתוֹ וְהַזְּקֵנִים יֹשְׁבִים אִתּוֹ וַיִּשְׁלַח אִישׁ מִלְפָנָיו
בְּטֶרֶם יָבוֹא הַמַּלְאָךְ אֵלָיו וְהוּא | אָמַר אֶל־
הַזְּקֵנִים הַרְאִיתֶם כִּי־שָׁלַח בֶּן־הַמְרַצֵּחַ הַזֶּה
לְהָסִיר אֶת־רֹאשִׁי רְאוּ | כְּבֹא הַמַּלְאָךְ סִגְרוּ
הַדֶּלֶת וּלְחַצְתֶּם אֹתוֹ בַּדֶּלֶת הֲלוֹא קוֹל רַגְלֵי אֲדֹנָיו
אַחֲרָיו: **לג** עוֹדֶנּוּ מְדַבֵּר עִמָּם וְהִנֵּה הַמַּלְאָךְ יָרַד
אֵלָיו וַיֹּאמֶר הִנֵּה־זֹאת הָרָעָה מֵאֵת יְהוָה מֶה־
אוֹחִיל לַיהוָה עוֹד: {פ}

מלכים ב פרק ז

א וַיֹּאמֶר אֱלִישָׁע שִׁמְעוּ דְּבַר־יְהוָה כֹּה | אָמַר
יְהוָה כָּעֵת | מָחָר סְאָה־סֹלֶת בְּשֶׁקֶל וְסָאתַיִם
שְׂעֹרִים בְּשֶׁקֶל בְּשַׁעַר שֹׁמְרוֹן: **ב** וַיַּעַן הַשָּׁלִישׁ
אֲשֶׁר־לַמֶּלֶךְ נִשְׁעָן עַל־יָדוֹ אֶת־אִישׁ הָאֱלֹהִים
וַיֹּאמֶר הִנֵּה יְהוָה עֹשֶׂה אֲרֻבוֹת בַּשָּׁמַיִם הֲיִהְיֶה
הַדָּבָר הַזֶּה וַיֹּאמֶר הִנְּךָ רֹאֶה בְּעֵינֶיךָ וּמִשָּׁם לֹא
תֹאכַל: {פ}
ג וְאַרְבָּעָה אֲנָשִׁים הָיוּ מְצֹרָעִים פֶּתַח הַשָּׁעַר
וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ מָה אֲנַחְנוּ יֹשְׁבִים פֹּה עַד־
מָתְנוּ: **ד** אִם־אָמַרְנוּ נָבוֹא הָעִיר וְהָרָעָב בָּעִיר
וָמַתְנוּ שָׁם וְאִם־יָשַׁבְנוּ פֹּה וָמָתְנוּ וְעַתָּה לְכוּ
וְנִפְּלָה אֶל־מַחֲנֵה אֲרָם אִם־יְחַיֵּנוּ נִחְיֶה וְאִם־
יְמִיתֻנוּ וָמָתְנוּ: **ה** וַיָּקֻמוּ בַּנֶּשֶׁף לָבוֹא אֶל־מַחֲנֵה
אֲרָם וַיָּבֹאוּ עַד־קְצֵה מַחֲנֵה אֲרָם וְהִנֵּה אֵין־שָׁם
אִישׁ: **ו** וַאדֹנָי הִשְׁמִיעַ | אֶת־מַחֲנֵה אֲרָם קוֹל רֶכֶב
קוֹל סוּס קוֹל חַיִל גָּדוֹל וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל־אָחִיו
הִנֵּה שָׂכַר־עָלֵינוּ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אֶת־מַלְכֵי הַחִתִּים
וְאֶת־מַלְכֵי מִצְרַיִם לָבוֹא עָלֵינוּ: **ז** וַיָּקוּמוּ וַיָּנוּסוּ
בַנֶּשֶׁף וַיַּעַזְבוּ אֶת־אָהֳלֵיהֶם וְאֶת־סוּסֵיהֶם וְאֶת־
חֲמֹרֵיהֶם הַמַּחֲנֶה כַּאֲשֶׁר־הִיא וַיָּנֻסוּ אֶל־
נַפְשָׁם: **ח** וַיָּבֹאוּ הַמְצֹרָעִים הָאֵלֶּה עַד־קְצֵה
הַמַּחֲנֶה וַיָּבֹאוּ אֶל־אֹהֶל אֶחָד וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ
וַיִּשְׂאוּ מִשָּׁם כֶּסֶף וְזָהָב וּבְגָדִים וַיֵּלְכוּ וַיַּטְמֻנוּ
וַיָּשֻׁבוּ וַיָּבֹאוּ אֶל־אֹהֶל אַחֵר וַיִּשְׂאוּ מִשָּׁם וַיֵּלְכוּ
וַיַּטְמֻנוּ: **ט** וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ לֹא־כֵן | אֲנַחְנוּ
עֹשִׂים הַיּוֹם הַזֶּה יוֹם־בְּשֹׂרָה הוּא וַאֲנַחְנוּ מַחְשִׁים
וְחִכִּינוּ עַד־אוֹר הַבֹּקֶר וּמְצָאָנוּ עָוֹן וְעַתָּה לְכוּ
וְנָבֹאָה וְנַגִּידָה בֵּית הַמֶּלֶךְ: **י** וַיָּבֹאוּ וַיִּקְרְאוּ אֶל־
שֹׁעֵר הָעִיר וַיַּגִּידוּ לָהֶם לֵאמֹר בָּאנוּ אֶל־מַחֲנֵה
אֲרָם וְהִנֵּה אֵין־שָׁם אִישׁ וְקוֹל אָדָם כִּי אִם־הַסּוּס

אָסוּר וְהַחֲמוֹר אָסוֹר וְאֹהָלִים כַּאֲשֶׁר־
הֵמָּה: **יא** וַיִּקְרָא הַשֹּׁעֲרִים וַיַּגִּידוּ בֵּית הַמֶּלֶךְ
פְּנִימָה: **יב** וַיָּקָם הַמֶּלֶךְ לַיְלָה וַיֹּאמֶר אֶל־עֲבָדָיו
אַגִּידָה־נָּא לָכֶם אֵת אֲשֶׁר־עָשׂוּ לָנוּ אֲרָם יָדְעוּ כִּי־
רְעֵבִים אֲנַחְנוּ וַיֵּצְאוּ מִן־הַמַּחֲנֶה לְהֵחָבֵה בהשדה
(בַשָּׂדֶה) לֵאמֹר כִּי־יֵצְאוּ מִן־הָעִיר וְנִתְפְּשֵׂם חַיִּים
וְאֶל־הָעִיר נָבֹא: **יג** וַיַּעַן אֶחָד מֵעֲבָדָיו וַיֹּאמֶר
וְיִקְחוּ־נָא חֲמִשָּׁה מִן־הַסּוּסִים הַנִּשְׁאָרִים אֲשֶׁר
נִשְׁאֲרוּ־בָהּ הִנָּם כְּכָל־ההמון (הֲמוֹן) יִשְׂרָאֵל
אֲשֶׁר נִשְׁאֲרוּ־בָהּ הִנָּם כְּכָל־הֲמוֹן יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־
תָּמּוּ וְנִשְׁלְחָה וְנִרְאֶה: **יד** וַיִּקְחוּ שְׁנֵי רֶכֶב סוּסִים
וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ אַחֲרֵי מַחֲנֵה־אֲרָם לֵאמֹר לְכוּ
וּרְאוּ: **טו** וַיֵּלְכוּ אַחֲרֵיהֶם עַד־הַיַּרְדֵּן וְהִנֵּה כָל־
הַדֶּרֶךְ מְלֵאָה בְגָדִים וְכֵלִים אֲשֶׁר־הִשְׁלִיכוּ אֲרָם
בהחפזם (בְּחָפְזָם) וַיָּשֻׁבוּ הַמַּלְאָכִים וַיַּגִּדוּ
לַמֶּלֶךְ: **טז** וַיֵּצֵא הָעָם וַיָּבֹזּוּ אֶת מַחֲנֵה אֲרָם וַיְהִי
סְאָה־סֹלֶת בְּשֶׁקֶל וְסָאתַיִם שְׂעֹרִים בְּשֶׁקֶל כִּדְבַר
יְהוָה: **יז** וְהַמֶּלֶךְ הִפְקִיד אֶת־הַשָּׁלִישׁ אֲשֶׁר־נִשְׁעָן
עַל־יָדוֹ עַל־הַשַּׁעַר וַיִּרְמְסֵהוּ הָעָם בַּשַּׁעַר וַיָּמָת
כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אִישׁ הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּרֶדֶת
הַמֶּלֶךְ אֵלָיו: **יח** וַיְהִי כְּדַבֶּר אִישׁ הָאֱלֹהִים אֶל־
הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר סָאתַיִם שְׂעֹרִים בְּשֶׁקֶל וְסְאָה־סֹלֶת
בְּשֶׁקֶל יִהְיֶה כָּעֵת מָחָר בְּשַׁעַר שֹׁמְרוֹן: **יט** וַיַּעַן
הַשָּׁלִישׁ אֶת־אִישׁ הָאֱלֹהִים וַיֹּאמַר וְהִנֵּה יְהוָה
עֹשֶׂה אֲרֻבוֹת בַּשָּׁמַיִם הֲיִהְיֶה כַּדָּבָר הַזֶּה וַיֹּאמֶר
הִנְּךָ רֹאֶה בְּעֵינֶיךָ וּמִשָּׁם לֹא תֹאכַל: **כ** וַיְהִי־לוֹ כֵּן
וַיִּרְמְסוּ אֹתוֹ הָעָם בַּשַּׁעַר וַיָּמֹת: {ס}

הודפס לזכות
ולעילוי נשמת
האשה הכשרה
בעלת החסד
מלכה ציונה
מועלם ז"ל
בת שרה ויצחק
ת.נ.צ.ב.ה

לוח ברסלב

לפי אופק יבנאל עיר ברסלב - עיר השמחה

פרשת ואתחנן

עלות השחר (72 דק') .. 4:34 נץ החמה ..... 5:46 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:33	סו"ז קר"ש - גר"א .. 9:15 שקיעה ..... 7:42 צה"כ לשיטת ר"ת .. 8:54	**לימוד יומי:** **בבלי:** גיטין סח **ירושלמי:** תרומות לח **תוספתא:** אהלות יב **נ"ך:** מלכים ב א	**ה** **23**	יום **ראשון**
עלות השחר (72 דק') .. 4:34 נץ החמה ..... 5:46 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:34	סו"ז קר"ש - גר"א .. 9:15 שקיעה ..... 7:41 צה"כ לשיטת ר"ת .. 8:53	**לימוד יומי:** **בבלי:** גיטין סט **ירושלמי:** תרומות לט **תוספתא:** אהלות יג **נ"ך:** מלכים ב ב	**ו** **24**	יום **שני**
עלות השחר (72 דק') .. 4:35 נץ החמה ..... 5:47 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:34	סו"ז קר"ש - גר"א .. 9:16 שקיעה ..... 7:41 צה"כ לשיטת ר"ת .. 8:53	**לימוד יומי:** **בבלי:** גיטין ע **ירושלמי:** תרומות מ **תוספתא:** אהלות יד **נ"ך:** מלכים ב ג	**ז** **25**	יום **שלישי**
ערב תשעה באב עלות השחר (72 דק') .. 4:36 נץ החמה ..... 5:48 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:34	סו"ז קר"ש - גר"א .. 9:16 שקיעה ..... 7:40 צה"כ לשיטת ר"ת .. 8:52	**לימוד יומי:** **בבלי:** גיטין עא **ירושלמי:** תרומות מא **תוספתא:** אהלות טו **נ"ך:** מלכים ב ד	**ח** **26**	יום **רביעי**
תענית תשעה באב עלות השחר (72 דק') .. 4:36 נץ החמה ..... 5:48 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:35	סו"ז קר"ש - גר"א .. 9:16 שקיעה ..... 7:39 צה"כ לשיטת ר"ת .. 8:51	**לימוד יומי:** **בבלי:** גיטין עב **ירושלמי:** ------ **תוספתא:** אהלות טז **נ"ך:** מלכים ב ה	**ט** **27**	יום **חמישי**
ערב שבת קודש עלות השחר (72 דק') .. 4:37 נץ החמה ..... 5:49 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:35	סו"ז קר"ש - גר"א .. 9:17 שקיעה ..... 7:39 צה"כ לשיטת ר"ת .. 8:51	**לימוד יומי:** **בבלי:** גיטין עג **ירושלמי:** תרומות מב **תוספתא:** אהלות יז **נ"ך:** מלכים ב ו	**י** **28** **הדלקת נרות (40 דק'): 7:20**	יום **שישי**
שבת נחמו, פרשת ואתחנן עלות השחר (72 דק') .. 4:38 נץ החמה ..... 5:50 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:35	סו"ז קר"ש - גר"א .. 9:17 שקיעה ..... 7:38 צה"כ לשיטת ר"ת .. 8:50	**לימוד יומי:** **בבלי:** גיטין עד **ירושלמי:** תרומות מג **תוספתא:** אהלות יח **נ"ך:** מלכים ב ז	**יא** **29** **מוצש"ק לשיטת ר"ת: 8:50**	יום **שב"ק**

כְּשֶׁיֵּשׁ דִּין לְמַטָּה, אֵין דִּין לְמַעְלָה; אָדָם שֶׁשּׁוֹפֵט אֶת עַצְמוֹ - בָּזֶה הוּא מַמְתִּיק אֶת כָּל הַדִּינִים! מָתַי יֵשׁ דִּינִים? כְּשֶׁאָדָם הוֹלֵךְ בְּהֶפְקֵרוּת, מַה שֶּׁאֵין כֵּן אָדָם שֶׁשּׁוֹפֵט אֶת עַצְמוֹ - "רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אֲנִי יוֹדֵעַ שֶׁאֲנִי צָרִיךְ לַחֲזֹר בִּתְשׁוּבָה, אֲנִי יוֹדֵעַ שֶׁעָלַי לְתַקֵּן, תַּעְזֹר לִי שֶׁאָזְכֶּה לְתַקֵּן אֶת הַכֹּל!" בָּזֶה הִמְתַּקְתָּ אֶת הַכֹּל!

(משיחותיו של מו"ר הרה"צ שליט"א)